

T.C.

ÇANAKKALE ONSEKİZ MART ÜNİVERSİTESİ

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ

ORTAÖĞRETİM SOSYAL ALANLAR EĞİTİMİ ANABİLİM DALI

COĞRAFYA EĞİTİMİ BİLİM DALI

**BOZCAADA, ECEABAT VE GÖKÇEADA İLÇERİ (ÇANAKKALE İLİ)
KIYILARINDA SU ALTI DALIŞ TURİZMİ**

Yüksek Lisans Tezi

Hazırlayan

TARIK AKKOÇ

Tez Danışmanı

Prof. Dr. Okan YAŞAR

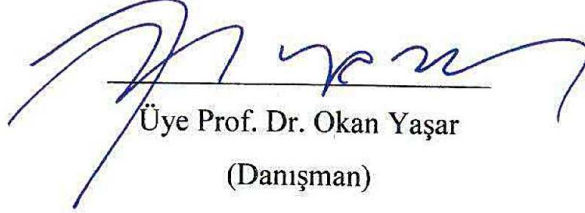
TAAHHÜTNAME

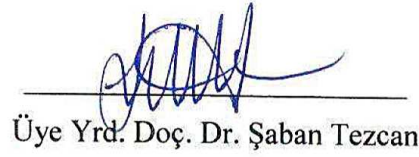
Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “BOZCAADA, ECEABAT VE GÖKÇEADA İLÇELERİ (ÇANAKKALE İLİ) KİYİLLARINDA SU ALTI DALIŞ TURİZMİ” adlı çalışmanın, tarafımdan, bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin kaynakça gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir bunu onurumla doğrularım.

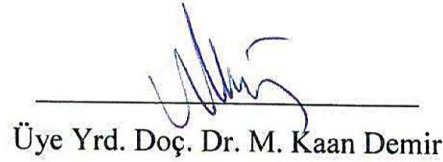
16/01/2013

Tarık AKKOÇ

Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü'ne
Tarık AKKOÇ'a ait Bozcaada, Eceabat ve Gökçeada İlçeleri (Çanakkale İli) Kıyılarında Su
Altı Dalış Turizmi adlı çalışma, jürimiz tarafından Coğrafya Eğitimi Anabilim Dalında
YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak oybirliği ile kabul edilmiştir.

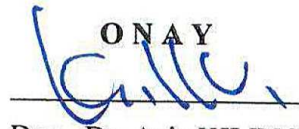

Üye Prof. Dr. Okan Yaşar
(Danışman)

Üye Yrd. Doç. Dr. Şaban Tezcan

Üye Yrd. Doç. Dr. M. Kaan Demir

Tez No : 660020

Tez Savunma Tarihi : 16.01.2013

ONAY
Doç. Dr. Aziz KILINÇ
Enstitü Müdürü
16.01/2013

ÖZET

Bu çalışma da “**Bozcaada, Eceabat ve Gökçeada Kıyılarında Su Altı Dalış Turizmi**” çeşitli boyutlarıyla gözler önüne serilmesi amaçlanmaktadır. Sözü edilen kıyıların Akdeniz ile Marmara Denizi arasında geçiş alanı olması, tarih boyunca ticaret ve savaş gemilerinin seyrettiği kıyılar özelliği taşımasına yol açmıştır. Bu nedenle sözü edilen kıyılar batıklar açısından oldukça zengindir. Bununla birlikte, Bozcaada, Eceabat ve Gökçeada kıyılarının zengin ve korunmuş sualtı flora ve faunası dalış turizmi açısından bu kıyıları oldukça çekici kılmaktadır. Bozcaada, Eceabat ve Gökçeada İlçeleri kıyılarında su altı dalış turizmi aynı zamanda turizm sezonunun uzaması ve turizmin uluslararası bir boyut kazanması açısından da önemli bir turizm çeşidi seçeneğidir.

“Bozcaada, Eceabat ve Gökçeada Kıyılarında Sualtı Dalış Turizmi” yakından incelendiğinde kıyı turizmine paralel bir gelişim gösterdiği anlaşılmaktadır. Potansiyeli yüksektir, ancak henüz başlangıç seviyesindedir. Bu amaçla araştırmada Bozcaada, Eceabat ve Gökçeada su altı dalış turizminin gelişimi, uluslararası boyut kazanması için yapılan çalışmalar ve yaşanan sorunlar incelenmektedir. Buna ilaveten Bozcaada, Eceabat ve Gökçeada Kıyılarında su altı dalış turizmini etkileyen coğrafi etkenler, çekicilik oluşturan faktörler, dalış mevkileri ve karakteristikleri ele alınmaktadır. Turizmde temel unsurlardan konaklama ve ulaşım sorunları ele alınmaktadır. Son olarak bu çalışma da Bozcaada, Eceabat ve Gökçeada su altı dalış turizminde çekicilik yaratan unsurlarının korunması, dalış mevkilerinin kontrollü dalışa açılması, gerekli reklam ve tanıtımların yapılması, bölgeye gerekli desteklerin verilerek uluslararası standartlara ulaştırılması, yapay resif çalışmalarının hızlandırılması ve su altı dalış turizminin daha fazla gelişmesi için öneriler getirilmektedir.

Araştırma kapsamında araştırmanın evreni; Bozcaada, Eceabat ve Gökçeada İlçeleri kıyıları dalış mevkilerinde 15 Eylül- 15 Haziran 2011 tarihleri arasında yöreye dalış için gelen dalgıç sayısı yaklaşık 3000 olarak belirlenmiştir. Bu veriden yola çıkarak evreni temsil edecek güçte olan 257 kişiye anket uygulanmış ve buna uygun olarak örneklem belirlenmiştir. Toplanan anket sayısı (257) olup araştırma evrenini temsil edecek güçtedir.

Balıkadamlara uygulanan anket, yapılan mülakat ve görüşmeler sonrasında elde edilen verilerin analizinde SPSS paket programı kullanılmıştır. Yapılan tablolar ile sonuçlar çıkarılmış ve bu sonuçların doğruluğu çapraz tablolarla test edilmiştir. Ayrıca elde edilen veriler, sözü edilen dalış mevkilerinde yapılan gezi ve gözlemlerle desteklenmiştir.

Çalışmada yapılan araştırmalar sonucunda Bozcaada, Eceabat ve Gökçeada İlçeleri kıyıları flora ve fauna zenginliği, antik ve tarihi batıklara sahip olması yanında bazı mevkilerde su altında net görüşler sağlanması sebebiyle yüksek bir potansiyele sahip olduğu belirlenmiştir; ama mevcut olan bu potansiyel tam olarak değerlendirilememektedir. Bozcaada, Eceabat ve Gökçeada İlçeleri kıyılarında dalış turizmi geliştirilerek Gelibolu Yarımadası Tarihi Milli Parkı ve Truva Tarihi Milli Parkına gelen ziyaretçilere Bozcaada, Eceabat ve Gökçeada İlçeleri kıyılarında ki antik ve tarihi batıklarla ilişkisi anlatılarak sualtına merakı olan ziyaretçilerin bu coğrafyaya yönlendirilmesi gerekmektedir. Bu sayede dalış turizmine kısa sürede ivme kazandırılması önemli olacaktır. Bu da Çanakkale İli'ne gelen yerli ve yabancı turistlerin geceleme sürelerinin artışında etkili olacağı kanısındayız.

Anahtar Kelimeler: Bozcaada, Eceabat, Gökçeada, Su altı Dalış Turizmi, Batıklar, Deniz Flora ve Faunası.

ABSTRACT

This study “**Underwater Diving Tourism On The Coasts Of The Gulf Of Bozcaada, Eceabat and Gökçeada District (Çanakkale)**” aims to show variety dimension. As these coasts are transition lines between Akdeniz and Marmara commerce and war ships frequently visit these coasts throughout the history. Because of this ships that discussed are rich in regard of sunken. And besides, rich and defended underwater flora and fauna of Bozcaada, Eceabat and Gökçeada gets people eager for diving tourism. Underwater Diving Tourism on the Coast Of Bozcaada, Eceabat and Gökçeada is an important kind of tourism in terms of long-term tourism season and getting international importance on tourism.

If you examine carefully underwater diving tourism on the coast of Bozcaada, Eceabat and Gökçeada, it can easily be understood that it gets progress with coast tourism. It has high potential but only in the beginner stage. Because of that, this research investigates development of underwater diving tourism on Bozcaada, Eceabat ve Gökçeada and studies to get international dimension. And also investigates geographical factors attractive factors, diving places, diving locations and characters which affects underwater diving tourism on the coast of Bozcaada, Eceabat and Gökçeada and investigates transportation and camping problems on this geography. And lastly this research proposes that diving places should be opened to diving necessary advertising of diving should be done, region should be got international standard with necessary support. Artificial reef studies should be accelerated and attractive component should be protected.

The universe of the the research on the extent of the research ; it has been determined that the number of divers are about 3000 visiting the coastline of the boroughs of Bozcaada, Eceabat and Gökçeada with the intend of scuba diving from September, 15 to June, 15. Thanks to this data, each of the 257 people to be able to represent the whole universe has been conducted a survey and a sample in accordance to this has been determined. The survey conducted to 257 people has enough strength to represent the the whole universe.

The SPSS packed software has been used for the analysis of the data obtained from the survey conducted to scuba divers and the interviews with them. Inferences have been made from the tables and the accuracy of the inferences has been tested with the cross tables. Besides, the data obtained has been supported with the tours and observations held at the coastal site of diving centers mentioned above.

Coast of Bozcaada, Eceabat and Gökçeada have highly diving potential because of underwater diving tourism potential flora and fauna abundance, ownership of historical wreck and clear visions in some region and they have highly vision capacity because of clear vision in some region; but this present can't be used completely. With getting better dimension of tourism on the coast of Bozcaada, Eceabat and Gökçeada and with explaining relationships of national wrecks and coast of Bozcaada, Eceabat and Gökçeada to visitors who come Gelibolu Historical National Park and Truva Historical National Park, visitors who has curious about underwater can easily be direct and it will be very important activity. We esteem that, thus, this will be effective on the escalation of the staying period of the foreign or domestic tourists coming to Çanakkale.

Key Words: Bozcaada, Eceabat, Gökçeada, Underwater Diving Tourism, Sunks, Sea Flora and Fauna.

ÖN SÖZ

Bozcaada, Eceabat ve Gökçeada kıyıları doğal, tarihi özellikleri ve zengin kültürüyle Türkiye dalış turizm'inin gelişmekte olan yöreleri arasındadır. Araştırma alanında deniz turizmine ilişkin en ciddi sorun denizden yararlanma süresinin 3-4 ay ile sınırlı olmasıdır. Dalış turizmi turizm sezonunu uzatma adına önemli bir seçenektir. Çalışma alanı kıyıları batık, flora ve fauna gibi karakteristikleriyle dalış turizmi açısından ulusal ve uluslararası tanınırlığı giderek artan kıyılar özelliği göstermektedir.

Son yıllarda tüm dünya da meraklıları hızla artan su altı sporları turizmin önemli bir ögesi haline gelmiştir. Su altı dalış turizmi bireylerin suyun altında ki güzellikleri görmek, su altı fotoğrafları çekmek, su altı arkeolojisi ve ekolojisini incelemek ya da psikolojik ve fiziksel yeteneklerini geliştirip su altı flora ve fauna zenginliğini keşfetmek gibi amaçlar taşımaktadır.

Su altı dalış turizmi, son yılların hızla gelişen deniz turizmi çeşitlerinden biridir. Bozcaada, Eceabat ve Gökçeada kıyıları da buna paralel olarak her yıl artan sayıda yerli ve yabancı dalgıcı kendine çekmektedir. Araştırma alanı kıyılarında başka dalış bölgelerinde bulunmayan çok sayıda batık bulunmaktadır. Bu batıklar dünyanın her tarafından çok sayıda dalgıcı kendine çekmektedir. Yılda yaklaşık olarak 3000 dalgıcı kendisine çeken bu dalış coğrafyası, daha fazla sayıda balıkadamı çekecek potansiyele sahiptir. Çünkü araştırma alanında bazı dalış bölgelerinin dalışa yasak saha olması bu sayıyı kısıtlamaktadır. Bunun için bu dalışa yasak olan yerlerin koruma ve kullanma anlayışı çerçevesinde kontrollü dalışa açılması çalışmaları başlatılmalıdır.

Bu araştırmada; Bozcaada, Eceabat ve Gökçeada kıyılarında su altı dalış turizmini etkileyen coğrafi etkenler, çekicilik oluşturan faktörler, dalış mevkileri ve karakteristikleri yanında Bozcaada, Eceabat ve Gökçeada kıyılarında su altı dalış turizminin gelişimi ve yarattığı çekimin boyutları ortaya konulmaya çalışılmaktadır. Buna ilaveten Bozcaada, Eceabat ve Gökçeada kıyılarında dalış yapan balıkadamların görüşleri çerçevesinde sözü edilen kıyılarda dalış turizmi analiz edilmektedir. Son olarak bu çalışma da; Bozcaada, Eceabat ve Gökçeada su altı dalış turizminde çekicilik yaratan unsurlarının korunması, dalış mevkilerinin kontrollü dalışa açılması, gerekli tanıtımların yapılması ve su altı dalış turizminin daha fazla gelişmesi için öneriler getirilmektedir.

Araştırma süresince, birçok kişinin önemli desteği ve katkıları olmuştur. Tez çalışmam boyunca tüm sorularıma sabırla cevap veren, metot açısından uyarın, çalışmamın her aşamasında bana destek olan ve emek harcayan danışmanım Prof. Dr. Okan Yaşar'a en içten saygı ve teşekkürlerimi sunarım. Eğitimimde emeği geçen Coğrafya Eğitimi Anabilim Dalı öğretim elemanlarına teşekkür ederim.

Akademik bilgi ve deneyimleriyle bana yardımcı olan değerli hocalarım Doç. Dr. Çavuş Şahin, Doç. Dr. Reyhan Körpe, Doç. Dr. Ahmet Evren Erginal, Doç. Dr. Adnan Ayaz, Yrd. Doç. Dr. M. Kaan Demir, Yrd. Doç. Dr. Ahmet Esenkaya, Araş. Gör. Erdal Öztura, Araş. Gör. Serdar Arcagök ve Araş. Gör. Mustafa Avcıoğlu'na teşekkürlerimi sunuyorum.

Tezim için gerekli verileri sağlamama katkı sağlayan Bozcaada Seahorse Dalış Okuluna, Gökçeada Divepark ve Gökçeada Dalış Merkezi Okullarına, Eceabat Kabatepe Limanı'nda Beykoz Su Altı Sporları Dalış Okuluna, Çanakkale Su Sporları Kulübüne, Çanakkale AKUT Su Altı Ekibine, Çanakkale Doğa ve Su Sporları Dalış Kulübüne, tezim için gerekli fotoğrafları sağlamama katkı sağlayan Bülent Cihangir, Murat Suluoğlu, Selim Konya ve Barış Özalp'a teşekkürlerimi sunuyorum.

Her zaman başarılı olacağıma inanan ve beni bugünlere getiren anneme, babama, bana yardımcı olan kardeşim Ramazan Akkoç'a ve manevi abim Lütfullah Bilal Korkmaz'a teşekkür ederim. Bana her zaman destek olan ve tezimin her aşamasında yardımlarını esirgemeyen eşim Türkan AKKOÇ'a ve kızım Ebrar Nur AKKOÇ'a sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Tarık AKKOÇ

Çanakkale, Ocak 2013

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	i
İNGİLİZCE ÖZET.....	iii
ÖNSÖZ.....	v
İÇİNDEKİLER.....	vii
KISALTMALAR LİSTESİ.....	xx
TABLOLAR LİSTESİ.....	xxi
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	xxvii
FOTOĞRAFLAR LİSTESİ.....	xxxix

BÖLÜM I

GİRİŞ

1. Giriş

1.1. Problem Durumu.....	7
1.2. Çalışmanın Amacı.....	7
1.3. Çalışmanın Önemi.....	8
1.4. Araştırmanın Kapsamı ve Sınırlılıkları.....	8
1.5. Araştırma Soruları.....	9
1.6. Araştırma Tanımları.....	9
1.7. İlgili Araştırmalar.....	11
1.7.1. Yurt İçinde Yapılan Araştırmalar.....	11
1.7.2. Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar.....	16

BÖLÜM II

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Deniz Turizmi.....	18
2.2. Deniz Turizmi Türleri.....	18
2.2.1. Kıyı Turizmi.....	18
2.2.2. Yat Turizmi.....	19
2.2.3. Kruvaziyer Turizm.....	20
2.2.4. Su Altı Dalış Turizmi.....	20
2.3. Su Altı Dalış Turizmi.....	20
2.3.1. Dünyada Su Altı Dalış Turizmin Tarihsel Gelişimi ve Bugünü.....	21
2.3.2. Türkiye’de Su Altı Dalış Turizminin Gelişimi ve Bugünü.....	24
2.3.3. Bozcaada, Eceabat ve Gökçeada İlçeleri Kıyıları Dalış Turizminin Gelişimi ve Bugünü.....	28

BÖLÜM III

MATERYAL VE METOD

3.1. Araştırmanın Modeli.....	30
3.2. Evren ve Örneklem.....	30
3.3. Verilerin Kaynağı, Toplanması ve Düzenlenmesi.....	31
3.4. Verilerin Analizi ve Yorumu.....	32

BÖLÜM IV

ARAŞTIRMA ALANINDA SU ALTI DALIŞ TURİZMİNİ ETKİLEYEN

FİZİKİ ETKENLER VE ÇEKİCİLİKLER

4.1. Bozcaada İlçesi Kıyılarında Su Altı Dalış Turizmini Etkileyen Coğrafi

Etkenler ve Çekicilikler.....	34
4.1.1. Bozcaada Kıyıları ve Su Altı Jeomorfolojisi	34
4.1.2. Bozcaada'nın Klimatik Özellikleri.....	39
4.1.3. Deniz Suyunun Temizliği ve Berraklığı.....	40
4.1.4. Deniz Florası ve Fauna Çekicilikleri.....	40

4.2. Eceabat İlçesi Kıyılarında Su Altı Dalış Turizmini Etkileyen

Coğrafi Etkenler ve Çekicilikler.....	42
4.2.1. Eceabat İlçesi Kıyıları ve Su Altı Jeomorfolojisi.....	42
4.2.1.1. Çanakkale Boğazı Coğrafi Yapısı ve Akıntı Sistemi.....	45
4.2.1.2. Çanakkale Boğazı'nın Denizaltı Jeomorfolojisi.....	46
4.2.2. Eceabat İlçesi'nin Klimatik Özellikleri.....	47
4.2.3. Deniz Suyunun Temizliği ve Berraklığı.....	47
4.2.4. Deniz Florası ve Fauna Çekicilikleri.....	48

4.3. Gökçeada İlçesi Kıyılarında Su Altı Dalış Turizmini Etkileyen Coğrafi

Etkenler ve Çekicilikler.....	51
4.3.1. Gökçeada Kıyıları ve Su Altı Jeomorfolojisi.....	51
4.3.2. Gökçeada'nın Klimatik Özellikleri.....	56
4.3.3. Deniz Suyunun Temizliği ve Berraklığı.....	57
4.3.4. Deniz Florası ve Fauna Çekicilikleri.....	58

BÖLÜM V

ARAŞTIRMA ALANINDA SUALTI DALIŞ TURİZMİNİN

BEŞERİ ÇEKİCİLİKLERİ VE ALTYAPISI

5.1. Araştırma Alanının Tarihi ve Kültürel Özelliklerinin Dalış Turizmi Üzerine

Etkileri..... 60

5.1.1. Bozcaada'nın ve Troia'nın Tarihi ve Kültürel Özelliklerinin

Dalış Turizmi Üzerine Etkileri..... 61

5.1.2. Eceabat İlçesi Kıyılarının Tarihi ve Kültürel Özelliklerinin

Dalış Turizmi Üzerine Etkileri..... 65

5.1.3. Gökçeada'nın Tarihi, Kültürel Özelliklerinin Dalış Turizmi

Üzerine Etkileri..... 68

5.2. Bozcaada İlçesi Kıyılarında Bulunan Batıklar..... 69

5.2.1. 18 Mart 1915 Öncesi Döneme Ait Olan Batıklar..... 70

5.2.1.1.Kiremit Batığı..... 70

5.2.1.2.Bozcaada Batı Burnunda Tespit Edilen Batıklar..... 71

5.2.1.3. Ajax Gemisi..... 71

5.2.1.4. Tabak Batığı..... 71

5.3. Eceabat İlçesi Kıyılarında Buluna Batıklar..... 72

5.3.1. 18 Mart 1915 Öncesi Dönemine Ait Olan Batıklar..... 74

5.3.1.1. Kynossema (Kilitbahir) Savaşından Kalma Sestos Batıkları..... 74

5.3.1.2. Aiantion Savaş Batıkları..... 75

5.3.1.3. Kilitbahir' de Osmanlı Venedik Deniz Savaşı Batıkları..... 75

5.3.1.4. Venedik Amiral Gemisi.....	76
5.3.1.5. Mesudiye Zırhlısı.....	77
5.3.1.6. Saphir Denizaltısı.....	78
5.3.2. 18 Mart 1915 Deniz Savaşlarına Ait Olan Batıklar.....	79
5.3.2.1. Irresistible Zırhlısı.....	79
5.3.2.2. Bouvet Zırhlısı.....	80
5.3.2.3. Ocean Zırhlısı.....	80
5.3.3. 18 Mart 1915 Deniz Zaferi Sonrasına Ait Olan Batıklar.....	81
5.3.3.1. Majestic Zırhlısı.....	82
5.3.3.2. Anzak Su Batığı.....	82
5.3.3.3. Triumph Zırhlısı.....	83
5.3.3.4. Lundy Batığı.....	84
5.3.3.5. Ceyhun Zırhlısı.....	86
5.3.3.6. Goliath Zırhlısı.....	87
5.3.3.7. Mariotte Denizaltısı.....	88
5.3.3.8. E- 7 Denizaltısı.....	89
5.3.3.9. E- 14 Denizaltısı.....	89
5.3.3.10. Joule Denizaltısı.....	90
5.3.3.11. Alman Torpido Gemisi.....	91
5.3.3.13. İngiliz ve Anzak Filikaları.....	91
5.3.3.14. Çıkarma Botları.....	92
5.3.3.15. E-15 Denizaltısı.....	93
5.3.3.16. Halep Vapuru.....	93

5.3.3.17. 5 Yelkenli 16 Bot.....	93
5.3.3.18. Kios.....	94
5.3.3.19. Kartaca Taşıma Gemisi.....	94
5.3.4. Cumhuriyet Dönemi'nden Günümüze Kadar olan Batıklar	94
5.3.4.1. Atılay Denizaltısı.....	94
5.3.4.2. Dumlupınar Denizaltısı.....	95
5.4. Gökçeada İlçesi Kıyılarında Bulunan Batıklar.....	100
5.4.1. 18 Mart 1915 Deniz Savaşı'ndan Savaş Sonuna Kadar Olan Batıklar.....	100
5.4.1.1. Reglan Monitörü.....	101
5.5. Bozcaada, Eceabat, Gökçeada İlçeleri Kıyılarının Su Altı Arkeolojisi ve Amphoralar.....	101

BÖLÜM VI

ARAŞTIRMA ALANI DALIŞ MEVKİLERİ VE KARAKTERİSTİKLERİ

6.1. Bozcaada İlçesi Kıyıları.....	107
6.1.1. Mauna Adası.....	108
6.1.2. İkinci Sığılık.....	108
6.1.3. Bozcaada Limanı	109
6.1.4. Poyraz Limanı.....	109
6.1.5. Mermer Burnu (Çanak Limanı).....	110
6.1.6. Kalın Burun.....	111
6.1.7. Ayazma.....	111
6.1.8. Sulu Bahçe.....	111

6.1.9.Bakla Taşları.....	112
6.1.10.Tavşan Adaları.....	112
6.2. Eceabat İlçesi Kıyıları.....	112
6.2.1. Büyük Kemikli Burnu.....	114
6.2.2. Küçük Kemikli Burnu.....	115
6.2.4. Seddülbahir Bölgesi.....	115
6.2.3. Kabatepe Bölgesi.....	116
6.2.5. Çanakkale Boğazı Dalış Mevkisi.....	116
6.2.5.1. Kaptan Franco.....	117
6.3. Gökçeada İlçesi Kıyıları.....	117
6.3.1. Marmaros.....	118
6.3.2. Tepeköy Altı ve Tepeköy Açığı.....	118
6.3.3. Kaleköy ve Yıldız Koyu.....	119
6.3.4. Kaşkaval Burnu.....	120
6.3.5. Aydıncık Plajı.....	122
6.3.6. Kefalos (Eşelek Koyu).....	123
6.3.7. Kokina Kayalıkları.....	123
6.3.8. Ak Yarlar ve Kırmızı Yarlar	124
6.3.9. Akya Taşı.....	125
6.3.10. Kapıkaya.....	125
6.3.11. Uğurlu (Gizli Liman).....	125
6.3.12. İnce Burun.....	125

6.3.13. Kömür Burnu.....	126
---------------------------------	------------

BÖLÜM VII

ARAŞTIRMA ALANINDA DALIŞ TURİZMİNİN GELİŞİMİ

VE YARATTIĞI ÇEKİM ETKİSİ

7.1. Dalış Turizminin Gelişimi.....	127
7.1.1. Bozcaada İlçesi Kıyıları'nda Dalış Turizmi.....	128
7.1.2. Eceabat İlçesi Kıyıları'nda Dalış Turizmi.....	130
7.1.3. Gökçeada İlçesi Kıyıları'nda Dalış Turizmi.....	133
7.2. Dalış Turizminin Yarattığı Çekim Etkisi.....	136
7.2.1.Uluslararası Düzeyde Yarattığı Çekim Etkisi.....	136
7.2.2. Ulusal Düzeyde Yarattığı Çekim Etkisi.....	137
7.3. Yaşanan Sorunlar ve Dalış Turizminin Geliştirilmesi İçin	
Yapılan Çalışmalar.....	137

BÖLÜM VIII

BOZCAADA, ECEABAT VE GÖKÇEADA İLÇELERİNDE

ULAŞIM VE KONAKLAMA

8.1. Ulaşım.....	140
8.1.1. Bozcaada'ya Ulaşım.....	140
8.1.2. Eceabat İlçesi'nde Ulaşım.....	141
8.1.3. Gökçeada'ya Ulaşım.....	142
8.2. Konaklama.....	144
8.2.1. Bozcaada İlçesi'nde Konaklama.....	144

8.2.2. Eceabat İlçesi'nde Konaklama.....	145
---	------------

8.2.3. Gökçeada İlçesi'nde Konaklama.....	146
--	------------

BÖLÜM IX

BULGULAR VE YORUM

9.1 Araştırma Örnekleminin Demografik Özellikleri.....	150
---	------------

9.2. Katılımcıların Dalış Turizmine İlişkin Kendilerine Ait Önermelere Verdikleri

Cevapların Değerlendirilme.....	153
--	------------

9.2.1. Katılımcıların Cinsiyetlerine Göre Ölçek Değerlerinin Değişip

Değişmediğinin Araştırılması.....	154
--	------------

9.2.2. Katılımcıların Yaşlarına Göre Ölçek Değerlerinin Değişip

Değişmediğinin Araştırılması.....	154
--	------------

9.2.3. Katılımcıların İkamet Ettiklere Yere Göre Ölçek Değerlerinin Değişip

Değişmediğinin Araştırılması.....	155
--	------------

9.2.4. Katılımcıların Öğrenim Durumlarına Göre Ölçek Değerlerinin Değişip

Değişmediğinin Araştırılması.....	156
--	------------

9.2.5. Katılımcıların Mesleklerine Göre Ölçek Değerlerinin Değişip

Değişmediğinin Araştırılması.....	157
--	------------

9.2.6. Katılımcıların Yıllık Gelirlerine Göre Ölçek Değerlerinin Değişip

Değişmediğinin Araştırılması.....	158
--	------------

9.2.7. Katılımcıların Kaç Yıldız Balıkadam Olup Olmadıklarına Göre Ölçek

Değerlerinin Değişip Değişmediğinin Araştırılması.....	159
---	------------

9.2.8. Katılımcıların Ne Kadar Süredir Dalış Yaptıklarına Göre Ölçek

Değerlerinin Değişip Değişmediğinin Araştırılması.....	160
9.2.9. Katılımcıların Hangi kurumlar Aracılığıyla Dalış Yaptıklarına Göre	
Ölçek Değerlerinin Değişip Değişmediğinin Araştırılması.....	161
9.3 Anket Sorularına Verilen Görüşlerin Dağılımları.....	162
9.3.1 “Eceabat İlçesi Kıyılarında Yer Alan Batıklar Su Altı Dalış Turizmi İçin	
Yeterli Çekicilik Yaratmaktadır” Önermesine İlişkin Görüşlerin Dağılımı... 162	
9.3.2. “Gökçeada ve Bozcaada İlçeleri Kıyıları Su Altı Flora ve Faunası	
Açısından Dalış Turizmi İçin Yeterli Çekicilik Yaratmaktadır”	
Önermesine İlişkin Görüşlerin Dağılımı.....	163
9.3.3 “Eceabat İlçesi Kıyıları Su Altı Flora ve Faunası Açısından Zengindir”	
Önermesine İlişkin Görüşlerin Dağılımı.....	164
9.3.4 “Gökçeada, Bozcaada İlçeleri Kıyıları Batıklar Açısından Zengindir”	
Önermesine İlişkin Görüşlerin Dağılımı.....	164
9.3.5. “Eceabat İlçesi Kıyılarında Su Altı Dalış Turizmi Tanıtımını Yeterli	
Bulmaktayım” Önermesine İlişkin Görüşlerin Dağılımı.....	165
9.3.6. “Gökçeada ve Bozcaada İlçeleri Kıyılarına Su Altı Dalış Turizmi	
İçin Gelenler Konaklama Sorunu Yaşamamaktadır” Önermesine	
İlişkin Görüşlerin Dağılımı.....	166
9.3.7 “Eceabat İlçesi Kıyılarına Su Altı Dalış Turizmi İçin Gelenler	
Konaklama Sorunu Yaşamamaktadır” Önermesine İlişkin Görüşlerin	
Dağılımı.....	167
9.3.8 “Gökçeada ve Bozcaada İlçeleri Kıyılarında Dalış Mevkilerine	
Ulaşmada Ulaşım Sorunu Yaşanmaktadır” Önermesine İlişkin	
Görüşlerin Dağılımı.....	168

9.3.9 “Eceabat İlçesi Kıyılarında Yer Alan Dalış Mevkilerine Ulaşmada	
Ulaşım Sorunu Yaşanmaktadır” Önermesine İlişkin Görüşlerin	
Dağılımı.....	169
9.3.10 “Türkiye’de Sualtı Dalış Turizmi Devlet Tarafından Yeterince	
Desteklenmektedir” Önermesine İlişkin Görüşlerin Dağılımı.....	170
9.3.11 “Bozcaada, Gökçeada ve Eceabat İlçeleri Kıyılarında Yeterli	
Liman ve Liman Olanakları Bulunmaktadır” Önermesine	
İlişkin Görüşlerin Dağılımı.....	170
9.3.12 “Gökçeada Deniz Parkı’nın Bilimsel Amaçlı Dalışlara	
Açılması Doğru Bir Yaklaşımdır” Önermesine İlişkin Görüşlerin	
Dağılımı.....	171
9.3.13 “Bozcaada ve Gökçeada İlçeleri Kıyılarında Su Altı Dalış Turizmi	
Denizaltı (Flora ve Fauna) Zenginliğine Zarar Vermemektedir”	
Önermesine İlişkin Görüşlerin Dağılımı.....	172
9.3.14 “Eceabat İlçesi Kıyılarında Su Altı Dalış Turizmi Denizaltı Flora Ve	
Faunasına Zarar Vermemektedir” Önermesine İlişkin Görüşlerin	
Dağılımı.....	173
9.3.15 “Eceabat İlçesi Kıyıları Ve Sualtı Kıyı Jeomorfolojisi Dalış Turizmine	
Uygundur” Önermesine İlişkin Görüşlerin Dağılımı.....	173
9.3.16 “Gökçeada ve Bozcaada İlçeleri Kıyıları Ve Sualtı Kıyı Jeomorfolojisi	
Dalış Turizmine Uygundur” Önermesine İlişkin Görüşlerin Dağılımı...174	
9.3.17 “Eceabat ilçesi Kıyılarında ki Dalış Okulları Dalış Yapan Sporculara	
Yönelik Periyodik Olarak Sağlık Taramasını Sorgulamaktadır”	
Önermesine İlişkin Görüşlerin Dağılımı.....	175
9.3.18 “Bozcaada ve Gökçeada’da Faaliyet Gösteren Dalış Okulları Dalış	
Yapan Sporculara Yönelik Periyodik Olarak Sağlık Taramasını	

Sorgulamaktadır” Önermesine İlişkin Görüşlerin Dağılımı.....	176
9.3.19 “Eceabat İlçesi Kıyılarındaki Dalış Mevkilerinde Dalış Güvenliği Sağlanarak Bu Mevkiler Dalış Sporunda Uluslararası Turizme Açılabilir” Önermesine İlişkin Görüşlerin Dağılımı.....	177
9.3.20 “Gökçeada ve Bozcaada İlçeleri Kıyılarındaki Dalış Mevkilerinde Dalış Güvenliği Sağlanarak Bu Mevkiler Dalış Sporunda Uluslararası Turizme Açılabilir” Önermesine İlişkin Görüşlerin Dağılımı.....	178
9.3.21 “Eceabat İlçesi Kıyılarında Dalış Tekneleri Dalış İçin Yeterli Ekipman ve Donanıma Sahiptir” Önermesine İlişkin Görüşlerin Dağılımı.....	179
9.3.22 “Gökçeada ve Bozcaada Kıyılarında Dalış Tekneleri Dalış İçin Yeterli Ekipman ve Donanıma Sahiptir” Önermesine İlişkin Görüşlerin Dağılımı.....	180
9.3.23 “Dalış Teknelerinde Yiyecek- İçecek Ve Hijyen Koşulları Yeterlidir” Önermesine İlişkin Görüşlerin Dağılımı.....	180
9.3.24 “Dalış Mevkilerine Trol Ve Zıpkınla Avcılık Zarar Vermektedir” Önermesine İlişkin Görüşlerin Dağılımı.....	181
9.3.25 “Dalış İçin Dalgıçlara Verilen Dalış Eğitim Süresi Yeterlidir” Önermesine İlişkin Görüşlerin Dağılımı.....	182
9.4. Tartışma.....	183
9.4.1 Araştırma Alanı Bulguları ile “Ayvalık Su Altı Turizm Araştırması” Adlı Çalışmanın Bulgularının Karşılaştırılması.....	183
9.4.1.1 Araştırma Alanı ve “Ayvalık İlçesi Kıyıları” Araştırmasında Dalgıçların Öğrenim Durumuna Göre Karşılaştırılması.....	183

9.4.1.2 Araştırma Alanı ve “Ayvalık İlçesi Kıyıları” Araştırmasında	
Dalgıçların Yaş Grubuna Göre Karşılaştırılması.....	184
9.4.1.3 Araştırma Alanı ve “Ayvalık İlçesi Kıyıları” Araştırmasında	
Dalgıçların Mesleklerine Göre Karşılaştırılması.....	185
9.4.1.4 Araştırma Alanı ve “Ayvalık İlçesi Kıyıları” Araştırmasında	
Dalgıçların İkamet Ettiği Yere Göre Karşılaştırılması.....	186
9.4.1.5 Araştırma Alanı ve “Ayvalık İlçesi Kıyıları” Araştırmasında	
Dalgıçların Yıllık Kazancına Göre Karşılaştırılması.....	187
9.4.1.6 Araştırma Alanı ve “Ayvalık İlçesi Kıyıları” Araştırmasında	
Dalgıçların Dalış Mevkisine Hangi Kurumlar Aracılığıyla	
Katıldığına Göre Karşılaştırılması.....	188

BÖLÜM X

SONUÇ VE ÖNERİLER

10.1. Sonuç.....	190
10.2. Öneriler.....	196
KAYNAKÇA	199
EKLER	214
EK- 1 Anket Formu	

KISALTMALAR LİSTESİ

AYB	: Azor Yüksek Basıncı
BAB	: Basra Alçak Basıncı Basıncı
AB	: Avrupa Birliği
ABD	: Ana Bilim Dalı
Araş. Gör.	: Araştırma Görevlisi
AR-GE	: Araştırma Geliştirme
Doç. Dr.	: Doçent Doktor
K	: Katılıyorum
KK	: Kesinlikle Katılıyorum
Kktlm	: Kesinlikle Katılmıyorum
Ktlm	: Katılmıyorum
Prof. Dr.	: Profesör Doktor
Ss	: Standart Sapma
SPSS	: Statistical Package For Social Sciences
SYB	: Sibiryas Yüksek Basıncı
TUBİTAK	: Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu
Yrd. Doç. Dr.	: Yardımcı Doçent Doktor
%	: Yüzde
$\bar{X}$	: Aritmetik Ortalama

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo no.	Tablo Adı	Sayfa
Tablo 2.1	Türkiye’de İllere Göre Dalış Okulu Sayısı	26
Tablo 2.2	Türkiye’de Bulunan Dalış Okullarının İllere Göre Dağılımı	28
Tablo 3.1	Araştırma Kapsamında Yer Alan Bozcaada, Eceabat ve Gökçeada İlçeleri Kıyılarında Dalgıçlara Uygulanan Anket Sayısı	30
Tablo 5.1.	Çalışma Alanında Bulunan Batıklara Ait Karakteristikler	97
Tablo 5.2.	Birinci Dünya Harbi Çanakkale Harekâtında, Boğaz’da Batan Türk Ticaret Gemileri	99
Tablo 7.1	Araştırma Alanında İlçelere Göre Dalış Okullarının Dağılımı	127
Tablo 8.1	Bozcaada İlçesi’nde Konaklama Tesisleri	144
Tablo 8.2	Bozcaada İlçesi’nde Pansiyon ve Otellerin Yatak Kapasitesi	144
Tablo 8.3	Eceabat İlçesi’nde Pansiyon, Otel ve Motel Sayısı	145
Tablo 8.4	Eceabat İlçesi’nde Bulunan Pansiyon, Otel ve Motellerin Yatak Kapasitesi	145
Tablo 8.5	Gökçeada İlçesi’nde bulunan Pansiyon, Otel ve Motel Sayısı	146
Tablo 8.6	Gökçeada İlçesi’nde Pansiyon, Otel ve Motellerin Yatak Kapasitesi	147
Tablo 8.7	Araştırma Alanında Bulunan Turizm İşletme Belgeli Oteller	148
Tablo 8.8.	Araştırma Alanında Turistlerin Ortalama Geceleme Süresi	148
Tablo 9.1	Ankete Katılan Dalgıçların Demografik Özellikleri	150
Tablo 9.2	Katılımcıların Cinsiyetlerine Göre Ölçek Değerlerinin Değişip Değişmediğinin Araştırılmasına İlişkin T Testi Sonuçları	154

Tablo 9.3	Katılımcıların Yaşlarına Göre Ölçek Değerlerinin Değişip Değişmediğinin Araştırılmasına İlişkin Anova Testi Sonuçları	155
Tablo 9.4.	Katılımcıların Yaşlarına Göre Ölçek Değerlerinin Değişip Değişmediğinin Araştırılmasına İlişkin Betimsel Veriler	155
Tablo 9.5	Katılımcıların İkamet Ettiklere Yere Göre Ölçek Değerlerinin Değişip Değişmediğinin Araştırılmasına İlişkin Anova Testi Sonuçları	156
Tablo 9.6.	Katılımcıların İkamet Ettiklere Yere Göre Ölçek Değerlerinin Değişip Değişmediğinin Araştırılmasına İlişkin Betimsel Veriler	156
Tablo 9.7	Katılımcıların Öğrenim Durumlarına Göre Ölçek Değerlerinin Değişip Değişmediğinin Araştırılmasına İlişkin Anova Testi Sonuçları	157
Tablo 9.8.	Katılımcıların Öğrenim Durumlarına Göre Ölçek Değerlerinin Değişip Değişmediğinin Araştırılmasına İlişkin Betimsel Veriler	157
Tablo 9.9	Katılımcıların Mesleklerine Göre Ölçek Değerlerinin Değişip Değişmediğinin Araştırılmasına İlişkin Anova Testi Sonuçları	157
Tablo 9.10.	Katılımcıların Mesleklerine Göre Ölçek Değerlerinin Değişip Değişmediğinin Araştırılmasına İlişkin Betimsel Veriler	158
Tablo 9.11	Katılımcıların Yıllık Gelirlerine Göre Ölçek Değerlerinin Değişip Değişmediğinin Araştırılmasına İlişkin Anova Sonuçları	158
Tablo 9.12.	Katılımcıların Yıllık Gelirlerine Göre Ölçek Değerlerinin Değişip Değişmediğinin Araştırılmasına İlişkin Betimsel Veriler	159

Tablo 9.13	Katılımcıların Kaç Yıldız Balıkadam Olup Olmadığına Göre Ölçek Değerlerinin Değişip Değişmediğinin Araştırılması	159
Tablo 9.14.	Katılımcıların Kaç Yıldız Balıkadam Olup Olmadığına Göre Ölçek Değerlerinin Değişip Değişmediğinin Araştırılmasına İlişkin Betimsel Veriler	160
Tablo 9.15	Katılımcıların Ne Kadar Süredir Dalış Yaptıklarına Göre Ölçek Değerlerinin Değişip Değişmediğinin Araştırılması	160
Tablo 9.16.	Katılımcıların Ne Kadar Süredir Dalış Yaptıklarına Göre Ölçek Değerlerinin Değişip Değişmediğinin Araştırılmasında Betimsel Veriler	161
Tablo 9.17	Katılımcıların Hangi kurumlar Aracılığıyla Dalış Yaptıklarına Göre Ölçek Değerlerinin Değişip Değişmediğinin Araştırılması	161
Tablo 9.18.	Katılımcıların Hangi kurumlar Aracılığıyla Dalış Yaptıklarına Göre Ölçek Değerlerinin Değişip Değişmediğinin Araştırılmasında Betimsel Veriler	162
Tablo 9.19	“Eceabat İlçesi Kıyılarında Yer Alan Batıklar Su Altı Dalış Turizmi İçin Yeterli Çekicilik Yaratmaktadır” Önermesine İlişkin Görüşlerin Dağılımı	162
Tablo 9.20	“Gökçeada ve Bozcaada İlçeleri Kıyıları Su Altı Flora Ve Faunası Açısından Dalış Turizmi İçin Yeterli Çekicilik Yaratmaktadır” Önermesine İlişkin Görüşlerin Dağılımı	163
Tablo 9.21	“Eceabat İlçesi Kıyıları Su Altı Flora Ve Faunası Açısından Zengindir” Önermesine İlişkin Görüşlerin Dağılımı	163
Tablo 9.22	“Gökçeada, Bozcaada İlçeleri Kıyıları Batıklar Açısından Zengindir” Önermesine İlişkin Görüşlerin Dağılımı	165

Tablo 9.23	“Eceabat İlçesi Kıyıları Su Altı Dalış Turizmi Tanıtımını Yeterli Bulmaktayım” Önermesine İlişkin Görüşlerin Dağılımı	166
Tablo 9.24	“Gökçeada ve Bozcaada İlçeleri Kıyılarına Su Altı Dalış Turizmi İçin Gelenler Konaklama Sorunu Yaşamamaktadır” Önermesine İlişkin Görüşlerin Dağılımı	167
Tablo 9.25	“Eceabat İlçesi Kıyılarına Su Altı Dalış Turizmi İçin Gelenler Konaklama Sorunu Yaşamamaktadır” Önermesine İlişkin Görüşlerin Dağılımı	167
Tablo 9.26	“Gökçeada ve Bozcaada İlçeleri Kıyılarında Dalış Mevkilerine Ulaşmada Ulaşım Sorunu Yaşanmaktadır” Sorusuna İlişkin Görüşlerin Dağılımı	168
Tablo 9.27	“Eceabat ilçesi Kıyılarında Yer Alan Dalış Mevkilerine Ulaşmada Ulaşım Sorunu Yaşanmaktadır” Önermesine İlişkin Görüşlerin Dağılımı	170
Tablo 9.28	“Türkiye’de Sualtı Dalış Turizmi Devlet Tarafından Yeterince Desteklenmektedir” Önermesine İlişkin Görüşlerin Dağılımı	169
Tablo 9.29	“Gökçeada, Bozcaada ve Eceabat İlçeleri Kıyılarında Yeterli Liman ve Liman Olanakları Bulunmaktadır” Önermesine İlişkin Görüşlerin Dağılımı	171
Tablo 9.30	“Gökçeada Deniz Parkı’nın Bilimsel Amaçlı Dalışlara Açılması Doğru Bir Yaklaşımdır” Önermesine İlişkin Görüşlerin Dağılımı	171
Tablo 9.31	“Bozcaada ve Gökçeada İlçeleri Kıyılarında Su Altı Dalış Turizmi Denizaltı (Flora Ve Fauna) Zenginliğine Zarar Vermemektedir” Önermesine İlişkin Görüşlerin Dağılımı	172

Tablo 9.32	“Eceabat İlçesi Kıyılarında Su Altı Dalış Turizmi Denizaltı Flora ve Faunasına Zarar Vermemektedir” Önermesine İlişkin Görüşlerin Dağılımı	173
Tablo 9.33	“Eceabat İlçesi Kıyıları Ve Sualtı Kıyı Jeomorfolojisi Dalış Turizmine Uygundur” Önermesine İlişkin Görüşlerin Dağılımı	174
Tablo 9.34	“Gökçeada ve Bozcaada İlçeleri Kıyıları Ve Sualtı Kıyı Jeomorfolojisi Dalış Turizmine Uygundur” Önermesine İlişkin Görüşlerin Dağılımı	175
Tablo 9.35	“Eceabat ilçesi Kıyılarındaki Dalış Okulları Dalış Yapan Sporculara Yönelik Periyodik Olarak Sağlık Taramasını Sorgulamaktadır” Önermesine İlişkin Görüşlerin Dağılımı	176
Tablo 9.36	“Bozcaada ve Gökçeada’da Faaliyet Gösteren Dalış Okulları Dalış Yapan Sporculara Periyodik Olarak Sağlık Taramasını Sorgulamaktadır” Önermesine İlişkin Görüşlerin Dağılımı	177
Tablo 9.37	“Eceabat İlçesi Kıyılarındaki Dalış Mevkilerinde Dalış Güvenliği Sağlanarak Bu Mevkiler Dalış Sporü Kapsamında Uluslar Arası Turizme Açılabilir” Önermesine İlişkin Görüşlerin Dağılımı	177
Tablo 9.38	“Gökçeada ve Bozcaada İlçeleri Kıyılarındaki Dalış Mevkilerinde Dalış Güvenliği Sağlanarak Bu Mevkiler Dalış Sporü Kapsamında Uluslar Arası Turizme Açılabilir” Önermesine İlişkin Görüşlerin Dağılımı	178
Tablo 9.39	“Eceabat İlçesi Kıyılarında Dalış Tekneleri Dalış İçin Yeterli Ekipman ve Donanıma Sahiptir” Önermesine İlişkin Görüşlerin Dağılımı	179

Tablo 9.40	“Gökçeada ve Bozcaada Kıyılarında Dalış Tekneleri Dalış İçin Yeterli Ekipman Ve Donanıma Sahiptir” Önermesine İlişkin Görüşlerin Dağılımı	180
Tablo 9.41	“Dalış Teknelerinde Yiyecek- İçecek Ve Hijyen Koşulları Yeterlidir” Önermesine İlişkin Görüşlerin Dağılımı	181
Tablo 9.42	“Dalış Mevkilerine Trol Ve Zıpkınla Avcılık Zarar Vermektedir” Önermesine İlişkin Görüşlerin Dağılımı	182
Tablo 9.43	“Dalış İçin Dalgıçlara Verilen Dalış Eğitim Süresi Yeterlidir” Önermesine İlişkin Görüşlerin Dağılımı	182
Tablo 9.44	Araştırma Alanı ve “Ayvalık İlçesi Kıyıları” Araştırmasında Dalgıçların Öğrenim Durumuna Göre Karşılaştırılması	183
Tablo 9.45	Araştırma Alanı ve “Ayvalık İlçesi Kıyıları” Araştırmasında Dalgıçların Yaş Grubuna Göre Karşılaştırılması	184
Tablo 9.46	Araştırma Alanı ve “Ayvalık İlçesi Kıyıları” Araştırmasında Dalgıçların Meslek Durumu Karşılaştırılması	185
Tablo 9.47	Araştırma Alanı ve “Ayvalık İlçesi Kıyıları” Araştırmasında Dalgıçların İkamet Yerine Göre Karşılaştırılması	186
Tablo 9.48	Araştırma Alanı ve “Ayvalık İlçesi Kıyıları” Araştırmasında Dalgıçların Yıllık Gelire Göre Karşılaştırılması	187
Tablo 9.49	Araştırma Alanı ve “Ayvalık İlçesi Kıyıları” Araştırmasında Dalgıçların Dalışa Hangi Kurum Aracılığıyla Katıldığına İlişkin Karşılaştırılması	188

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil No.	Şekil Adı	Sayfa
Şekil 1.1	Çalışma Alanı (Bozcaada, Eceabat ve Gökçeada ilçeleri Kıyıları)	
	Lokasyon Haritası	3
Şekil 2.1	Dünya'nın Önde Dalış Bölgelerinin Ülkelere Göre Dağılımı	23
Şekil 2.2	Türkiye'de Bulunan Dalış Okullarının İllere Göre Dağılımı	27
Şekil 2.3	Çanakkale İlinde Bulunan Dalış Okullarının İlçelere Göre Dağılımı	29
Şekil 4.1	Bozcaada Jeomorfoloji Haritası	37
Şekil 4.2	Bozcaada Kıyıları Derinlik Haritası	38
Şekil 4.3	Gelibolu Yarımadası Topografya Haritası	43
Şekil 4.4.	Eceabat İlçesi Kıyıları Derinlik Haritası	44
Şekil 4.5	Gökçeada Jeomorfoloji Haritası	52
Şekil 4.6.	Gökçeada İlçesi Kıyıları Derinlik Haritası	54
Şekil 5.1.	İlkçağ'da Deniz Ticaretinde Bozcaada Etki Alanı	64
Şekil 5.2	Antik Dönemde Gelibolu Yarımadası Kıyılarında Yer Alan Liman	
	Kentleri	67
Şekil 5.3	Bozcaada Kıyılarında Bulunan Batıklar	70
Şekil 5.4	Eceabat İlçesi Kıyılarında Bulunan Batıkların Dağılımı	73
Şekil 5.5	Gökçeada İlçesi Kıyılarında Bulunan Batık Haritası	100
Şekil 6.1	Bozcaada İlçesi Kıyıları Dalış Mevkileri	108
Şekil 6.3	Eceabat İlçesi Kıyıları Dalış Mevkileri	113
Şekil 6.4	Gökçeada Dalış Mevkileri	118
Şekil 7.1	Bozcaada ve Tavşan Adaları Lokasyon Haritası	128
Şekil 7.2	Bozcaada İlçesi Kıyılarında Bulunan Dalış Merkezi	129

Şekil 7.3	Eceabat İlçesi Kıyıları Lokasyon Haritası	130
Şekil 7.4	Eceabat İlçesi Kıyılarında Faaliyet Gösteren Dalış Merkezleri	132
Şekil 7.5	Gökçeada İlçesi Lokasyon Haritası	134
Şekil 7.6	Gökçeada İlçesi Kıyılarında Bulunan Dalış Mevkileri ve Dalış Merkezlerinin Bulunduğu Mevkiler	136

FOTOĞRAFLAR LİSTESİ

Foto no:	Fotoğraf Adı	Sayfa
Foto 4.1	Bozcaada'nın Doğu Kıyılarında Bulunan Koy ve Körfezler Dalış Turizmine İmkan Tanımaktadır	37
Foto 4.2	Bozcaada Kıyılarında Görüş Mesafesi oldukça Fazladır	40
Foto 4.3	Bozcaada Kıyılarında Ahtapot ve Su Altı Bitkilerinden Bir Görünüm	41
Foto 4.4	Bozcaada Kıyılarında Mığrılarla Sıklıkla Karşılaşılır	42
Foto 4.5	Suvla Koyu Deniz Suyunun Temizliği ve Berraklığı İle Dikkat Çeker	48
Foto 4.6	Eceabat İlçesi Batı Kıyıları Zengin Su Altı Flora ve Fauna Çeşitliliği	49
Foto 4.7	Suvla Koyu Su Altı Flora Zenginliğine Sahiptir	50
Foto 4.8	Çanakkale Boğazı Derinliklerinden Bir Görünüm	50
Foto 4.9	Kuzulimanı Çevresinde Dik Falezler Bulunduğu İçin Kıyıdan Dalış Yapılması Zordur	56
Foto 4.10	Gökçeada Kuzeydoğu Kıyıları Falezli Kıyılar Özelliği Gösterir	56
Foto 4.11	Gökçeada Kıyılarında Su Altı Berraklığı Görüş Mesafesinin Arttırır	57
Foto 4.12	Gökçeada Kıyılarında Su Altı Flora ve Fauna Zenginliğine Sahiptir	59
Foto 4.13	Gökçeada Su Altı Flora ve Fauna Zenginliği	59
Foto 5.1	Bozcaada'nın Kuzeydoğusunda Bulunan Troia Limanından Bir Görünüm	62
Foto 5.2	Bozcaada'nın Kuzeydoğusunda Bulunan Troia Limanının Su Altından Bir Görünüm	62
Foto 5.3	Bozcaada'nın Doğu Kıyılarında Liman Bölgesinden Bir Görünüm	69
Foto 5.4	Bozcaada Yakınında Kuzeydoğuda ki Sığılıkta Kiremit Batığı	70

Foto 5.5	Poyraz Limanı Tabak Batığında Gemi Kargosunu Oluşturan Tabak Yığını	72
Foto 5.6	Kilitbahir Köyü Açıkları Gemilerin Geçiş Güzergahından Bir Görünüm	74
Foto 5.7	Boğazın en dar Noktasından (Kilitbahir-Çimenlik Kalesi) Bir Görünüm	76
Foto 5.8	Mesudiye Zırhlısı'nın Batışı	77
Foto 5.9	Saphir Denizaltısı'ndan Bir Görünümü	78
Foto 5.10	Irresistible Zırhlısı'ndan Bir Görünüm	79
Foto 5.11	Bouvet Zırhlısı'nın Batışı	80
Foto 5.12	Ocean Zırhlısı	81
Foto 5.13	Majestic Zırhlısı Batışı	82
Foto 5.14	Majestic Zırhlısı Batışı	82
Foto 5.15	Majestic Batığı	82
Foto 5.16	Majestic Batığı	82
Foto 5. 17	Anzak Su Arıtma Gemisi	83
Foto 5. 18	Triump Zırhlısının Batışı	84
Foto 5.19	Lundy Batığı'ndan Bir Görünüm	85
Foto 5.20	Lundy Batığı	85
Foto 5.21	Nara Burnu Açıklarında Bulunan Ceyhun Zırhlısı, Garp ve E-7 Denizaltısı Batık Mevkisinden Bir Görünüm	86
Foto 5.22	Goliath Zırhlısı	87
Foto 5.23	İngiliz Goliath Gemisi'nin Derin Sularında Yer Aldığı Morto Koyu	87
Foto 5.24	Mariotte Denizaltısı	88
Foto 5.25	Mariotte Denizaltısı Batığı	88

Foto 5.26	E- 7 Denizaltı'ndan Görünüm	88
Foto 5.27	E-14 Denizaltısı	90
Foto 5.28	Fransız Denizaltısı Joule ve Mürettebat'ından Bir Görüntüsü	90
Foto 5.29-30	Fransız Denizaltısı Joule Batığının Görüntüsü	91
Foto 5.31	Çıkarma Botları Batıkları Çanakkale Boğazı girişinde Yer Alan Morto Koyu'nun Seddülbahir Feneri Altındadır	92
Foto 5.32	Morto Koyu ve Seddülbahir Açıkları	93
Foto 5.33	Atılay Denizaltısı	95
Foto 5.34	Dumlupınar Denizaltısı	96
Foto 5.35	Su Altında Önemli Bir Arkeolojik Değere Sahip Olan Amphoralar Deniz Canlılarının Yuvalanma Alanlarını Oluşturur	102
Foto 5.36	Romalı General Aleksandros'un Amphora Yüklü Sancak Gemisine Ait Amphoralardan Bir Görünüm	103
Foto 5.37	Çanakkale Arkeoloji Müzesinde Bulunan Amphoralar	104
Foto 5. 38	Amphoralar Yüzyıllara Göre Farklılık Göstermektedir	104
Foto 5.39-42	Çanakkale Arkeoloji Müzesi Depo Bölümünde Yer Alan Amphoralar	105
Foto 5.43-47	Bozcaada Kalesi Müzesi Depo Bölümünde Bulunan Amphoralar	106
Foto 6.1	Bozcaada Liman Mevkisinde Bölgesi Yoğun Gemi Trafiğinden Dolayı Dalış Yapılamamaktadır	109
Foto 6.2	Poyraz Limanı Tabak Batığı, Gemi Kargosunu Oluşturan Tabak Yığını	110
Foto 6.3	Büyük Kemikli Dalış Mevkisi	114
Foto 6.4	Küçük Kemikli Burnu ve Çevresi Dalış Mevki	115
Foto 6.5	Kabatepe Limanı Kuzeyinde Falezli Kıyılar Yer Alır	116
Foto 6.6	Kabatepe Limanı Güneyinde Yüksek Kıyılar Yer Alır	116

Foto 6.7	Deniz Parkı Sınırları İçerisinde Olan Yıldız Koyu’ndan Bir Görünüm	119
Foto 6.8	Gökçeada Yıldızkoyu Kıyından Eğitim ve Discovery Dalışların Yapıldığı Önemli Bir Koydur	120
Foto 6.9	Gökçeada Yıldızkoyu’nda Eğitim ve Discovery Dalışlar Yapılmasında Kıyı Jeomorfolojisinin Uygunluğu Ve Suyun Berraklığı Önemli Bir Etkendir	120
Foto 6.10	Peynir Kayalıkları Görünümü	121
Foto 6.11	Kaşkaval Burnu Duvar Dalışına Uygundur	121
Foto 6.12	Hava Fotoğrafından Aydıncık Burnu Görünümü	122
Foto 6.13	Aydıncık Plajı’nda Kıyından Dalış Yapmak İsteyenler İçin Divepark Dalış Okulu Eğitim ve Rekreatif Dalış Hizmeti Vermektedir	122
Foto 6.14	Aydıncık Plajı Şnorkel İle Dalış Yapmak İsteyenler İçin Uygun Bir Dalış Mevkisidir	123
Foto 6.15	Kokina Kayalıkları Dalış Mevkisi Kıyıya Yakın Adadan Görülebilen Kayalık Bir Alandır	124
Foto 6.16	Kokina Kayalıkları’na Dalış Yapan Dalgıçlardan Bir Görünüm	124
Foto 7.2	Kabatepe Limanı’nda Bulunan Dalış İçin Kullanılan Tekneler	131
Foto 7.3-4	Kabatepe’de Bulunan Teknelerinin Dalış Ekipmanları	133
Foto 7.5-6	Büyük Burnu Civarında Yapılan Dalış Etkinlikleri	133
Foto 7.7	Kaleköy’de 2009’da Açılan Gökçeada Dalış Merkezi	135
Foto 7.8	Aydıncık’ta 2011’de Açılan Divepark Dalış Merkezi	135
Foto 8.1	Bozcaada- Geyikli İskelesi Ulaşım Güzergahı	140
Foto 8.2	Geyikli İskelesi Deniz Ulaşımında Bozcaada İçin Önem Taşımaktadır	140

Foto 8.3	Çanakkale'den Bozcaada'ya Ulaşım Sağlayan Eceabat İskelesi'nden Bir Görünüm	141
Foto 8.4	Çanakkale'den Eceabat'a Ulaşım Sağlayan Çanakkale İskelesinden Bir Görünüm	141
Foto 8.5	Eceabat Limanı'ndan Bir Görünüm	142
Foto 8.6	Çanakkale-Kilitbahir İskelesinden Bir Görünüm	142
Foto 8.7	Kabatepe Limanı'ndan Gökçeada'ya Arabalı Feribotla Ulaşım Sağlanmaktadır	143
Foto 8.8	Gökçeada Kuzulimanı'ndan Kabatepe Limanı'na Arabalı Feribotla Ulaşım Sağlanmaktadır	143

BÖLÜM I

GİRİŞ

Yüzyıllardır insanlar nefes tutarak dalmayı dünyanın çeşitli yerlerinde uygulamışlardır. En az beş bin sene önce insanoğlu okyanus dipleri ile tanışmış akıllı ve keşfetme arzusu ile bu günkü duruma gelmiştir. Suyun altını keşfetmek, insanoğlunun avlanma, keşfetme, tekneleri tamir etme ve hazineler bulma hayalleri su altında uzun süre kalabilme isteğini arttırmıştır (www.tssf.gov.tr 24.08.2012). Su altında insanoğlunun rekreatif etkinliklerde bulunma arzusu dalış turizminin doğuşunu sağlamıştır.

Dalış turizmi Dünya’da ve Akdeniz ülkelerinde yaygın ve gelişen bir alt sektördür. Bu turizm dalı alternatif turizm seçenekleri arasında oldukça rağbet görmektedir (Özgül, 2008: 509). Türkiye’de ise dalış turizmi son yıllarda rağbet görmeye başlamış dalış turizmine ilişkin birçok dalış merkezi ve dalış eğitimiyle ilgili spor kulüpleri açılmıştır.

Türkiye’de dalış turizmine ilişkin 29 ilde dalış okulları faaliyet göstermektedir. İllerde bulunan dalış okullarının toplam sayısı ise 226’dır. Tüm bu dalış okulları ve dalış merkezleri TSSF (Türkiye Su Altı Federasyonu)’ye bağlıdır (www.tssf.gov.tr 19.10.2012). Türkiye’de dalış turizminin yılda yarattığı hareketlilik 60-70 bin kişi civarındadır. Ülkemizde dalış turizminin yarattığı hareketliliğin tespitinde; 2011 yılı Saros Körfezi’nde dalış yapan dalgıç sayısı 4.500 iken (Yaşar 2011: 17), 2012 yılında araştırma alanında (Bozcaada, Eceabat ve Gökçeada İlçeleri kıyıları) dalış yapan dalgıç sayısı 3000, 2010 yılında Ayvalık ilçesi kıyılarında dalış yapan dalgıç sayısı 4000 (Gökdeniz 2010: 56) olmak üzere toplamda 11.500 kişi olarak belirlenmiştir. Türkiye’nin diğer kıyılarındaki dalgıç sayısı, belirlenen rakamın 5-6 katı olduğu düşünülürse, Türkiye kıyılarının bir sezonda yarattığı balıkadam hareketliliği yukarıda bahsi geçen rakam düzeyinde olduğu sonucuna ulaşılabilir.

Türkiye kıyılarında eski dönem kalıntıları, gemi batıkları ve su altı mağaraları, büyüleyici bir özelliğe sahiptir. Buna ilaveten Doğu Akdeniz Havzası’nın korunmuş kıyıları ve nispeten zengin fauna ve flora zenginlikleriyle dalış turizmi için elverişlilik gösterir. Türkiye’nin Akdeniz ve Ege kıyılarında dalış potansiyeli çok yüksektir. Bu

kıyılarda ki dalış potansiyeli seyahat acenteleri ve dalış merkezleri tarafından geliştirilerek dalış turizmi pazarına sunulmaktadır (Alparslan ve diğerleri 2008: 1046).

8.333 km’lik kıyı uzunluğuna sahip ve kıyılarının büyük bir bölümü Akdeniz iklimi etkisi altında bulunan Türkiye büyük ölçüde deniz turizmine sahne olmaktadır. Türkiye kıyılarının bazı kesimlerinde turizmde yoğunlaşmalar görülürken, bazı kesimleri turizme yeni açılmakta veya açılmamıştır. Ülkemizde su altı sporlarıyla ilgilenenler için dünyada eşine az rastlanan dalış bölgeleri bulunmaktadır. Bu dalış bölgeleri, su altı zenginliklerinin yanı sıra, gizliliğini ve çekiciliğini hâlen sürdürmekte ve keşfedilmeyi beklemektedir. Üç yanı denizlerle çevrili olan Türkiye Antik Çağ’dan bu yana deniz ticaret yollarının üzerinde yer almaktadır. Anadolu kıyılarında yer alan yerleşim alanlarının pek çoğu ticari gemilerin ikmal ve uğrak yerleriydi. Orta Doğu ile Batı arasındaki kültür alışverişi de kıyısı bulunduğumuz denizler üzerinden gerçekleşmiştir (Yaşar 2009: 13). Bu kültür alışverişi ilkçağdan günümüze sürekli devam etmiştir.

İlkçağ’dan bu yana Ege ve Akdeniz çevresine yerleşmiş olan toplumlar denizi kültürlerinin bağlayıcısı olarak görmüşler, uzun mesafeleri deniz yoluyla aşmışlardır. Fenikeliler Akdeniz kıyılarında birçok koloni kurarken, Romalılar Akdeniz’i o kadar benimsemişlerdir ki ona “Mare Nostrum” yani “*bizim deniz*” adını vermişlerdir. Ülkemiz kıyıları, Bronz Çağı’yla tarihlenen bir ticaret gemisinden Çanakkale Savaşları’nda batan savaş gemilerine kadar çeşitli yüzyıllarda batan her türlü geminin batıklarıyla doludur. Bu batıklar eski deniz ticaret yollarını belirleyecek niteliktedir. Bilinen batıkların çoğu ticaret gemileridir. Ticaret gemilerinin çoğu amphora yüklü teknelerdir. Kıyılarımızda yer alan tarihî ve kültürel kalıntılar hem su altı arkeologlarının hem de su altı tutkunu balıkadamlarının ilgisini çekmektedir (Yaşar 2009: 13). Türkiye kıyılarındaki su altı arkeolojisi ve yakın dönem batıkları su altı dalış turizmine ivme kazandırmıştır.

Ülkemizde Kuzey Ege kıyılarında batık dalışı söz konusu olduğunda akla gelen ilk yöre araştırma alanı olan Bozcaada, Gökçeada ve Gelibolu Yarımadası kıyılarıdır. Çünkü araştırma alanı Antik dönemlerden günümüze kadar Ege ve Karadeniz deniz ticaretinde geçiş ve ikmal yeri olmuş ve ayrıca bu kıyılarda birçok deniz savaşı yaşanmıştır. Bunun sonucunda araştırma alanı kıyılarında birçok antik batık ve savaş batıklarını barındırmaktadır.

Şekil 1.1 Çalışma Alanı Lokasyon Haritası

Dünya’da ki birçok ülke dalış turizmi potansiyelini turizme açmaya çalışmaktadır. Dalış turizminde dalıcıların ilgisini balıklar, mercanlar ve diğer deniz canlılarının bulunduğu doğal resifler veya su altında ki üç boyutlu yapılar (gemi, uçak vb) çekmektedir. Sudaki görüş mesafesi (vizibilite), su sıcaklığı, derinlik, akıntı, dalış yapılacak noktanın kıyıya uzaklığı ve bölgedeki konaklama imkânları dalış turizminin sürdürülebilirliğini etkilemektedir. Buna göre dalış turizmi başlıca mercan resiflerinin bulunduğu bölgelerde savaş veya deniz kazası ya da yapay olarak batırılmış gemi, uçak, tank gibi materyaller üzerinde yoğunlaşmıştır (Alparslan ve diğerleri 2008: 1045; Özgül 2008: 510).

Sırasıyla Eski Yunan, Pers, Makedonya, Bergama ve Romalıların istilasına uğrayan araştırma alanı, Roma ve Bizans döneminde çok önem kazanmış önemli bir liman ve geçiş alanı konumuna gelmiştir. 1190 yılındaki Haçlı seferleri sırasında Alman İmparatoru Friederich komutasındaki haçlı ordusu Anadolu'ya Çanakkale Boğazı'ndan geçmiştir. 1204 yılında Venedikliler, 1235 yılında Bizanslılar ve son olarak da 1354 yılında Osmanlı Devleti'nin eline geçmiştir (Demirci 2008: 1-4). Tüm bunların yanı sıra, I. Dünya Savaşı'nda Çanakkale Cephesinde deniz ve kara savaşları sırasında birçok savaş gemisi araştırma alanında batarak su altını batıklar açısından zengin kılmıştır.

Bozcaada, Eceabat ve Gökçeada İlçeleri kıyıları sahip olduğu tarihi ve kültürel varlıklarıyla turizm sezonunun uzaması ve turizmin uluslararası bir boyut kazanmasına imkân tanıyacak dalış turizmi potansiyeline sahiptir. Araştırma alanında su altı tarih ve kültür varlıkları ön plana çıkarılarak dalış turizminde Mısır'ın Kızıldeniz kıyılarına alternatif konuma getirilebilir.

Araştırma alanı Mısır'ın Kızıldeniz kıyıları yada dünyanın tropik denizlerindeki dalış bölgeleriyle karşılaştırıldığında su altı flora ve fauna çeşitliliği bakımından zengin değildir. Ancak araştırma alanının Karadeniz ile Ege Denizi arasında geçiş alanı olması, akıntı sisteminin yarattığı denizel ekolojik ortam, deniz flora ve faunasının Türkiye ölçeğinde çeşitlilik kazanmasına yol açmıştır.

Türkiye'de Türk Deniz Araştırmaları Vakfı (TÜDAV) ile birçok dalış merkezleri ve dalış topluluklarınca dalış turizmine yönelik çeşitli çalışmalar yapılmaktadır. Bu çalışmalar arasında en önemli olanlardan biri de; su altı flora ve faunasını korumak ve bu alanda bilimsel çalışmalar yapmaktır. Hem koruma hem de bilimsel araştırmalar için yasal statü altında korunan deniz alanları ise su altı deniz parklarıdır.

Dünyanın çeşitli bölgelerinde tabii ve suni olarak oluşturulmuş sualtı parkları dalış turizmini geliştirmektedir. Mikronezya Adaları'nın savaş batıkları, Bikini Atolu'ndeki Amerikan Donanması'na ait savaş gemileri, Cayman adasında suni olarak batırılan Rus Destroyeri, İspanya 'da ki Medas Adası'nın su altı flora ve fauna yapısı, Kızıldeniz'deki Ras Muhammed Sualtı Parkı gibi bütün bu dalış noktalarında yapılan dalış etkinliklerin amacı daha fazla balıkadam çekerek dalış turizmine hareketlilik kazandıracaktır (Alparslan ve diğerleri 2005: 2).

Türkiye’yi çeviren denizler, aslında Atlantik Okyanusu’na bağlı bir iç deniz olma özelliğini taşımakta ve birçok yönden dünyadaki dalış bölgeleriyle benzerlikler göstermektedir. Topografik yapı, sıcaklık, tuzluluk, besleyici tuzlar ve oksijen dağılımı gibi; fakat yine de bazı farklılıklar balıkçılıktan turizm faaliyetine kadar kendini hissettirmekte ve kendilerine özgü şartlar ortaya koymaktadır. Türkiye denizlerinin bu yapısı dalış aktivitelerini de etkilemektedir. Dalış turizmi henüz hak ettiği popülerliği kazanmasa da su altı arkeolojik değerleri bakımından Türkiye, dünyanın en önemli ülkeleri arasında bulunmaktadır (Gökdeniz ve Diğerleri 2010: 15). Türkiye kıyılarının su altı arkeolojisi, tarihi batıkları ve sahip olduğu flora ve fauna yapısını korumak amacıyla su altı parklarını oluşturması şüphesiz dalış turizmi için önemli bir kaynak alanı teşkil edecektir. Bu anlamda araştırma alanı da Türkiye’nin tek su altı deniz parkına sahiptir.

Dalış turizminin geliştirilmesi için deniz parkları oluşturulabilir. Bu parklar denizlerin korunması nedeniyle bu ülkelere prestij sağlamak, turizm gelirlerini arttırmakta, denizleri kullanarak koruma yolunda toplumu bilinçlendirmektedir. Dünya’da pek çok ülkede sayısız deniz rezerv alanları bulunmakta bu alanlarda özellikle nesli azalan veya tükenen deniz canlılarının korunması sağlanmaktadır. Deniz rezervleri özellikle biyolojik çeşitliliğin olduğu alanlarda ve bozulmamış deniz ortamlarında kurulmaktadır. Parklarda dalışlar deneyimli balıkadamlar tarafından yaptırılmakta, böylelikle hem tabiata zarar verilmemekte, hem de ülke ekonomisine katkı da bulunmaktadır (Eskişirak ve Akın 2001: 232). Araştırma alanında Türkiye’nin tek su altı parkı olan Gökçeada Deniz Parkı’nın tesis edilmesi, su altı biyolojik çeşitliliğinin korunarak bilimsel amaçlı denetimli dalışların yaptırılması çok önemli bir adımdır.

Gökçeada Deniz Parkı, Gökçeada’nın kuzeydoğu kıyısında, Kaleköy ile Kuzulimanı arasındaki kıyı kuşağında yer almaktadır. Park alanı, Yıldız Koyu’ndan Yelkenkaya’ya kadar kuş uçuşu 1 millik kıyı alanına sahiptir. Gökçeada Su Altı Parkı kıyıdan 200 metre açığa kadar bir kuşak halinde deniz alanı koruma altına alınmıştır. Yıldız Koyu ve Yelken Kayaları arasındaki bölge, koruma alanı olarak ilan edilmiştir. Bölge kıyı boyunca 1 km alanı kapsamakta ve 200 metre genişliğe sahiptir. Parkın toplam alanı 37 hektardır. 21 Şubat 1999 yılında resmi gazetede yayımlanarak deniz koruma alanı olarak resmen ilan edilmiştir. Bütün balıkçılık aktiviteleri ile dalış ve deniz trafiği yasaklanmıştır. Park çekirdek bölge ile iki tampon bölgeden oluşmaktadır. Parkta bilimsel araştırmalar yapılmaktadır ve detaylı deniz tabanı haritası ile envanter çalışmaları

yürütülmektedir (www.tudav.org. 18.10.21012). Gökçeada Deniz Parkı denizin belli bir bölgesini korumak bunun yanında özellikle endemik canlıların yaşam alanlarını koruma altına almak için kurulmuştur. Tüm bunların yanı sıra Gökçeada Su Altı Parkı su altı güzelliğini insanlara göstermek denizel ortama ait bilimsel çalışmalar yapmak amacıyla oluşturulmuş, Türkiye'nin ilk ve tek su altı parkıdır. Gökçeada Deniz Parkı'nın seçiminde biyolojik çeşitlilik ve bozulmamış denizel ortamlar önemli bir etkidir.

Gökçeada Deniz Parkı yabancı ve yerli turistlerin ziyaretlerini sağlamak sualtı flora ve fauna zenginliğini korumak, sualtı dalış öğrencilerine eğitim vermek için uygun bir deniz alanıdır. Bunun yanında sualtı yapay resifleri oluşturarak su altı flora ve faunasına katkı sağlamak, kişileri çevre koruma konusunda bilgilendirmek, özellikle nesli tükenmekte olan türlerin yaşam alanlarını koruma altına almak, bilimsel araştırmalar yapmak amacıyla hedeflere uygun bir alandır. Araştırma alanında bu tür su altı parkları artırılıp, bu parklar vasıtasıyla dalış potansiyelini arttırmak mümkün olacaktır. Gökçeada İstanbul'a, İzmir'e, Bursa'ya, Edirne'ye ve Çanakkale'ye yakınlığı nedeniyle su altı meraklılarının kolayca erişebileceği bir konumdadır.

Gökçeada Deniz Parkı 2012 yılında yapılan son çalışmalarla Yıldız koy ile Yelken kaya arası olarak belirtilen parkın sınırları yaklaşık yarım mil daha uzatılarak Çiftlik koyuna kadar genişletilmiştir. Yelken kaya ile Çiftlik koyu arasında yer alan ve içerisinde sualtı mağara girişleri de olan Akdeniz Foku dahil pek çok deniz canlısı için habitat olma özelliği taşıyan alan da bu kararla koruma altına alınmıştır (www.tudav.org. 18.10.21012). Bu karar korunan denizel alanlar ve dalış turizmi için önemli ve dikkat çekici bir adımdır.

Araştırma alanı kıyılarının arkeolojik ve tarihi batıklar barındırması yanında, Türkiye ölçeğinde zengin su altı flora ve faunaya sahip olması dalış turizminde önemli bir hareketlilik yaratmaktadır. Bunun yanında Gökçeada'da Deniz Parkı'nın tesis edilmesi bilimsel amaçlı dalışlar için önemli bir hareket noktasıdır. Bunun yanı sıra Çanakkale İli ve çevre illerdeki dalış okullarının eğitim ve uygulama alanı olan araştırma alanı büyük bölümü yerli olmak üzere yerli ve yabancı balıkadamları çeken bir dalış bölgesidir. *Araştırma alanının dalış turizmi çekicilikleri yanında dalış turizminde yarattığı hareketliliği tespit etmek bu araştırmanın yapılma gerekçesini teşkil etmektedir.*

1.1. Problem Durumu

Bozcaada, Gökçeada ve Eceabat (Çanakkale İli) İlçeleri kıyılarında su altı dalış turizmi potansiyeli son derece yüksektir. Ancak bu potansiyel henüz tam anlamıyla ulusal ve uluslararası sualtı dalış turizmine açılmış değildir. Ülkemizde ve çalışma alanında turizmin çeşitlendirilmesine de büyük ihtiyaç bulunmaktadır. Bu bağlamda sualtı dalış turizmi başvurulması gereken seçeneklerden biridir.

Ülkemizde gelişmekte olan sualtı dalış turizminin mevcut durumu yanında araştırma alanı özelinde dalış turizminin irdelenmesi ve bu alt sektörün temsilcilerinin görüşlerinin bilinmesi ve mevcut sorunların çözülebilmesine olanak tanıyacaktır.

Deniz turizminin bir alt sektörü olan dalış turizminin mevcut sorunlarının çözülebilmesine akademik bir bakış açısı getirecek olan bu araştırma dalış turizminin çok fazla irdelenmemiş olması bu araştırmanın dolduracağı yeri belirleyecektir.

1.2. Çalışmanın Amacı

Bu çalışma; Bozcaada, Gökçeada ve Eceabat (Çanakkale İli) İlçeleri Kıyılarında Sualtı Dalış Turizmi'ni çeşitli boyutlarıyla gözler önüne sermeyi amaçlamaktadır. Bu çalışmada; Bozcaada, Eceabat ve Gökçeada ilçeleri kıyılarında su altı dalış turizmini etkileyen coğrafi etkenler, çekicilik oluşturan faktörler, dalış mevkileri ve karakteristikleri yanında Bozcaada, Eceabat ve Gökçeada ilçeleri kıyılarında su altı dalış turizminin gelişimi ve yarattığı çekimin boyutları ortaya konulması amaçlanmaktadır. Buna ilaveten Bozcaada, Eceabat ve Gökçeada kıyılarında dalış yapan balıkadamların görüşleri çerçevesinde sözü edilen kıyılarda sualtı dalış turizmi analiz edilmektedir. Son olarak bu çalışma da; Bozcaada, Eceabat ve Gökçeada su altı dalış turizminde çekicilik yaratan unsurlarının korunması, dalış mevkilerinin kontrollü dalışa açılması, gerekli tanıtımların yapılması ve su altı dalış turizminin daha fazla gelişmesi için öneriler getirilmesi amaçlanmaktadır. Çalışmanın diğer amacı da Türkiye'deki dalış turizmi ile ilgili akademik düzeydeki araştırmaların sınırlılığını genişletmek ve bu alanda literatüre katkı sağlama düşüncesidir.

Araştırma da Bozcaada, Eceabat ve Gökçeada ilçeleri kıyılarında su altı dalış turizminin gelişimi, uluslararası boyut kazanması için yapılan çalışmalar ve yaşanan sorunlar incelenmektedir. Dalış turizmini destekleyen konaklama ve ulaşım sorunları ele

alınmaktadır. Son olarak bu araştırma da Bozcaada, Eceabat ve Gökçeada İlçeleri Kıyıları'nda su altı dalış turizminde çekicilik yaratan unsurlarının korunması, dalış bölgelilerinin koruma-kullanma dengesi çerçevesinde kontrollü dalışa açılması, gerekli reklam ve tanıtımların yapılması, gerekli desteklerin sağlanarak uluslararası boyut kazandırılması, yapay resif çalışmalarının hızlandırılması ve dalış turizminin daha fazla gelişmesi için öneriler getirilerek çalışmaya farklı bir boyut kazandırmak çalışmanın diğer amaçlarından biridir.

1.3. Çalışmanın Önemi

Bu çalışma; “Bozcaada, Gökçeada ve Eceabat (Çanakkale İli) İlçeleri Kıyılarında Sualtı Dalış Turizmi”ni çeşitli boyutlarıyla gözler önüne sererek, sözü edilen ilçelerin kıyılarının sualtı dalış turizmi açısından potansiyeli, ülkemizde turizmin çeşitlendirilmesine olan katkısının ne olacağının ortaya konulması bakımından önem taşımaktadır. Ayrıca ülkemizde turizmi politikaları içerisinde dalış turizminin de yer almasına yönelik ilgili çevrelerinin dikkatinin çekilmesi ve çeşitli desteklerin sağlanabilmesine yönelik önem taşımaktadır.

1.4. Araştırmanın Kapsamı ve Sınırlılıkları

Araştırmanın alanı Çanakkale İli'nde bulunan Bozcaada, Eceabat ve Gökçeada ilçeleri kıyıları seçilmiştir. Türkiye’de çok sayıda dalış bölgesi bulunmaktadır. Araştırma alanı sualtı arkeolojisi ve savaş batıkları açısından zengin olup su altı flora ve fauna çeşitliliği bu seçimde etken faktördür.

Araştırma için yapılan anketler ve mülakatlar 2011 yılı Nisan- Kasım, 2012 yılı Mart- Haziran aylarında gerçekleşmiştir. Bununla birlikte çalışma dalış eğitmenleri, balıkadamlar, su altı dalış topluluklarıyla ve özellikle *rekreatif* amaçlı dalış yapan balıkadamlarla sınırlıdır.

Araştırmayı sınırlayan en önemli etkenlerden biri de anketlerin cevaplandırılması esnasında dalgıçların anket doldurmak istemeyişi ve anketlerin geri dönüş sürecinde yaşanan zorluklardır.

1.5. Araştırma Soruları

Araştırma da Bozcaada, Eceabat ve Gökçeada ilçeleri kıyılarında su altı dalış turizmine ilişkin konuları değerlendirmeye yönelik olarak aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır.

1. Araştırma alanının sualtı dalış turizmi potansiyelini belirlemek,
2. Su altı dalış turizminin mevcut durum analizini yapmak,
3. Sualtı arkeolojisi (Eski Çağ Dönemi batıklar), savaşlardan kalma batıklarını, flora ve fauna çeşitliliğini belirlemek ve envanter çalışması yapmak,
4. Koruma-kullanma dengesi içerisinde batıklara kontrollü dalışların yapılmasına bilimsel bakış açısı getirmek,
5. Bozcaada, Gökçeada ve Eceabat ilçeleri kıyılarında sualtı dalış turizmi mevkilerinde yaşanan sorunları tespit etmek ve çözümüne yönelik öneriler getirmek,
6. Bozcaada, Gökçeada ve Eceabat ilçeleri kıyılarının kıyı ve su altı jeomorfolojisi açısından sualtı dalış turizmine uygunluğunu ortaya koymak,
7. Bozcaada, Gökçeada ve Eceabat ilçeleri kıyılarında sualtı dalış turizmi beşeri altyapısını ortaya koymak,
8. Sektör temsilcilerinin görüşlerini almaktır.

1.6. Araştırma Tanımları

Araştırmayla ilgili temel kavramlar aşağıda tanımlanmıştır.

Bir Yıldız Dalıcı: Sağlık durumu iyi olan dalgıç adayının teorik derslerden sonra en az 5 onaylı dalışı bulunan dalgıçtır.

İki Yıldız Dalıcı: Bir yıldız belgesine (ya da Türkiye Su Altı Federasyon'u tarafından eşdeğer bir belgeye) sahip olup, sağlık durumu iyi olmak ve en az 20 onaylı dalışı bulunan dalgıçtır.

Üç Yıldız Dalıcı: İki yıldız belgesine (ya da Türkiye Su Altı Federasyon'u tarafından eşdeğer bir belgeye) sahip olup, sağlık durumu iyi olmak ve en az 50 onaylı dalışı bulunan dalgıçtır.

Dalış Eğitmeni: Türkiye Su Altı Federasyonu'nun dalış eğitmeni belgelerinden birisi ya da başka bir sportif dalış öğreticisinin eşdeğer eğitmenlik belgesi olan ve belge düzeyinin sınırları içerisinde donanımlı dalış (scuba) eğitimi veren ya da eğitim dalışı yaptıran kişiye denilmektedir (Gökdeniz ve diğerleri 2010: 126).

Discovery Dalış: İngilizce kökenli kelime olan Discovery "keşif" anlamına gelmektedir. Discovery dalış ise bölgeye yapılacak olan ilk dalışlar için kullanılmaktadır. Bölgenin su altı jeomorfolojisini, flora ve faunasını görmek, dalış mevkisini tanımak için ilk dalış "keşif" olarak algılanmaktadır.

Eğitim Dalışı: Dalgıç adaylarının ilk eğitimlerinin başlaması ve her düzeyde ki dalıcılarının belge düzeylerinin yükseltilmesi amacı ile Federasyonun yetki belgeli bir dalış kuruluşunda görevli dalış eğitmeni eşliğinde düzenlenen dalışlardır (Gökdeniz ve diğerleri 2010: 126).

Sportif Dalış: Sualtını tanımak, sualtı canlılarını ve doğasını gözlemlemek, dalış deneyimini arttırmak ve sualtını görüntülemek için eğlence ve dinlence amacıyla yapılan donanımlı dalışlara denir (Gökdeniz ve diğerleri 2010: 126).

Duvar Dalışı: Su altı kıyı morfolojisinin oldukça dik olması nedeniyle dik yamaçlar boyunca derinlere doğru yapılan dalışlara denir.

Reef Dalışı: Su altındaki kayalık yapılar boyunca yapılan dalışa denir.

Su Altı Faunası (Favna): Su altındaki belirli bir bölge, herhangi bir denizde ya da bütün denizlerde yetişen doğal hayvanlar topluluğuna denir.

Su Altı Florası (Sualtı Bitki Topluluğu): Su altındaki belirli bir bölgede ya da tüm denizlerde bulunan doğal bitkiler topluluğuna denir.

Sualtı Arkeolojisi: Su altında antik dönem batıkları ve diğer kalıntılarının bulunduğu mevkilerdir.

Aktif Spor Turizmi: Yaşanılan yerden uzaktaki sportif faaliyetlere bizzat katılmayı ifade eden ve ticari amaç taşımayan seyahatlerdir (Argan 2004: 164)

Rekreasyon: İnsanların varoluş (uyuma, yeme, içme vb) ve geçim (meslek hayatı) için gerekli olanın dışında ki tüm zamanlarda yaptıkları faaliyetleri ifade eden kavramdır (Özgüç 2003: 3).

Su Altı Dalış Turizmi: Su altı dünyasının flora, fauna ve arkeolojik kültür varlıklarını görmek, fotoğraflamak, filme almak ve sportif balık avlama amaçlı olarak gerçekleştirilen tanıtım, sportif ve eğitim amaçlı dalışlar ile kıyıda verilen konaklama ve ağırlama hizmetleri içine alan bir turizm çeşididir (Yaşar 2011: 36).

Turizm: Günümüz dünyasında turizm, ulusal ve uluslararası kültür, ticaret ve sosyal yaşam üzerinde ki etkileşimiyle dünyada ki halkları kaynaştıran, dostlukları geliştiren ve kültürleri buluşturan bireylerin gezmek, görmek, eğlenmek ve diğer rekreatif faaliyetlerde bulunmak için yaptığı geziler olup en önemli hizmet sektörlerinden biridir (Doğaner 2001: 1-3; Gümüş ve Diğerleri 2008: 301-302).

1.7. İlgili Araştırmalar

1.7.1. Yurt İçinde Yapılan Araştırmalar

Yalçınlar'ın (1949) “Çanakkale Boğazı Civarının Jeomorfolojisi Üzerine Müşahedeler” adlı makalesinde; Çanakkale Boğazı ve Gelibolu Yarımadası'nın fiziki özellikleri ile boğaz kıyılarının ve Çanakkale Boğazı dip yapısının sahip olduğu jeolojik ve jeomorfolojik özellikleri ele alınmıştır. Çalışma en eski kaynaklardan biri olup alanında birçok çalışmaya ışık tutan ana kaynak niteliği taşımaktadır.

Erol'un (1968) “Çanakkale Boğazı Çevresinin Jeomorfolojisi Hakkında Ön Not” adlı makalesinde; Çanakkale Boğazı çevresinde oldukça detaylı araştırmalar yapıp bölgeye ait morfolojik problemler incelenmiştir. Bunun yanında Çanakkale Boğazı'nın kıyı jeomorfolojisi ve dip yapısı hakkında yapılan daha önceki çalışmalardan hareketle önemli verilere ulaşılmıştır.

Erol ve Nuttall'ın (1972) “Çanakkale Yöresinin Bazı Denizel Kuaterner Depoları” adlı makalesinde; Çanakkale Yöresinin Kuaternere ait denizel depolarını, fosilli lokalitelerin ana tiplerini ve akarsu şekillerini ele almaktadır. Çalışma daha sonra; Çanakkale Boğazı'nın dip yapısı, jeolojisi ve jeomorfolojisi ele alınmış ve fauna hakkında önemli bilgiler verilmiştir.

Doğaner'in (1994) "Çanakkale Boğazı Kıyılarının Coğrafyası" adlı makalesinde; Çanakkale Boğazı'nın oluşumu ve hidrografik özellikleri, Çanakkale Boğazı kıyılarının Jeomorfolojik özellikleri ile yerleşme ilişkisi incelenmiş ve günümüzde kıyıların yerleşim özellikleri değerlendirilmiştir. Bunun yanında Çanakkale Boğazı kıyılarının iklim özellikleri, bitki örtüsü, arkeolojik ve tarihi değerleri ve yerleşimi incelenmiştir. Bunun yanında çalışma alanında yerleşme, nüfus, ekonomik faaliyetler, turizm ve ulaşım ele alınmıştır. Çalışma da son olarak Çanakkale Boğazı kıyılarının fiziki etmenlerinin ulaşım, ekonomik faaliyetler, turizm ve yerleşme üzerindeki etkisi özetlenmiş mevcut problemler değerlendirilmiş ve buna ilişkin çözüm önerileri getirilmiştir.

Hocaoğlu'nun (1985) "Bozcaada'nın Fiziki Coğrafyası" adlı makalesinde; Bozcaada'nın coğrafi yapısı, fiziksel özellikleri ve tarihine kısaca değinilmiştir. Bunun yanında Bozcaada'nın jeolojisi, jeomorfolojisini ve bitki örtüsü haritalar kullanılarak ele alınmıştır. Çalışma da son olarak Bozcaada'nın iklimi, iklim elemanları ve toprak tipleri ele alınmış ve çalışma sonuç bölümünde genel hatlarıyla özetlenmiştir.

Ercan'ın (1996) "Biga ve Gelibolu Yarımadaı ile Gökçeada, Bozcaada ve Tavşan Adalarının Jeolojik, Arkeolojik ve Tarihi Özellikleri" adlı raporunda; araştırma alanın jeolojik ve jeotektonik özelliklerini ele almıştır. Bunun yanında araştırma sahasının tarihi ve arkeolojik değerleri inceleyip, Osmanlılar zamanında Çanakkale Boğazı ve Çanakkale Savaşları konusunu değerlendirmiştir. Çalışma da son olarak Gelibolu Yarımadaı Tarihi Milli Parkı hakkında genel bir değerlendirme yapılmıştır.

Eskiçırak ve Akın'ın (2001) "Ege Adaları Su Altı Turizm Potansiyeli" adlı makalesinde; Ege Adaları'nda dalış turizmi potansiyeli ele alınmıştır. Ege Adaları'nda dalış yapılan ve dalış yasağı bulunan bölgeler verildikten sonra, burada ki durum dünya ile karşılaştırılmıştır. Çalışmada son olarak dalış yapılan ve dalışa yasak olan bölgelerin oransal farkı verilip, dalış turizminin sürdürülebilirliğinin ve potansiyelin tam olarak kullanılması için çözüm önerileri getirilmektedir.

Şenok'un (2001) "Türkiye Dalış Rehberi" adlı kitabında; İstanbul ili kıyılarından başlayarak Türkiye'nin Ege ve Akdeniz kıyılarında ki tüm dalış mevkilerini, dalış okullarını ele almıştır. Bunun yanı sıra araştırmada dalış mevkilerinde ki su altı flora ve fauna özellikleri, dalış mevkilerinin sahip olduğu antik ve tarihi batıkları ve su altı arkeolojik değerlerini incelemiştir. Bu değerlere ilişkin olarak özellikle Kuzey Ege'de

(Bozcaada, Eceabat ve Gökçeada İlçeleri kıyılarında) cereyan eden Çanakkale Savaşları tarihi batıklarına ve onların günümüzde ki su altı görünümüne ilişkin ayrı başlık oluşturularak önemli bilgiler verilmiştir. Çalışma da son olarak dalış mevkilerine ulaşım ve konaklama hakkında bilgi verilmiştir.

Alparslan ve diğerleri (2005) “Çanakkale Boğazı Civarında Dalış Turizmi” adlı makalesinde; dalış turizminin dünyada ki ve Türkiye’de ki yerine değinip, dalış okullarının dalış eğitiminde üstlendiği rolü ele almaktadır. Bunun yanı sıra araştırmada Bozcaada, Gökçeada ve Gelibolu Yarımadası kıyılarında dalış mevkileri, dalış mevkilerinde bulunan antik ve tarihi batıklara yer verilmektedir. Dalış turizminin potansiyelinin tam olarak kullanılamaması üzerinde durulmuştur. Çalışmasında son olarak dalış mevkilerini harita üzerinde göstererek, araştırmasını görsel açıdan zengin hale getirmektedir.

Yaşar’ın (2005) “Bozcaada’nın Turizm Coğrafyası” adlı makalesinde; Bozcaada’nın fiziki özellikleri, kıyı turizmini etkileyen faktörler ve ada kıyı turizminin gelişimi incelenmiştir. Bunun yanında Bozcaada’nın nüfus, yerleşme, ekonomik faaliyetleri ve rekreasyonel faaliyetleri üzerinde durulmuştur. Buna ek olarak Bozcaada’nın turistik amaçlı konaklama, yeme-içme ve eğlence tesisleri tablolarla gösterilerek ele alınmıştır. Bozcaada’da yat turizmi ise Bozcaada kıyılarının yat turizmi olanakları, coğrafi konumu, kıyı jeomorfolojisi, iklimi ve yat turizminin gelişimi ve yat limanları incelenmiştir. Çalışmanın kültür turizmi bölümünde ise adanın yerleşme tarihi, tarihi mekânları ele alınmıştır. Festival ve kongre turizmi, diğer turizm etkinlikleri incelenmiştir. Çalışmada son olarak Bozcaada’nın turizm gelişiminde önemli sorunlar ve bunlara ilişkin çözüm önerileri getirilmiştir.

Bamyacı’nın (2006) “Antik Dönem Denizciliğinde Tenedos/Bozcaada: Kıyısız Kullanım Ve Ticaret” adlı tez çalışmasında; Bozcaada’nın jeopolitik konumu, kültürler arası stratejik bir köprü görevi görmesi değişik açılardan incelenmiştir. Bunun yanında Bozcaada yerleşiminin Çanakkale Boğazı’nda girişte ilk kontak noktası olması vurgulanmış, çeşitli kültürlerle ev sahipliği yapan Troas Bölgesinin tarihini ve arkeolojisini değerlendirmiştir. Bozcaada (Tenedos)’nın değişen fiziki coğrafyasının gelişimi ve buna bağlı olarak değişen kıyı çizgisi incelenmiştir. Geçmişten günümüze değişen deniz seviyesiyle adanın fiziki coğrafyasında kullanılabilecek olası liman bölgelerinin tespiti ve adanın antik dönem deniz ticaretindeki stratejik rolü üzerinde durulmuştur. Bozcaada’nın,

deniz seviyesi değişimine bağlı olarak gelişen kıyıs al kullanımı ve günümüzde Bozcaada kıyılarında bulunan su altı arkeolojik verileri ve antik batıkları incelenmiştir.

Yaş ar'ın (2006) "Turizm Coğrafyası Açısından Bir Araştırma: Gökçeada (İmroz)" adlı makalesinde; Gökçeada'nın sahip olduğu doğal ve beş eri potansiyeli incelemiştir. Bunun yanında Gökçeada'nın doğal ve beş eri çevresinden kaynaklanan turizm potansiyelini tespit edip turizmde üst yapı ve alt yapı geliş imi üzerinde durmaktadır. Bununla birlikte ada ekonomisi için giderek önemli sektör olmaya başlayan "turizmin" diğer Ege adaları seviyesine getirilebilmesi adına belirlenecek politikaların ve planların çerçevesi çizilmektedir. Ayrıca ada için sürdürülebilir turizm üzerinde yoğunlaş manın gerekliliği üzerinde durulmaktadır. Son olarak Gökçeada turizminde baş lıca sorunlar ve bunlara ilişkin çözüm önerileri getirilmektedir.

İlgar'ın (2007) "Çanakkale Boğazı Fiziki Coğrafyası" adlı kitabında; Çanakkale Boğazı, Biga Yarımadası ve Gelibolu Yarımadası'nın kıyı jeolojisi ve jeomorfolojisini ele alıp, çalış ma alanının iklim, toprak ve hidrografik özelliklerini incelemiştir. Bunun yanı sıra çalış mada bölge ekosisteminin flora ve fauna özellikleri, su altı biyolojik çeş itliliği ele alınmıştır. Son olarak Çanakkale Boğazı'nın akıntı sistemi ve deniz suyunun kirlilik özellikleri konuları ele alınmıştır.

Körpe'nin (2008) "Türk Hakimiyeti Öncesi Çanakkale Boğazı'nda Yapılan Savaş lar" adlı makalesinde; Eski Çağ'da Çanakkale Boğazı ve civarında ki antik liman kentleri ve bu kentlerin deniz ticaretinde ki önemine değ inmiştir. Çalış ma da Eski Çağlar'da yaşanan deniz savaş ları ve gemi kazaları tarihsel kronolojiye göre ele alınıp, savaş lardaki ve gemi kazalarındaki batıklar ve batıkların mevkileri belirtilmiştir. Bunun yanında çalış ma sahası su altı arkeolojisi ve günümüzdeki durumuna ış ık tutmaktadır. Araştırma, alanında en önemli kaynak eserlerden birisi olarak gösterilebilir.

Körpe'nin (2008) "Troas Bölgesi Antik Kentleri" adlı makalesinde; Antik dönem'de Çanakkale Boğazı giriş kısmı ve Çanakkale Boğazı'nda bulunan Antik Dönem liman kentleri ve o dönemdeki deniz ticareti ele alınmıştır. Çalış ma da bunun yanı sıra deniz ticaretinde önemli olan limanların alınması için o dönem büyük güçleri tarafından aç ılan savaş larla, yapılan deniz savaş ları ve deniz savaş larında kaybedilen Antik Dönem gemileri (Antik Batıklar) ile onların yaşam kültürlerini yansıtan liman kalıntılarını incelemiştir.

Özgül'ün (2008) “Türkiye Kıyıları’nda Dalış Turizmine Yönelik Alternatif Dalış Alanları Nasıl Oluşturulabilir” adlı makalesinde; dalış turizminde alternatif turizm seçenekleri hakkında bilgi vermiştir. Bunun yanında Türkiye ve Dünya’da dalış turizmine yönelik uygulamalar ele alınmıştır. Çalışma da son olarak yapay resifler ve yapay resif uygulamalarıyla dalış turizminin gelişimi arasında bağ kurularak, Türkiye dalış turizmine ilişkin genel bir değerlendirme yapılmaktadır.

Serez'in (2009) “Çanakkale Deniz Muharebeleri’nde Görevli Alman Subayları ve Savaş Etkileri” adlı makalesinde; Çanakkale Cephesi’ni Alman subayları gözünden değerlendirmiş, savaş gemilerinin tarihçesini vererek nasıl battıklarını ele almıştır. Çalışmanın son kısmında ise, Çanakkale Cephesi’ne katılarak savaş gemilerini kaybeden devletlerin bu batıklarının nerede, kaç tarihinde, nasıl battığını gösteren bir tablo ile konu özetlenmiştir.

Gökdeniz ve Diğerleri'nin (2010) “ Ayvalık’ta Su Altı Turizm Araştırması” adlı kitabında; dünya da ve Türkiye’de su altı dalış turizmi ve gelişimi incelenmiştir. Özellikle çalışma alanı olan Ayvalık İlçesi kıyıları su altı dalış turizminde; coğrafi, tarihi ve sosyo-ekonomik çekicilikler ele alınıp dalış turizminin sürdürülebilirliğini ve dalış bölgelerine ilişkin su altı biyolojik çeşitliliği incelenmiştir. Bunun yanı sıra dalış mevkilerini ve dalış mevkilerinde ki dalgıçların evren ve örnekleme belirlemiş, buna ilişkin anket ve mülakatlarla dalış bölgeleri incelenip, yapılan çalışmalar sonrasında problemlere ilişkin çözüm önerileri getirilmiştir. Ayvalık kıyıları dalış turizmine ilişkin en kapsamlı çalışmadır.

Özalp'in (2010) “Çanakkale Savaşları’na Su Altından Bir Bakış” adlı makalesinde I. Dünya Savaşı’nda Çanakkale Cephesinde savaşan gemilerin, tarihsel süreci ve savaş serüvenlerine değinip bu savaşta çeşitli devletlere ait batan gemilerin şu an su altında ki mevcut durumları betimlenmektedir.

Pulak'ın (2011) “İhtiyar Akdeniz Uluburun Batığı” adlı makalesinde; Son Tunç Çağı’na ait Uluburun Batığı’nın Anadolu’nun komşu medeniyetlerle deniz ticareti ilişkisini açıklamak için bu güne kadar kazısı yapılan en eski gemi olma özelliğine değinilmiştir. Batığın Antik Dönem’de önemli bir deniz ticaret yolu olan Kaş’ta, 11 yıl süren kazı çalışmalarıyla ortaya çıkarılan ve şu anda Bodrum Su Altı Müzesi’nde sergilenen batık olma özelliğine değinilip batığa ilişkin deniz ticaret malzemeleri (Ortadoğu ve Kıbrıs

kökenli hammaddeleri) ve o dönem deniz medeniyetleri hakkında önemli bilgiler verdiği bilgisine değinilmiştir.

Yaşar (2011)'ın “Saros Körfezi Kıyılarında Su Altı Dalış Turizmi” adlı makalesinde; Saros Körfezi kıyılarında su altı dalış turizmini çeşitli boyutlarıyla gözler önüne sermeyi amaçlamaktadır. Saros Körfezi kıyılarında su altı dalış turizmi, turizm sezonunun uzaması ve turizmin uluslararası bir boyut kazanması için yapılması gerekenlere değinmiştir. Makalede Saros Körfezi kıyılarında su altı dalış turizmini etkileyen coğrafi etkenler, çekicilik yaratan faktörler, dalış mevkileri ve karakteristikleri ele alınmaktadır. Bununla birlikte araştırmada Saros Körfezi'nde su altı dalış turizminin gelişimi, uluslararası boyut kazanması için yapılan çalışmalar ve yaşanan sorunlar irdelenmektedir. Son olarak çalışmada dalış turizmiyle ilgili yaşanan problemlere ilişkin çözüm önerileri getirilmiştir. Araştırma görsel ve içerik açısından bölgede dalış turizmi çalışması adına en önemli kaynak olma özelliğini taşımaktadır.

1.7.2. Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar

Pulak; Townsend; Koehler ve Wallace'in (1987) ” The Hellenistic Shipwreck At Serçe Limanı, Turkey: Preliminary Report” adlı makalesinde; Serçe Limanı'nda 1973'te keşfedilen batığın o dönem deniz ticareti hakkında önemli bilgiler verilmektedir. Çalışma da M.Ö 280'de batan geminin o tarihte cargo gemisi olup, bünyesinde şarap ve zeytinyağı taşıdığı amphoralar, çanak- çömlekler ve gemilerin yapım aşamasında kullanılan hammaddeler hakkında önemli bilgiler edinilmektedir.

Prior; Michael; Rubert; Hitchen; Wormald'ın (1995) “The Impact On Natural Resources Of Activity Tourism: A Case Study Of Diving In Egypt”, adlı makalesinde; Kızıldeniz'de bulunan Sharm El Shek'te reef dalışları çeşitli boyutlarıyla incelenmiştir. Kamera kullanımı, su altında canlılara dokunma ve dalış ekipmanlarına ilişkin ciddi çevresel problemler saptanmış ve bu problemlere ilişkin çözüm önerileri getirilmiştir. Son olarak dalış turizminde konaklama durumuna değinilmiş ve dalış turizminin sürdürülebilirliği konusu irdelenmiştir.

Thompson'ın (2004), “The Trojan War Literature and Legends From The Bronze Age to The Present” adlı kitabında; Bronz Çağ'da Tenedos, Truva ve Çanakkale Boğazı (Dardanel) civarında bulunan medeniyetler ve onların tarihsel süreci, Truva (Truva ve Yunanistan) Savaşı'nda çarpışan orduların deniz ve kara gücü, denizdeki limanların

önemi, onların silahları ve son olarak da o dönemde kullanılan gemiler ve silahların kalıntıları ele alınmıştır.

Alparslan; Odabaşı,; Dikilitaş ve Özalp (2005) “Underwater Tourism Of Türkiye and New Approaches” adlı makalesinde; Türkiye’de dalış turizmine ilişkin yeni yaklaşımlar sunmaktadır. Çalışmada Karadeniz, Ege, Akdeniz ve Marmara Kıyıları’nda su altı dalış potansiyeli ve su altı flora-fauna özellikleri açısından incelenmektedir. Çalışma da son olarak batık bölgelerinin sahip olduğu su altı arkeolojisi ve batıkların sürdürülebilir turizmde önemi vurgulanmaktadır.

Applied (2009), “Mapping Of Current State of Diving Tourism in Greece” adlı çalışmada; Yunanistan’daki dalış turizmi potansiyelinin gelişimi ve mevcut durumunu değerlendirilmiş, bunun yanında yasal sistemdeki Yunanistan sanayi dalış potansiyeli gelişimi değişik açılardan ele alınmıştır.

Gerovassileiou; Koutsoubas; Sini; Paikou’nun (2009) “Marine Protected areas & Diving Tourism In The Greek Seas: Practices and Perspectives”, adlı makalesinde; Yunanistan’da rekreasyonel dalış faaliyetlerinin yeni yasal boyutunun çerçevesi çizilmiş ve dalış turizminin geliştirilmesi için yeni öneriler getirilmiştir. Daha önceki dalış etkinlikleri incelenerek, Yunanistan’ın Ege kıyıları koruma alanlarında dalış turizminin yaygınlaştırılması ve dalış turizmi potansiyelinin analiz edilmesi sağlanmıştır. Son olarak kıyıların çevresel koşulları dikkate alınarak, sürdürülebilir dalış turizminin gerekliliği vurgulanıp, dalış turizminin ekoturizm kapsamında büyük faydalar sağlayacağına değinilmiştir.

Feuser (2011), “The Roman Harbour of Alexandria Troas, Turkey” adlı makalesinde; Antik Dönemde Bozcaada, ve bu adanın kuzeydoğusunda bulunan Troya ve güneydoğusunda bulunan Alexdria Troya kıyılarının coğrafi ve fiziki özelliklerini, deniz ticaretinde oynadığı rolü ele almıştır. Çalışmada son olarak günümüzde bu kıyılarda bulunan antik kalıntılar ve onların liman kalıntıları incelenmiştir.

BÖLÜM II

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Deniz Turizmi

Deniz turizmi, doğal çekici kaynakların başında gelmektedir. Çünkü deniz kıyıları ve kumsalları iç içe açılan koylarıyla çekici manzaralar sunarken, diğer taraftan suyla ilgili çok çeşitli rekreasyonel faaliyetler (yüzme, su topu, yelken, su kaynağı, su paraşütü, windsurf optimist, kürek ve dalış v.b) olanak sağlar (Doğaner 2001: 1). Türkiye 8333 km’lik deniz hudutlarıyla bir deniz ülkesidir. Dolayısıyla ülkemizin bir deniz ülkesi gerçeği göz ardı edilemez (Titiz ve Gümüş 2008: 76).

Pek çok ülkede olduğu gibi Türkiye’yi ziyaret eden turistlerin önemli bir bölümü deniz turizmine yönelik amaçlarla seyahat etmektedir. Ülkemiz deniz turizminde denize artan ilgi; ulaşım, konaklama, ağırlama tesislerinin yapımını gerektirmiş böylece kıyılarda yerleşim birimleri turizm merkezleri olarak gelişme göstermiştir. Ülkemizin sahip olduğu deniz turizmi altyapı ve üstyapı özellikleri deniz turizminde önemli bir gelişme göstermiş ve deniz turizmine katkı sağlamıştır (Doğaner 2001: 1-3; Özgüç 2003: 555). Tüm bu gelişmeler dalış turizmi içinde düşünüldüğünde, dalış turizmi deniz turizmine paralel olarak gelişme göstermiştir.

2.2. Deniz Turizmi Türleri

2.2.1. Kıyı Turizmi

Türkiye’de iç turizminde uluslararası turizminde en çok yöneldiği alanlar kıyılardır ve talebin yoğunlaştığı kıyı kesimleri de yine ülkenin belirli kesimlerinde toplanmıştır (Özgüç 2003: 554).

Kıyı turizmi denizden çok çeşitli rekreasyonel faaliyetlerle büyük ölçüde faydalanan ve konaklama, ağırlama gibi hizmetleri kıyıya bağlı olarak sağlayan bir turizm çeşididir. Kıyı turizminin gelişimi üzerinde kıyı jeomorfolojisi, iklim, bitki örtüsü gibi fiziki coğrafi özelliklerle birlikte yerleşmenin de etkisi bulunmaktadır. Kıyı turizmi öncelikle doğal güzelliği olan, ılıman iklime sahip, doğal bitki örtüsünün kıyıya kadar indiği, seyrek nüfuslu kıyıları seçmektedir. Çünkü bu turizm çeşidi öncelikle büyük şehirlerin beton yığınlarından, sanayi tesislerinden, gürültüsünden, hava kirliliğinden kaçan insanların dinlenmek amacıyla kıyılara yönelmesiyle ortaya çıkmıştır. Kıyı turizminde

iklim en önemli etken olduğundan bu turizm çeşidinde hareket, soğuk ve nemli iklimlerden, sıcak ve ılıman iklimlere doğru olmaktadır (Doğaner 2001: 1-2). Dalış turizminin gelişiminde kıyı turizminin direkt etkisi bulunmaktadır. Kıyı turizmiyle ilgilenen turistler alternatif olarak dalış turizmini de tercih edebilmektedirler. Türkiye’de kıyı turizminin geliştiği kıyılar aynı zamanda dalış mevkileriyle dikkat çekmektedir.

2.2.2. Yat Turizmi

1970’li yılların sonuna kadar Datça, Gökova ve Hisarönü körfezlerinin Yunanlı yat işletmecileri tarafından pazarlanmasıyla başlayan yat turizmi daha sonra 1983 yılında yürürlüğe giren Turizm Teşvik Yasası’nın 815 sayılı Kabotaj Yasası’nda ki değişikliğe yol açmasıyla hızla gelişmeye başlamıştır (Kozak ve Diğerleri 2001: 21).

Yat turizmi, yat adı verilen deniz aracıyla spor ve gezi amaçlı olarak koy, körfez, barınaklar ve yat limanları arasında yapılan, konaklama ve ağırlama hizmetlerini ulaşım aracı olan yat içinde sunan bir turizm çeşididir. Yük ve yolcu gemisi niteliğinde olmayan spor ve gezi amaçlı 150 gros tondan az 33 metreden kısa ve yolcu sayısı 12 kişiyi aşmayan deniz araçları yat olarak tanımlanmakla beraber, yat turizminde 17-19 metrelik orta boy yatlarla (median yatlar) birlikte, isteğe göre 5 metrelik mega yatların (lüks yatlar) hizmete girmesiyle, yat tanımında tonaj ve boydan çok spor ve gezi amaçlı deniz araçları esas alınmaktadır (Doğaner 2001: 38).

Yatçılık kendisi bir rekreasyonel faaliyet olmakla beraber, yat turizmi diğer pek çok rekreasyonel faaliyete olanak tanır (güneşlenme, yüzmeye, amatör balıkçılık, dalma, windsurf vb.). Şiddetli atmosfer olaylarından etkilenen yatların kısa mesafede demirlemesi ve yatçıların denizin rekreasyonel olanaklarından faydalanabilmesi için, bir burun, yarımada veya adayla açık deniz rüzgârlarına karşı korunup, kısa mesafede yön değiştiren girintili-çıkıntılı kıyıların varlığı aranır. Yat turizmi mevsimi hava sıcaklıkları, açık günler sayısı, günlük güneşlenme süresi, rüzgâr durumu belirler. Bunun yanında kıyının fiziki coğrafyasıyla birlikte yerleşme ve sanayi gibi beşeri coğrafya özelliklerine bağlıdır (Doğaner 2001: 38). Yat turizmi kapsamında gerçekleştirilen rekreasyonel faaliyetlerden biride dalma etkinlikleridir. Dolayısıyla yat turizmini etkileyen faaliyetler dalma etkinlikleri için belirleyicidir.

2.2.3. Kruvaziyer Turizm

Kruvaziyer turizmi, deniz temelli turizm kategorisi içinde yer almaktadır. Kruvaziyer turizmde de liman ziyaretleri, limana yakın yerlerde ziyaret ve alışverişlerden oluşan aktiviteler vardır. Kruvaziyer gemilerin uğradığı limanlar ve bu limanlarda, kruvaziyer turistlere sunulan turistik hizmetler, ev sahibi ülkelerin ağırlıkla yatırım yaptıkları alanları oluşturmaktadır. Kruvaziyer turizminin temelinde deniz ve gemi seyahati vardır. Gemi seyahati, gemide sunulan her türlü hizmet ve liman ziyaretlerinden oluşan bir turistik ürün olarak kruvaziyer turizm, ayrıca diğer ulaştırma ve konaklama hizmetlerinden de yararlanmaktadır. Kruvaziyer gemi seyahati belirli limanlardan başlar. Belirli sayıda limanlar arasında ve belirli sürede sürecek olan seyahatin öncesinde ve sonrasında, katılımcıların ulaşımı ve konaklaması, turistik ürünün diğer bileşenleridir. Dolayısıyla kruvaziyer turizmi; konukların, temel amacı yolcu taşımacılığı olan bir gemiye, para ödemek suretiyle bindikleri, denize dayalı bir seyahat olarak tanımlanabilir (İncekara 2002: 9)

2.2.4. Su Altı Dalış Turizmi

Su altı dalış turizmi deniz turizmi alt sektörlerinden biri olup araştırmanın “2.3. Su Altı Dalış Turizmi” başlığı altında bu konu ele alınacaktır.

2.3. Su Altı Dalış Turizmi

Su altı dalış turizmi; su altı dünyasının flora, fauna ve arkeolojik kültür varlıklarını görmek, fotoğraflamak, filme almak ve sportif balık avlama amaçlı olarak gerçekleştirilen tanıtım, sportif ve eğitim amaçlı dalışlar ile kıyıda verilen konaklama ve ağırlama hizmetleri içine alan bir turizm çeşididir (Yaşar 2011: 36).

Su altı dalış turizmi son yılların en gözde deniz turizmi alt sektörlerden biridir. Yılın her mevsiminde yapılabilmesi sportif, çevreci ve korumacı özelliklerinden dolayı dünyada hızla gelişmektedir. Avrupa’da dalış sporu ile ilişkilendirilenlerin büyük çoğunluğu tatillerini kendi ülkelerinin dışında geçirmektedir. Çeşitli ülkelerdeki bazı turizm merkezleri, yılın 12 ayı dalış turizmine yönelik organizasyonlar gerçekleştirmektedir. Coğrafi olarak Türkiye’nin bulunduğu bölge bir yarımada olup, üç tarafı denizlerle çevrilidir. Türkiye’yi çeviren bu denizler aslında Atlantik Okyanusu’na bağlı bir iç deniz olma özelliği taşımakta ve birçok yönden benzerlikler göstermektedir.

Topografik yapı, sıcaklık, tuzluluk, besleyici tuzlar ve oksijen dağılımı gibi; fakat yine bazı farklılıklar, balıkçılıktan turizm faaliyetine kadar kendini hissettirmekte ve kendilerine özgü şartlar ortaya koymaktadır. Türkiye denizlerinin bu yapısı, dalış aktivitelerini de etkilemektedir (Gökdeniz ve Diğerleri 2010: 4-15). Tüm bu özellikler nedeniyle araştırma alanı sahip olduğu tarihi, arkeolojik, flora, fauna ve kıyı jeomorfolojisi özellikleriyle dalış turizmi için önemli bir potansiyele sahiptir.

2.3.1. Dünyada Su Altı Dalış Turizmin Tarihsel Gelişimi ve Bugünü

İnsanlar suyun altını keşfetmek için yüzlerce yıldır dünyanın çeşitli yerlerinde nefes tutarak dalmışlardır. İnsanoğlu bu sayede okyanus dipleri ile tanışmış akli ve keşfetme arzusu ile bu günkü dalış turizmine giden süreç yaşamıştır.

16. Yüzyılda yüzeyde hava ile doldurulan dalış çanları¹ keşfedilince belki de ilk defa suyun altında uzunca bir süre kalabilme imkanı doğmuş oldu. 16. Yüzyılda İngiltere ve Fransa’da deriden yapılmış bütün dalış elbiseleri 20 metre derinlikte denenmeye başlandı. 1830’lu yıllara kadar bu sistem özellikle gemi enkaz çalışmalarında kullanılmıştır. 19. Yüzyıla başlarken teknolojik ve bilimsel gelişmeler su altı keşfine büyük ivme kazandırmıştır. 20. Yüzyılın başlarında gaz karışımları geliştirilene kadar sert kasklı tiplerde herhangi bir gelişme olmamıştır. Bu yüzyılda hava valflerinde, paletlerde, scuba dalış elbiselerinde, helyum oksijen karışımında büyük gelişmeler sağlanmıştır (Gökdeniz; 2010: 11-13).

Dalış turizminde 2003 yılında dünyada aktif dalgıç sayısı yaklaşık olarak 7 milyondur. Bu sayı önde gelen ülkelerden olan Amerika Birleşik Devletleri’nde 2.5 milyon, İngiltere’de ise 100 bin dalgıç olarak kabul edilmektedir. Dalış turizminde 2003 yılından bu yana dalgıç sayısında ki artış düşünüldüğünde dalış turizminin dünyada ve önde gelen ülkelerde önemli bir gelişme gösterdiği ve dalış turizminin ülkelerin turizm ekonomisinde önemli yer edindiği açıktır.

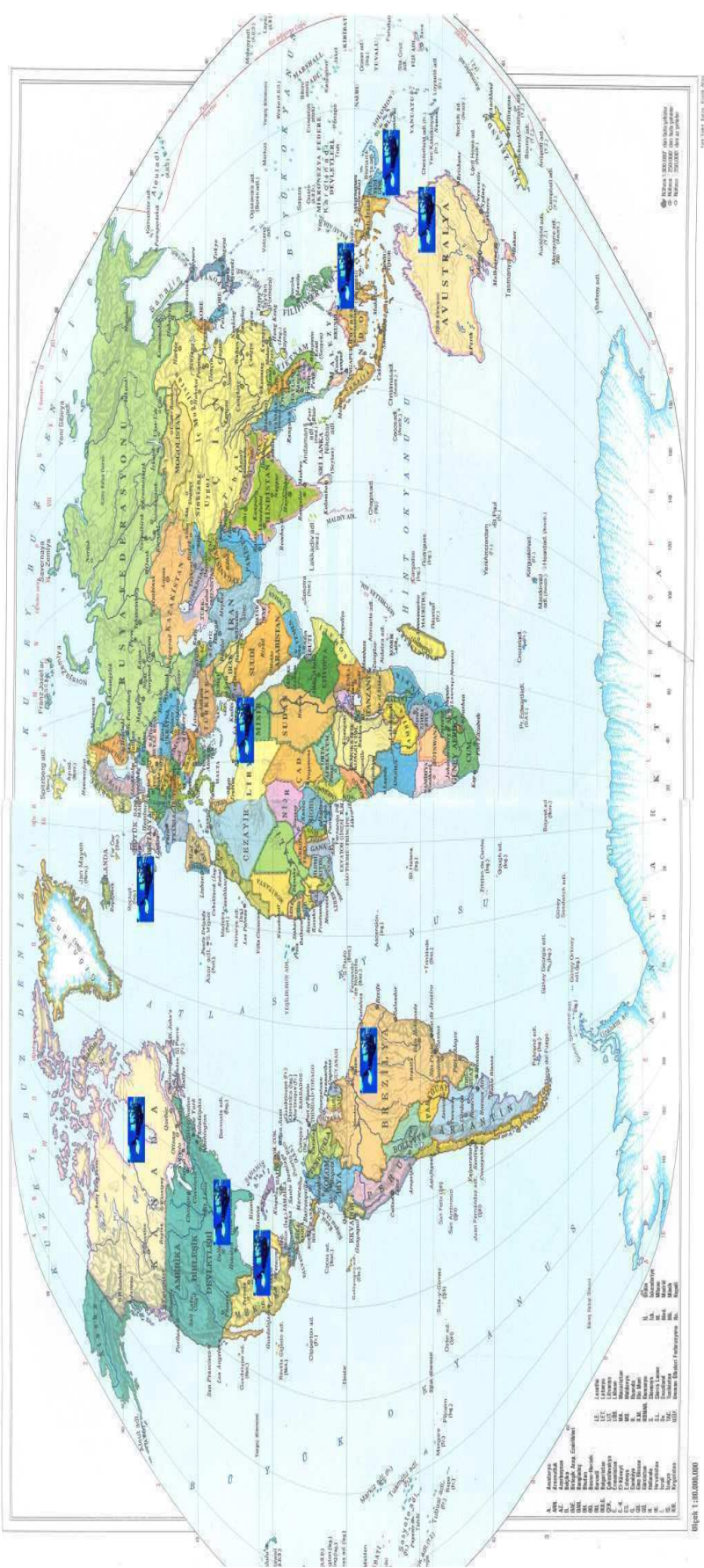
21. Yüzyılda yaşanan gelişmeler sonrasında dalış turizminde hızlı bir ivme yaşanmış, dalgıçlar bilgi-iletişim teknolojilerindeki gelişmeler sayesinde dalış bölgeleriyle

¹ Bu çan satıktan biraz aşağıda duruyor, taban kısmı açılabilirdi ve suyun sıkışması ile dengeli hale gelen hava, çanın içine hapsolmuş şekilde saklanabiliyordu. Dalgıç aşağıya inene kadar kafasını hava alacak şekilde çanın içine tutuyor ve dibe gelince derin bir nefes alıp havası bitene kadar sünger topluyor ve dibi keşfediyordu. Havası bitince tekrar çana dönüp nefes alma ve elindekileri bırakma imkanı buluyordu (Gökdeniz ve Diğerleri 2010: 11)

ilgili her türlü bilgiye ulaşmıştır. Bu da dalış turizminde uluslararası bir hareketlilik sağlamaktadır. Bu nedenle dalış turizminde önde gelen ülkeler çekicilik yaratan unsurlarını her türlü bilgi iletişim teknolojileriyle dalış turizmi pazarına sunmaktadır. Dolayısıyla Türkiye’de yüksek potansiyel arz eden dalış bölgeleri dünya dalış turizmine açacak pazarlama kanallarını kullanması gerekmektedir. Türkiye’nin uluslararası dalış turizmine açacağı kaynak alanlardan biride araştırma alanıdır. Çünkü sahip olduğu antik ve tarihi batıklarla birçok ülkenin hafızasında yer edinmiş izlere sahiptir.

Dünya’nın gözde dalış bölgeleri arasında (Şekil 2.1) Galapagos Islands, Morchead City, Little Cayman, Palau (Micronesia), Cozumel (Mexico), Bonaire, Tobermony (Canada), Great Barrier Reef (Australia), British Columbia (Kanada), Egyptian Red Sea sayılabilir. Dünyada en fazla balıkadam bulunduğu ülke Amerika Birleşik Devletleri iken en fazla balıkadam çeken ülke Avustralya’dır. Avustralya’da Queensland eyaletinde Great Barrier Reef Marine Parktır. Yılda yaklaşık 1.8 milyon civarında balıkadam çekmektedir

Şekil 2.1 Dünya'nın Önde Dahış Bölgelerinin Ülkelere Göre Dağılımı

Kaynak: Dahış Bölgeleri Duran (2006: 6-7) Haritası Üzerine İşlenmiştir.

2.3.2. Türkiye’de Su Altı Dalış Turizminin Gelişimi ve Bugünü

Türkiye’nin bulunduğu bölge bir yarımada olup üç tarafı denizlerle çevrilidir. Türkiye’yi çeviren bu denizler, aslında Atlantik Okyanus’una bağlı bir iç deniz olma özelliğini taşımakta ve birçok yönden benzerlikler görülmektedir. Anadolu kıyıları gerek su altı flora-fauna zenginliği gerekse batıklar anlamında oldukça zengindir. Ayrıca dalış turizminin sürdürülebileceği hava, deniz koşullarına ve konaklama alt yapısına sahiptir. Bunun yanında kıyıların topografik yapı, sıcaklık, tuzluluk, besleyici tuzlar ve oksijen dağılımı gibi kendilerine özgü şartlar ortaya koymaktadır. Türkiye denizlerinin bu yapısı dalış aktivitelerini de etkilemektedir. Dalış turizmi henüz hak ettiği popülerliği kazanmasa da su altı arkeolojik ve batık zenginliği bakımından Türkiye, dünyanın önde gelen ülkeleri arasında bulunmaktadır (Özgül 2008: 515). Türkiye’nin sahip olduğu dalış turizmi potansiyeli bu özellikler kapsamında önemli bir yere sahiptir.

Doğu Akdeniz havzasında Türkiye’nin bakir kıyıları, denizin berrak suları ve su altı arkeolojisi 1980’li yıllardan itibaren su altı dalış turizminin hareketlenmesini sağlamıştır. Bu ivmelenme dalış okullarının açılmasını teşvik etmiştir (Yaşar 2011: 48). 1980’li yıllardan itibaren Türkiye kıyılarında kurulan dalış okulları bazı eksiklikleri olmakla birlikte yabancı ülkelerdeki dalış okullarının gerisinde değillerdir (Alparslan ve diğerleri 2005: 2). İstanbul, Bursa, Antalya, İzmir, Ankara gibi illerde faaliyet gösteren birçok dalış okulu dalış mevkilerinde uygulamalı dalış eğitimlerini vererek hem bu sporun yaygınlaşmasına hem de dalış turizmine büyük katkı sağlamaktadır. Günümüzde su altı dalış turizminin, kıyı turizminin gelişimine paralel bir gelişim göstermektedir. Sektörün ivmelenmesi her geçen gün artmaktadır.

Türkiye dalış turizminde İhtiyar Akdeniz Uluburun Batığı Son Tunç Çağı’nda Anadolu’nun komşu medeniyetlerle deniz ticareti ilişkisini açıklamak için bu güne kadar kazısı yapılan en eski batıktır. Kaş’ta 11 yıl süren kazı çalışmalarıyla ortaya çıkarılan ve şu anda Bodrum Su Altı Müzesi’nde sergilenen batık, Antik Dönem’e ilişkin deniz ticareti malzemeleri (Ortadoğu ve Kıbrıs kökenli hammaddeleri) ve o dönem medeniyetleri hakkında önemli bilgiler vermektedir (Pulak 2011: 319). Uluburun Batığı gibi yüzlerce batığı barındıran Anadolu kıyılarında yürütülecek bilimsel çalışmalar ile bu batıkların envanterinin çıkarılması ve arkasından koruma-kullanma dengesi içinde dalış turizmine açılması gerekmektedir. Bu araştırmada çeşitli dönemlerde tarihlenen çok sayıda batığı

barındıran araştırma alanı kıyılarının batık envanterinin çıkarılarak bilim dünyasının dikkatine sunulması amaçlanmaktadır. Bunun yanında dalış turizmine açılmasının bilimsel çerçevelere ilişkin öneriler getirmektedir (Şekil 2.2).

Türkiye’de illere göre dalış okulu sayısı incelendiğinde (Tablo 2.1) İstanbul, İzmir ve Ankara gibi büyük şehirlerde dalış okulları fazladır. Bu şehirlerin de su altına ilgi duyan harcama gücü yüksek bireylerin dalış okullarının talep oluşturması bu sayısının artmasında etkili olmaktadır. Bunun yanında Ege Denizi ve Akdeniz’e kıyısı bulunan (Adana, Aydın, Balıkesir gibi) illerde dalış okulu sayı Karadeniz’e kıyısı bulunan illere (Sinop, Samsun, Trabzon, Zonguldak gibi) göre daha fazladır. Araştırma alanı olan Çanakkale İli kıyılarında ise dalış okulu sayısı 8 olup, Akdeniz ve Ege kıyılarındaki illerde bulunan dalış okulları sayısına yakındır. Bu durum Çanakkale İli sınırlarının Marmara Denizi’nden Ege Denizi’ne uzanması etkilidir. Araştırma alanı olan Bozcaada, Eceabat ve Gökçeada kıyılarında dalış okulları sayesinde dalış turizminin ülke standartlarına ulaşmaya başladığının bir göstergesidir. Araştırma alanı olan bu kıyılar, sahip olduğu su altı değerleriyle de önemli derecede ulusal ve uluslararası çekiciliğe sahiptir.

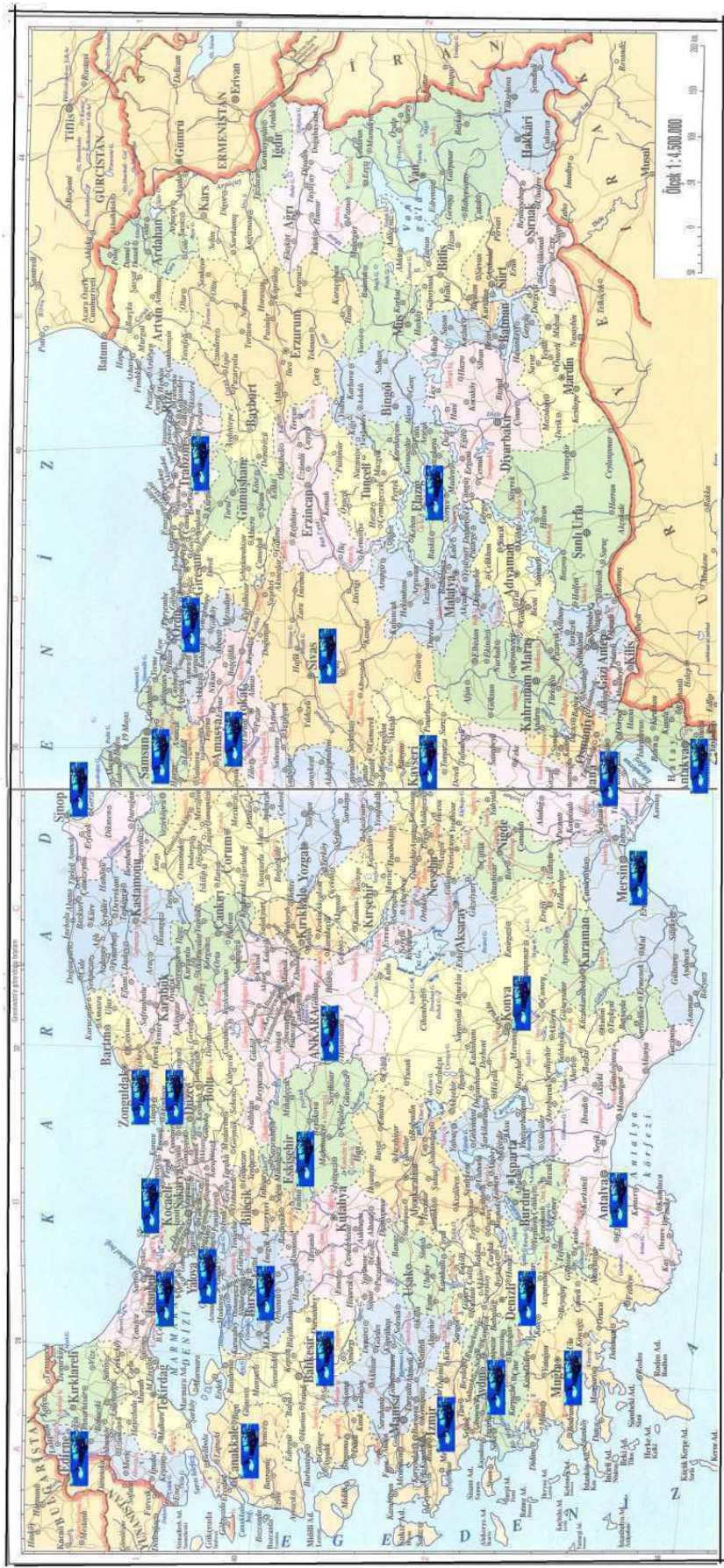
İzmir (20), Aydın (8), Muğla (5), Antalya (69), ve İçel (4) illerinde toplamda 106 dalış okulu faaliyet göstermektedir. Kıyı turizminin geliştiği illerde dalış turizmine gelen yüksek talep dalış okullarının sayısını arttırmaktadır. Özellikle Antalya İli’nin Türkiye dalış okullarının % 30,5’ine sahip olması ile gelen yerli ve yabancı turistlerin dalış merkezlerine yüksek talep oluşturmasından kaynaklanmaktadır. Antalya İli’nde dalış merkezlerine gelen yüksek talep daha ziyade rekreatif amaçlı dalış yapmak isteyen bireylerden oluşmaktadır.

Tablo 2.1 Türkiye’de İllere Göre Dalış Okulu Sayısı

Dalış Okulunun Bulunduğu İller	Dalış Okulu Sayısı
Adana	7
Amasya	1
Ankara	18
Antalya	69
Aydın	8
Balıkesir	8
Bursa	5
Çanakkale	8
Denizli	1
Edirne	3
Elazığ	1
Eskişehir	3
Hatay	3
İçel	4
İstanbul	41
İzmir	20
Kayseri	1
Kocaeli	5
Konya	1
Mersin	1
Muğla	5
Ordu	2
Sakarya	1
Samsun	1
Sinop	1
Sivas	2
Trabzon	2
Yalova	2
Zonguldak	2
Toplam	226

Kaynak: www.tssf.gov.tr (19.10.2012)

Şekil 2.2 Türkiye’de Bulunan Dahş Okullarının İllere Göre Dağılımı

Kaynak: Dahş Merkezleri Duran (2006: 21-22) Haritası Üzerine İşlenmiştir.

2.3.3. Bozcaada, Eceabat ve Gökçeada İlçeleri Kıyıları Dalış Turizminin

Gelişimi ve Bugünü

Bozcaada, Eceabat ve Gökçeada kıyılarında kıyı turizminin gelişimi ilçelerin turizmde temel unsurları geliştirdiği gibi su altı dalış turizminin de gelişimine ortam hazırlamıştır. 1990’larda bir dalış okuluyla başlayan su altı dalış turizmi gelişimi 2000’li yıllardan itibaren ivme kazanmıştır. Günümüzde ise yerli ve yabancı birçok dalgıç için cezbedici bir hale gelmiş ve bu kıyıları gerek İstanbul, İzmir ve Bursa gerekse Çanakkale, Balıkesir ve Ankara’da yer alan dalış okullarının eğitim, uygulama alanı haline gelmiştir. Su altı arkeoloji, batık ve su altı fotoğrafçılığı açısından gözde dalış bölgelerinden olmuştur.

Bozcaada, Eceabat ve Gökçeada İlçeleri kıyıları antik ve tarihi batıklardan dolayı *batık dalışı*, kıyı jeomorfolojisiyle *reef* ve *duvar dalışı*, zengin flora ve fauna (Karadeniz ve Akdeniz arasında bir geçiş bölgesi olması her iki denize ait flora ve faunayı bir arada bulundurması) özellikleriyle dünyanın çok az yerinde bulunan niteliklere sahiptir. Araştırma alanı tüm bu özellikleri en iyi şekilde değerlendirildiğinde ve dünya dalış turizmi pazarına sunulduğunda gözde dalış bölgelerinden biri haline gelecektir.

Tablo 2.2 Çanakkale İli’nde Bulunan Dalış Okullarının İlçelere Göre Dağılımı

Dalış Okulunun Bulunduğu İlçe	Dalış Okulu Sayısı
Gökçeada	2
Bozcaada	2
Ayvacık	1
Merkez	5
Eceabat	2
Toplam	12

Kaynak: www.tssf.gov.tr (19.10.2012).

Şekil 2.3 Çanakkale İlinde Bulunan Dalış Okullarının İlçelere Göre Dağılımı

Kaynak: Dalış Okulları Duran (2006: 2) Haritaları Üzerine İşlenmiştir.

BÖLÜM III

MATERYAL VE METOD

3.1. Araştırmanın Modeli

Yapılan çalışmanın yöntemini tarama (Survey) modeli oluşturmaktadır. Bu model geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle araştırmayı amaçlayan bir yaklaşımdır (Karasar 2009: 77). Kullanılan yaklaşımın içeriğine uygun olarak amaca uygun veri toplama aracı geliştirilerek verilerin toplanması sağlanmıştır. Toplanan verilerin konuya uygun istatistik teknikler aracılığıyla çözümlenerek ortaya çıkan sonuçlara göre yorumlamalar yapılmıştır. Bu nedenle betimsel yöntem kullanılarak istatistik çözümlmelerle bütünleşen bir yöntem süreci izlenmiştir.

3.2. Evren ve Örneklem

Araştırma kapsamında araştırmanın evreni; Bozcaada Eceabat ve Gökçeada ilçeleri kıyılarındaki dalış mevkilerinde 15- Eylül 15 Haziran 2011 tarihleri arasında yöreye dalış için gelen balıkadam sayısı yaklaşık 3000 olarak belirlenmiştir. Bu veriden yola çıkarak evreni temsil edecek güçte olan 257 kişiye anket uygulanmış ve örneklem olarak belirlenmiştir. Toplanan anket sayısı (257) araştırma evrenini temsil edecek güçtedir.

Tablo 3.1 Araştırma Kapsamında Yer Alan Bozcaada, Eceabat Ve Gökçeada İlçeleri Kıyılarında Dalışçılara Uygulanan Anket Sayısı

Anketlerin Yapıldığı İlçeler	N	%
Bozcaada İlçesi Kıyıları	60	23
Eceabat İlçesi Kıyıları	110	43
Gökçeada İlçesi Kıyıları	87	34
Toplam	257	100

3.3. Verilerin Kaynağı, Toplanması ve Düzenlenmesi

Araştırma probleminin ve çözümünün ayrıntılı olarak ortaya konulması için öncelikle literatür taraması (ulusal ve uluslararası) yapılmıştır. Tarama süresince araştırma konusuna benzer konularda daha önceden yapılmış araştırmalar incelenerek problem şekillendirilmeye çalışılmıştır. Ulaşılan araştırmaların sonuçları ve faydalandıkları kaynak eserler incelenmiştir. Sonrasında çalışma sahasında gezi ve gözlemlerde bulunulmuştur.

Araştırma da veri toplama aracı olarak anket yöntemi kullanılmıştır. Ankette, dalgıçların dalış turizmine yönelik tutumları ölçmeye dayalı sorulardan oluşmaktadır.

1. Geliştirilen ölçme aracının kapsam, görünüş ve yapı geçerliliği için önce Ayvalıkta Su Altı Turizm Araştırması kitabından da faydalanılarak madde havuzu oluşturulup ardından oluşturulan madde havuzu içerisinde konu alanı uzmanları ile birlikte maddelerin seçimi yapılmıştır.
2. Seçilen maddeler Türk Dili uzmanına okutulup tesadüf olarak seçilen kişilere kişiyle ön uygulaması yapıp geçerlik ve güvenirlik testleri yapılmış ve olumlu sonuçlar alınmıştır.
3. Son olarak konu alanı uzmanlarının görüşleri alınarak ölçme aracına son şekli verilmiştir.

Bu araştırmada Bozcaada, Gökçeada ve Eceabat İlçeleri kıyılarında dalış yapılan mevkielede dalgıçlarla ve dalgıç eğitmenleriyle anket ve mülakatlar yapılmıştır. Ankette 3 farklı grup üzerinde durulmuştur. Birinci grupta dalış eğitmenleri, ikinci grupta tekne sahipleri, dalış okulları ve su altı toplulukları, üçüncü grupta *rekreatif* amaçlı dalış yapan balıkadamlardır. Anket sorularında kişisel bilgiler cinsiyet, yaş, ikamet ettikleri yer, öğrenim durumu, mesleği, yıllık ortalama geliri, ne kadar süredir daldığı, kaç yıldızlı balıkadam olduğu, dalışa hangi kurumlar aracılığıyla katıldığı gibi etkenler sorgulanmıştır. Bu sorulara verilen yanıtlar frekans dağılımı ve yüzdelik dağılımlar ile yorumlanmıştır.

Balıkadamlara uygulanan anket, mülakat ve görüşmeler sonrasında elde edilen verilerin analizinde SPSS paket programı kullanılmıştır. Yapılan çapraz tablolar ile sonuçlar test edilmiş ve bu sonuçların doğruluğu tespit edilmiştir. Ayrıca elde edilen veriler, sözü edilen dalış mevkielelerinde yapılan gezi ve gözlemlerle desteklenmiştir.

Su altı dalış turizmine ait görüşlerin sorgulandığı ikinci bölümde açık uçlu sorulara yer verilmiştir. Açık uçlu sorular, verilen yakın yanıtlara göre gruplanmıştır.

Su altı dalış turizmi ile ilgili balıkadamların görüş ve tutumlarını belirlemek için beşli Likert tipi ölçek (Kesinlikle katılıyorum, katılıyorum, fikrim yok, katılmıyorum, kesinlikle katılmıyorum) kullanılmıştır.

3.4. Verilerin Analizi ve Yorumu

Çalışmada uygulanan anketler aracılığıyla elde edilen verilerin analizinde betimsel istatistik ve çıkarımsal istatistik teknikler kullanılmıştır. Betimsel istatistik aracılığıyla ankete katılan ziyaretçilerin demografik özellikleri ortaya konulmuştur.

Anketin ikinci bölümünde bulunan, dalış turizmi ile ilgili açık uçlu sorulara verilen yanıtlar kendi arasında gruplanmış ve frekans dağılımı ile yüzde dağılımı yapılmıştır. Yine bu bölümde bulunan 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18. sorular hem demografik özellikleri içeren 1. Bölüm, hem de dalış turizmi ile ilgili yanıtların arandığı 3. bölümle ilişkilendirilerek kendi aralarında değerlendirilmiştir. Bununla birlikte bölümler arasındaki ilişki çapraz testler uygulanarak sorgulanmıştır.

Anketin 3. bölümünde dalgıçların “dalış turizmi” ile ilgili görüşlerini ölçen 5’li Likert ölçek kullanılmıştır. Bu ölçek değerleri Kesinlikle Katılıyorum (5), katılıyorum (4), fikrim yok (3), katılmıyorum (2), kesinlikle katılmıyorum (1) şeklinde puanlanmıştır.

Yapılan analizler sonrasında ortaya çıkan ortalamalar bu ölçek aralığı çerçevesinde yorumlanarak, demografik özellikleri çerçevesinde anlamlı bir farklılık gösterip göstermediği tek tek analiz edilmiştir.

Anket sorularına verilen yanıtlar arasında, demografik gruplara göre, oluşturulan gruplar arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığına ilişkin One-way Anova ve T Testi uygulanmıştır. Özellikle Anova testinin sonuçlarına göre anlamlı farklar görülen grupların arasında farkın hangi gruplar arasında olduğunu tespit etmek için ise bir post-hoc testi olan Dunnett C ve Turkey HSD testi uygulanmıştır.

Çalışmada adı geçen temel maddeler çerçevesinde seçilen maddelere göre, özellikle 3. bölümde bulunan maddelerin ortalamaları alınarak yeni bir veri serisi ortaya konulmuştur. Ortaya konulan yeni veriler, yukarıda adı geçen istatistik testler aracılığıyla analiz edilmiştir.

Verilerin analizi sürecinde balıkadamlar için cinsiyet, bulundukları yer, yaş, öğrenim durumu, mesleği, yıllık geliri, kaç yıldız balıkadam olduğu ve dalış turizmine hangi kurum aracılığıyla katıldığı, uçlu sorular içerisinde ise ayırıcı nitelik taşıyan 9 soruya verdikleri yanıtlar gibi değişkenler dikkate alınmıştır.

Bu araştırmada adı geçen istatistik tekniklerin uygulanmasında ve verilerin düzenlenmesi sürecinde çeşitli bilgisayar programlarından faydalanılmıştır. Bu programlar; Microsoft Ofis Programlarından Exel 2007 ve Sosyal Bilimler için veri analizi olan SPSS (Statistical Package for Social Sciences) 20.0 adlı programlardır. Elde edilen sonuçlar 0.5 düzeyinde sınanmıştır. Araştırma kapsamı olan tekniklerde sonuçlar istatistiksel açıdan çift yönlü olarak sınanmıştır.

BÖLÜM IV

ARAŞTIRMA ALANINDA SUALTI DALIŞ TURİZMİNİ ETKİLEYEN

FİZİKİ ETKENLER VE ÇEKİCİLİKLER

4.1. Bozcaada İlçesi Kıyılarında Su Altı Dalış Turizmini Etkileyen Coğrafi

Etkenler ve Çekicilikler

Bozcaada, Ege Denizi'nin kuzey-doğusunda Çanakkale Boğazı'nın 12 deniz mili güneybatısında yer alan bir adadır. Bozcaada, Gökçeada ve Marmara Adası'ndan sonra üçüncü, Çanakkale İli sınırları içinde ikinci büyük adadır. Çanakkale İl Merkezine 25 deniz mili, Gökçeada'ya 17 deniz mili, Limni'ye 26 deniz mili, Midilli'ye 27 deniz mili, Ezine ilçesi Geyikli Beldesi Yükyeri Feribot İskelesine 4 mil uzaklıktadır. Kıyı uzunluğu 38 km'yi bulan Bozcaada'nın alanı 39 km² olup, etrafındaki irili ufaklı 17 adacık (0.93 km²) bulunmaktadır (Doğan 2011: 1-3; ; Göksoy 2002: 117-118; Yaşar 2005: 210; Ercan 1995: 55). Bu adacıklardan en büyüğü 800 dönümlük arazisi ile halk arasında Tavşan Adası diye bilinen Mavriya Adası'dır. Ada yeryüzü şekilleri bakımından genel olarak alçak ve basık bir yapıdadır.

Bozcaada'da kışın akan dereler dışında daimi bir akarsu bulunmamaktadır. Adanın iç kısımları genel olarak büyük düzlüklerden oluşmaktadır. Ada kıyılarında birçok koy ve burun bulunup, adanın güney kıyılarında kumlu plajlar yer almaktadır. Bozcaada'da kuzey ve güney yönlü rüzgarlar etkili olmakla birlikte, Boğazın tam çıkışında yer alması sebebiyle kuzey rüzgarları yılın büyük bir bölümünde etkilidir. Bu durum dalış yapılacak koyları olumsuz yönde etkilemektedir. Bunun yanı sıra dalış turizmi sezonu hava koşullarına göre belirlenmektedir.

4.1.1. Bozcaada Kıyıları ve Su Altı Jeomorfolojisi

Bozcaada iklim ve su altı jeomorfolojik özellikleriyle dalış turizmine uygunluk göstermektedir. Adanın doğu, güney doğu ve güney kıyılarında dalış turizminin yoğunluk göstermesi buna kanıt olarak gösterilebilir.

Ege Denizi'nin kuzeydoğu kısmında yer alan Bozcaada Anadolu ve Trakya'nın devamı niteliğindedir. Bozcaada'nın jeolojik-tektonik yapısı 19. Yüzyılın ikinci yarısından itibaren birçok yerbilimci tarafından incelenmiştir. Yapılan çalışmalar içinde adadaki tersiyer formasyonların jeolojisi üzerine yapılan çalışmalar ağırlıklıdır. Adanın

jeomorfolojik özelliklerine değinilen çalışmalar ise Hoccoğlu (1985) ile sınırlıdır. Bozcaada birçok özel coğrafi, jeolojik, jeomorfolojik ve ekolojik özelliklere ait bir Anadolu karasıdır. Jeolojik açıdan da Türkiye'nin Kuzey Ege şelfinde Biga Yarımadası'nın doğal bir uzantısıdır. Ada da kıyı kumulları, eolinitler ve yalıtaşı oluşumları genç Pleistosen- Holosen boyunca meydana gelmiş olan deniz değişimlerinin oran ve etkilerinin anlaşılması için önemlidir (Erginal 2008: 173-174; Karabacak ve Diğerleri 2008: 183).

Bozcaada 36.41 kıyı uzunluğu ile Biga Yarımadası'nın jeolojik açıdan olduğu gibi jeomorfolojik özellikleri itibariyle de doğal bir uzantısını meydana getirir. Gelibolu ve Biga Yarımadası açıklarında -130 ve -200 metreler seviyesine kadar inen ve üzerinde Gökçeada ile Bozcaada'nın yükseldiği kıtasal şelf bulunmaktadır. Pleistosen sonlarındaki deniz yükselmesi ile deniz tabanı haline dönüşen şelf düzlüğü üzerinde eski akarsu yataklarını belirleyen deniz altı vadileri Bozcaada morfolojisinde önemlidir (Doğan 2011: 13; Erginal 2008: 174). Bozcaada'nın sahip olduğu su altı jeomorfolojisi dalış turizmi açısından elverişlidir ve çekim etkisi yaratmaktadır.

Bozcaada'nın paleocoğrafik evrimine kısaca bakılacak olursa, adanın coğrafi gelişiminin Permien dönem ile başladığı görülmektedir. Biga Yarımadası'nın batısında yer alan Bozcaada, yarımada ile birlikte Hersinyen ve Alp orojenezi geçirmiştir. Bozcaada Permien dönemin başlarında deniz altında kalmış ancak dönemin sonunda tekrar su yüzeyine çıkmıştır. Bu dönemde adanın kuzeydoğu kısmında yer alan kristalin kalkerlerden gelen kütle oluşmuştur. Permien dönemin sonlarına doğru bölge ofiolitik kayaların oluşumuyla kuzeye doğru biraz daha genişlemiştir. Eosen dönemde ise bölgenin, Bozcaada'nın doğu yarısını oluşturacak şekilde kuzeye doğru genişlediği görülmektedir. Neojen dönemde ise adanın batı yarısının da oluştuğu ve günümüzdeki görünümünü Miyosen, Pliyosen ve Pleistosen devirlerinde meydana gelen Post-Alpen hareketlerle kazandığı görülmektedir (Bamyacı 2006: 12; Hoccoğlu 1985: 181-186). Bozcaada'nın geçmişten günümüze paleocoğrafik evrimi; Bozcaada'nın sahip olduğu su altı jeomorfolojisinde belirleyici olmakta ve dalış turizmi açısından çekicilik yaratmaktadır.

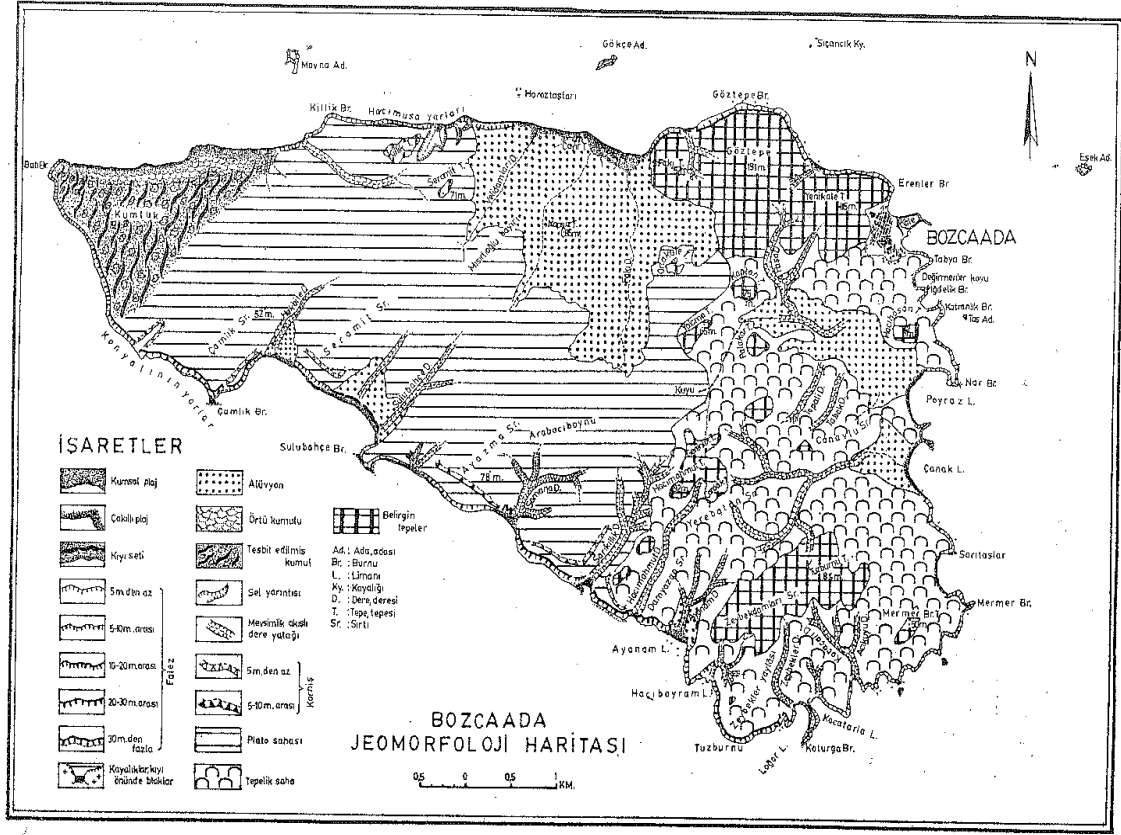
Bozcaada günümüzden yaklaşık 7000 yıl önceki iklimik optimum devresinde deniz seviyesinin +2 metreye yükselmesiyle Biga yarımadasından ayrılarak ada halini alır. Bu tarihten sonra adanın kuzey ve doğusunda ki sığ koy ve körfezler Kuaterner

çökelleriyle dolmaya başlamıştır. Bu arada deniz seviyesi alçalarak 3250 yıl önce bu günkü seviyesine inmiş, kıyı çizgisi aşağı yukarı bu günkü görünümünü almıştır (Bamyacı 2006: 118). Bozcaada kıyılarındaki sığ koy ve körfezler dalış turizmi açısından adayı elverişli kılmaktadır. Hava şartları uygun olduğunda tüm koy ve körfezlerde gerek kıyından gerekse dalış teknesiyle ulaşılarak dalış etkiliği yapılmaktadır. Bunun yanı sıra koy ve körfezler rüzgarın belli geliş açılarında dalış mevkileri için korunak alan oluşturarak dalgıçların kolay ve güvenli dalış yapmalarına imkan sağlamaktadır.

Tavşan adaları, Bozcaada'nın kuzeyinde, Biga yarımadasından yaklaşık 6 km. uzaklıkta yer alan 4 küçük adacık olup, toplam 1 kilometrekarelik yüzölçümüne sahiptir. En büyüğü, en kuzeydeki Tavşan adası olup, daha küçük olan diğer üç adacık ise, Presa, Orak ve Yılan adalarıdır. Üzerlerinde insan yaşamayan bu adalar düzlükler şeklindedir ve en yüksek yer Tavşan adasındaki 42 m.lık tepedir. Antik çağlarda Kalidne olarak adlandırılan adalar, Osmanlılar zamanında Eşek Adaları, Karayer Adaları ve Mavriva Adaları gibi isimlerle anılmaktadır. Tavşan Adaları yaygın yüzlekler veren Tersiyer volkanizması, Alt Eosenden itibaren etkin olmaya başlamış ve bu etkinlik çeşitli evrelerle Üst Miyosen sonlarına değin sürmüştür (Ercan 1995: 55).

Bozcaada'nın kuzey ve doğusunu çevreleyen kıyılar yüksek kıyı görünümündedir. Bu kıyılar aynı zamanda Bozcaada'nın diğer kıyılarına göre daha girintili ve çıkıntılıdır. Bozcaada'nın doğu ve güney kıyılarında birçok koy ve körfez bulunması aynı zamanda dalış turizmi için önemli çekicilik arz etmektedir. Çünkü hava şartlarına göre koy ve körfezler birer dalgakıran özelliği göstererek dalış etkinliklerine imkan sağlamaktadır.

Şekil 4.1 Bozcaada Jeomorfoloji Haritası

Kaynak: Hocaoglu 1985: 178

Foto 4.1 Bozcaada'nın Doğu Kıyılarında Bulunan Koy Ve Körfezler Dalış Turizmine İmkan Tanımaktadır

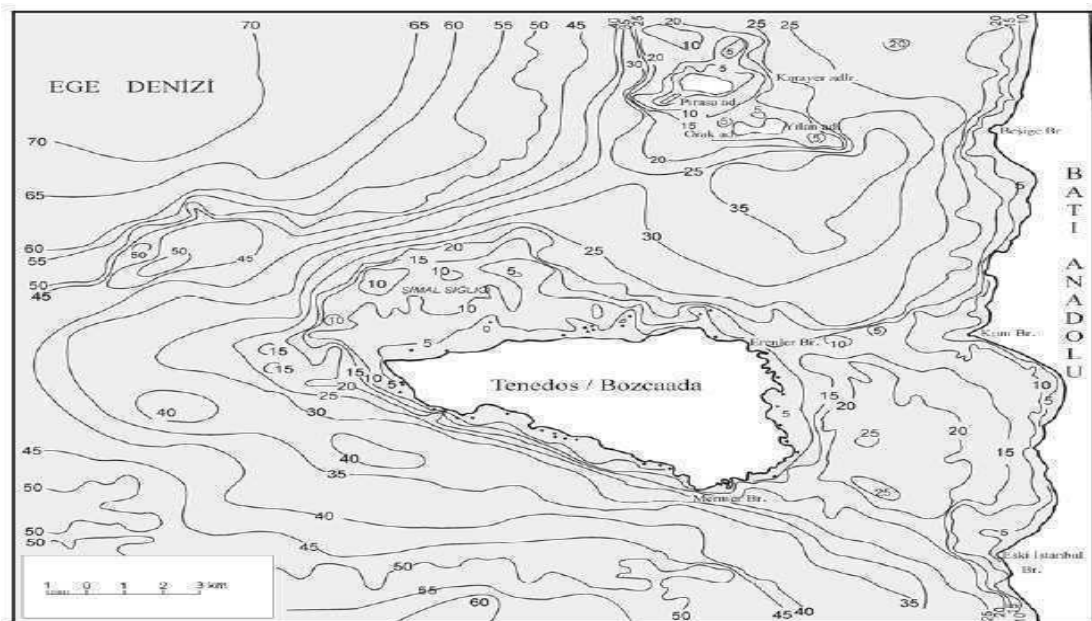

Bozcaada'nın doğu kıyıların aksine kuzey ve güneybatı kıyıları oldukça az eğimli ve alçak kıyı özelliği göstermektedir. Bozcaada'nın güneybatı kıyıların birçok yeri dik ve

falezli bir yapıya sahiptir. Bu durum dalış turizmi açısından önemlidir. Çünkü dik ve falezli kıyılarda kıyıdan dalış yapılması zor olurken, alçak kıyı özelliği gösteren kıyılarda kıyıdan dalış yapılmakta kolay olmakta discovery ve eğitim dalışları için genellikle bu kıyı alanları seçilmektedir.

Bozcaada'nın kuzey kıyılarının yaklaşık 100 m. açığında yer alan Mavna Adası, Gökçe Ada, Eşek Adası, Taş ada ve Horoz kayalıkları gibi kara parçaları Bozcaada'nın geçmiş dönemlerdeki kıyı çizgisini göstermesi bakımından önemlidir. Ege kıyılarının oluşumunda en büyük etken olan tektonik hareketler Bozcaada'nın da kıyılarının şekillenmesinde önemli rol oynamıştır. Ege Bölgesi'nde yeni yer değiştirmelere neden olan bu çökme hareketleri neojen dönemin sonunda meydana gelmiş ve daha sonra gelişen yer hareketleri adanın kıyılarının bugünkü şeklini almasında önemli bir etken olmuştur (Bamyacı 2006: 12). Bu durum Bozcaada'nın kuzeyindeki taşlık yapıda reef dalışı potansiyelini arttırmaktadır.

Şekil 4.2 Bozcaada Kıyıları Derinlik Haritası

Kaynak: Bamyacı 2006: 17

Bozcaada'nın denizaltı jeomorfolojisi incelendiğinde Biga Yarımadası önlerinde yer alan Gökçeada, Bozcaada, Limni ve Bozbaba Adaları Çanakkale Boğazı önünde yayılan şelfin üzerinde yer aldığı görülmektedir. Derinliği oldukça az olan bu şelf sahası kuzeyde Saros Körfezi tarafında - 100 m. izobatu ile sınırlanmaktadır. Biga Yarımadası'na

oldukça yakın bir yerde yer alan Bozcaada'nın etrafındaki şelf sahası oldukça sığdır ve derinlik hiçbir yerde 40 metreyi geçmemektedir. En derin nokta Bozcaada ile Tavşan adaları arasında kalan derinliğin 37 metreyi geçmediği çukurluk alanıdır. Bozcaada, Biga Yarımadası'ndan dar bir boğaz sahası ile ayrılmıştır. Bu boğaz sahasının en derin noktasını 25 metreyi geçmeyen bir çukurluk alan oluşturmaktadır. Bozcaada'nın sahip olduğu çukurluk alan, derinliği 18-20 m. arasında değişen sığ bir eşik ile güneyden Mermer Burnu ile Eski İstanbul Burnu'nu birbirine bağlar. Bu kesimde derinlik Edremit Körfezi'ne doğru artar. Ancak adanın kuzeydoğu kesiminde yer alan Erenler Burnu ile Biga Yarımadası'nda yer alan Kum Burnu arasında derinliği 12-14 m. arasında değişen sığ bir başka eşik bu eşik kuzeyden sınırlamaktadır (Hocaoğlu 1984: 185-186; Bamyacı 2006: 15). Bu jeomorfolojik yapı Batı Anadolu ve Bozcaada kıyılarının benzer özellikler göstermesini sağlamaktadır.

4.1.2. Bozcaada'nın Klimatik Özellikleri

Dalış turizmi iklime bağlı olarak yaz mevsiminde yoğunluk göstermektedir. Dalış turizminin mevsim süresini rüzgar, hava sıcaklığı ve deniz suyu sıcaklığı ve su altı görünümü (vizibilitesi) belirlemektedir.

Bozcaada üzerinde bulunduğu 39° 48' kuzey enleminden dolayı subtropikal Akdeniz iklim kuşağı içinde bulunur. Bu sebeple yazlar sıcak ve bir hayli kurak geçer; kışlar ise oldukça ılık ve yağışlıdır. Kış aylarında don olayı görülebilir. Yağışlar genellikle yağmur şeklinde olup, kar halinde yağış ve karla örtülü gün sayısı çok fazla görülmemektedir. Her mevsimde rüzgar alan Bozcaada yılın büyük bir bölümünde (Mayıs-Eylül) kuzey sektörlü rüzgarlar (Eteziyen rüzgarları) esmektedir. Bununla birlikte Çanakkale Boğazı'nın yönlendirici rolü nedeniyle hakim rüzgar istikameti NNE yönünde olmaktadır (Yaşar 2005: 217). Hakim rüzgar yönü belirli aylarda esiş yönünde bulunan dalış mevkilerini olumsuz yönde etkilemektedir.

Bozcaada cephe boyunca batıdan doğuya doğru gelişen siklon ve antisiklon gruplarının sürekli etkisi altında bulunur (Hocaoğlu 1984: 187). Adanın kuzey ve kuzeydoğu yönünden denize açık bir konumda olması ve Çanakkale Boğazı'nın meydana getirdiği hava koridorunun hemen çıkışında bulunması sebebiyle kuzey-kuzeydoğu yönlü hava akımlarının etkisi altında kalıp, yılın büyük bir bölümünde rüzgar N- NE istikametinden esmektedir. Güney yönlü rüzgarlardan olan lodos rüzgarları da Bozcaada'yı

etkisi altına almaktadır. Bozcaada'nın değişik yönde rüzgarlara maruz kalması dalış etkinliğini etkilemektedir. Özellikle kuzey yönlü rüzgarlar etkili olduğunda Bozcaada'nın güney kıyılarında dalış yapılmakta, güney yönlü rüzgarlar etkili olduğunda ise Bozcaada kuzey kıyılarında dalış yapılmaktadır.

4.1.3. Deniz Suyunun Temizliği ve Berraklığı

Ege Denizi'nde yüzey, orta ve dip suyu olmak üzere üç ayrı su tabakası bulunmaktadır. Kuzey Ege Denizi'nde yüzey tabaka suları, Marmara Denizi ve Çanakkale Boğazı yoluyla yılda 190 km³'lük bir miktarla gelen, Karadeniz sularından etkilenir ve bu suların tuzluluğu mevsimlere göre % 26 ile 35 arasında değişir. En yüksek tuzluluk ile karakterize edilen orta tabaka suları, düşey karışım süreçlerinin bir sonucu olarak Kuzey Ege Denizi'nin sığ sularında belirgin değildir (Cihangir 2008: 194). Tüm bu veriler ışığında Bozcaada kıyılarında deniz suyu berrak ve görüş mesafesi fazladır. Dalış mevkilerinin sığ noktalar olması da buna katkı sağlayarak dalış turizmi için önemli bir çekicilik unsuru yaratmaktadır.

Foto 4.2 Bozcaada Kıyılarında Görüş Mesafesi Oldukça Fazladır

Kaynak: Bülent Cihangir (2011)

4.1.4. Deniz Florası ve Fauna Çekicilikleri

Ege Denizi, biyolojik çeşitlilik yönünden zengin olup, bölgede 400 dolayında alg, 5000 dolayında omurgasız hayvan ve 300 kadar da balık türünün yaşadığı bilinmektedir. Ege Denizi tür çeşitliliği yönünden Akdeniz ekosisteminin oldukça zengin bir bölgesini

oluşturur (Güven ve diğerleri 2001: 207). Ege Denizi'nin Kuzey Ege bölümünde yer alan Bozcaada için de aynı zenginlik söz konusudur.

Bozcaada kıyılarında deniz balıklarından levrek ve çipuradan başka kalkan, mercan, orkinoz, sinarit, orfoz, sariağız, minakop, yaldızlı uskumru azmanı, karides türleri, ıstakoz, böcek, derin su kereviti ve sünger gibi deniz canlıları bulunmaktadır (Güven ve diğerleri 2001: 204).

Bozcaada Kıyıları'nda flora 4 familyaya ait 5 tür (Polyplacophora türü *Lepidopleurus cajetanus*, *Lepidochitona cinerea*, *Lepidochitona corrugata*, *Chiton olivaceus* Splengler, *Acanthochitona fascicularis*) önemli türlerdir. Adayı çevreleyen sular zengin fauna ve flora sahiptir. Bu fauna içinde ülkemiz için son derece önemli olan ekonomik balık türleri bulunmaktadır. Adaları çevreleyen sularda doğal olarak bulunan bu türlerden en önemlileri orkinoz (ton balığı, *Thunnus thynnus*), sinagrit (*Dentex dentex*), orfoz (*Epinephelus guaza*), lahos (*Epinephelus aeneus*), levrek (*Dicentrarchus labrax*), mercan (*Pagrus pagrus*), çipura (*Sparus aurata*), kalkan (*Psetta maxima*), yaldızlı uskumru azmanı (*Coryphaena hippurus*), minakop (*Umbrina cirrosa*), lüfer (*Pomatomus saltator*), kılıç balığı (*Xiphias gladius*), sarı ağız (*Argyrosomus regius*) vb. balıklar ile Bozcaada ve Gökçeada, yaygın olarak bulunan krustaselerden ıstakoz (*Homarus gammarus*), böcek (*Palinurus vulgaris*), derinsu kereviti (*Nephrops norvegicus*), çeşitli karides türleri önemlidir (Aslan ve Balkıs 2001: 160; Güven ve diğerleri 2001: 218). Adayı çevreleyen sulardaki zengin flora ve fauna su altı dalış turizminde tropikal denizlerdeki kadar olmasa da önemli bir çekicilik unsuru oluşturmaktadır.

Foto 4.3 Bozcaada Kıyılarında Ahtapot ve Su Altı Bitkilerinden Bir Görünüm

Kaynak: Arda 2009: 30

Foto 4.4 Bozcaada Kıyılarında Mıgırlarla Sıklıkla Karşılaşılır

Kaynak: Bülent Cihangir (2011)

4.2. Eceabat İlçesi Kıyılarında Su Altı Dalış Turizmini Etkileyen Coğrafi

Etkenler ve Çekicilikler

4.2.1. Eceabat İlçesi Kıyıları ve Su Altı Jeomorfolojisi

Gelibolu Yarımadası bir fay ile sınırlanmış yüksek ve düz batı kıyılardan doğuya, boğaza doğru açılan vadilerle yarılmış sırtlardan oluşan yüzey şekilleri jeolojik yapıya uymuştur. Yarımadanın batı yakası kuvvetle meyillenmiş eosen ve oligosen flişleri, doğu yarısını hafif dalgalı miyosen ve pliyosen çökelleri kaplar (Yiğini ve Diğerleri 2008: 67-68).

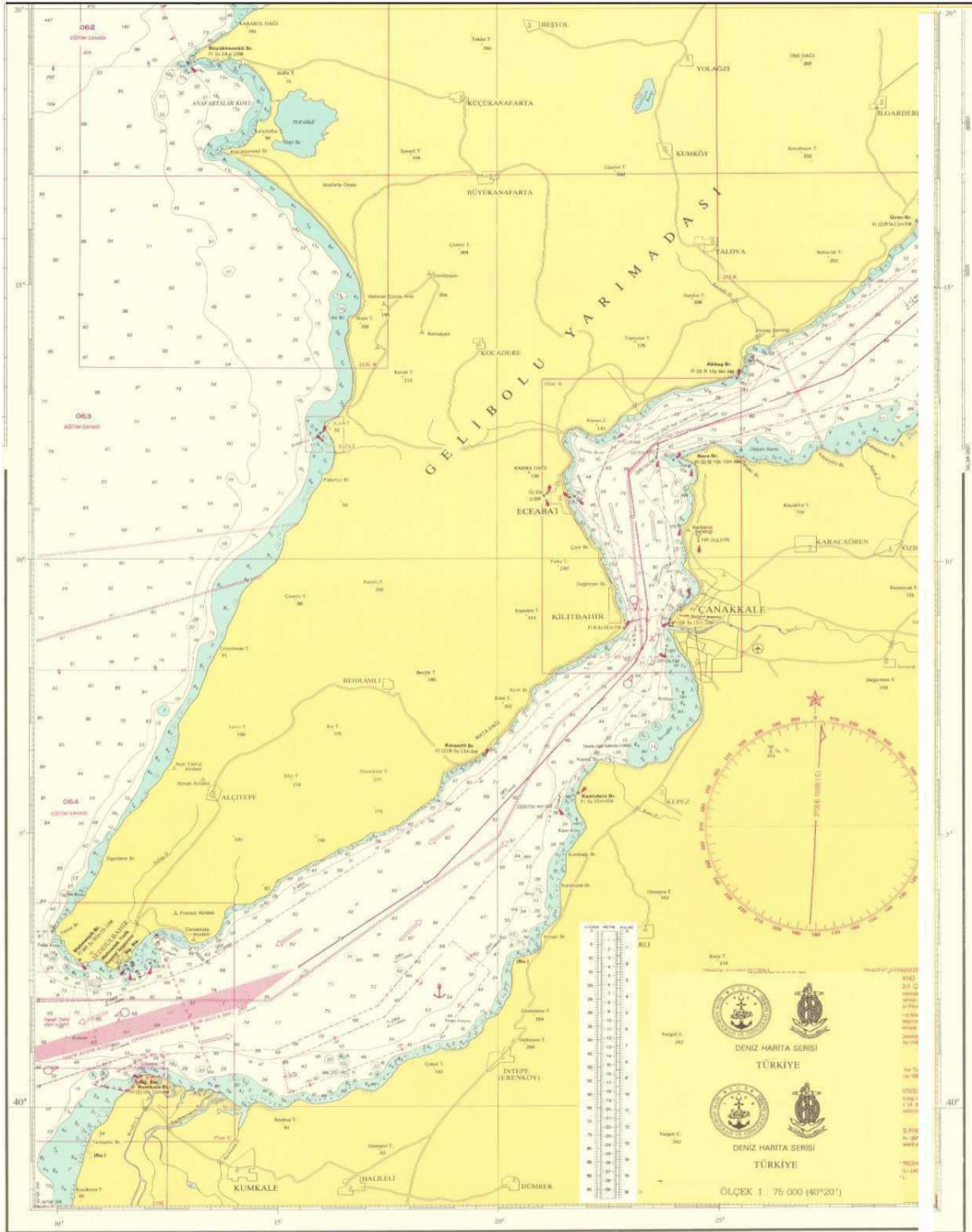
Eceabat ilçesi kıyıları genel olarak vadi tabanlarında alüvyonlu ovalar, vadi ağızlarında deltalar, kıyıda denize açık koylar yer almaktadır (Doğaner 1994: 129). Eceabat ilçesi kıyılarının deniz seviyesinin altında kalan kısımlarla üstünde kalan yamaçlar, topluca göz önüne getirilince Boğaz oluğunun normal bir vadiye benzediği görülmektedir. Boğaz vadisinin batı yamaçları genel olarak doğu yamaçlarına göre daha fazla meyillidir. Yamaçlardaki bu meyil farkı boğazın dip kısmında da görüldüğü için boğaz vadisi desimetriktir (Yalçınlar 1949: 134). Boğazın kıyı jeomorfolojisinin sahip olduğu bu özellik önemli olup, dalış turizmine katkı sağlamaktadır. Bunun yanı sıra boğazın sahip olduğu akıntı da dalış türlerinden olan akıntı dalışına elverişlilik arz etmektedir. Ancak sadece profesyonel dalgıçlara uygunluk gösterir.

Şekil 4.3 Gelibolu Yarımadası Topografya Haritası

Kaynak: Doğaner 1994: 128

Şekil 4.4. Eceabat İlçesi Kıyıları Derinlik Haritası

Kaynak: Deniz Kuvvetleri Komutanlığı Seyir, Hidrografi ve Oşinografi Daire Başkanlığı
07.09.1964

4.2.1.1.Çanakkale Boğazı Coğrafi Yapısı ve Akıntı Sistemi

Çanakkale Boğazı, Marmara Denizi ile Ege Denizi'ni birbirine bağlayan, Türkiye'nin Anadolu ve Trakya toprakları ile Asya ve Avrupa arasında sınır oluşturup Karadeniz ve Akdeniz arasında iki suyolundan biridir. Boğaz dördüncü zamanda, akarsuların açtığı derin ve geniş bir vadinin su altında kalması ile oluşan Çanakkale Boğazı coğrafi özellikleri bakımından komşusu olan İstanbul Boğazı'na benzemekte bazı yönleriyle ise ayrılmaktadır. Çanakkale Boğazı şekil bakımından İstanbul Boğazı'na benzemesine rağmen boyutları bakımından ondan çok farklıdır. Çanakkale Boğazı boy ve en bakımından İstanbul Boğazı'nın iki mislidir. Çanakkale Boğazı'nın kıyıları dik ve buna bağlı olarak derinlikleri de seyir için herhangi bir kısıtlama getirmeyecek kadar fazladır. Çanakkale Boğazı kuzey, güney ve orta kesim olmak üzere üç kısımdan oluşur. Kuzey ve güney bölgesi, kuzeydoğu-güneybatı doğrultusunda uzanır, genişliği 3,5 deniz milini bulur. En fazla genişlik kuzey sınırında 3200 metre, güney sınırında ise 3600 metredir. Boğaz'ın en dar yeri Çanakkale ile Kilitbahir arasındadır ve 1200 metredir. Boğazın uzunluğu iki kıyısına aynı uzaklıkta yani tam ortasından geçen bir çizgi üzerinde 62 kilometreyi (İstanbul Boğazı'nın orta çizgisi üzerinde ölçülen özellik ise 30.5 kilometredir) bulmaktadır (Akalın ? : 15; Doğaner 1994: 125; Tuncel 2008(a):128; Tolun 2002: 53; Türk Boğazları Seyir Güvenliği 28-30 Eylül 2000). Çanakkale Boğazı bu özellikleriyle akıntı ve derin dalış için ileri seviye dalgıçların tercih ettiği dalış bölgesi özelliklerine sahiptir.

Karadeniz'e dökülen (Tuna, Dinyeper ve Don gibi) büyük ırmakların tümü debisi fazla olduğundan Akdeniz'e akan bir tatlı su fazlalığı oluşmaktadır. Farklı tuz miktarları nedeniyle Çanakkale Boğazı'ndan Ege Denizi yönünde, yüzeyde tatlı su akıntısı meydana gelmekte ve yaklaşık 11 m derinde, Marmara denizi yönünde, güçlü bir tuzlu su akıntısı oluşmaktadır (Lülleci 2007: 3).

Ege denizinde saat yelkovanı hareketinin tersine bir yönelme gösteren akıntılar Akdeniz'in tuzlu sularını Anadolu kıyısı boyunca kuzeye sürüklemekte, hatta bu ağır sular Çanakkale Boğazı'nın dibini boylayarak Marmara denizine girmektedir. Karadeniz orijinli az tuzlu ve hafif sularla beslenen bir akıntı (tuzluluk Çanakkale Boğazı ağzında binde 33) denizin batı kıyısını boylayarak güneye doğru inmektedir Bunun yanında Çanakkale deniz suyu sıcaklıkları ortalama 15.6, en sıcak ay ağustosta ise 23.6 °C'dir (Akalın ? : 14; Eskiçirak ve Akın 2001: 225; Özgüç 2003: 563). Çanakkale Boğazı'nın sahip olduğu

sıcaklık değeri dalış turizmi açısından yeterli olup, dalış turizminin yılın sekiz ayında yapılması için engel teşkil etmemektedir.

Çanakkale Boğazı'nda İstanbul Boğazı'nda olduğu gibi derinliği 60 metreyi bulan bir oluk Boğazı baştan başa geçerek Marmara Denizi'ni Ege Denizi'ne bağlar. Bu devamlı çukur içinde göbek şeklinde bir takım daha derin çukurlar bulunur. Boğazın kuzey kesiminde bulunan böyle bir çukurlukta derinlik 95 metreye inmektedir. Fakat daha büyük derinliklere boğaz genişliğinin azaldığı orta kesimlerde rastlanır. Derinlik Nara Burnu önündeki darlaşma alanında 102 metreye, Çanakkale – Kilitbahir çizgisinin biraz kuzeyinde de 106 metreye iner. Çanakkale Boğazı'nın güney ağzına yakın olan kesimlerde de 100 metreyi aşar. Bunun yanında boğazın çeşitli yerlerinde derinleşen hızlı dip yapısının aşındırma gücü görülmektedir (Erol 1968: 55-56; Tuncel 2008a: 121). Çanakkale Boğazı'nın bu en derin mevkileri dalış sporu üst limitini aştığı için dalış yapılan mevkiler arasında gösterilememektedir.

Çanakkale Boğazı hem flora-fauna zenginliği hem de akıntıya sahip olması dalış turizminin önemli alt dallarından biri olan *akıntı dalışı* için önemli bir dalış mevkisidir. Bunun yanında boğazdaki şiddetli akıntı ve derinlik nedeniyle boğazın ancak bazı kesimlerinde dalış yapılmaktadır.

4.2.1.2. Çanakkale Boğazı'nın Denizaltı Jeomorfolojisi

Çanakkale Boğazında denizaltı jeomorfolojisi kıyı alanlarında olduğu gibi dip kısımlarında da tabakaların uzanışı batıya ve güneybatıya meyillidir. Boğazın denizaltı jeomorfolojisi tepsi tanesi şeklinde oluşmuş yükseltilerin yanında; boğazın çeşitli kesimlerinden geçen ve batı yamaçların doğu yamaçlara göre daha fazla eğimli profilleri göze çarpmaktadır. Boğaz oluşunun kıyı alanlarında ve denizaltında disimetrik yapısı jeomorfolojisinde önemli yer tutmaktadır. Oluğun kıyıya yakın kesimlerinde tepsi taneleri gibi sıralanmış bu tepeler sığ sularda ulaşımı olumsuz etkilemektedir. Bu oluk boğazın oluşumundaki monoklinal yapıdan dolayı simetrik değildir. Boğazın az derin yerlerinde kalker ve graben tabakaları, derin olan kısımlarında kum, kil ve marn tabakaları bulunmaktadır (Erol 1972: 31; Ilgar 2007: 9-10; Yalçınlar 1949: 135). Boğazın sahip olduğu su altı jeomorfolojisi bilim adamları ve balıkadamların önemli inceleme alanlarını oluşturmaktadır.

4.2.2. Eceabat İlçesi'nin Klimatik Özellikleri

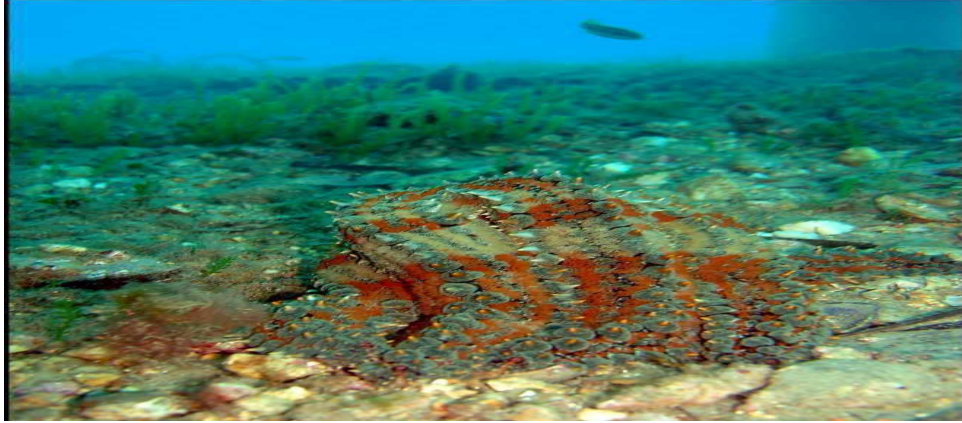
Eceabat ilçesi kıyıları (Gelibolu Yarımadası) genellikle yazlar sıcak ve kurak, kışları ılık ve yağışlı geçmektedir. Bunun yanında Karadeniz ve Akdeniz iklimleri arasında geçiş özelliği gösteren Marmara iklimi görülmektedir. Bu iklim yağış almasıyla Karadeniz iklimine benzer. Kışlar soğuk geçer, soğuk baskınları ve don olayları görülebilir. Nispi nem ve bulutluluk fazladır (Atalay 200: 118; Doğaner 1994: 132; Yiğini ve Diğerleri 2008: 68). Sonuç itibariyle Eceabat ilçesi kıyılarında Akdeniz iklim tipine dahil edilmekle beraber, Karadeniz ve Akdeniz iklimi arasında geçiş tipi olan “*Marmara Geçiş İklimi*”ne çok daha yakındır. Eceabat ilçesi ikliminde kışları belirli, daha serin ve yağışlı yazları, Saros Körfezi’nden devamlı esen kuzeydoğu rüzgarlarıyla, Orta Ege ikliminden farklıdır (Doğaner 1994: 135; Yaşar 2006: 9).

Eceabat kıyıları ve çevresinde ortalama deniz suyu sıcaklığı 17.5 °C’dir. Bu sıcaklık Haziran ayından itibaren 20 °C’nin üzerine çıkar ve Kasım ayından itibaren de tekrar 20 °C’nin altına iner. Denize girmek için uygun sıcaklık 18 °C kabul edilirse, yılda 120-130 gün denize girmek mümkündür (Yaşar 2006: 8). Deniz suyu sıcaklığındaki bu durum dalış turizminde yıl boyunca dalış imkanı sağlayabilecek konumdadır.

4.2.3. Deniz Suyunun Temizliği ve Berraklığı

Coğrafi konumu nedeniyle Karadeniz ve Akdeniz sularının buluşma havzasını oluşturan Ege Denizi’nin kuzey bölümü; Türk Boğazlar Sistemi aracılığıyla gelen soğuk ve az tuzlu Karadeniz sularının, güney bölümü ise Akdeniz’den gelen sıcak ve tuzlu suların etkisindedir. Kuzey Ege besin tuzları ve sıcaklık bakımından farklılık gösteren Karadeniz ile Ege Denizi ve dolayısıyla Akdeniz sularının karşılaşma alanıdır. Bunun yanında körfezde kendi kendini temizlemesine imkân tanıyan dip ve yüzey akıntıları görülmektedir. Yılda üç defa ve aynı zamanda olmak üzere Şubat, Nisan ve Temmuz aylarının 15. veya 18. günü başlayıp, 25. veya 28. günü sona eren tabandaki soğuk su ve yüzeydeki sıcak suyun yarattığı akıntılar körfezi temizlemektedir (Yaşar 2011: 40). Kuzey Ege’de bulunan Suvla Koyu ve Kabatepe dalış mevkileri deniz suyunun temizliği ve berraklığı açısından son derece dalışa uygun olup, su altı salı turizminin gelişiminde önemli bir çekicilik unsuru oluşturmaktadır.

Foto 4.5 Suvla Koyu Deniz Suyunun Temizliği ve Berraklığı İle Dikkat Çeker

Kaynak: Nusret Değirmenci (2011)

4.2.4. Deniz Florası ve Fauna Çekicilikleri

Eceabat ilçesi kıyılarının az nüfuslu bir yapıya sahip olması, yerleşim birimlerinin fazla olmaması ve sanayi tesislerinin bulunmaması bu kıyıları çevresel tehditlerden uzak tutmaktadır. Eceabat ilçesinin önemli bir bölümünün Gelibolu Yarımadası Tarihi Milli Parkı olarak düzenlenmesi ilçe kıyılarında nüfus ve yerleşmenin yoğunluk kazanmasını engellemiştir. Bu da kıyıların deniz florası ve faunası bakımından zenginleşmesini sağlamaktadır. Bu zenginleşmede farklı akıntı sistemlerinin getirdiği planktonlar etkilidir. Bu kıyılarda dalış turizminde en önemli faktörlerden olan deniz suyu berraklığını yitirmemiş ve bu kıyılarda flora ve fauna çeşitliliğine yol açmıştır. Kıyılardaki flora ve fauna çeşitliliğinde besleyici elementlerin katkısı çok büyüktür. Bu dalış turizminde çekicilik yaratmaktadır. Özellikle yarımadanın batısında dalış turizmi hızla gelişmektedir.

Besleyici elementlerin yoğunluğu bölgede denizel canlı istihdamını ve tür çeşitliliğini sürekli arttırmaktadır. Balık türlerindeki azalmaya karşın anemon, midye, deniz salyangozları, deniz telekleri ve deniz hıyarlarında ciddi artışlar gözlemlenmektedir. Kıyı habitatındaki tür çeşitliliği Eceabat ilçesi kıyılarında oldukça zengindir (Ceylan 2006: 34).

**Foto 4.6 Eceabat İlçesi Batı Kıyılarında Zengin Su Altı Flora ve Fauna
Çeşitliliği**

Kaynak: Özalp 2012: 1

Eceabat ilçesi batı kıyıları sularının oksijen ve besin tuzları bakımından zengin olması flora ve fauna çeşitliliği yaratmaktadır. Bu durum balıkadamlara ve aynı zamanda su altı fotoğrafçılığı meraklılarına zengin enstantaneler sunmaktadır. Kıyıların, besin tuzlarınca zengin Karadeniz ve Akdeniz'in sularıyla beslenen bir deniz alanıdır. Sularının diğer denizlere göre berrak oluşu, ışığın önemli derinliklere kadar ulaşmasına imkân vermektedir. Bu da deniz flora ve faunasının zenginleşmesini sağlamaktadır (Yaşar 2011: 40). Bu durum ise dalış turizmi potansiyeli arttırmakta balıkadamlara zengin denizaltı canlılığı sunmaktadır.

Eceabat İlçesi kıyılarında gözlenen, Akdeniz ve Ege Denizi derinliklerinde de rastlanan türlerden bazılarını sıralandığında; kırmızı dal süngerleri (*Axinella polypoides*), mercan kolonisi (*Parazoanthus axinellae*), Sardalya (*Sardina pilchardus*), Karagöz (*Diplodus vulgaris*), İzmarit (*Spicara smaris*), Çırçır (*Symphodus sp.*), Gelin (*Coris julis*), Kupez (*Boops boops*), Hani (*Serranus cabrilla*), Mırmır (*Lithognatus mormyrus*), Kaya Balığı (*Gobius bucchichi*), Karides (*Periclimenes aegylios*), Dülger Balığı (*Zeus faber*), Müren (*Muraena helena*), Mıgır (*Conger conger*), İstakoz (*Homarus gammarus*), Yengeç, Karabaş Balığı (*Tripterygion tripteronotus*), Barbun (*Mullus barbatus*), Orfoz (*Epinephelus guaza*), Böcek (*Palinurus elephas*), İskorpit (*Scorpaena porcus*), Leopar Kum Balığı (*Tborogobius ephipoiatus*), Sinarit (*Dentex dentex*), Çipura (*Sparus aurata*), İstavrit (*Trachurus Mediterraneus*), Sübye (*Sepia officinalis*), Deniz Tavşanı (*Hypselodoris*

valenciennesi), Eşkına (*Sciaena umbra*), Köpek Balığı (*Scyliorhinos canicula*), Vatoz (*Raja clavata*), Fener Balığı (*Lophius piscatorius*) ve Ahtapot (*Octopus vulgaris*) (Yaşar 2011: 40-41). Bunların yanında bu kıyılarda birçok endemik deniz bitkisi bulunmaktadır. Bu endemik canlı türleri Pennatulacea takımına ait yumuşak mercan türleri, Crinoid ve tunikatlerdir (Ceylan 2006: 36). Eceabat ilçesi kıyılarındaki zengin su altı canlılığı tropik denizlerdeki kadar olmasa da balıkadamlar açısından önemli bir çekicilik unsurudur.

Foto 4.7 Suvla Koyu Su Altı Flora Zenginliğine Sahiptir

Kaynak: Foto Nusret Değirmenci (2011)

Foto 4.8 Çanakkale Boğazı Derinliklerinden Bir Görünüm

Kaynak: Nusret Değirmenci (2011)

4.3. Gökçeada İlçesi Kıyılarında Su Altı Dalış Turizmini Etkileyen

Coğrafi Etkenler ve Çekicilikler

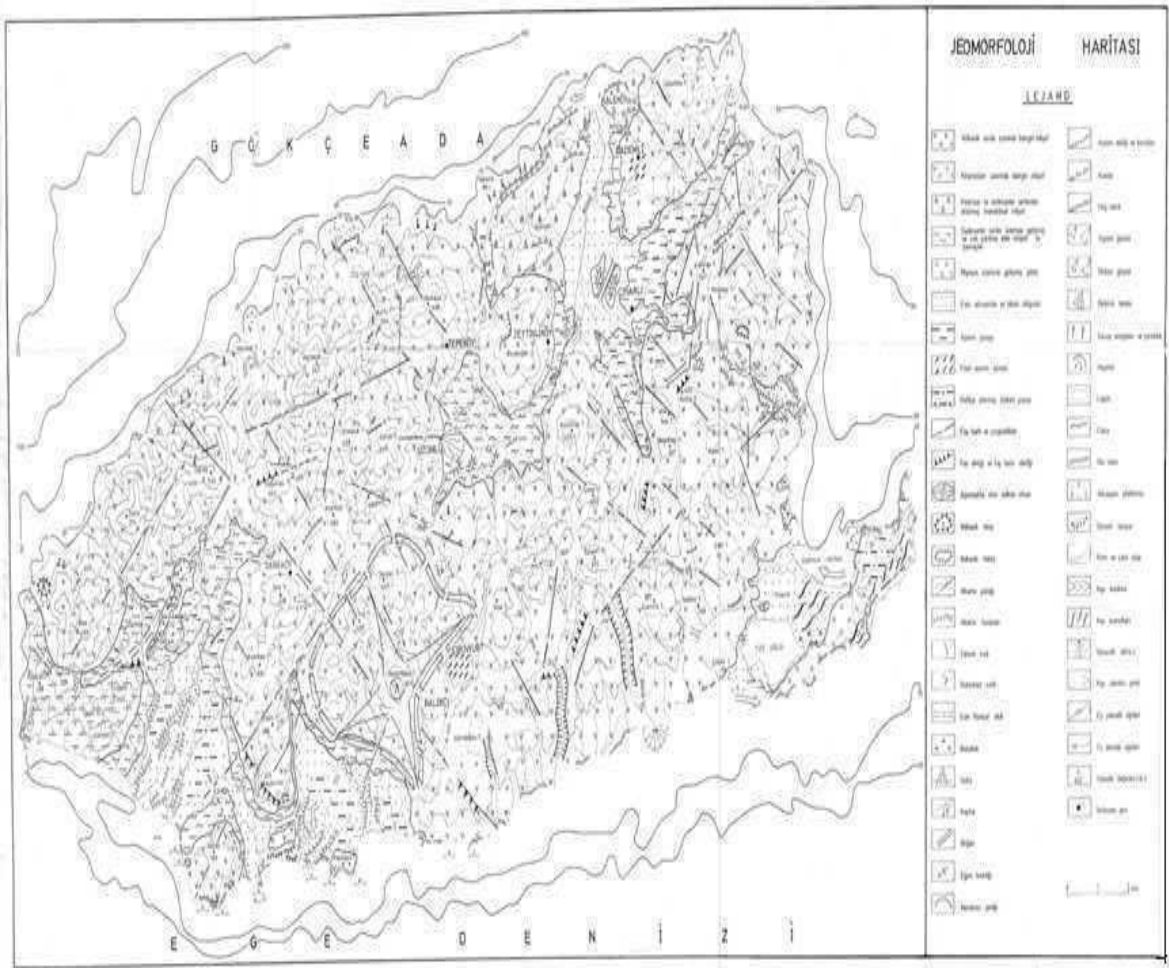
Gökçeada; ülkemizin en büyük adası ve Çanakkale İli'nin bir ilçesidir. Çanakkale'ye 32 deniz mili, Kabatepe'ye 14 deniz mili ve Yunan adalarından Limni adasına 16 deniz mili ve Semadirek adasına 14 deniz mili mesafede bulunmaktadır. Gökçeada 289 km² yüzölçümüne ve 92 km. kıyı uzunluğuna sahiptir. Doğuda Aydıncık Burnu (Kefalos Burnu) ile Batıda İnce Burun (Avlaka Burnu) arasında uzunluğu 30 km. iken, kuzeyden güneye eni 13 km. civarındadır. İnce Burun Türkiye'nin batıdaki en uç noktasını teşkil eder. Eski adı İmroz olan Gökçeada, alçak tepe ve sırtlardan oluşmaktadır. Ada'nın en yüksek noktalarını 673 m. ile Doruktepe ve 638 m'yi bulan Ulukaya Tepesi teşkil eder. Türkiye'nin su kaynakları bakımından en zengin adası olan Gökçeada halen kalkınmada öncelikli yöreler kapsamındadır (Yaşar 2006: 2). Gökçeada, ülkemizin bakir kalmış yörelerinden biri olup, dalış turizmi açısından da önemli bir potansiyele sahiptir.

4.3.1. Gökçeada Kıyıları ve Su Altı Jeomorfolojisi

Kuzey Ege'de Çanakkale Boğazı'nın kuzeybatısında yer alan ve Türkiye'nin en büyük adası olma niteliğini taşıyan Gökçeada (İmroz) aynı zamanda jeomorfolojinin çeşitliliği açısından da dikkat çekmektedir (Kurter 1989: 47).

Gökçeada'nın kıyı kumulları, lagün gölleri, eşine az rastlanır eski kıyı sekileri, sualtı mağaraları, volkanik yapıları ve dev kazanları adanın önemli benzersiz jeomorfolojik oluşumlarıdır. Gökçeada, uygun jeolojik –jeomorfolojik özellikleri nedeniyle bir ada için eşine az rastlanır zenginlikte yüzey suları ve kaynak suları içermektedir. Bu sular korunması gereken yaşam kaynaklarının başında gelmektedir (Öztürk 2001: 1). Gökçeada'nın sahip olduğu kıyı özellikleri ve su altı mağaraları *reef dalışı* ve *mağara dalışına* önemli ölçüde imkan sağlamakta bu kıyılarda dalış turizminin gelişimine imkan tanımaktadır.

Şekil 4.5 Gökçeada Jeomorfoloji Haritası

Kaynak: Kurter 1989: 49

Gökçeada'nın kuzey ve güney kıyıları birbirinden farklı özellikler göstermektedir. Bozcaada'nın güney kıyıları kuzey kıyılarına göre daha fazla girintili ve çıkıntılıdır. Bu durum ise dalış turizminde önemli olan koy ve körfez sayısını arttırdığından dalış turizmi için çekicilik unsuru oluşturmaktadır.

Gökçeada yaklaşık D - B uzanımlı bir adadır. Adanın bu yönde uzanmasının nedeni bölgedeki D - B yönlü genç faylardır. Bu faylar nedeniyle Gökçeada'nın K ve G kıyıları jeomorfolojik olarak birbirinden farklı özellikler gösterir. Adanın kuzey kıyılarından geçen fay, Kuzey Anadolu Fayının Ege Denizi'ndeki devamıdır. Bu fay Marmara Denizi'nden Saroz Körfezi'ne geçer ve Gökçeada kuzeyi açıklarından güneybatıya doğru devam eder. Bu faylar adanın kuzeyinde birden derinleşen deniz morfolojisini ve Kuzey Ege çukurluğunu oluşturmaktadır. Kuzey ile güney arasındaki kıyı şekli farklılığını yaratan bir diğer etken ise meteorolojik - oşinografik özelliklerdir. Adanın kuzey kıyılarını döven

şiddetli dalgalar, kıyıları aşındırarak geriletmekte, dik yarlar oluşturmaktadır. Şiddetli dalgalarla aşınmayan güney kıyılarında ise hafif eğimli yayvan bir kıyı şekli görülür (Öztürk 2001: 4). Gökçeada kıyılarının özellikleri dalış turizmini önemli ölçüde etkilemiştir. Kuzey kıyılarında yüksek falezlerin olması kıyıdan dalış yapılamayarak dalış teknesiyle dalışa imkan sağlarken, güney kıyılarında hafif eğimli kıyı özellikleri, hem kıyıdan, hem de dalış teknesiyle dalış yapılmasına imkan sağlamaktadır.

Gökçeada fazla yüksek olmayan ancak oldukça engebeli bir topografyaya sahiptir. Büyük bir kısmın dağlık ve tepelik rölyefin oluşturduğu adada, alüvyal düzlükler dar alanları kaplamaktadır. Gökçeada Neotektonik dönemde yükselerek güneye doğru çarpılmıştır. Adanın kuzey kesimi yüksekliği yer yer 600 metreyi aşan yüksek kütlelerden oluşmaktadır. Adanın güney kesimi kuzeye göre daha alçaktır. Yer yer yüksekliği 400 metreyi geçen tepelerin ve bu tepelerin eteğinde genişçe etek düzlüklerin yer aldığı bu kesim, kıyıya doğru alçalan bir şekilde devam etmektedir (Kapsız 2004: 1). Gökçeada'nın kuzeydoğu kıyıları sahip olduğu kıyı özellikleri ve su altı zenginliği nedeniyle Deniz Parkı olarak ilan edilmiş olup, bilimsel amaçlı dalış etkinliklerine sahne olmaktadır. Sonuç olarak Gökçeada'nın güney-güneydoğu ve bazı yerlerde ise kuzey-kuzeydoğu kıyıları jeomorfolojik açıdan dalış turizmine elverişli özellikler taşımaktadır. Güney kıyılarında geniş plajlar yer almaktadır. Buda eğitim amaçlı dalışların yapılmasına imkan tanımaktadır.

Adanın kuzey kıyılarında görülen su altı mağaraları ve orada yaşayan Akdeniz fokları reef ve mağara dalış için önemli bir çekicilik unsuru oluşturmaktadır. Bunun yanında mağaraların bitiminden Mavi Koy yakınlarında kıyıdan birkaç metre yükseklikte andezitlerden oluşan dik bir yamaçta 5 m. genişliğinde ve 100 m. boyunda taraçanın su altında da devam etmesi (Gökçeada Deniz Parkı içinde deniz altında basamaklar şeklinde olması) dalış turizmi açısından önemli olup, yine reef ve duvar dalışı için dalgıçların gözde mekanları arasında yer almasına yol açar.

Şekil 4.6. Gökçeada İlçesi Kıyıları Derinlik Haritası

Kaynak: Deniz Kuvvetleri Komutanlığı Seyir, Hidrografi ve Oşinografi Daire Başkanlığı
28.12.1985

Adanın kuzey kıyılarında özellikle Kaşkaval Burnu civarındaki volkanik sokulumlar sütunsu ve poligonal soğumalı lav kayaları şeklinde benzersiz bir güzellik oluşturur. Buradan daha batıya doğru çakıllı küçük koylar yer alır. Yelkankaya'ya doğru KB -GD yönelimli kırıklara bağlı oluşmuş sualtı mağaraları görülür. Bu mağaralarda geçmiş yıllarda yaygın, günümüzde ise birkaç birey olarak Akdeniz fokların barındığı kaydedilmektedir. Mağaraların bitiminden Mavi Koy'a doğru kıyından 10 metre yükseklikte andezitlerden oluşan dik bir yamaçta 5 m. genişliğinde ve 100 m. boyunda yola benzer bir seki görülür. Düze yakın bu seki, eskiye ait dalgaların oluşturduğu kıyı çentiği olup, ya su seviyesinde değişmeye yada faylaşmaya bağlı bölgesel yükselme ile su üstüne çıkmış olabilir. Buradaki sekilerin tektonik etkilerle yükselmiş ve şimdiki deniz seviyesinden daha üst kotlarda asılı kalmış olmalıdır. Zira son birkaç bin yıl içinde küresel ölçekte su seviyesi

düşümü değil su seviyesi yükselimi yaşanmıştır. Öte yandan buradaki kıyı sekileri faylarla sınırlanmaktadır (Öztürk 2001: 5).

Gökçeada da kıyıdan uzaklaştıkça tektonik bir çukur olan Saros grabeninin derin sularına geçilir. Bu nedenle burada genişliği yaklaşık 2 km'yi bulan bir şelf sahası vardır. Adanın diğer kıyıları ise derinliği 80 m'yi aşmayan şelf sahasıyla çevrilidir. Güney kıyılarında ise kumlarca zengin ve kolay dağılan kayaçların varlığından dolayı hafif eğimli yayvan bir kıyı şeridi görülür. Kaşkaval Burnu'ndan batıya doğru çakıllı küçük koylar yer alır. Buradan Yelkankaya'ya doğru kuzey-batı ve güney-doğu yönelimli kırıklara bağlı olarak oluşmuş su altı mağaraları mevcuttur. Adanın kuzeyi ile güneyi arasında kıyı farklılığının nedenlerinden bir tanesi de kuzeyden geçen Kuzey Anadolu fayının Ege Denizi'ndeki devamı olan fay hattıdır. Bu fay Gökçeada'nın kuzey açıklarında birden derinleşen Kuzey Ege çukurluğunu oluşturmaktadır (Gönülal 2008: 128). Adanın sahip olduğu bu kıyı özellikleri ve taşlı dip yapısı dalış turizminde önemli ölçüde etkilemiştir. Adanın kuzey kesiminde yer alan falezler kıyıdan dalış yapılamamasına neden olmaktadır. Profesyonel dalgıçların dalışlarına sahne olmaktadır.

Gökçeada'nın kıyı kesimlerinde yer yer çok küçük parçalar halinde kıyı gerisinde kumlu ve çakıllı plajlar görülmektedir. Küçük parçalar halinde görülen bu plajların en fazla yayılım gösterdiği alan adanın doğu ve güneydoğu kıyılarıdır. Kumlu ve çakıllı malzemelerden oluşan kıyı düzlükleri bu alanda Kuzu Limanı ile Aydıncık Körfezi arasında yer yer kıyı boyunca uzanmaktadır. Özellikle Güzelce Koyu kıyılarında bir şerit halinde uzanmaktadır (Kapsız 2004: 52). Gökçeada doğu kıyılarında yer yer görülen küçük plajlar dalış turizmi açısından birçok dalış mevkisi konumundadır.

Gökçeada'nın doğu kıyılarında yüksek volkanik rölyefin önünde burunlar oluşmuş bulunmaktadır. Bunlar henüz tipik falez oluşturmamışlardır. Akarsu ağızlarında görülen küçük birikim düzlüklerinin kıyılarında çakıllı plajlar yer almaktadır. Kuzeydoğuda ise bir akarsu azgına tekabül eden Kuzu Limanı bir koy olmasına rağmen hem bir liman hem de plaj olarak değerlendirilmektedir (Yaşar 2009: 10-12). Kuzulimanı güneyi kıyı şeridi dik yarlardan oluştuğu için kıyıdan dalış yapılması zor olmaktadır.

Foto 4.9 Kuzulimanı Çevresinde Dik Falezler Bulunduğu İçin Kıydan Dalış Yapılması Zordur

Kaynak: Bülent Cihangir (2011)

Foto 4.10 Gökçeada Kuzeydoğu Kıyıları Falezli Kıyılar Özelliği Gösterir

Kaynak: Bülent Cihangir: 2011

4.3.2.Gökçeada'nın Klimatik Özellikleri

Marmara Bölgesi, iklimi tümüyle ele alındığında, bir geçiş iklimi özelliği taşımaktadır. Adanın tipik Akdeniz iklimi veya içinde bulunduğu Marmara Bölgesi geçiş iklimi özelliklerinden hangisini taşıdığı ve yerel niteliklerin iklim özelliklerine ne derece etki gösterdiği önem taşımaktadır. Bunun yanında Gökçeada'nın iklim tipine bakıldığında adanın orta iklimler kuşağı içinde, kışları ılık ve yağışlı, yazları sıcak ve kurak iklim tipine girer. Köppen bu tipi Akdeniz iklimi olarak belirlemiştir (Öztürk 1989: 201).

Gökçeada Akdeniz makroklima bölgesinde yer almaktadır. Ancak Akdeniz iklim bölgesinin kuzey sınırında yer almasına bağlı olarak tipik Akdeniz ikliminden farklılıklar göstermektedir. Batı Anadolu ve Akdeniz kıyı kuşağında yer alan istasyonlara göre sıcaklıklar daha düşük olup yaz yağışları daha yüksektir. Adada rüzgar şiddeti yaşam koşullarını etkilemesi sebebiyle oldukça önemlidir (Kapsız 2004: 3).

Sonuç olarak turizmde iklim önem arz eden bir faktördür. Gökçeada iklim tipi olarak Akdeniz iklim tipi içerisinde yer almakla beraber, gösterdiği iklim özelliklerine göre “*Marmara Geçiş İklimi*” tipine dahil edilebilir (Yaşar 2006:6). Dalış turizmi, iklime bağlı olarak genellikle yaz mevsiminde (Haziran 15-Eylül 15) yoğunlaşmaktadır. Bunda en önemli etken dalış turizmi mevsiminin süresini hava sıcaklığı ve deniz suyu sıcaklığı belirlemektedir.

4.3.3. Deniz Suyunun Temizliği ve Berraklığı

Kuzey Ege Denizi bölgesel konumu hidrografik ve ekolojik özellikleri bakımından Akdeniz ekosisteminde önemli bir konuma sahiptir. Karadeniz ve Akdeniz’den önemli bir şekilde ayrılmış olan Kuzey Ege sahip olduğu çok sayıdaki adaları nedeniyle su hareketlerinde son derece karmaşık ve kendine özgü bir yapı sergiler. Özellikle ilkbaharda nehir suları ile beslenen düşük tuzlulukta Karadeniz’in suları bu mevsimde Kuzey Ege’de etkisini iyice arttırır. Kuzey rüzgârlarının sert estiği zamanlarda Karadeniz suları Batı Anadolu kıyılarını izleyerek güneye, lodoslu havalarda ise kuzeyden doğuya yönelerek Saroz Körfezi’ne taşınır (Gönülal 2008: 127-128; Tarkan ve diğerleri 2001: 60).

Foto 4.11 Gökçeada Kıyılarında Su Altı Berraklığı Görüş Mesafesinin Arttırır

Kaynak: Bülent Cihangir (2011)

Kuzey rüzgârlarının sert estiği zamanlarda Karadeniz sularının Batı Anadolu kıyılarını izleyerek güneye, Iodoslu havalarda ise kuzeyden doğuya yönelerek Saros Körfezi'ne taşınması su altı dalış etkinliklerinde su altı görüş mesafesini etkiler. Hatta dalış sezonun geç başlamasına neden olur. Çünkü su altı görüş mesafesi dalış için çok önemli bir faktördür. Dalıcıların suyun altındaki flora ve faunayı ya da antik ve tarihi batıkları görerek fotoğraflaması su altı görüş netliği ile ilgilidir.

4.3.4. Deniz Florası ve Fauna Çekicilikleri

Karadeniz ve Akdeniz'den önemli bir şekilde ayrılmış olan Kuzey Ege sahip olduğu çok sayıdaki adaları nedeniyle su hareketlerinde son derece karmaşık ve kendine özgü bir yapı sergiler. Farklı yapıdaki bu su hareketleri zooplankton dağılımı ile tuzluluk ve sıcaklığın mevsimsel olarak değişimini önemli ölçüde etkilemektedir. Karadeniz'in etkisiyle mevsimsel olarak gerçekleşen bu değişimler, bir bölgede hangi türlerin bulunacağını belirlemede önemli rol oynar. Böylece aynı bölgede hem Akdeniz'e hem de Karadeniz'e ait türleri bulmak olasıdır. Kuzey Ege özellikle Gökçeada ve Saros Körfezi, Karadeniz sularının etki alanında olup Güney Ege'ye göre zooplankton bakımından daha zengindir. Bu özellik balık çeşitliliği ve biyomasi açısından büyük önem teşkil eder (Gönülal 2008: 128). Gökçeada ile Saros Körfezi arasında zengin balık yatakları bulunmakta ve ada civarında Akdeniz Foku gibi nesli tükenen deniz memelileri yanında zengin bir fauna ve flora göze çarpmaktadır. Deniz müzesi gibi biyolojik zenginliğe sahiptir (Alparslan ve diğerleri 2005: 7). Balıkadamların su altı biyolojik çeşitliliği için de dalış yapmasına aracı olur ve dalgıç kapasitesinin artmasına aracı olur.

Gökçeada deniz florası siyanobakterileri (Cyanophyceae), kırmızı algleri (Rhodophyceae), kahverengi algleri (Fucophyceae), yeşil algleri (Ulvophyceae, Cladophorophyceae, Bryopsidophyceae, Dasycladophyceae) ve deniz çayırı (Liliopsida) üyeleri bulunur. Bunun yanında 353 deniz yosunu (Cyanophyceae 25, Rhodophyceae 182, Fucophyceae 82, Ulvophyceae 25, Cladophorophyceae 22, Bryopsidophyceae 16 ve Dasycladophyceae 1) ve dört deniz çayırı bulunmaktadır (Aysel ve Diğerleri 2001: 125).

Foto 4.12 Gökçeada Kıyılarında Su Altı Flora ve Fauna Zenginliğine Sahiptir

Kaynak: Bülent Cihangir (2011)

Gökçeada kıyıları ve çevresinde saptanan planktonun dağılımları ve bollukları üzerinde düşük tuzluluktaki Karadeniz kökenli suların etkisi oldukça fazladır. Ancak bu etki daha çok yüzey ve yüzeye yakın yaşayan plankton türleri üzerinde yoğunlaşmaktadır. Daha derin sular ise Akdeniz akıntı sisteminin etkisi altındadır. Gökçeada civarında zooplankton popülasyonunun büyük bölümü az tuzlu ve soğuk suları tercih eden neritik türlerden oluşmuştur. Kuzey Ege Denizinde; özellikle Gökçeada ve Saros Kanalı Karadeniz sularının etki alanı içine girdiği ve güney Ege Denizi'ne göre zooplanktonca daha zengin olma özellikleri taşıdığından balık çeşitliliği ve biyoması açısından büyük önem arz etmektedir. Deniz ürünleri açısından büyük bir potansiyele sahip olan Gökçeada çevresinde 60 familyaya ait 144 tür balık, 34 tür sünger yaşamaktadır (Akmirza 2001: 86; Tarkan ve diğerleri 2001: 65; Topaloğlu 2001: 98).

Foto 4.13 Gökçeada Su Altı Flora ve Fauna Zenginliği

Kaynak: Bülent Cihangir (2011)

BÖLÜM V

ARAŞTIRMA ALANINDA SUALTI DALIŞ TURİZMİNİN

BEŞERİ ÇEKİCİLİKLERİ VE ALTYAPISI

5.1. Araştırma Alanının Tarihi ve Kültürel Özelliklerinin Dalış Turizmi Üzerine

Etkileri

Araştırma alanında geçmişten günümüze yapılan deniz ticaretinin ve deniz savaşlarının bölgede birçok antik ve tarihi batığın bulunmasına sebep olmuştur. Bu batıkların bölgenin dalış turizmi üzerinde çok büyük etkisi vardır.

Bozcaada, Gökçeada ve Eceabat ilçeleri kıyıları Truva, Roma, Bizans, Ceneviz, Venedik, Osmanlı dönemi batıkları açısından zengindir. Çünkü ticari gemiler, savaşa katılan gemiler, zırhlılar, toplar ve gülleler ya da gemilerde taşınan amphora ve diğer araç gereçlerin su altına gömülmesi günümüz dalış turizmi açısından önemli bir çekicilik unsurudur. Antik dönem batıkları ya da tarihi batıklar dalış mevkilerde balıkadamların ilgisini çekerek dalış turizminin hareket kazanmasına yol açar.

Araştırma alanı kıyılarında Antik Dönem deniz ticaretinde rüzgâra karşı yelkenli gemiyle seyretmek deniz taşımacılığında akıntıların ve rüzgarın öneminin çok büyük olduğunu göstermektedir. Akdeniz’de rüzgarların ve akıntıların yönü adeta bir siklon gibidir. Karadeniz’den başlayıp İstanbul Boğazı, Marmara ve Ege Denizi’ne ulaşan akıntı Çanakkale Boğazı’nda 9 km/h’lık bir hıza sahiptir. Ayrıca bu bölgede esen sürekli bir Kuzeydoğu rüzgarı da vardır. Akıntı ve rüzgarın hızı Çanakkale’de toplam 16.7 km/h’e ulaşır. Bu yüzden yeni kaynaklar ve pazarlar arayan Antik Dönem tüccarları Çanakkale Boğazı’nı geçmek için Troia önündeki koyda² ya da Bozcaada (Tenedos) limanında beklemek zorundaydılar (Sazcı 2008: 291). Araştırma alanının deniz ticaretindeki stratejik önemi bu bölgeye sahip olmak isteyen tüm medeniyetler arasında savaşlara neden olmuştur. Buda kıyıların batıklar açısından zenginleşmesine yol açmıştır. Zaten araştırma alanı kıyılarında dalış turizminin hareket noktası batıklardır.

² Troia önündeki koyun yaklaşık M.Ö. 3000’in sonlarına doğru Karamenderes ve Dümrek Irmaklarının getirdikleri alüvyonlarla dolması nedeni ve daha sonra Beşiktepe Koyu’nda yılda ortalama 10-15 gün esen güneybatı ve Güneydoğu rüzgarlarını beklemek zorundaydılar (Sazcı 2008: 291).

5.1.1. Bozcaada'nın ve Troia'nın Tarihi ve Kültürel Özelliklerinin Dalış

Turizmi Üzerine Etkileri

Bozcaada kıyıları dalış turizminde çekicilik yaratan ve tarihin izlerini taşıyan batıklar açısından zengindir. Bozcaada kıyıları Antik Dönem'den günümüze kadar deniz ticareti ve deniz savaşlarının kanıtları olan batıklara sahiptir. Ada kıyılarının tarihsel ve kültürel özelliklerinin dalış turizmi üzerinde cezbedici bir etkisi bulundurmaktadır.

Bozcaada, İstanbul ile Çanakkale Boğazları ve Asya ile Avrupa arasında geçişi sağlayan Anadolu coğrafyasının kilit noktasıdır. Bozcaada Çanakkale Boğazı'nı tam karşısını görmektedir. Bozcaada'dan geçmeden Boğaza ulaşmak imkânsızdır. Bu yüzden boğazlara hakim olan devletler için Bozcaada çok büyük bir önem taşımıştır (Durmuş 2006: 1-18).

Ada limanlarının birçoğunda olduğu gibi, Prehistorik limanlarda da limanın ana fonksiyonu, küçük topluluklar için önem taşıyan yerel ve bölgesel ticari-kültürel etkileşim ağında kolaylıkla bağlantı sağlamaktır. Tenedos/Bozcaada gibi adalar gemicilerin kötü hava şartlarında sığınmaları, su, besin gibi hayati ihtiyaçlarını karşıladığı kaynaklar bulunmasıyla önemli bir konumdadır (Bamyacı 2006: 1). Bu yüzden Bozcaada limanları gemicilerin temel ihtiyaçlarının karşılandığı ve deniz ticaretinde önemli bir konuma sahip olup boğaz güvenliğini sağlamak için de önemli bir stratejik bir öneme sahiptir. Çünkü Bozcaada Çanakkale Boğazı, İstanbul Boğazı ve Marmara Denizi'nin güvenliğinin sağlanması için kilit noktası, deniz ticaretinde bu güzergâhın kalesidir.

Çanakkale Arkeoloji Müzesi ve Bozcaada Kalesi Teşhir Salonu'ndaki amphoraların incelenip karşılaştırılmasıyla Bozcaada'nın Antik Dönem ve Orta Çağ deniz ticaretindeki önemi, sosyo-ekonomik yapısı ve çevre bölgelerle ticari ilişkileri anlaşılmaktadır. Bozcaada; Kuzey Ege ve Karadeniz kıyıları ile deniz ticareti ilişkilerinde önemli bir konuma sahip olup, kötü hava şartlarında gemilerin sığınma limanı vazifesi görmüştür. Çünkü amphoraların çeşitliliği bu tezi güçlendirmektedir. Ada kıyılarındaki su altı arkeolojisi dalış turizmi açısından bir çekicilik unsuru oluşturmaktadır.

Bozcaada'nın M.Ö. 3000'li yıllara kadar özellikle denizcilikte çok önemli bir rol oynadığı görülmektedir. Adanın doğusunda bulunan doğal limanlar Çanakkale Boğazı üzerinden Marmara ve Karadeniz dünyasına ulaşmak isteyen orta ölçekli gemiler için

önemli liman işlevi görmüş olmalıdır. Güneyden rüzgârların yıl boyu altı hafta gibi kısa bir süre esmesi birçok eski çağ gemisini Çanakkale Boğazı'ndan geçiş yapabilmesi için burada beklemeye sevk etmiştir. Bunun yanı sıra Bozcaada'nın en doğusunda yer alan iki doğal limanın Çanakkale Boğazı'nı kontrol edebilir bir noktada bulunması adanın önemini bir kat daha arttırmıştır (Takaoğlu ve Bamyacı 2008: 72).

Foto 5.1 Bozcaada'nın Kuzeydoğusunda Bulunan Troia Limanından Bir Görünüm

Kaynak: Feusar 2011: 261

Foto 5.2 Bozcaada'nın Kuzeydoğusunda Bulunan Troia Limanının Su Altından Bir Görünüm

Kaynak: Feusar 2011: 261

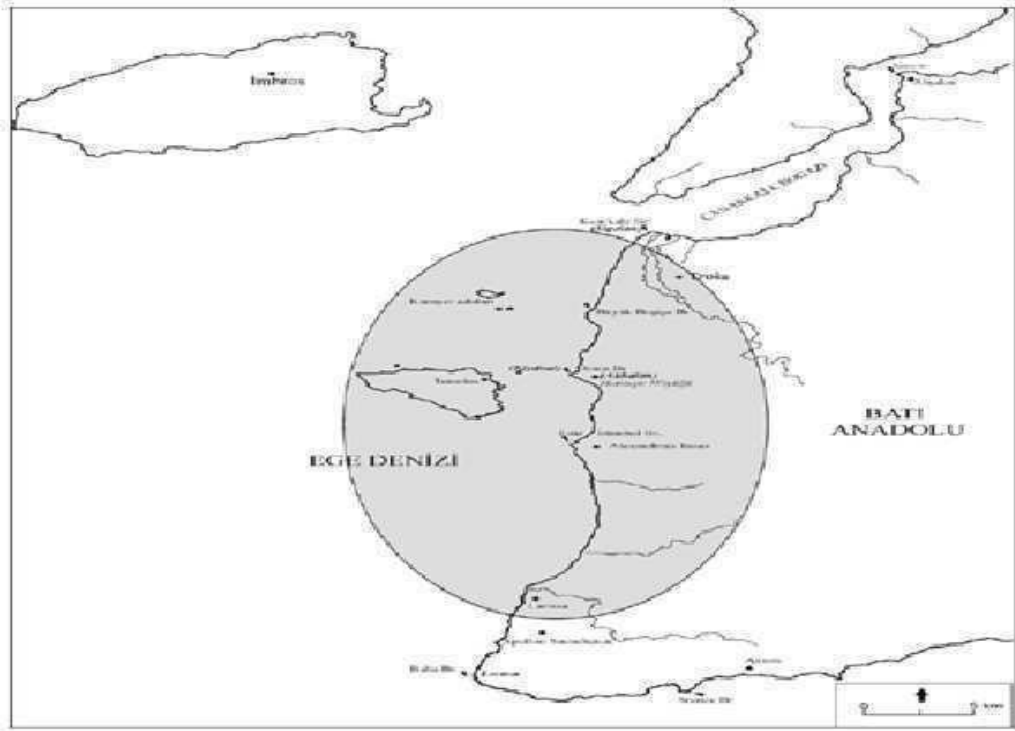
Takaoğlu ve Bamyacı (2008: 71) araştırmasına göre arkeolojik ve yüzey araştırmaları sonucu elde edilen buluntular ve antik yazılı kaynaklar yardımıyla Erken Tunç Çağı'ndan Antik Çağ'ın sonuna kadar Antik Çağ ve öncesi toplumların adanın en doğusunda kalan bu günkü kasabanın bulunduğu alanda ana yerleşmeyi tercih ettikleri görülmektedir. Bu tercih Bozcaada'nı bu günkü liman bölgesinin önemli su altı arkeolojisi barındırdığı anlamına gelmektedir. Bu durum ise dalış turizmi açısından bir çekicilik unsurudur.

Merkez Avrupa ve Asya arasında önemli bir su yolu olan Bozcaada (Tenedos) ve Boğaz Girişi (Troya açıkları) Karadeniz, Marmara ve Akdeniz'de önemli bir ticaret yolu haline gelmiştir (Thompson 2004: 19). Troia'nın uydusu konumunda olan Bozcaada'yı konumu dolayısıyla, Troia'yı yönetenler için, denizden gelecek saldırılara karşı Bozcaada bir tampon bölge olması ile önemli kılmıştır. Aynı zamanda Troia'ya saldırmak isteyen güçlerin bölgedeki deniz gücünü kontrol altına almak için Bozcaada öncelikle ele geçirilmesi gereken askeri bir üs konumundadır. Bu konum Troya'yı ve onun uydusunu andıran Bozcaada'yı (Tenedos'u) tarih boyunca önemli noktalarından biri yapmıştır. Çünkü Bozcaada'nın tarih boyunca yazgısını belirleyen Antik Troya kentine yakınlığıdır. (Bamyacı 2006: 3; Şahin 2001: 57).

Bozcaada limanı ve çevresindeki limanlar o dönem deniz ticaretinde çok önemli bir konuma sahip olup, aynı zamanda bu stratejik konumlarından dolayı birçok deniz savaşlarına sahne olmaktadır.

Tunç Çağı'nın sonlarında denizcilik ve gemi teknolojilerindeki gelişmeler Akha Denizciliğinin Kuzey Ege kıyılarına ulaşmalarının sağladı; fakat güçlü rüzgar ve akıntılar onların Boğazı geçerek daha ileri gitmelerini engelledi. Daha çok bir kara gücü olan Troia'ların Akhaları önleyecek bir deniz gücü yoksa da kontrolleri altındaki Beşige Koyu denizciler için hayati bir liman yeridir. Troas'ın batı kıyıları Babakale Burnu'ndan Kumkale Burnu'na kadar gemilerin sığınacağı çok az yer vardır. Troya savaşlarında Beşige Koyu, Tenedos ve Boğaz Girişi önemli bir konuma sahip olmuştur. Troia Savaşlarının daha çok bu stratejik Beşige koyu ele geçirme mücadelesi olduğu söylenebilir (Akşit ? : 42-43; Körpe 2008: 73; Takaoğlu ve Bamyacı 2008: 73).

Şekil 5.1. İlkçağ'da Deniz Ticaretinde Bozcaada'nın Etki Alanı

Kaynak: Bamyacı 2006: 49

Antik Çağın sonlarında özellikle M.Ö. 6. Yüzyılda Tenedos Limanının büyük önem kazandığı görülmektedir. Bunda yine karşı kıyıda bulunan Alexandra Troas limanı belirgin olmuştur. Jeomorfolojik değişimler sonucu bu önemli limanın işlevini ve önemini kaybetmesi ile birlikte Çanakkale Boğazı'nın girişinde zaten önemli bir noktada bulunan Tenedos Doğu Roma İmparatorluğunda önemli bir rol oynar. Çünkü Tenedos Konstantinapolis'in buğday ihtiyacını Mısır'ın İskenderiye Limanı'ndan sağlanıyordu. Konstantinapolis'e buğday taşıyan kargo gemileri Kuzey rüzgârları Çanakkale Boğazı'ndan geçit vermediği için İstanbul'a ulaşması zor ve geç oluyordu. Tenedos rüzgarın uygun olmadığı şartlarda bekleme ve sığınma imkanı sağlanmaktaydı. Gemiler fırtına yüzünden uzun süre beklemek zorunda kalıyorlardı. Justinianus döneminde adaya buğday ambarları yapılmış ve Mısırdan gelen buğday yüklü gemiler mallarını Bozcaada'ya boşaltıp Mısır'a geri dönmüşlerdir (Durmuş 2006: 30; Şahin 2001: 112; Takaoğlu ve Bamyacı 2008: 76). Bozcaada İstanbul'a buğday taşınmasında çok önemli bir liman kenti olmuştur.

Yakın Doğu ticaretinde önemli bir istasyon olan Bozcaada'nın (Tenedos Adası) deniz ticaretindeki stratejik konumu Bizans, Venedik ve Cenevizliler döneminde hakimiyet konusu olmuş, sürekli el değiştirmiştir. Bozcaada'nın Marmara ve Ege'yi birbirine bağlayarak önemli bir köprü görevi görmesi ve Çanakkale Boğazı'nın giriş kapısı olma özelliği sürekli el değiştirmesinde etken olmuştur. Ceneviz - Venedik - Bizans mücadelesi, Bizans İmparatorluğu'nun yıkılışına kadar sürmüştür. Tenedos adası (Bozcaada) 15. yüzyılın ikinci çeyreğine kadar bu üç devlet arasında sürekli el değiştirmiş ve jeopolitik konumu sebebiyle antlaşmalarda pazarlık konusu olmuştur. Yaşanan tüm bu deniz savaşları neticesinde Bozcaada'nın birçok kıyısında su altı arkeolojisine katkı sağlamıştır.

1656'da Çanakkale açıklarında (Bozcaada civarında) yapılan büyük çarpışmada Osmanlı donanması büyük yenilgiye uğramış, Limni ve Bozcaada kısa süreliğine Venedik hâkimiyetine geçmiştir. Mora seferi ile başlayan Osmanlı-Venedik savaşında Bozcaada ve Limni önlerinde 1717 yılında yapılan deniz savaşlarında Venedik donanması başarısızlığa uğratılmıştır (Bamyacı 2006: 55-56; Durmuş 2006: 36-39).

Yaşanan deniz savaşları ve yapılan deniz ticaretinde çeşitli sebeplerle ticaret gemilerinin gemi kazası yaşaması Bozcaada kıyılarında birçok batığın bulunmasına sebep olmuştur. Bu durum ise tezin çıkış noktalarından biri olan batık dalışı ve dalış turizminin geliştirilmesi ilkesini önemli derecede etkilemektedir.

5.1.2. Eceabat İlçesi Kıyılarının Tarihi ve Kültürel Özelliklerinin Dalış

Turizmi Üzerine Etkileri

Araştırma alanındaki Eceabat İlçesi kıyıları dalış turizminin tarihi değerleri olan batıklar açısından zengin olup bu kıyılar geçmiş tarihin izlerini taşımaktadır. Eceabat İlçesi kıyıları Antik Dönem'den günümüze kadar medeniyetlerin sahip olduğu deniz ticareti ve deniz savaşları kültürü bu kıyılardaki batıklarda gizlenmektedir. Bunun için kıyıların tarihsel ve kültürel özelliklerinin dalış turizmi üzerindeki etkisi çok önemli bir yer teşkil etmektedir.

Antik Dönemde Çanakkale Boğazı Merkez Avrupa ve Asya arasında önemli bir su yolu olup, Karadeniz, Marmara ve Ege'yi birbirine bağlayan stratejik konuma sahip olan Dardanelles (Çanakkale Boğazı) önemli bir ticaret yoludur (Thompson 2004: 19).

Gelibolu Yarımadası Asya ve Avrupa'yı birbirine bağlayan önemli bir köprüdür. Tarih sürecinde uluslar, gerek Asya'dan Avrupa'ya, gerekse Avrupa'dan Asya'ya geçmek için ya da Anadolu'ya yerleşmek ve ticaret yapmak amacı ile yaptıkları her seferde mutlaka Çanakkale Boğazı üzerinden geçmek zorunda kalmışlar. Bu yüzden bu coğrafya tarih sürecinde pek çok göçe, savaşa ve benzer olaylara tanık olmuş, bir çok değişik ülke ve kavimlerce işgal edilmiştir. Bu durum Çanakkale Boğazı'nın tarihi önemini artırmıştır.

Tunç Çağı deniz ticaretinde ve deniz yolculuğunda gidilecek noktaların güzergâhını belirleme de iklim ve diğer fiziksel koşullar belirleyicidir. Deniz yolculuğunda yüzey akıntıları, rüzgârlar ve kullanılan geminin türü, bunun yanında temel gereksinimlerini kıyıya bağlı olarak karşılama ihtiyacı rotaların çizilmesinde hep kıyıyı takip etme düşüncesi etkili olmuştur.

Marmara ve Karadeniz kıyılarında yeni kentler kuruldu ve Batı Anadolu hammaddelerini Çanakkale Boğazı aracılığıyla M.Ö. 8. yüzyılda Ege dünyasına taşınmaya başladı. Bu tarihten günümüze kadar önemini bir daha yitirmeyen Çanakkale Boğazı'nda zamanla tarih içinde unutulmuş pek çok deniz savaşı yaşanmıştır (Körpe 2008: 73). Bu savaşlar ve tarihsel süreçlerde limanların önemi de çok büyük olmuştur. Yarımadanın güçlü polisleri, Sestos, Limnai, Lysimakheia, Coela ve belki de Elaious ve Madytos her iki kıyıda da liman sahibi olmuşlardır. Böylece özellikle kış aylarında gemilerin boğaza giremediği zamanlarda Saros Körfezi'ndeki limanları kullanmışlardır (Körpe ve Yavuz 2011: 6). Antik Dönemlerden bu yana Gelibolu Yarımadası'nda bulunan kentler ve kentlere ait limanlarla ilgili olarak antik ve modern kaynaklarına bakıldığında, Gelibolu Yarımadası'nda yüzeyde bu limanlara ait mimari kalıntılara görülemese de, yapılacak daha detaylı yüzey araştırmaları ve su altı çalışmaları ile antik döneme ait kalıntıların ortaya çıkacağı bilinmektedir.

Gelibolu Yarımadası'nda M.Ö. 3000'lerdeki yoğun yerleşimin M.Ö. 1200'lere yani Demir Çağı başlarına kadar devam etmiştir. Bu yerleşimde yerleşme yerlerinin seçiminde koy, dere ağzı gibi doğal limanlara yakın ve kolay savunulabilir yükseltilerin tercih edilmiştir. Çünkü bu kıyılar tehdit altındadır (Yavuz 2008: 420). M.Ö. 680 yılından itibaren bölgedeki deniz ticaretinde etkinliğini arttırmak isteyen Miletoslular; Çanakkale Boğazı'nda Abydos'tan Kyzikos'a kadar bir dizi kent kurmuşlardır. Yine Boğaz'ın kontrol noktalarından biri olan Nara Burnu'ndaki Abydos ise Lydia Kralı Gyges'in zamanında

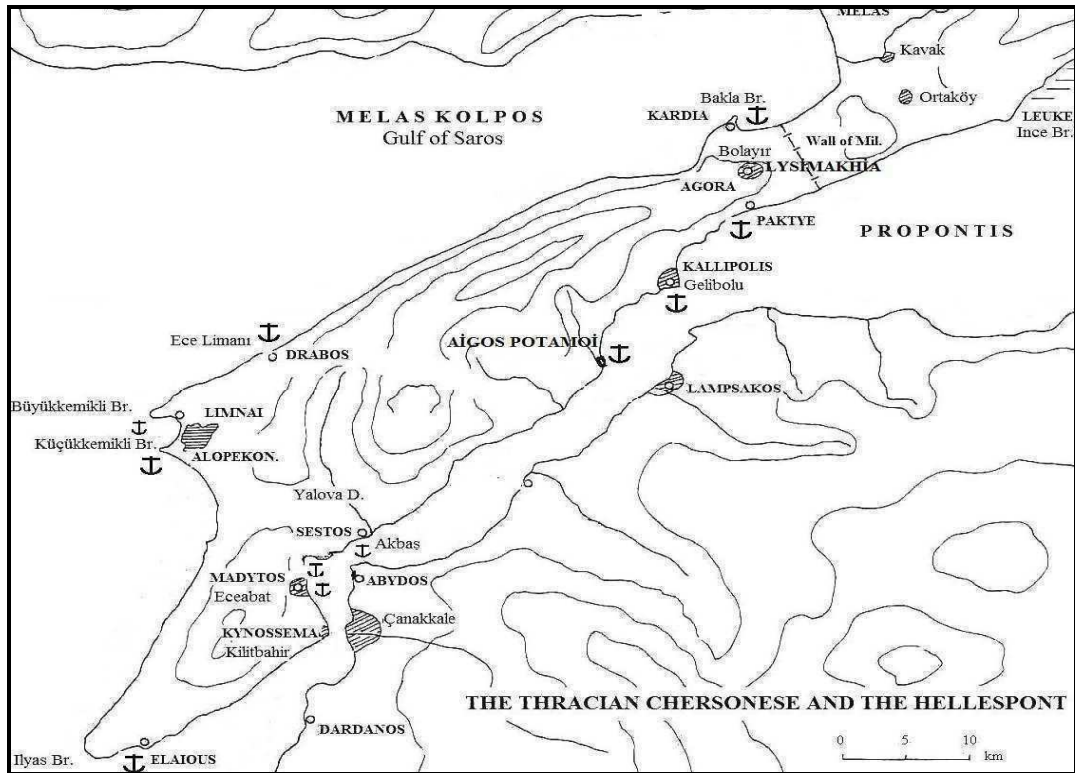
kurulmuştur (Körpe 2008 b: 3339). M.Ö. 480 yılında Xerxes Atina'yı cezalandırmak amacıyla ordusuyla yola çıktığında Abydos önlerinde donanmanın sayımını yaptırmış ve kara ordusunu Abydos'tan Sestos'a uzanan ve gemiler üzerine inşa edilmiş bir köprüden yürüterek Avrupa'ya geçirmiştir (Körpe 2008: 74).

Karadeniz ile Ege dünyası arasında yoğun ticari ilişki, İon kolonizasyonunun temelinde deniz ticareti ve Boğaz limanlarının oluşmasında etkili olmuştur (Yazgı 2008: 32-33). Ege Dünyası'nın ilk deniz güçlerinin ortaya çıkması ve deniz aşırı ticaretin başlamasıyla birlikte, Çanakkale Boğazı büyük güçlerin devamlı mücadele sahası olmuştur (Körpe 2008: 73).

Çanakkale Boğazı'nda Bizans liman şehirleri olan yukarı boğazda Gelibolu ve Lapseki, aşağı boğazda Ilion, orta boğazda Madytos, Koila, Abydos ve Dardanos'tur. Bu şehirlerin ortak noktalarından biri limana sahip olmasıdır. Yerleşim genelde güvenli olmasından dolayı orta boğazda yoğunlaşmıştır (Türker 2008: 136-137).

Şekil 5.2 Antik Dönemde Gelibolu Yarımadası Kıyılarında Yer Alan Liman

Kentleri

Kaynak: Körpe ve Yavuz 2011: 1

Roma döneminde Makedonya eyaleti içinde yer alan Gelibolu Yarımadası imparatorluğun Avrupa ve Asya eyaletleri arasında önemli bir geçiş noktasıydı (Körpe ve Yavuz 2011: 4).

Bizans döneminde Karadeniz ve Akdeniz önemli ekonomik alanlardır. Bu alanlar arasındaki üretim-tüketim ilişkilerinde Çanakkale Boğazı ön plana çıkar (Koyuncu 2008: 594; Türker 2008: 514-519).

Asya ve Avrupa kıyılarını birbirinden ayıran Akdeniz ve Karadeniz arasındaki bağlantıyı sağlayan iki doğal boğazdan biri konumundaki Çanakkale Boğazı ve çevresi stratejik önemi dolayısıyla pek çok savaşa ev sahipliği yapmıştır. Balkan Savaşları'nın arkasından patlak veren I. Dünya Savaşı'nda boğazın stratejik önemi yine anlaşılmıştır. Dolayısıyla Çanakkale Boğazı ve çevresi tarihi ve kültürel değerleriyle dikkat çeken zenginlikler barındırır (Bozkurt ve Diğerleri 2008: 14-15). Bu kültürel çeşitliliği barınma şeklinde kıyılarda yaşayan medeniyetlerin liman yapıları oluşturması söz konusudur. Bu yapıların deniz içerisinde kalan kısmının su altında mimari özelliği hakkında çalışmalar yapılarak gün yüzüne çıkarılması yörenin sahip olduğu dalış potansiyeli artırma adına çok önemli bir çalışma olacaktır.

5.1.3. Gökçeada'nın Tarihi, Kültürel Özelliklerinin Dalış Turizmi

Üzerine Etkisi

Gökçeada İlçesi kıyıları dalış turizminde çekicilik unsuru olan tarihi değerleri olan batıklar açısından zengin olup geçmiş tarihin izlerini taşımaktadır.

1455-1463 tarihlerinde Fatih Sultan Mehmet'in 25 büyük kadirga, 55 orta boy kadirga, yüzden fazla küçük gemi olmak üzere 180 gemiden oluşan donanması, Kuzey Ege'deki deniz savaşları ve İmroz (Gökçeada) Adası'nın fethinde önemli rol oynamıştır (İnalcık 2008 b: 47). Gökçeada'nın Osmanlı hakimiyetine girdiği 1453'ten bu yana, 1466-70 ve 1912-23 yılları arasındaki kısa dönemler hariç kesintisiz olarak 500 yıl Türk idaresinde bulunmuştur. Gökçeada her dönemde hem Boğazların güvenliği açısından stratejik bir öneme sahip olmuştur, hem de canlı bir ticaret merkezi haline gelmiştir. Dolayısıyla merkezi idare adıyla yakından ilgilenmiş ve adayı daima sıkı denetim altında tutmuştur. Bu sürede Gökçeada kıyılarında birçok deniz savaşı yaşanmıştır (Yazıcı ve

Diğerleri 2008 b: 78). Gökçeada kıyıları dalış turizminin çekicilik unsurları olan batıklar açısından detaylı bir araştırmaya ihtiyaç duymaktadır.

Eski tarihlerden beri İmroz olarak anılan ada, 29 Temmuz 1970 tarih ve 8479 sayılı Bakanlar Kurulu Kararnamesi ile Gökçeada olarak ismi değiştirilmiştir (Artuç ve Genç 2008: 26-27). Türkiye'nin en büyük adası olan Gökçeada, kendine özgü beşeri ve tarihi çekiciliğiyle son yıllarda önemli bir turizm destinasyonu haline gelmiştir (Yurtseven 2008: 4). Gökçeada dalış turizmi açısından çok fazla değerlendirilememiştir. Bu kıyıların kontrollü dalışa açılarak dalış turizmin gelişmesi ada ekonomisini olumlu yönde etkileyecektir.

5.2. Bozcaada İlçesi Kıyılarında Bulunan Batıklar

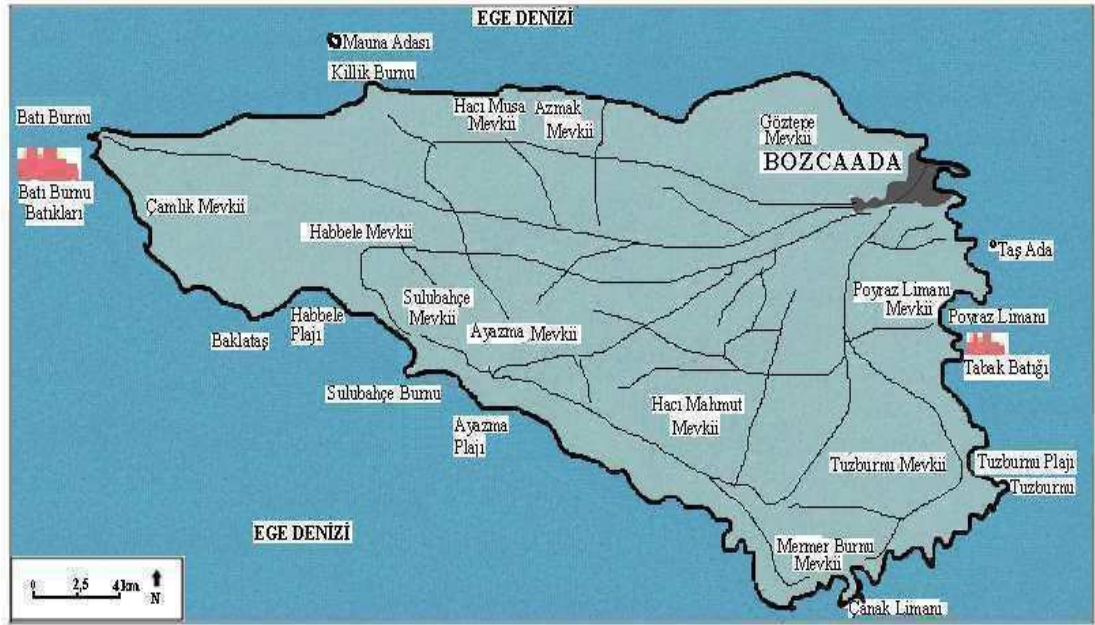
Bozcaada ilçesi kıyılarında sualtı dalışları sırasında rastlanılan arkeolojik verilerin çokluğu ada ve çevresinde oldukça çok sayıda batığın varlığını göstermektedir. Adanın kuzey ve güney kıyılarına göre daha girintili-çıkıntılı ve daha derin olan doğu sahillerinin, tespit edilen buluntuların ışığında gerçek batık alanlarını oluşturduğu anlaşılmıştır. Bu tespiti gerekçe olarak buluntuların bu kesimlerde yoğunlaşması ve antik deniz rotalarının ana kıtaya yakın seyredildiği doğu kıyıları ile sert hava koşullarında sığınacak elverişli doğal liman ve koyların bu kesimde olması gösterilebilir (Bamyacı 2006: 89-90).

Foto 5.3 Bozcaada'nın Doğu Kıyılarında Liman Bölgesinden Bir Görünüm

Kaynak: Bamyacı 2006: 92

Şekil 5.3 Bozcaada Kıyılarında Bulunan Batıklar

Kaynak: Bamyacı (2006: 16) tezinden değiştirilerek alınmıştır.

5.2.1. 18 Mart 1915 Öncesi Döneme Ait Olan Batıklar

5.2.1.1. Kiremit Batığı

Çanakkale Boğazı girişinde çok önemli konuma sahip olan Bozcaada yakınında kuzeydoğudaki sığlıkta Kiremit Batığı bulunmaktadır. Soğuk yüzey akıntılarının çok güçlü olduğu bölgede, batık uzun bir hat boyunca uzanan kiremit yığınınından oluşmaktadır (Aktüel Arkeoloji ve Sanat Dergisi, Arkeoloji Su Altına İniyor Mart 2008: 64).

Foto 5.4 Bozcaada Yakınında Kuzeydoğudaki Sığlıkta Kiremit Batığı

Kaynak: Aktüel Arkeoloji ve Sanat Dergisi, Arkeoloji Su Altına İniyor Mart 2008: 64

2-4 metre derinlikte, zaman içinde birbirine kaynamış yığında, düz, oluklu ve üçgen pahlı yüzlerce çatı kiremidi bulunmaktadır. Fırtına nedeniyle sığığa çarparak batan bir Bizans gemisine (?) ait olduğu düşünülen kalıntılar yaklaşık 300 m2 bir alana yayılmıştır (Aktüel Arkeoloji ve Sanat Dergisi, Arkeoloji Su Altına İniyor Mart 2008: 64).

5.2.1.2. Bozcaada Batı Burnu'nda Tespit Edilen Batıklar

Osmanlı ile Venedik arasında 16 Temmuz 1697'de Bozcaada açıklarında yeni bir mücadele meydana gelmiştir. Tarihe Bozcaada Deniz Savaşı diye geçen bu olay, şiddetli bir çarpışmaya sahne olur. Her iki donanma da ağır kayıplar verir (Durmuş 2006: 37-38). Bozcaada Batı Burnu'ndaki tarihi batıklar Bozcaada batısı açıklarında (Şekil 5.2) bulunup günümüzde önemli dalış mevkilerinden biridir.

5.2.1.3. Ajax Gemisi

Bozcaada (Tenedos) açıklarında 1807 yılında yanan İngiliz savaş gemisi Ajax'tan (Aias) vardır (Şahin 2001: 118).

5.2.1.4. Tabak Batığı

Elde edilen buluntulardan yapılan tarihlemeye göre kargosu M.S. 17-18. yüzyıla ait olup, İtalyan kökenlidir. Koyu kahverengi sırlı ve siyah bezemeli tabaklardan oluşmaktadır. Tabak batığı; yaklaşık 15-20 m'lik bir alana dağılmış, 5 m. derinlikte sığ bir alanda oldukça tahrip olmuş durumdadır. Batık alanında dalga aşındırmasının etkisiyle çoğunluğu parçalanmış ancak yer yer bütün eserlerin yer aldığı büyük miktarda tabak kargosu tespit edilmiştir (Bamyacı 2006: 88-89).

Bu batık alanında deniz tabanında bir bölümü kumun altında kalmış desteler halinde çok sayıda tabak görülmektedir. Değişik form ve ölçülerdeki tabaklar ile irili ufaklı kaseler, pipo parçaları çevreye dağılmış durumdadır. Genellikle kahverengi astarlı tabaklarda aynı tür süslemeler bulunmaktadır. 19 yüzyıl (?) Osmanlı dönemine ait bir geminin kargosu olarak yorumlanan ve İtalya üretimi olduğu düşünülen tabaklar, geminin kıyıya yakın sığ bir yerde batmış olması nedeniyle, oldukça fazla tahrip olmuştur (Aktüel Arkeoloji ve Sanat Dergisi, Arkeoloji Su Altına İniyor Mart 2008: 64). Adanın güneydoğusundaki sığ bir koyda bulunan Tabak Batığı Bozcaada'da önemli batık bölgelerinden birisidir.

Foto 5.5 Poyraz Limanı Tabak Batığında Gemi Kargosunu Oluşturan Tabak Yığını

Kaynak: Bamyacı 2006: 89

5.3. Eceabat İlçesi Kıyılarında Bulunan Batıklar

Ülkemizde batık dalışı denildiğinde akla gelen yörelerden biride Eceabat İlçesi kıyılarıdır. Yöre, tarihin eski çağlardan beri hep olayların içinde bulunmuştur. Asya ile Avrupa arasında antik dönemden bu yana köprü görevi üstlenmiş, tarihte en önemli savaşları arasında sayılan Troya ve Çanakkale Savaşlarına sahne olmuştur. Yakın tarihimizdeki kanlı çarpışmalara tanık olan bu sular İngiliz, Fransız, Osmanlı, Almanya ve Avustralya'ya ait toplam 236 batığı bünyesinde barındırmaktadır (Şenok 2001: 25-26).

Boğazda bulunan bazı batıklar arasında Kabatepe önündeki Triump (İngiliz Muharebe Gemisi), Morto Koyunda Goliath (İngiliz Muharebe Gemisi), Nusret Mayın Gemisi'nin döşediği mayınlara çarparak batan Ocean (İngiliz Muharebe Gemisi), Irresistable (İngiliz Muharebe Gemisi), Bouvet (Fransız Muharebe Gemisi), Seddülbahir Burnundaki Majestic (İngiliz Muharebe Gemisi), Kepez Burnu önlerindeki Mesudiye Zırhlısı sayılabilir. Ayrıca savaş bölgesinde bulunan onlarca zırhlı, denizaltı, çıkarma botu, yük gemisi, büyük ve küçük yelkenli boğazın batık zenginliğini ifade etmeye yeterlidir. Bu batıklar aynı zamanda deniz canlıların yaşam alanlarını oluşturur.

Şekil 5.4 Eceabat İlçesi Kıyılarında Bulunan Batıkların Dağılımı

Kaynak: Orman Bakanlığı Milli Parklar Genel Müdürlüğü Gelibolu Yarımadası Tarihi Milli Parkı (Barış Parkı) Guidemap'ten değiştirilerek alınmıştır (2004).

Geçmişten günümüze birçok batığı kıyılarında bulunduran Eceabat İlçesi kıyıları batık dalışı açısından son derece önemli dalış bölgelerine sahiptir.

5.3.1. 18 Mart 1915 Öncesi Dönemine Ait Olan Batıklar

5.3.1.1. Kynossema (Kilitbahir) Savaşı'ndan Kalma Sestos Batıkları

M.Ö. 411 yılında Spartalı Amiral Mindaros komutası altında 73 gemiden oluşan Sparta Donanması, Atina Donanması komutanları Thrasylos ve Thrasyboulas komutası altında 76 gemiden oluşan donanması arasında Çanakkale Boğazı'nda Kynossema açıklarında yapılan deniz savaşında, Atinalılar galip geldi (Körpe 2008: 75; Yavuz 2008 a: 430). Kilitbahir açıklarında bulunan bu savaşa ait batıklar gemi güzergahı (seperasyon) sahasında ve Boğaz'ın en derin noktasında (90-105 m aralığı) bulunması, kuvvetli akıntı ve sit alanında bulunduğu için dalışa yasak sahadır. Bunun için bu noktalara dalış yapılmamaktadır (Şekil 5.4)

Kilitbahir Köyü'nün hemen açığına meydana gelen ilk deniz savaşında toplamda 36 geminin batması bu sahaya önemli bir değer kazandırmıştır. Fakat bu alanın su altı arkeolojik sit bölgesi olması nedeniyle dalışa yasak bölgeler arasındadır. Ayrıca bu kıyılarda kuvvetli akıntının bulunması dalış yapılmayan bölgeler arasında olmasına sebep olmuştur. Yanı sıra batıkların bulunduğu alan Boğazın en dar noktası olup, ulusal ve uluslararası gemilerin geçiş güzergahında yer alır. Bu da batıklara dalışı imkansız kılmaktadır.

Foto 5.6 Kilitbahir Köyü Açıklarında Gemilerin Geçiş Güzergahından Bir

Görünüm

5.3.1.2. Aianteion Savaş Batıkları

M.S. 324 yılında Çanakkale Boğazı Roma'nın belki de tüm dünyanın kaderini değiştirecek büyük bir savaşa sahne oldu. Büyük Constantinius ile Licinious arasında Romanın paylaşılması adına yapılan savaşlardan en önemlisi günümüzde Kumkale Limanı-Karanlık Liman arasında olan Aianteion açıklarında olmuştur. 324 yılında Edirne yakınlarında meydana gelen kara savaşından sonra Temmuz ayında Çanakkale Boğazı'nın girişinde dört yüz gemiden oluşan Licinius donanmasıyla, Flavius Julius Crispus'un komuta ettiği iki yüz gemilik Constantinius donanması karşı karlıya geldi. Çanakkale Boğazı tarihinin en büyük savaşının galibi Crispus oldu (Körpe 2008a: 77 -78; Körpe 2008c: 354-255).

Çanakkale Boğazı'nda dönemin en büyük deniz savaşının yaşanması Kumkale ve Karanlık Liman Bölgesinde birçok Antik ve tarihi batığı olduğunu düşünebiliriz (Şekil 5.4). Bu batıklar Çanakkale Deniz Savaşı'nda batan Ocean, Bouvet ve Irresistible savaş batıklarının bulunduğu bölgededir. Bu alanın hem gemilerin geçiş güzergahı üzerinde bulunması, hem de su altı arkeolojik sit alanı olması nedeniyle dalışa yasak bölge ilan edilmesine sebep olmuştur. Karanlık Liman (Erenköy Sahilleri) olan bu bölge, dalış yapılmayan mevkiiler arasındadır.

5.3.1.3. Kilitbahir' de Osmanlı Venedik Deniz Savaşı Batıkları

Venedik Donanması yirmi kalyondan oluşan bir donanmayla Çanakkale Boğazı'nı abluka altına aldı. Osmanlı Devleti de buna mukabelede bulundu. Venedik Donanması 1647'de Çanakkale Boğazı'nı yeniden kuşattı ve bu kuşatma ertesi yıl da devam etti. 1654 yılında Kilitbahir ile Kale-i Sultaniye arasındaki dar kısımda Venedik- Osmanlı Devleti Deniz Savaşlarının en şiddetlilerinden biri meydana geldi. Bu savaşta Osmanlı zafer kazanmıştır. Savaştan iki yıl sonra 1656 yılında Osmanlı elli çektirme, dokuz mavna ve yirmi yedi kalyondan oluşan seksen altı parça gemi ile Çanakkale Boğazına geldi ve 26 Haziran 1656 tarihinde iki taraf arasında başlayan savaş Osmanlı kuvvetlerinin bozgunu ile sonuçlandı (Bamyacı 2006: 55; Tuncel 2008: 125-126).

Batan gemilerin ve savaşta kullanılan güllerin Çanakkale Boğazı'nın en dar noktası olan Kilitbahir- Çimenlik Kalesi (Kale-i Sultaniye) arasında bulunması, gemi geçiş alanı olması, hızlı akıntı ve yüksek derinlik (yaklaşık olarak 105 metre) nedeniyle

dalış yapılmasına olanak vermemektedir (Şekil 5.4). Bu yüzden bu savaş batıkları dalışa yasak bölge içerisindedir.

Foto 5.7 Boğazın en dar Noktasından (Kilitbahir-Çimenlik Kalesi) Bir Görünüm

Savaşta kaybedilen gemiler Kynossema (Kilitbahir) Savaşı'nda Çanakkale Boğaz Batıklarının bulunduğu mevki ile hemen hemen aynı yerdedir. Batıkların bulunduğu yerler ulusal ve uluslararası gemilerin geçiş güzergahında olduğu için neredeyse bu batıklara dalış imkansızdır.

5.3.1.4. Venedik Amiral Gemisi

1656 Osmanlı Devleti-Venedik Savaşı'ndan sonra 17 Temmuz 1657 yılında Boğazın önlerine Osmanlı Devleti (Köprülü Mehmet Paşa) 100'den fazla gemi gönderdi ve savaş yeniden başlamıştır. Bu mücadele de Osmanlı Devleti Venedik Donanması'na ağır bir yenilgiye uğratmıştır. Yine bu savaşta Venedik Donanması'nın Kepez'e hücum ettiği bir anda Kumburnu Kalesi'nden (Bugün Anadolu sahilinde Kumkale) atılan bir gülle Venedik amirali Mogenico idaresindeki Venedik amiral gemisinin cephaneliğine isabet etmiştir. Venedik Amiral gemisi ve yedeğinde bulunan içinde Venedik Donanmasının en seçkin subaylarının bulunduğu kalyon büyük bir patlama ile olduğu yerde sulara gömülmüştür. (Avcı 2008: 131; Bamyacı 2006: 55; Durmuş 2006: 37; İnalçık 2008 c: 57; Tuncel 2008: 125-126).

Bu gün Kepez açıklarında bulunan Venedik Amiral Gemisi ve onun yedeğinde bulunan kalyona yönelik dalışlar hakkında net bir bilgi yoktur. Üstelik bu alan su altı arkeoloji kapsamında değerlendirildiği için dalışa yasak saha içerisindedir.

5.3.1.5. Mesudiye Zırhlısı

13 Aralık 1914'te Pazar günü ve saat 01.58'de 2. Kaptan Yüzbaşı Rıfat Efemli komutasındaki Mesudiye Zırhlısını, İngiliz Yüzbaşı Norman Holdbrock komutasındaki B-11 Denizaltı Botu, 550 metreden torpilleyerek, Kepez Burnu Sarısığlar mevkiinde 17 metre derinliğe batırmıştır (Serez 2009: 111). Gemi sığ suda devrildiğinden karinası suyun yüzünde kalmıştı (Tezcan 2005: 477). Mesudiye gemisinin 10-12 metre enkazına (gemi sökülmeden sonra geriye kalan kalıntılara) şu an dalınmaktadır (Karakaş 2008: 99).

Gemi en sığ yeri destek kolon direğidir ve 9 metre derinlikte, karina ise 13 metre derinlikte konumlanmıştır. Dip balçık ve kum karışımından meydana gelmektedir. Gemi, etrafı dikkatlice gezildiğinde, Mesudiye Zırhlısı'nın kendi top mermileri kumun içine hafif batmış bir vaziyette dikkat çeker, ancak hurdacılar tarafından yağmalanan gemilerden biri olmasından dolayı birçok yerinde demir yığınları göze çarpar. Dipte görüş yaklaşık 3 metredir (Özalp 2010: 107).

Foto 5.8 Mesudiye Zırhlısı'nın Batışı

Kaynak: Çanakkale Deniz Müzesi Komutanlığı Özel Arşivi 25 Mart 2012

Kepez Burnu Sarısığlar Mevkiinde bulunan Mesudiye Zırhlısı kıyından dalış yapılabilecek bir noktadadır (Şekil 5.4). Tarihi batık kıyıya yakın olduğu için discovery dalışı yapan dalgıçların bu tarihi batığı görme fırsatları olmaktadır.

5.3.1.6. Saphir Denizaltısı

Kaptan Andry Pool Wyn komutasında 4500 tonluk Saphire Denizaltısı 15 Ocak 1915'te Boğaza girdi. Köseburun önlerinde su üstüne çıkmak zorunda kaldı. Nusret, İsa Reis ve Ferman gemilerinin açtığı ateşle, Köseburnu tabyasının yarım kerte keşifleme istikametinde 200 metre mesafede ve 29.5 metre derinlikte batırıldı (Birinci Dünya Harbinde Türk Harbi 1976: 289). Özetle Fransızların Saphir denizaltısı, 15 Ocak 1915'te Boğaza girmiş, fakat Nara Koyu'nda sığıla oturduğundan bataryalarının ateşi ile batırılarak mürettebatı esir edilmişti.

Batığın gövdesinin yaklaşık % 75'inin kuma gömülü olduğu gözlenmektedir. Gemi incelendiğinde hava (oksijen) tanklarının hala sağlam olduğu dikkati çekmektedir. Gemi yapım yılı ve gemiye ait diğer bilgi yazılarının günümüze kadar silinmeden kaldığı görülmektedir. Yüzeyden yaklaşık 3,5-4 deniz mili hızında ve 30 metre derinliğe kadar devam eden hızlı bir akıntı mevcuttur. Yüzey akıntısı dipte yaklaşık 1,5 deniz mili hıza kadar düşmektedir. Dip kum yapılıdır ve su altındaki görüş ilkbahar aylarında yaklaşık 5 metredir (Özalp 2010: 101).

Foto 5.9 Saphir Denizaltısı'ndan Bir Görünüm

Kaynak: Çanakkale Deniz Müzesi Komutanlığı Özel Arşivi 25 Mart 2012

Batık; Nara Askeri akaryakıt iskelesine yakın bir mevkide, kıyından yaklaşık 150 metre açıkta bulunmaktadır. Batığın sahip olduğu bu konum; dalışa yasak saha içerisinde olduğu için batık dalış yapılamayan batıklar arasındadır (Şekil 5.4).

5.3.2. 18 Mart 1915 Deniz Savaşlarına Ait Olan Batıklar

5.3.2.1. Irresistible

Şubat 1915'te Dardanel filosuna katılan zırhlı 18 Mart'ta saat 1615'te, yaralı Irresistible makineleri durmuş bir halde akıntının seyrine tabi olurken, makine dairesi altından bir mayına çarptı. Ortadaki bölmenin parçalanmasıyla, makine dairesini sular kapladı. Gemi yedi derece batmış ve kıç tarafı suya gömülmüştü (Çağlar 2009: 94; Genelkurmay Harp Tarihi Başkanlığı 1976: 183; Çanakkale Deniz Müzesi Komutanlığı Özel Arşivi 25 Mart 2012).

18 Mart 1915' te aldığı ağır hasarlar sonucu batan zırhlının en sığ yeri 55 m., en derin kısmı ise 65 metre derinlikte gözlenmektedir.. Batık da mermilerinin ve toplarının etrafa yayılmış olduğu görülmektedir. İç kısma alttan girildiğinde mermi deposu görülmektedir. Gemi bütün bir haldedir ve parçalanmamıştır (Özalp 2010: 102).

Foto 5.10 Irresistible Zırhlısı'ndan Bir Görünüm

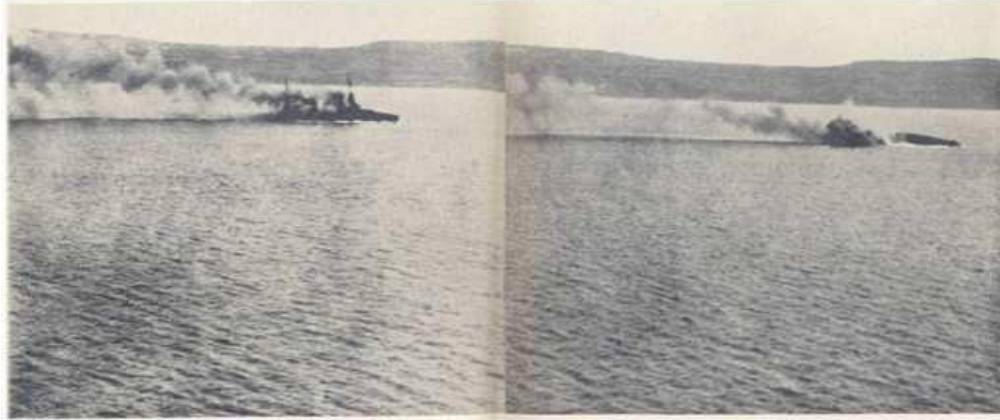
Kaynak: Çanakkale Deniz Müzesi Komutanlığı Özel Arşivi 25 Mart 2012

Erenköy Sahilleri (Karanlık Liman) bölgesinde bulunan (Şekil 5.4) Irresistible Zırhlısı; gemi güzergahı (seperasyon) sahasında bulunması ve 55 m. derinlikte bulunması nedeniyle dalış yapılması oldukça risklidir. Bunun için bu noktaya özel dalışlar dışında dalış yapılmamaktadır.

5.3.2.2. Bouvet Zırhlısı

Fransızların Bouvet Zırhlısı 18 Mart 1915 tarihinde Nusret Mayın Gemisinin döşediği mayınlara çarparak batmıştır. Bouvet 55-65 metre derinlikler arasında batmıştır (Özalp 2010: 109).

Foto 5.11 Bouvet Zırhlısı'nın Batışı

Kaynak: Çanakkale Deniz Müzesi Komutanlığı Özel Arşivi 25 Mart 2012

18 Mart 1915'te batan Fransız Zırhlısı bu gün Erenköy açıklarında (Karanlık Liman) bulunmaktadır (Şekil 5.4). Batığın derin bir noktada bulunması ve bölgede kuvvetli bir akıntının olması özel çekimler dışında dalış yapılmayan bir batık niteliğindedir.

5.3.2.3. Ocean Zırhlısı

18 Martta batmakta olan Irresistible Gemisi'ne yardım etmek isterken Nusret Mayın Gemisi tarafından Erenköy Koyu'na dökülen mayın hattına çarparak battı. İngiliz zırhlısı olan Ocean ve Irresistible, Fransız Zırhlısı olan Bouvet Çanakkale Boğazı'nda batmıştır. 57-32 metre derinlikte bulunmaktadır (Çağlar 2009: 95; Çanakkale Deniz Müzesi Komutanlığı Özel Arşivi 25 Mart 2012; Özalp; 2010: 10).

Foto 5.12 Ocean Zırhlısı

Kaynak: Çanakkale Deniz Müzesi Komutanlığı Özel Arşivi 25 Mart 2012

Ocean zırhlısı Seddülbahir ve Erenköy arasında yoğun gemi trafiği kesiminde konumlanmıştır (Şekil 5.4.). Kuvvetli boğaz akıntısı ve derinlik dalış yapılmasını engellemektedir. Bu batık dalışa yasak saha içerisinde olduğu için yalnızca özel izinle dalınabilen noktalar arasındadır. Kumkale Burnu ve çevresi gemi geçiş güzergahında bulunduğu için dalışa yasaktır.

5.3.3. 18 Mart 1915 Deniz Zaferi Sonrasına Ait Olan Batıklar

Çanakkale Savaşları esnasında İngiliz ve Fransızlar 27 Nisan- 15 Aralık 1915 arasında Çanakkale Boğazı'na denizaltı gemilerini gönderip Çanakkale cephesini besleyen deniz yollarındaki nakliye gemilerine sürekli saldırılar yapmış ve bu sürede Barbaros Hayrettin ve Mesudiye zırhlılarıyla 5 gambot, 1 torbidobot, 9 nakliye gemisi, 7 cephe ve depo gemisi, 30 buharlı tekne ve 188 yelkenli tekne batırmışlardır (Büyüktuğrul 1982: 389). Yanı sıra Osmanlı Devleti ve müttefiklerince batırılan düşman savaş gemileri ile lojistiğindeki gemiler aşağıda sıralanmaktadır.

5.3.3.1. Majestic Zırhlısı

En sığ yeri 18, en derin yeri 23 metrede gözlenir. Gemi kış üstü konumlanmıştır. Su derinliğinin sığ olması sebebiyle batış esnasında dönme imkanı bulamadığı ve karinası üzerine direkt oturduğu anlaşılmaktadır (Özalp 2010: 104).

1895 yapımı yaşlı İngiliz Gemisi U-21 Alman denizaltısı tarafından batırılmıştır. 14.900 ton ağırlığında ve 119 metre uzunluğunda olan gemi 757 mürettebatı ile Morto Koyu'nda batmıştır. Dalışa başlar başlamaz geminin silüeti 15 metrelerden sonra

belirmeye başlar. Yöredeki güçlü akıntı dalgıçların iniş ipini bulup yüzeye çıkmasına engel olabilir. Dipte görüş mesafesi yaklaşık 20 metredir. En dip bölgede hafif dip akıntısı hakimdir. Geçen yıllar boyunca batığın üzerini birçok denizel canlının kaplamış olduğu görülür (Özalp 2011: 94; Şenok 2001: 31).

Foto 5.13 Majestic Zırhlısı Batışı

Foto 5.14 Majestic Zırhlısı Batışı

Kaynak: Çanakkale Deniz Müzesi Komutanlığı Özel Arşivi 25 Mart 2012

Foto 5.15 Majestic Batığı

Foto 5.16 Majestic Batığı

Kaynak: Adnan AYAZ (2011)

Batık, Çanakkale Boğazı'nın uç noktasında bulunan Seddülbahir yakınlarındaki Morto Koyu'nda bulunmaktadır (Şekil 5.4). Goliath Zırhlısı'na yakın bir konumda bulunan zırhlı bu gün dalışa yasak bölge içerisinde olmasıyla dalış yapılmayan mevkiler arasındadır. Batığa özel izinle birkaç defa dalınarak dağınık halde bulunan zırhlı fotoğraflanmıştır.

5.3.3.2. Anzak Su Batığı

Batığın bünyesinde tuzlu deniz suyunu arıtıp içme suyu haline getiren özel bölümleri mevcuttur. Kıç üstü pozisyonda 14 metre derinlikte bulunmaktadır. Batığa

yaklaşırken 8 metre derinlikten aşağıya bakıldığında 6 adet su deposu gözlenir. Geminin baş tarafının depolarının kapladığı alana göre çok uzun olduğu gözlenmektedir. İskele tarafında gemiyi neredeyse ikiye ayırmış çok büyük bir çatlak vardır. Geminin buradan ağır bir isabet aldığı tahmin edilmektedir. Depolardaki derin yarıklar aldığı yara izlerini gösteren kanıt niteliğindedir. Batık uzun yıllardır dip bölgede olması nedeniyle etrafındaki birçok denizel canlıya yaşam alanı oluşturmuş olduğu görülür (Özalp; 2010: 105). Batık daha çok ufak sürü balıkların barınağıdır (Şenok 2001: 30).

Foto 5. 17 Anzak Su Arıtma Gemisi

Kaynak: Özalp 2011: 88

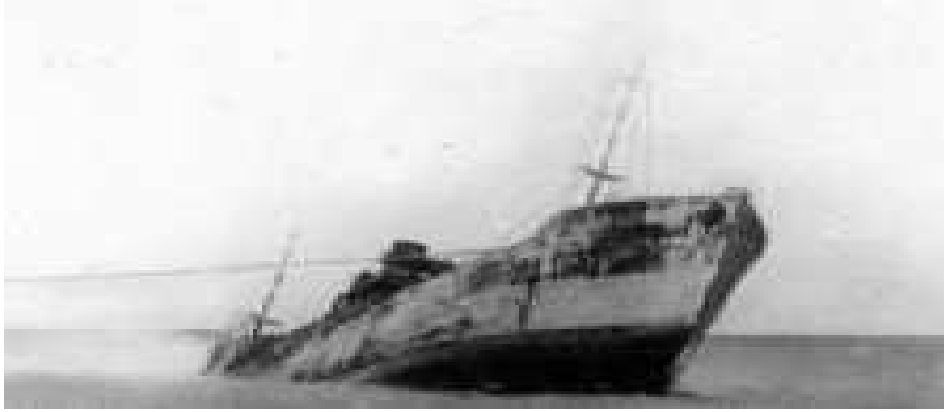
Gelibolu Yarımadası batısında bulunan Suvla Koyu (Küçük Kemikli) açıklarındaki bu batık dalınabilir noktadır. Batığa yerli ve yabancı birçok dalgıç tarafından dalma etkinliği düzenlidir. Özellikle Kabatepe Limanı'ndan kalkan dalış teknelerinin dalış yaptırdığı dalış mevkielelerinden biridir. Batık kıyı bölgesine uzak konumda olduğu için kıyından dalış yapmak olası değildir.

5.3.3.3. Triumph Zırhlısı

Triump Zırhlısı 25 Mayıs 1915'te ayında Kabatepe'yi bombardıman ederken Alman U-21 denizaltısı tarafından batırılmıştır. 1,5 saat içinde sulara gömülen Triumph'ın mürettebatından 73 kişi kurtarılamadı (Birinci Dünya Harbinde Türk Harbi 1976: 265; Güven 2008: 290;).

Triump Zırhlısı batığı en sığ noktası olan kış bölümü 64, en derin olan baş kısmı ise 72 metre derinlikte gözlenmektedir. Geminin karinası güney-batı eksenine dönük durumdadır. Batığın etrafı şilt ve kavkı kaplıdır (Özalp 2010: 103).

Foto 5.18 Triump Zırhlısının Batışı

Kaynak: Çanakkale Deniz Müzesi Komutanlığı Özel Arşivi 25 Mart 2012

Gelibolu Yarımadası'nın batısında Kabatepe ile Gökçeada arasında bir konumda bulunup (Şekil 5.4) dalış derinliği limitinin çok üzerinde (72 m. derinlik) bir derinlikte bulunduğu olduğu için dalış yapılmayan bir batıktır. Yalnızca özel izinle araştırma yapmak ve belgesel çekmek için batığa dalış yapılmaktadır.

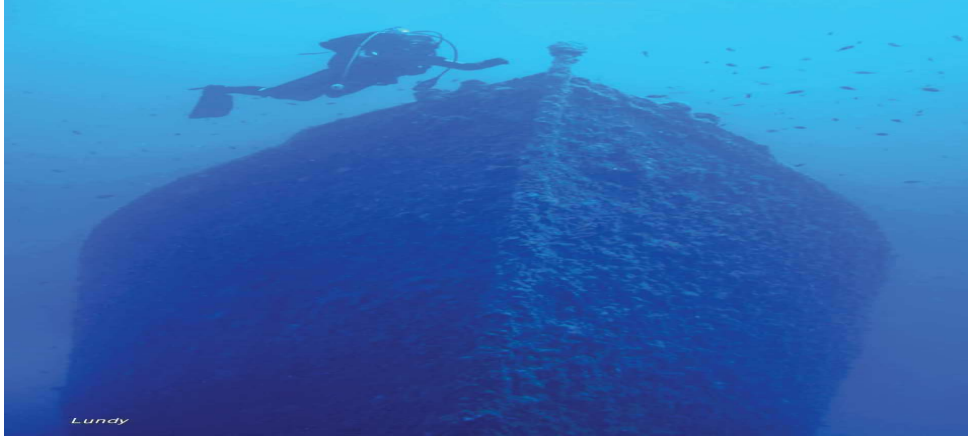
5.3.3.4. Lundy Batığı

Lord Kitchener'ın İngiliz Bakanlar Kurulu'na verdiği çekilme önerisi Franda ve Rusya'da destekleyince 7 Aralık'ta İngilizler Arıburnu ile Suvla Körfezi'ni kesin olarak boşaltma kararı aldı. İngilizler geri çekilirken pek çok savaş donanımını da geri de bırakmışlardı. Suvla Körfezi'nden Arıburnu'na kadar olan bölgede 5 büyük gemi ve 6'dan fazla nakliye sandalını batırıp çekilmişlerdi. İngiliz ve Anzaklar'ın çekilirken batırdıkları gemi de Lundy'dir (Şenok 2001: 28).

Geminin günümüzde su altındaki görünümü 14 metre derinlikten sonra gözükmeye başlar. Karina üstü konumlanmıştır. Batığın dip derinliği 28 metredir. Gemi kıyıya paralel şekilde başı Kabatepe Limanı'nı, kış kısmı da Büyük Kemikli Burnunu görecektir şekilde sabitlenmiştir. Pervanesi halen üzerinde bozulmamış şekilde durmaktadır. Dipte görüş mesafesi yaklaşık 20 metredir. En dip bölgede hafif dip akıntısı hakimdir. Geçen yıllar

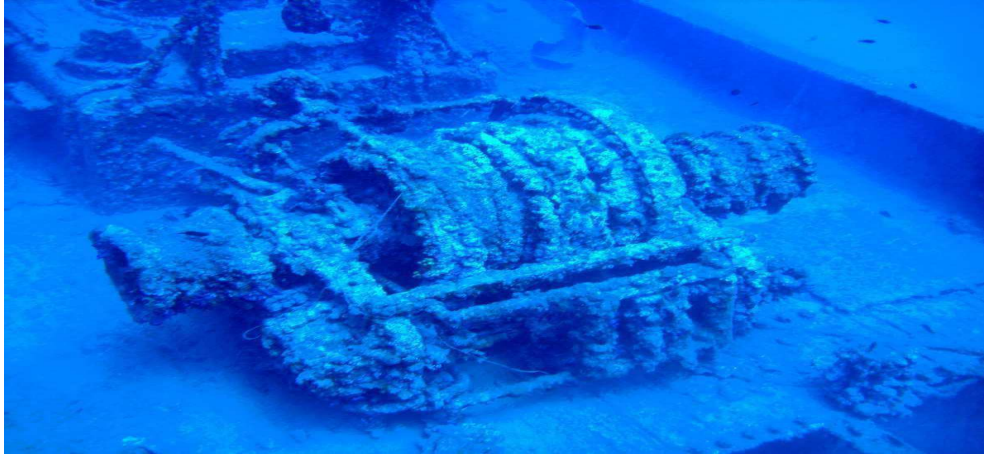
boyunca batığın üzerini birçok denizel canlının kaplamış olduğu görülür (Özalp 2010: 105; Özalp 2011: 78).

Foto 5.19 Lundy Batığı’ndan Bir Görünüm

Kaynak: Özalp 2011:

Foto 5.20 Lundy Batığı’ndan Bir Görünüm

Kaynak: Özalp 2011: 78

Lundy Batık’ının saç kısımları çeşitli mor renkli yumuşakçalarla kaplanmıştır. Güvertenin sürekli bekçileri ise karagözlerdir. Geminin kum ile birleştiği noktalarda altlara doğru kollu istakozlar bulunur. Biraz açıkta kumlar üzerinde ise cephanelikler görülmektedir. Akyalar ise bu kumlar üzerinde bulunmaktadır (Şenok 2001: 29-30)

Lundy Batık’ı Suvla Körfezi’ndedir (Şekil 5.4). Dalış limiti (25 m.) içerisinde olduğu için daldırılabilir batıklardan birisidir. Özellikle Kabatepe’de bulunan dalış teknelerinin Suvla Koyu’nda tercih ettiği batıklar arasında yer alır. Batık bölgesine ulaşım

daha çok tekneyle sağlanmaktadır. Foto 19’da görüldüğü üzere tarihi batığın tek parça halinde su altında bulunması birçok balıkadam için cezp edici özellik göstermektedir.

5.3.3.5.Ceyhun Zırhlısı

7 Haziran 1915’te E 11, Boğaz’dan geçmek üzere dalışa geçer. Öğle vakti, Musa Koyu’nu geçerken, demirlemiş gemilere muhafızlık yapan 3509 gros tonluk, 1890 yapımı Ceyhan’ı görür. E 11 torpidodan birini fırlatır. Ceyhan isabet alır ve buharlı gemi sığ suda hemen batar (Güleryüz ve Langensiepen 2000: 37).

Gemi üzerinde torpil yarası olduğu düşünülen bir yara mevcuttur. Kıç güney-batıya; baş boğazın Asya kıyısına bakar konumlu olarak sabitlenmiştir. Geminin direği ve güvertesi ilk yıllar yüzeyde olduğu için yerel dalgıçlar tarafından alınmış ve direği, Çanakkale Yapıldak Köyü’ndeki evlerin yapımında kullanılmıştır. Geminin posta tahtaları (kalasları) Yapıldak’ta ki askeri hastane yapımında kullanılmıştır. En sığ kısım 16, en derin dip bölgesi ise 22 metre derinliktedir. Batık genel olarak incelendiğinde birçok kısmının kumun altında kaldığı bu nedenle de kolay ayırt edilmediği görülür (Özalp 2010: 106).

Ceyhun zırhlısı Musa Koyu’nda kıyıya yakın bir mevkide (Yapıldak Köyü açıkları) batmıştır (Şekil 5.4). Batığın kıyıya yakın bölgede olması ve dalış limiti sınırları içerisinde bulunması dalış yapılabilen bir konumda olduğunu göstermektedir. Nara Burnu açıklarında bulunan Ceyhun Zırhlısı, Garp ve E-7 Denizaltısı ulusal ve uluslararası gemi geçiş güzergahında olduğu için dalışa yasak bölgeler içerisinde (Şekil 5.4).

Foto 5.21 Nara Burnu Açıklarında Bulunan Ceyhun Zırhlısı, Garp ve E-7

Denizaltısı Batık Mevkisinden Bir Görünüm

5.3.3.6.Goliath

1915 Mayıs ayında Muavenet-i Milliye Muhribi, Morto Limanı'nda demirli olarak bulunan ve Türk cephesini top atışlarıyla rahatsız eden İngilizlerin Goliath zırhlısına 300 metre mesafeden 3 torpil gönderir. Torpidolardan biri Goliath'ın komuta köprüsü, ikincisi baş baca altına ve üçüncüsü de kıç tarafına vurur. HMS Goliath'ın komutanı Albay Thomas Lawrie Shelford ile birlikte 567 deniz askeri ölür, 50 askerde kaybolur ve 183 mürettebatı kurtarılır (Büyüktuğrul 1982: 388; Çanakkale Deniz Müzesi Komutanlığı Özel Arşivi 25 Mart 2012; Genelkurmay Harp Tarihi Başkanlığı 1976: 226; Serez 2009: 114).

Foto 5.22 Goliath Zırhlısı

Kaynak: Çanakkale Deniz Müzesi Komutanlığı Özel Arşivi 25 Mart 2012

Foto 5.23 İngiliz Goliath Gemisi'nin Derin Sularında Yer Aldığı Morto Koyu

İngiliz Zırhlısı HMS Goliath; Morto Kuyu'nda batmıştır (Şekil 5.4). Batığın dalış limiti üzerinde (74 m. derinlikte) bir derinlikte olması, ulusal ve uluslararası gemi

güzergahı (seperasyon) sahası üzerinde bulunması ve şiddetli akıntı sebebiyle dalışa yasak saha içerindedir. Yine özel izinle araştırma yapmak ya da belgesel çekimleri için batığa dalış yapılabilir.

5.3.3.7. Mariotte Denizaltısı

Fransız Mariotte Denizaltısı Boğaz'ı geçme girişiminde bulunmuş ancak; 28 Temmuz 1915 günü Çanakkale sığılığında savunma ağlarına takılarak kıyı bataryamız tarafından batırılmıştır (Çanakkale Deniz Müzesi Komutanlığı Özel Arşivi 25 Mart 2012).

Foto 5.24 Mariotte Denizaltısı

Kaynak: Çanakkale Deniz Müzesi Komutanlığı Özel Arşivi 25 Mart 2012

Foto 5.25 Mariotte Denizaltısı Batığı

26 Temmuz 1915'te Çimenlik Kalesi'nden açılan ateş ile vurulan ve tüm mürettebatı esir alınan Fransız Mariotte Denizaltısı uzun yıllar Çimenlik Kalesi yakınında karada kalmış daha sonra sökülmüş ve bir kısmı da Nara Burnu'nda askeri bölge içerisinde

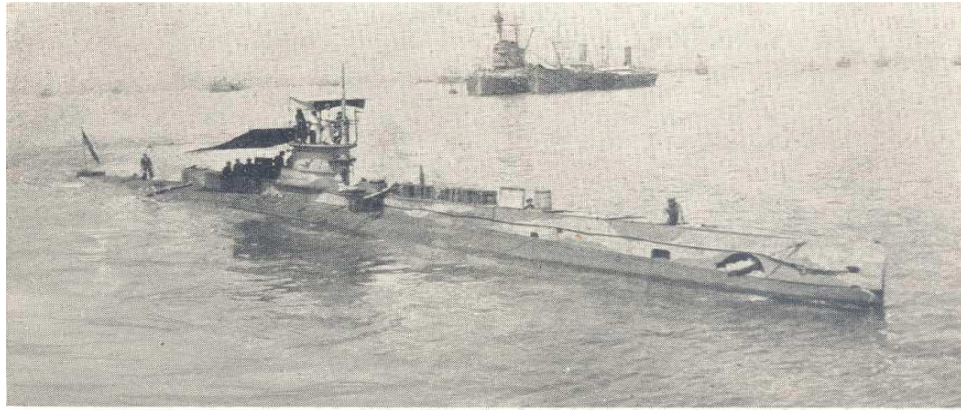
bir iskelenin altına temel olmuştur. Üzerine beton dökülmüş kalıntılar yıllarca orada kalmış daha sonra denizin betonu aşındırmasıyla tekrar açığa çıkmıştır (Karakaş 2008: 99).

Mariotte Batığı; boğazdaki şiddetli akıntı ve dalışa yasak sahada olması sebebiyle dalış yapılamayan bir batık konumundadır (Şekil 5.4).

5.3.3.8. E- 7 Denizaltısı

4 Eylül 1915 tarihinde Marmara Denizi'ne ikinci seferine yapmakta olan Yzb. Cochrane komutasındaki İngiliz E 7 Denizaltısı (Öncesinde limanlarda bulunan çeşitli kömür, erzak, ray yüklü küçük vapurları da batırdı) 30- 35 metre derinlikte şamandıralar arasındaki ağa takılmış, Alman UB-14 denizaltısı komutanı Heimbürg ve aşçısı tarafından yüzeyden su altı bombalarıyla yüzeye çıkmaya zorlanmıştır. Tüm mürettebatı esir alınan denizaltı, kendi komutanı tarafından batırılmıştır. E7 sonar araştırmasında 96 metre derinlikte (Çanakkale Deniz Müzesi Komutanlığı Özel Arşivi 25 Mart 2012; Karakaş 2008: 99).

Foto 5.26 E- 7 Denizaltı'ndan Bir Görünüm

Kaynak: Çanakkale Deniz Müzesi Komutanlığı Özel Arşivi 25 Mart 2012

Boğaz'da iki batığın da yoğun gemi trafiği sahasında olması, dalış limitinin çok üzerinde derinlikte (96 metre) bulunması ve şiddetli akıntı sebebiyle dalış yapılamayan batıklar arasındadır.

5.3.3.9. E- 14 Denizaltısı

28 Ocak 1918'de İngiliz denizaltısı E 14 Boğaz'a girdikten sonra Nusret ve İntibah ile Kemal Reis gambotu tarafından kovalanmaya başlanır. E 14'e sahil topraklarından ateş açılır. E14 Denizaltısı geri dönüş yolunda Nara Burnu'nda ağlara takılır. Su altı

bombalarıyla yüzeye çıkmaya zorlanır, denizaltı daha sonra geri çekilirken Kumkale civarında karadan açılan topçu ateşiyle batırılır. Batık hakkında su altı araştırmaları ve belgesel çekimleri yapılmıştır (Güleryüz ve Langensiepen 2000: 32; Karakaş 2008: 99).

Foto 5. 27 E-14 Denizaltısı

Kaynak: Çanakkale Deniz Müzesi Komutanlığı Özel Arşivi 25 Mart 2012

E-14 Batığı Çanakkale Boğaz'ı girişinde Kumkale açıklarında bulunan bir batıktır. Boğaz girişindeki bu batık, ulusal ve uluslararası gemilerin geçiş güzergahında (seperasyon sahasına) bulunması ve şiddetli akıntıdan dolayı dalış yapılamayan bir noktadadır.

5.3.3.10. Joule Denizaltısı

Denizaltı 1 Mayıs 1915'te saat 09.00'da Çanakkale Boğazı'na girdikten sonra Kepez önlerinde mayına çarparak batmıştır (Çanakkale Deniz Müzesi Komutanlığı Özel Arşivi 25 Mart 2012; Genelkurmay Harp Tarihi Başkanlığı 1976: 219).

Foto 5.28 Fransız Denizaltısı Joule ve Mürettebat'ından Bir Görünüm

Kaynak: Çanakkale Deniz Müzesi Komutanlığı Özel Arşivi 25 Mart 2012

Foto 5.29-30 Fransız Denizaltısı Joule Batığının Görüntüsü

Kaynak: Karakaş 2008: 99

Denizaltının sonar araştırmasında 44 metre derinlikte olduğu anlaşılmıştır. Dora II dalgıç çanı içerisinde Enes Edis batığa indirilmiş, batığa plaket bırakılmış ve film çekimi yapılmıştır (Karakaş 2008: 99).

Batık; Kepez-Havuzlar arasında Havuzlar Şehitliği açıklarında bulunmaktadır (Şekil 5.4). Joule Denizaltısı Batığı'nın gemilerin geçiş yolu üzerinde bulunması yanında güçlü akıntı nedeniyle batığa dalış yapılmamaktadır.

5.3.3.11.Alman Torpido Gemisi

I. Dünya Savaşı'nda İngiliz Savaş gemileri İnflexible ve İrresisable'ın Çanakkale Boğazı kıyılarını topa tuttuğu sırada Osmanlı Devleti'nin müttefiki olan Alman subaylarının komuta merkezi Çimenlik Kalesi'nin bulunduğu yerdedir. Atılan bombalardan birisi komuta merkezinin yakınlarına düşer. Askerler barakaları acilen boşaltıp kıyıya demirlemiş olan torpido gemisine bindirilip karşı kıyıya kaçırılmak istenir. Ancak 18 Mart 1915 günü Irresistible'nin mermilerinden birisi Alman gemisine isabet eder. 1315 erin öldüğü gemi 16 metrede batmıştır (Şenok 2001: 33).

Batık, Çanakkale Yat Limanı açıklarında yer alır. Bu batığa dalış özel izin gerektirir (Şekil 5.4). Ayrıca Alman Torpido Gemisi, Çanakkale Boğazı'nın yoğun deniz trafiğinin yer alıp, Boğaz'daki güçlü akıntıya maruz kalmaktadır.

5.3.3.13. İngiliz ve Anzak Filikaları

Kara ve deniz çıkarmaları sırasında yüzlerce bot kullanılmıştır. İngiliz ve Anzak askerlerinin çıkarma yaptığı Arıburnu ve Suvla körfezi arasında gerek kumsalda gerekse 3-

5 metre derinlikte bunların birçoğunu görebilirsiniz. Oldukça büyük olan ikisi bugün dalış noktalarının önemlilerindendir. Kabatepe Limanı'na yakın olan ve Arıburnu açıklarında 42 metrede, Suvla Körfezi'nin içlerinde 27 metrede kumların üzerinde yatan bu iki çıkartma botu daha ilk metrelerden sonra karaltılarıyla göze çarparlar. Oldukça büyük şakayıklar ve mor renkli süngerler ile kaplı batıkların üst demirleri ızgara görünümündedir. İçlerine girdiğinizde karagöz sürülerini görebilir. Batıklarda mığrı ve kollu istakozlar ise sık karşılaşılan canlılardır (Şenok 2001: 30).

5.3.3.14. Çıkarma Botları

Seddülbahir Feneri yaklaşık 30 metrede yan yana duran iki çıkarma botu bulunmaktadır. Genellikle balina avı için yapılmış olan bu trol gemileri, savaş sırasında mayın tarama ve karaya çıkarma yapmak için kullanılmıştır. Dalış esnasında eşlik edecek akyalar yörenin bekçileridir. Batıklar, içinde dolaşan karagöz sürüleri ile doludur. Civarındaki kumluk alanda ise fener balığı, camgöz köpekbalığı ve vatozlar vardır (Şenok 2001: 32).

Gerek Majestic Batığı, gerekse Çıkarma Botları Boğaz girişinde gemilerin geçiş yolu (seperasyon sahası) üzerinde bulunması ve boğazdaki şiddetli akıntılar yüzünden dalışa yasak saha içerisindedir. Bu nedenle bu batıklara dalış yapılamamaktadır.

Foto 5.31 Çıkarma Botları Batıkları Çanakkale Boğazı girişinde Yer Alan

Morto Koyu'nun Seddülbahir Feneri Altındadır

Foto 5.32 Morto Koyu ve Seddülbahir Açıkları

5.3.3.15. E-15 Denizaltısı

17 Nisan 1915'te, Fransız Yüzbaşı Brody komutasında E-15 Denizaltısı Çanakkale Boğazı'ndan geçip Marmara Denizi'ne ulaşmak için hareket ettiğinde Kepez Feneri civarında akıntıya kapılarak yolunu şaşırmaları nedeniyle, mayına çarparak Sarısığlar Koyu'nda karaya oturdu. Dardanos ve diğer kıyı bataryaları tarafından da vuruldu (Serez 2009: 114).

E15'in enkazı 1920 yılında tamamen sökülüştür. 4-6 metre derinlikte gemi sökümünden kalan döküntüler bulunmuş ve filme alınmıştır (Karakaş 2008: 98).

E-15 Batığı Karanlık Liman Kepez Feneri altında bulunmaktadır (Şekil 5.4). Batık kıyıya yakın bir konumda olmasına rağmen dalışa yasak bölgede olduğu için dalış yapılmayan batıklar arasındadır.

5.3.3.16. Halep Vapuru

Halep Vapuru Akbaş İskeleyi'nde 200 yaralı asker taşırken saat 10:25'te E 11, 3648 gros tonluk, 1884 yapımı Halep'i torpiller. Torpido Halep'i vasattan vurur, gemi alabora olarak batar. Batık daha sonra 1919'da sökülür (Güleryüz ve Langensiepen 2000: 39; Serez 2009: 122).

5.3.3.17. 5 Yelkenli ve 16 Bot

5 Yelkenli ve 16 Bot E-7 İngiliz Denizaltı Botu tarafından Çanakkale Boğazı'nda 4 Eylül 1915'te batırıldı (Serez 2009: 120). Bu batıklar Çanakkale Boğazı'nda şiddetli

akıntının olduğu yerde olması ve gemi geçiş yolu üzerinde bulunması nedeniyle dalış yapılamayan batıklar arasındadır.

5.3.3.18. Kios

Kios, 17 Ağustos'ta bir İngiliz uçağı tarafından bombalanmış, karaya oturmuş ama kısa zamanda kurtarılmıştır. 25 Ağustos 1915 saat 07.20'de Akbaş Limanı açıklarında E 11 Denizaltısı iskeleye demirlemiş bir dizi nakliye gemisi görür. Durak Reis Gemisi'ne fırlatılan bir torpido hedefe isabet etmez, ama 330 gros tonluk, 1893 yapımı Kios'a isabet eder ve batırır (Güleryüz, Langensiepen 2000: 39). Batığın şiddetli akıntının olduğu yerde bulunması ve gemi geçiş yolu üzerinde bulunması nedeniyle dalış yapılamayan batıklar arasında yer almasına sebep olmuştur (Şekil 5.4.).

5.3.3.19. Kartaca Taşıma Gemisi

Cephane yüklü Kartaca Taşıma Gemisi 30 Haziran 1915'te Seddülbahir açıklarında havanın kötü oluşu ve Asya tarafındaki bataryaların ateşi nedeniyle yükünü boşaltma işleminde geciktiğinden, 4 Temmuz 1915'te U-21 Denizaltısı tarafından torpillendi. Gemi birkaç dakika içinde battı (Çanakkale Boğaz Komutanlığı 2004: 61; Thomazi; çev; Işık 1997:123).

Kartaca Taşıma Gemisi Çanakkale Boğazı girişinde Seddülbahir açıklarında dalışa yasak bölge içindedir (Şekil 5.4.). Çünkü bu bölgenin gemilerin geçiş yolu (seperasyon sahası) üzerinde bulunması ve boğazdaki şiddetli akıntılar yüzünden dalışa yasak saha içerisindedir. Bu nedenle bu batıklara dalış yapılamamaktadır.

5.3.4. Cumhuriyet Dönemi'nden Günümüze Kadar olan Batıklar

5.3.4.1. Atılay Denizaltısı

Atılay denizaltısı, İstanbul Tersaneleri'nde inşa edilen ilk denizaltı gemisiydi. 1939 yılında, Haliç tersanelerinde denize indirilmişti. Denizaltı ikinci dünya savaşı sırasında etkin bir şekilde kullanılıyordu. Türkiye, gelebilecek her türlü tehlikeye, bilhassa boğazlara yöneltilecek bir denizaltı hücumuna karşı tetikteydi (<http://www.turkiye-wrecks.com/atilay.html> 2012: Haziran 23).

14 Temmuz 1942'de, Atılay Denizaltısı, İngilizler tarafından Çanakkale Boğazı dışına dökülen Loop kablolarının çalışıp çalışmadığını denetlemek üzere Çanakkale

Boğazı Müstahkem Mevki Komutanlığı emrine verilmişti. Komutanı Yüzbaşı Sadi Gürcan olan gemi deney sırasında I. Dünya Savaşı sırasında Almanların dökmüş olduğu mayınlara çarparak 38 personeli ile birlikte batmıştır (Büyüktuğrul 1982: 656).

Foto 5.33 Atılay Denizaltısı

Kaynak : (<http://www.turkiye-wrecks.com/atilay.html> 23 Haziran 2012)

Araştırmacı Selçuk Kolay ve ekibi 2 Haziran 1994 tarihinde batık denizaltı Atılay'ı aramak üzere Morto Koyu'ndan denize açılmış ve Atılay'ın 1942'de takip ettiği yaklaşık rota üzerinden, Ege'ye doğru yol aldıklarında batığı 68 metrede, kısıtlı dalış süresi veren bir derinlikte bulmuşlardır. Yıllarca nerede olduğu, niye battığı anlaşılamayan bu denizaltıyı 52 yıl sonra I. Dünya Savaşı'ndan kalma bir mayına çarparak battığı anlaşıldı (<http://www.turkiye-wrecks.com/atilay.html> 23 Haziran 2012).

Atılay Denizaltı'sı Çanakkale Boğazı'ndan Ege Denizi'ne çıkış noktasında bulunmaktadır. Batığa dalış çok tehlikeli ve risklidir. Çünkü bu bölge gemilerin geçiş yolu (seperasyon sahası) üzerinde bulunmaktadır. Şiddetli akıntıların olması batığa dalışı son derece kısıtlamaktadır.

5.3.4.2. Dumlupınar Denizaltısı

1953 yılında 3 Nisan'ı 4 Nisan'a bağlayan gece, Dumlupınar Denizaltısı Ege'de katıldığı NATO tatbikatından geri dönüş yolunda, Çanakkale Boğazı'ndan içeriye giriyordu. Sisli ve rüzgârlı gecede su üstü seyri yapan denizaltının rotası Gölcük'teki Denizaltı Komutanlığı ana üssüydü. Dumlupınar; manevralar boyunca iki gün sualtında kalmış, üstün başarı gösteren gemi personeli yerli yabancı tüm komutanların takdirini kazanmıştı. Denizaltı 86 mürettebatıyla saat 02.15'te Çanakkale Boğazı'nda Nara Burnu

civarında İsveç Bandıralı Naboland Şilebi ile çarpıştı (www.denizhaber.com 25.04.2012). Dumlupınar Denizaltısı bu mevkide yaklaşık 80 metre derinlikte bulunmaktadır (Akingüç 2010: 228).

Foto 5.34 Dumlupınar Denizaltısı

Kaynak : (www.denizhaber.com 23 Haziran 2012).

Dumlupınar Batığı Çanakkale Boğazı'nda Nara Burnu civarında yaklaşık 80 metre derinlikte olduğu için dalış limitinin çok üzerindedir. Bunun yanında batığın Boğazın orta kısmında (gemilerin geçiş yolu güzergahında) olması ve Boğazın şiddetli akıntısına maruz kalması dalışa yasak olmasına sebebiyet vermiştir.

Tablo 5.1. Çalışma Alanında Bulunan Batıklara Ait Karakteristikler
HARP GEMİLERİ

Geminin adı	Tonajı	Batış Sebebi	Batış tarihi	Batırıldığı Yer
Triyamf(İngiliz muharebe gemisi)	12.000	U-21 denizaltısı	25 Mayıs 1915	Çanakkale (Kabatepe önü)
Irresistible(İngiliz muharebe gemisi)	15.000	Mayınla	18 Mart 1915	Çanakkale Boğazı
Ocean (İngiliz muharebe gemisi)	12.950	Mayınla	8 Mart 1915	Çanakkale boğazı
Golyat (İngiliz muharebe gemisi)	13.150	Muaveneti Mil. Muhr.	13 Mayıs 1915	Çanakkale boğazı (Morto Koyu)
Majestik(İngiliz muharebe gemisi)	15.150	U-21 denizaltısı	27 Mayıs 1915	Seddülbahir,Teke burnu önleri
HMS Lusiana Gemisi	...	Kıyı Topçu Ateşi	7 Mayıs 1915	Gelibolu
Inflexible	17.600	Mayınlar	18 Mart 1915	Çanakkale Boğazı Girişi
Reglan monitörü	5.000	Yavuz tarafından	20 Ocak 1918	İmroz,Kefalos limanı
M-28 monitörü(İngiliz)	800	Yavuz tarafından	20 Ocak 1918	İmroz,Kefalos limanı
E-14 denizaltısı (İngiliz)	725	Topla	28 Ocak 1918	Çanakkale (Kumkale önü)
E-7 denizaltısı (İngiliz)	725	Tahrip kalıbı ve topla	4 Eylül 1915	Çanakkale (Nara'da)
E-15 denizaltısı(İngiliz)	725	Topla	17 Nisan 1915	Çanakkale (Kepez güneyi)
Buve (Fransız muharebe gemisi)	13.205	Mayınla	18 Mart 1915	Çanakkale boğaz

Kaynak: Serez 2009: 99; Genelkurmay Harp Tarihi Başkanlığı (1976)

Geminin adı	Tonajı	Batış Sebebi	Batış tarihi	Batırıldığı Yer
Joule (Fransız denizaltısı)	398	Mayınla	1 Mayıs 1915	Çanakkale boğazı
Saphir (Fransız denizaltısı)	390	Topla	15 Ocak 1915	Çanakkale (Nara güneyinde)
Mariotte(Fransız denizaltısı)	530	Topla	26 Temmuz 1915	Çanakkale (Çimenlik önü)

Kaynak: Serez 2009: 99; Genelkurmay Harp Tarihi Başkanlığı (1976)

Tablo 5.2. Birinci Dünya Harbi Çanakkale Harekâtında, Boğaz'da Batan Türk Ticaret Gemileri

Geminin adı	Tonajı	Batış Sebebi	Batış tarihi	Batırıldığı Yer
Barbaros Hayrettin Zırhlısı		E-14 denizaltısı	8 Ağustos 1915	Çanakkale Boğazı
Beş Yelkenli ve On Altı Bot		E-7 Denizaltısı	4 Eylül 1915	Çanakkale Boğazı
Ceyhan	3,500	E-11 İngiliz denizaltısı	8 Haziran 1915	Nara Burnu
Dört Sevkiyat Gemisi		İngiliz Denizaltılar	1 Eylül 1915	Çanakkale Boğazı
Halep	3,684	E-11 İngiliz denizaltısı	25 Ağustos 1915	Akbaş önünde
Kios	3,304	E-11 İngiliz denizaltısı	25 Ağustos 1915	Akbaş önünde
Mesudiye Zırhlısı	9.190	B-11 denizaltısı	13 Aralık 1914	Çanakkale- Kepez Burnu Önleri
Tenedos	3,564	E-11 İngiliz denizaltısı	25 Ağustos 1915	Akbaş Önü
Tuzla			30 Ağustos 1915	Çanakkale
Mersin		Mayınla		Çanakkale'de

Kaynak: Serez 2009: 99; Genelkurmay Harp Tarihi Başkanlığı (1976)

5.4. Gökçeada İlçesi Kıyılarında Bulunan Batıklar

5.4.1. 18 Mart 1915 Deniz Zaferi Sonrasına Ait Batıklar

5.4.1.1. Reglan Monitörü

Aydıncık Yarımadası'nın doğu ucunun 2.5 km. açığında bulunan Reglan Monitörü 26 metre derinlikte olup 110 metre uzunluğundadır. Batığın gövde kısmı dağılmış olup bu dağınıklık müren, mırı, akya, eşkina gibi birçok su altı canlısının yuvası olmasına yol açmıştır. Batığın derinliğinden dolayı daha çok ileri düzey dalış sporcuları için dalışa uygun bir bölgedir (Divepark Dalış Okulu ile Görüşme 18 Ağustos 2012).

Reglan Monitörü batığı (Şekil 5.5) Gökçeada dalış turizminde önemli bir yere sahiptir. Profesyonel balıkadamların batık dalışı yapmak istediklerinde bu batık mevkesine götürülerek dalış yapmaları sağlanabilir.

Şekil 5.5 Gökçeada İlçesi Kıyılarında Bulunan Batıkların Dağılışı

Kaynak: Yaşar 2006: 15'deki harita üzerine işlenmiştir.

5.5. Bozcaada, Eceabat, Gökçeada İlçeleri Kıyılarının Su Altı Arkeolojisi ve

Amphoralar

Antik Dönem ticaretinin en önemli göstergelerinden biri olan amphoralar; su altı arkeolojisine katkı sağlayıp bulundukları yerlerin siyasi, ekonomik, sosyal ve kültürel özelliklerini yansıtmaktadırlar. Yine ticareti yapılan ürünlerin muhteviyatını göstermesi bakımından önemlidir. Amphoralarda özellikle şarap, zeytinyağı gibi ürünler taşınmaktadır.

Antik Dönem deniz ticaretinde gemiler sürekli kıyıya yakın seyretmişlerdir. Çünkü kıyıya yakın olan liman kentlerinden gerekli günlük ihtiyaçlarını karşılamaları önemlidir. Bozcaada, Eceabat ve Gökçeada İlçeleri kıyıları Tunç Çağı'ndan itibaren Akdeniz ve Ege'de denizciliğin başlamasıyla en yoğun kullanılan su yollarından biri olmuştur. Özellikle Akhalar bu deniz ticareti yollarını ele geçirmek için yoğun mücadele vermiştir. Çünkü Çanakkale Boğazı her zaman yelkenli gemiye geçiş imkanı sağlamayabilir, bunun için Beşige Koyu ve Tenedos, Saros Körfezi'ne giden gemiler için ise İmros önemli limanlardır. Bu sebeptendir ki, Tenedos, İmros, Eşek Adaları, Troia Kıyıları ve Eceabat İlçesi kıyılarında Antik Dönemden kalma çanak, çömlek, amphoralar ve diğer kalıntılar bulunmaktadır (Reyhan Körpe ile Görüşme 2 Ağustos 2012).

Amphoralar ticaret yapılan ürünlerin rotaları hakkında bilgiler vermektedir. Bunları taşıyan Antik çağ ticaret gemileri yükünü ise ham ya da işlenmiş madenler, her çeşit gıda maddeleri, seramik, cam, metal eşyalar ve sanat eserleri oluşturmaktadır. Ticari amphoralarda şarap, bira, süt, zeytinyağı, tereyağı, bal, et, tütsülenmiş kümes hayvanları, balık, peynir, hububat, çeşitli meyveler, baharatlar, merhemler ve kozmetik ürünler (göz boyası vb) taşınmaktadır. Ticari amphoraların içerisinde taşınan kolay ve çabuk bozulabilir gıda maddelerinin dış ortam zararlarından korunmaları önemlidir. Hellenistik ve Roma dönemine ait çok sayıda yazılı metinde amphoralarının içlerinin bir tür madde ile izole edildiğinden bahsedilmektedir. Örnek olarak içi reçine ile kaplanan amphoraların şarap taşımacılığında, sakız ya da mum ile kaplanan amphoraların ise yağ ve zeytinyağı taşımacılığında kullanıldığı bilinmektedir (Çanakkale Arkeoloji Müzesi Teşhir Envanteri 8 Ağustos 2012).

Hellenistik Dönemde Batı Anadolu kıyılarında deniz ticaretinde buğday ve şarap taşıyan gemilerin batması sonucu bulunan amphoralar bize o dönem toplumların sosyo-

ekonomik yapısı hakkında veriler sunmaktadır (Pulak ve Townsend 2006: 1). Bu amphoralar su altı canlılarının yaşam alanı olmuştur.

Foto 5.35 Su Altında Önemli Bir Arkeolojik Değere Sahip Olan Amphoralar

Deniz Canlılarının Yuvalanma Alanlarını Oluşturur

Kaynak: Ceylan 2006: 33

Su altı kazılarında ticari amphoraların³ gemilerde nasıl taşındığı ve istiflendiğine ilişkin bazı kanıtlar elde edilmiştir. Amphoraların gemilerinin içinde kat kat istiflenmiş olduğu görülmektedir. Alt sırayı oluşturan amphoraların boşluklarına bir üstündeki sıradaki amphoralar kama gibi sokulmuş oldukları görülmüştür. Antik dönemde gemilerin genellikle 15-20 metre arası olduğu düşünülürse, bu tip gemilerin ortalama 2000 ile 3000 amphora taşıdığı anlaşılmaktadır. Deniz aşırı ticarete uygun bir yapıya sahip olan amphoraların ilk örneklerine M.Ö. 3000'de Troia'da (Hisarlık Tepe'de) rastlanmıştır. Erken Tunç Çağı'ndan bu yana Batı Anadolu ve Ege Adaları'nda kullanıldığı bilinen amphoralar en eski örneklerdir (Çanakkale Arkeolojisi Müzesi Teşhir Envanteri 8 Ağustos 2012).

³ Ticari amphoralar sade görünüşlü, ağızları bir tıkaçla kapatılabilecek kadar dar, taşımaya uygun, simetrik ya da düşey kulplu, içerisinde ki malzemeyi boşaltmaya yarayan üçüncü bir kulp olarak kullanılabilecek sivri dipli ya da tutamaklı testilerdir (Çanakkale Arkeolojisi Müzesi Arşivi)

Batıkların kimlik tanımlaması onların kargo taşımacılığında taşıdığı üründen tespit edilmektedir. Gemi battığında uzun süre geçtikten sonra ahşap çürüyüp kalır, taşıdığı yük (amphoralar) ise etrafta çok bozulmamış şekilde öbekler halinde bulunmaktadır. Böylece oradaki batık amphoralar vasıtasıyla tespit edilir (Reyhan Körpe Görüşme 2012: Ağustos 2). Bu duruma en iyi örneklerden birisi ise Sestos açıklarında bulunan Romalı General amphora yüklü tekne kalıntılarıdır.

Sestos önlerinde amphora yüklü teknelerin batmasıyla ve ahşap aksamın yıllarca tuzlu suda kalıp erimesi sonucu amphoralar su altı arkeolojisine katkı sağlamaktadır. Boğazın Sestos önlerinde 25-40 mt. derinlikler arasında yer alır ve Romalı General Alexandros'un sancak gemisine ait olduğu düşünülmektedir. Perslerle girilen deniz savaşında batırıldığı ifade edilen amfora yüklü batık, dalış turizmi açısından çekicilik oluşturmaktadır (Ceylan 2006: 31).

Foto 5.36 Romalı General Alexandros'un Amphora Yüklü Sancak Gemisine Ait Amphoralardan Bir Görünüm

Kaynak: Ceylan 2006: 32

Bozcaada kıyılarında çıkarılan amphoralara baktığımızda M.Ö. 7 ve M.Ö. 5. yüzyıllar arasına ait olduğu ve çoğunluğunun Miletos kökenli amphoralar olduğu anlaşılmaktadır. Bu amphoralar Antik Dönem'de yapılan deniz ticaretinin ya da denizcilik faaliyetlerinin varlığını göstermesi bakımından çok büyük önem taşımaktadır (Bozcaada Kalesi Amphora Bölümü Teşhir Envanteri 16 Ağustos 2012). Çünkü amphoralarda mühürler vardır. Amphora mühürlerinde amphoraların üzerinde çeşitli yazı ve semboller bulunmaktadır. Bu semboller fırınlama öncesi ve ya sonrasında yapılan boyama, kazıma

(grafito) firnis (boya) şeklindedir. Bu mühürler şarabın yılı, içeriği, satıcısı, fiyatı, hacmi, özelliği gibi çeşitli bilgileri içermektedir (Çanakkale Arkeoloji Müzesi Teşhir Envanteri 8 Ağustos 2012).

Foto 5.37 Çanakkale Arkeoloji Müzesinde Bulunan Amphoralar

Foto 5. 38 Amphoralar Yüzyıllara Göre Farklılık Göstermektedir

Bozcaada, Eceabat, Gökçeada ve Troia kıyıları, gemilerin Ege ve Akdeniz'e geçişi esnasında kullandığı bir deniz yoludur. Alaxendra Troia, Troia, Tenedos gibi limanlarda bekleme yapıp ikmallerine bu limanlardan sağlamaktadırlar. Karadeniz'e gitmek isteyen geminin lodosu, Akdeniz'e gitmek isteyen geminin ise poyrazı arkasına alarak ilerlemesi söz konusudur (Çanakkale Arkeoloji Müzesi Arkeolog Özgür Çavga Görüşme 8 Ağustos 2012). Zaman zaman yapılan kazılarda ticari gemilerin yüklerinin günümüze kadar ulaşmasını sağlamıştır.

Foto 5.39-42 Çanakkale Arkeoloji Müzesi Depo Bölümünde Yer Alan Amphoralar

Fotolar: Çanakkale Arkeoloji Müzesi depo bölümünde bulunup, araştırma alanı

kıyılarında çıkartılan amphoraları ve pitosları (büyük testileri) göstermektedir.

Foto 5.43-47 Bozcaada Kalesi Müzesi Depo Bölümünde Bulunan Amphoralar

Fotolar: Bozcaada Kalesi Müzesi depo bölümünde bulunup, araştırma alanı kıyılarında çıkartılan amphoraları ve pitosları (büyük testileri) göstermektedir.

BÖLÜM VI

ARAŞTIRMA ALANI DALIŞ MEVKİLERİ VE KARAKTERİSTİKLERİ

6.1. Bozcaada İlçesi Kıyıları

Çanakkale Savaşları sırasında Fransızlarca deniz üssü olarak kullanılan ada, 1923 Lozan Barış Anlaşması'yla Türkiye topraklarına katılmıştır. Türkiye'nin Ege Denizi'ndeki en büyük iki adasından biridir (Şenok; 2001: 43). Bozcaada'nın kıyıları genelde çok yüksek değildir. Bu da kıyından dalış noktalarına ulaşmayı sağlamaktadır.

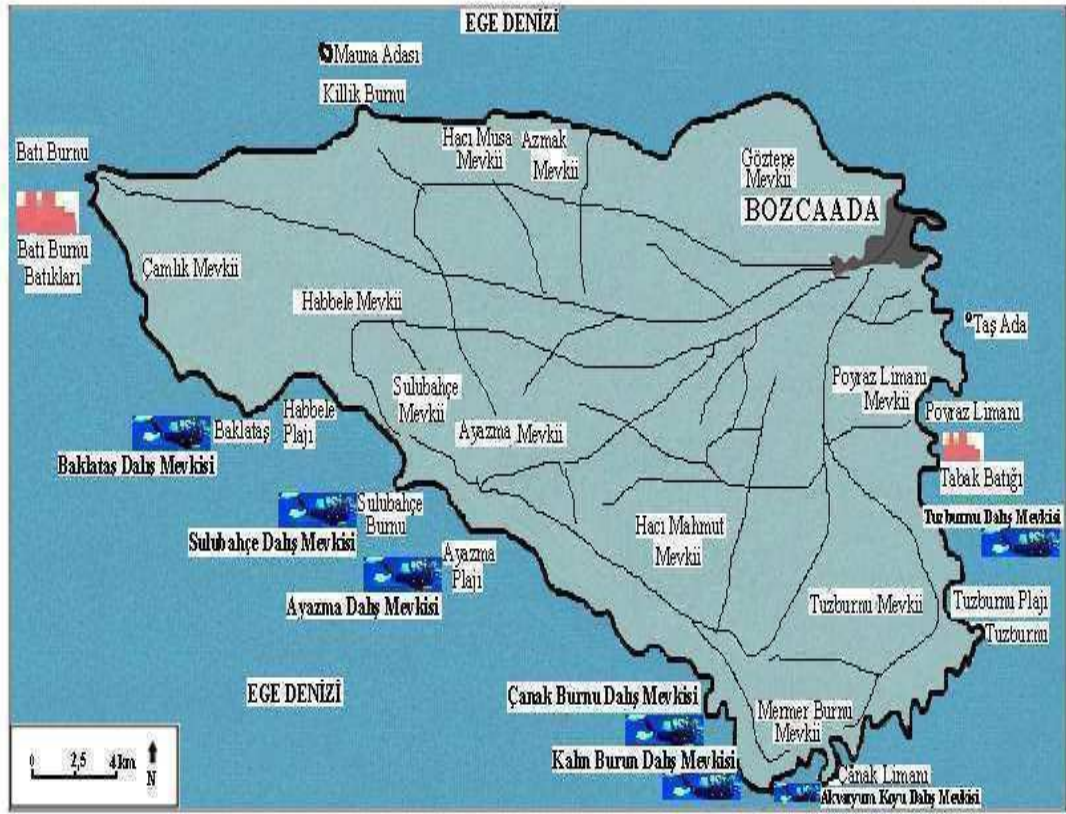
Sualtı dalışları sırasında rastlanılan arkeolojik verilerin çokluğu ada ve çevresinde oldukça çok sayıda batığın varlığını göstermektedir. Yapılan incelemelere göre adanın özellikle kuzey kıyılarında yer alan kayalık ve sığlık alanlar, sert hava koşullarında gemilerin sürüklenerek batmasını kaçınılmaz kılmıştır. Adanın fiziki haritasında da anlaşılabileceği üzere güney ve kuzey kıyılarında yer alan kayalık alanlar, adanın bu kesimlerinin olası batık alanlarını oluşturduğu düşünülmekte ancak adanın kuzey ve güney kıyılarına göre daha girintili-çıkıntılı ve daha derin olan doğu sahillerinin, tespit edilen buluntuların ışığında gerçek batık alanlarını oluşturduğu anlaşılmıştır. Bu tespiti gerekçe olarak buluntuların bu kesimlerde yoğunlaşması ve antik deniz rotalarının ana kıyıya yakın seyredildiği doğu kıyıları ile sert hava koşullarında sığınılacak elverişli doğal liman ve koyların bu kesimde olması gösterilebilir (Bamyacı 2006: 89-90).

Bozcaada'nın geçmişten günümüze sahip olduğu tarihi ve kültürel değerler su altında bulunan ve geçmişe ışık tutan amphora ve batıklar gerek bilimsel çalışma yapmak isteyen akademisyenler ve gerekse balıkadamlar için gizemini korumaktadır. Bunun yanı sıra Bozcaada'yla aynı tarihi ve kültürel geçmişe sahip olan ve Bozcaada'nın kuzeydoğusunda bulunan Tavşan Adaları da su altı flora-fauna çekicilikleriyle ve batıklarıyla önemli dalış mevkileri arasındadır.

Son olarak Bozcaada'nın doğu kıyılarında yer alan korunaklı doğal limanların ve koyların Prehistorik limanların özellikleri göz önüne alındığında buna oldukça elverişli olduğu görülmektedir. Bronz Çağı'nda küçük koyların liman olarak kullanıldığı göz önüne alınırsa Tenedos/Bozcaada coğrafi yapısıyla deniz ticaretine oldukça elverişli olduğu görülmektedir (Bamyacı 2006: 132). Bozcaada kıyılarının antik dönemden günümüze deniz ticaretine sahne olması, bu kıyılardaki koy ve adalarda birçok antik ve tarihi batığın

olma ihtimalini ortaya çıkarmaktadır. Bu batıkların araştırılarak envanterinin yapılmasına ihtiyaç bulunmaktadır.

Şekil 6.1 Bozcaada İlçesi Kıyıları Dalış Mevkileri

6.1.1. Mauna Adası

Bozcaada'nın kuzeyinde Killik Burnu açıklarında bulunan (Şekil 6.1.) Mauna Adası yaz aylarında oldukça sert esen poyraz (kuzey rüzgarlarına) rüzgarına açık olduğundan, tüplü dalgıçlar tarafından tercih edilmeyen bir dalış noktasıdır.

El değmemiş Mauna adasında kaplumbağa türlerinden olan caretta-carettalara bile rastlanır. Dalışlarınız esnasında dipteki yüzlerce kırık amfora, bu kayalıkların birçok teknenin sonunu hazırladığı konusunda düşündürmeye başlayacaktır (Şenok 2001: 48).

6.1.2. İkinci Sığılık

Ulaşımın tekne ile yapıldığı İkinci Sığılık dalış mevki Bozcaada'nın kuzeyinde Mauna Adası'nın yaklaşık 2 km kadar açığındadır. Kuzey rüzgarlarına açık olan bölge dalgaların ve akıntının yoğun olduğu zamanlarda dalışa uygun değildir.

İkinci Sıgılık dalış bölgesi sıg bir alanı oluşturmaktadır. Dolayısı ile neredeyse el değmemiş olan yöre, daha çok deneyimli ya da serüveni sevenler tarafından kullanılmaktadır. Güvenlik kurallarının kolay sağlanamaması nedeniyle dalış merkezleri buraya pek gelmeyi tercih etmezler (Şenok 2001: 48).

6.1.3. Bozcaada Limanı

Adanın M.Ö. III. bine tarihlenen ana yerleşim alanı bugünkü modern yerleşim dokusunun altında kalmaktadır. Bu nedenle prehistorik dönemlerden beri kullanıldığı varsayılan demirleme ve sığınma alanı bugünkü modern limanla aynı mevkide yer almakta ve antik liman kalıntıları modern liman yapısının altında kalmaktadır (Bamyacı 2006: 82). Geçmişten günümüze kadar önemli bir liman olan Bozcaada Limanı sahip olduğu su altı arkeolojisi ve tarihi değerlerine rağmen yoğun gemi trafiğinden dolayı dalış yapılamamaktadır.

Foto 6.1 Bozcaada Ana Liman Bölgesi Yoğun Gemi Trafiğinden Dolayı Dalış Yapılamamaktadır

6.1.2. Poyraz Limanı

Poyraz Limanı Bozcaada Limanı'na yakın bir konumda olup, Bozcaada Liman'ının güneyinde yer alır (Şekil 6.1.). Bozcaada'da liman ve çevresi yoğun gemi tekne trafiğine konu olmaktadır. Bu yüzden liman ve çevresinde antik limana ait sualtı araştırmaları tam olarak yapılamamıştır. Bunun yanında dalışa elverişli diğer kıyı kesimlerinde, birçok batık alanlarının tespiti için bir takım sualtı araştırmaları yapılmaktadır. Özellikle bu alanda

belgesel yapımcıları, dalış okulları, bazı balıkadamlar ve bilimsel çalışma yapan akademisyenler tarafından su altı araştırmaları devam etmektedir.

Bu araştırmalar neticesinde Poyraz Limanı mevkiinde 5-9 m. arası derinlikte iki batık tespit edilmiştir. Sualtı dalışları sırasında araştırma düzeyinde dalışlar gerçekleştirildiği için bu batıklara ait veriler toplanmamış sadece iki örnek alınmış olup çoğunlukla buluntuların görüntülenmesi gerçekleştirilmiştir. Batık alanı yaklaşık 15-20 m.'lik bir alana dağılmış olan Tabak Batığı, 5 m. derinlikte sığ bir alanda yer almaktadır. Batık alanında dalga aşındırmasının etkisiyle çoğunluğu parçalanmış ancak yer yer bütün eserlerin yer aldığı büyük miktarda tabak kargosu tespit edilmiştir. Elde edilen buluntulardan yapılan tarihlemeye göre batık geç döneme ait olup kargosu yaklaşık olarak M.S. 17-18. yüzyıla ait İtalyan kökenli, koyu kahverengi sırlı ve siyah bezemeli tabaklardan oluşmaktadır (Bamyacı 2006: 88).

Foto 6.2 Poyraz Limanı Tabak Batığı (Gemi Kargosunu Oluşturan Tabak Yığını)

Kaynak: Bamyacı 2006: 90

6.1.5. Mermer Burnu (Çanak Limanı)

Yüksek kayaların doğal bir liman oluşturduğu Mermer Burnu Bozcaada'nın güneydoğusunda yer alır (Şekil 6.1.). Bu mevki kuzey rüzgarları estiğinde güneyde yer alması sebebiyle daha çok tercih edilen bir dalış mevkisidir.

Çanak Koyu'nda 3 ayrı dalış noktası bulunmasına rağmen sırtınızı karaya çevirdiğinizde koyun sol tarafı en güzel dalış yeridir. Fok mağaralarının bulunduğu kayalar

arasında kimi kez foklarla karşılaşmak olasıdır. Kayalar arasındaki ahtapotlar ve renkli deniz tavşanlarının yanı sıra renkli sünger ve şakayıklar fotoğrafçılara hoş anlar yaşatır. Eğitim amaçlı da kullanılan dalış bölgesinde derinlik 15 metredir. Kumlar arasında ise birçok eski çapa, kırık tabak parçaları ve amforalara rastlanır (Şenok; 2001: 46).

6.1.6. Kalın Burun

Kalın Burun dalış mevkisi Bozcaada'nın güneybatısında (Şekil 6.1) yer alır. Tekne ile ulaşılan bu dalış bölgesi ileri düzey dalışların yapıldığı önemli dalış mevkisidir.

Dalış bölgesi belki de adanın en derin resifi konumundadır. Derinliğin 30 metrelere ulaştığı yerlerde sağlam ve kırık birçok amfora ile karşılaşmak olasıdır. Deniz faunası olarak orfozlara rastlamak mümkündür (Şenok 2001: 46).

6.1.7. Ayazma

Ayazma Bozcaada'nın güneyinde yer alıp (Şekil 6.1.) adanın en tanınmış kumsalıdır. Ayazma Plajı'na ada halkının dışında ada dışından gelen birçok yerli ve yabancı turist ziyarette bulunur. Kıyı turizmiyle paralel gelişim gösteren dalış turizmi açısından burası çok önemlidir. Çünkü dalışlar kıyından yapılabilmektedir. Eğitim amaçlı dalışların yapıldığı bir dalış mevkisi olup görüş mesafesi oldukça fazladır.

Ayazma kumsalındaki bu kalabalıkta ürken canlılar kumsalın açığındaki resifte pek fazla barınmazlar. Dolayısı ile gece dalışlarının yapıldığı Ayazma resifi en çok 13 metre derinliğinde olup yaklaşık 800 metre uzunluğundadır. Birçok kum canlısının yanı sıra resifin diğer gece bekçileri de karanlığın artmasıyla gelmeye başlar. Görülecek kabuklu canlılar arasında onlarca çeşit deniz kabuklusu bulunmaktadır (Şenok 2001: 46).

6.1.8. Sulu Bahçe

Bozcaada'nın güneyinde Ayazma Mevkisine yakın bir bölgede yer alan Sulubahçe mevki dalış bölgesi kıyıya yakın bir konumdadır (Şekil 6.1.). Dalış mevkisine kolaylıkla ulaşılabilmektedir. Bu dalış bölgesine kıyından da dalışlar yapılabilmektedir.

En çok 20 metre derinliğindeki resif yaklaşık 1 km uzunluğundadır. Akıntıyı arkanıza aldığınızda resifin büyük bir kısmını tek dalışta bitirilebilir. Ancak yöreye yapılacak birkaç dalış daha kolay gezi ve fotoğraf olanağı sağlayacaktır. Kayalar arasındaki sünger ve salyangozların renkli yaşamını daha iyi görebilmek için gündüz dalışlarında da fenerle dalmak gereklidir (Şenok 2001: 44).

6.1.9. Bakla Taşları

Bozcaada'nın güneydoğusunda bulunan (Şekil 6.1.) Baklataşları dalış mevkisi oldukça geniş bir alana yayılmıştır. Bu alanda daha çok kayalıklar (resifler) yaklaşık olarak 1,5-2 km'yi bulduğu için alan reef dalışına daha uygundur.

Baklataşları dalış bölgesindeki taşların biçimleri sebzelerden baklaya benzemesinden dolayı mevki bu isim ile anılır. Aslında taşlar Sulubahçe resifinin uzantısı niteliğindedir. Bu resifin en derin yeri 16 metredir. Bozcaada'nın karagöz, lagos ve orfoz gibi taşlarda gezen balıkların tümünü burada bulmak olasıdır (Şenok 2001: 46)

6.1.10. Tavşan (Mavria) Adaları

Tavşan Adası Bozcaada'ya yaklaşık olarak 10 km. kadar uzaklıkta olup, Bozcaada'nın kuzeydoğusunda dört adadan (Tavşan, Presa, Orak ve Yılan Adası) oluşan dalış bölgesidir. Günlük dalış gezilerinin yapıldığı bu adalar berrak bir suya sahiptir. Dalış bölgeleri tüplü dalış ve şnorkelle dalış için uygun bir dalış bölgesidir.

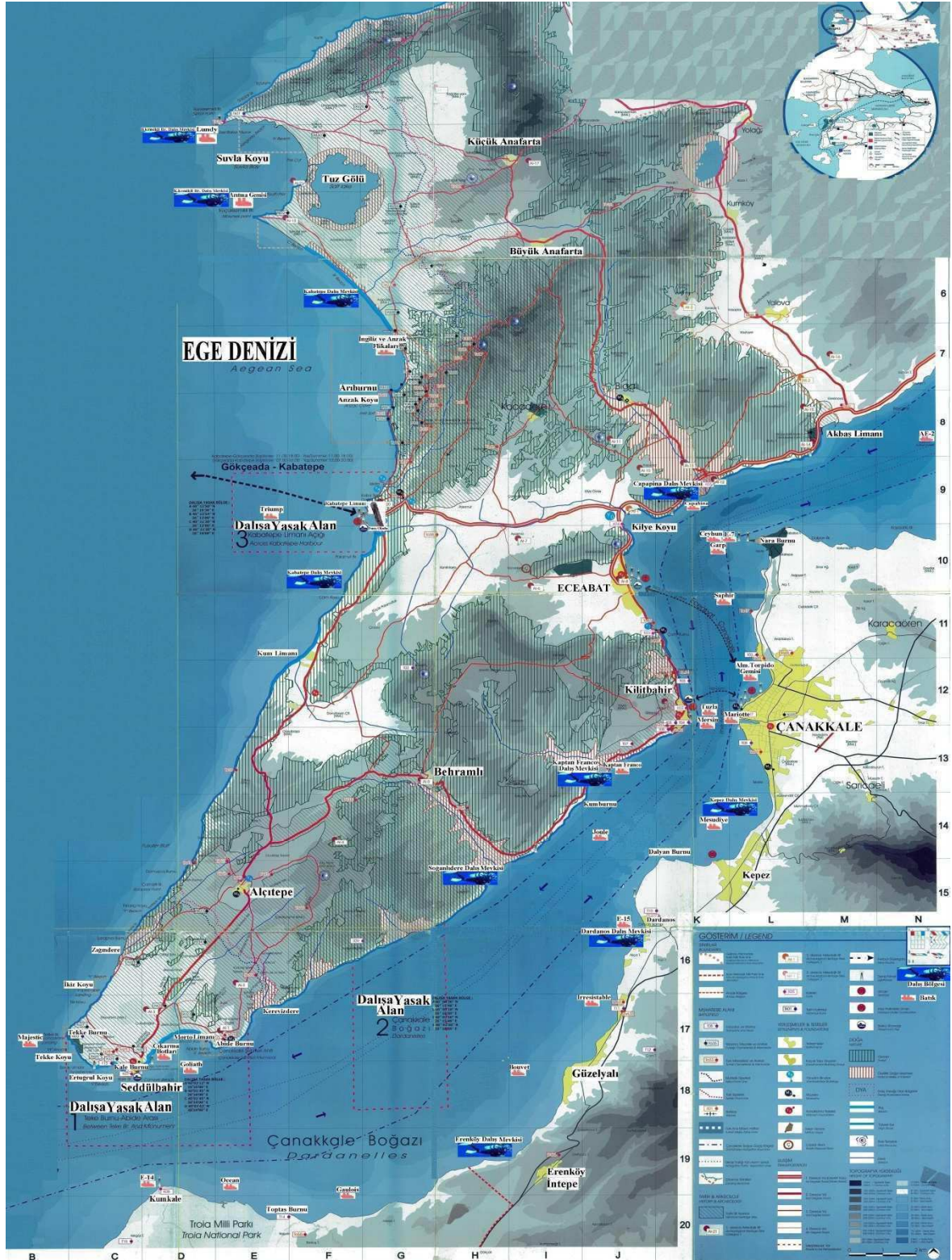
Adalardaki dalışlar sırasında ulaşılabilecek en derin nokta yaklaşık 35 metredir. Adaların yakınında tarihleri ile ilgili hiçbir bilginin olmayan 4 adet batık vardır. Akyaların sık sık uğradığı batıkların etrafındaki büyük taşlar birçok büyük balığa ev sahipliği yapmaktadır (Şenok 2001: 48). Adalar civarında net tarihleri bilinmeyen batıklar yer alır.

Dolayısıyla Tavşan Adaları bu yönüyle Bozcaada ile bir bütünlük arz etmektedir. Bozcaada'nın kuzeydoğusunda bulunan Tavşan Adaları dalış turizmi açısından en az Bozcaada kadar çekicilik unsuru oluşturmaktadır.

6.2. Eceabat İlçesi Kıyıları

Eceabat İlçesi kıyıları dalış turizminde çok önemli bir yere sahiptir. Dalış turizminde batık dalışı, duvar ve reef dalışına konu olmaktadır. Zengin batık varlığı yanında geçiş bölgesi olması nedeniyle su altı flora ve fauna zenginliğine de sahiptir. Bu nedenle dalış turizmi potansiyeli yüksek olan bir bölgedir.

Şekil 6.3 Eceabat İlçesi Kıyıları Dalış Mevkileri

Kaynak: Orman Bakanlığı Milli Parklar Genel Müdürlüğü Gelibolu Yarımadası Tarihi Milli Parkı (Barış Parkı) Guidemap'ten değiştirilerek alınmıştır (2004).

6.2.1. Büyük Kemikli Burnu

Büyük Kemikli Burnu Gelibolu Yarımadası batısında Suvla Körfezi kuzeyinde yer alan bir dalış mevkisidir (Şekil 6.3). Bu alan dalgıçların eğitim dalışını aldıkları ve kıyından dalış yaptıkları önemli bir dalış mevkisidir. Dalış bölgesinde Küçük Kemikli Burnu'nda olduğu gibi yaz aylarında hafta sonları dalış amaçlı gelip kamp yapanların yanında Kabatepe Limanı'ndan tekne ile ulaşan dalgıçlara da rastlanılır. Suvla Koyun'daki Lundy ve Su Arıtma Gemisi Batıkları bu dalış mevkisi için önemli bir çekicilik unsuru oluşturmaktadır.

Foto 6.3 Büyük Kemikli Dalış Mevkisi

Dalış mevkisinde lipsoz, eşkina, orfoz, dülger balığı ile birçok çeşit sünger ve mercan türü ile karşılaşmak olasıdır. Tüm kıyılarımızda sık sık karşılaşılan şakayıklar ve floresan rengi görünümlü anemonlar Büyük Kemikli Burnu'nda oldukça çoktur. Bazı dalgıçların bu yörede köpekbalığı ve yunuslarla karşılaştıkları da olmuştur. Ayrıca fenerin bulunduğu burnun kuzey tarafında yaklaşık 18 metrede bir batık bulunmaktadır. Dipte ters dönmüş olarak duran bu eski çıkarma botu dalışa yeni başlayanlar için oldukça ilginçtir. Kış tarafındaki yarıktan kolaylıkla içeriye süzülüp burna doğru yüzülebilir. Burun tarafında ise gövdede açılmış olan saçların arasında pencere görünümündeki boşluklardan içeriye süzülen ışığı ve dışarıda dolaşan dalgıçları görüntüleme olanağı vardır. Akıntıyı unutmayın. Eğer sizi bekleyen bir tekne yok ise dönüşünüzü güven altına alınmalıdır (Şenok 2001: 26-27).

6.2.2. Küçük Kemikli Burnu

Küçük Kemikli Burnu Gelibolu Yarımadası batısında Suvla Körfezi güneyinde yer alan bir dalış bölgesidir (Şekil 6.3.). Bu alan kumlu plajları ve berrak sularıyla kursiyerlerin kıyından eğitim dalışı yaptıkları önemli bir dalış mevkisidir. Dalış mevkisinde yaz aylarında hafta sonları dalış amaçlı gelip kamp yapanların yanında Kabatepe Limanı'nda bulunan dalış tekneleriyle sahaya tekne ile gelerek dalış yapan dalgıçlarda sayısı oldukça fazladır.

Foto 6.4 Küçük Kemikli Burnu ve Çevresi Dalış Mevki

Dalış mevkisi yavaş yavaş derinleşen kıyı yapısından dolayı derin suyu bulmak için oldukça açılmak gerekir. Kıyı dalışlarında en çok 8 metrelerde dolaşırken, tekne dalışında 40 metrelere dalma olanağı vardır. Fakat akıntının genellikle açığa, Gökçeada'ya doğru olduğunu unutup kıyından çok açılmak kesinlikle uygun değildir. Zamanında kara çıkarmaları sırasında Anzak ve İngiliz askerlerinin karaya yapacakları çıkarmadan önce denize attıkları işaret şamandıralarını sürükleyip, ova yerine dağlık bölgelere, yanlış yere çıkmalarına neden olan çok güçlü akıntılar vardır. Büyük Kemikli Burnu'nu andıran sualtı yapısı, böceklerin, orfozların ve karagözlerin yanı sıra renkli ve güzel bir dalış mevkisidir (Şenok 2001: 28-29).

6.2.3. Seddülbahir Bölgesi

Batıklar açısından zengin bir bölgedir. Su altında net görüşler sağlar. Kıyından 100 metre açıkta bulunan İngiliz Majestic Zırhlısı ve Çıkarma Botları önemlidir (Uğur Taşdelen ile görüşme 21 Temmuz 2012).

6.2.4. Kabatepe Bölgesi

Bu bölgede kıyı jeomorfolojisi nedeniyle bazı dalış noktalarına tekneyle ulaşım yapılmaktadır. Çünkü kıyıdan dalış yapılamayan dalış mevkileri vardır.

Kabatepe Bölgesi aynı zamanda Kabatepe Limanı'nı içine alıp, Gökçeada-Kabatepe seperasyon sahasında bulunduğu için bazı dalış mevkilerinde bu yüzden dalış yapılamamaktadır.

Foto 6.5 Kabatepe Limanı Kuzeyinde Falezli Kıyılar Yer Alır

Foto 6.6 Kabatepe Limanı Güneyinde Yüksek Kıyılar Yer Alır

6.2.5.Çanakkale Boğazı Dalış Mevkileri

Çanakkale Boğazı dalış turizminde önemli bir potansiyele sahiptir. Ancak boğaz derinliğinin dalış limitinin(40 m.) üzerinde olması, boğazın sahip olduğu su altı arkeolojisini koruma altına alan bazı bölgelerin sit alanı ilan edilmesi, şiddetli akıntılar ve

boğazın ulusal ve uluslararası gemi geçiş güzergahı (seperasyon sahası) üzerinde olması boğazın bir çok mevkisinin dalışa yasak saha kapsamında kalmasına yol açmıştır.

6.2.3.5.1. Kaptan Franco

Havuzlar Koyu civarında bulunan batık üst kısmı 32 m., dip kısmı ise 42 m'de bulunmaktadır. Batık zengin bir flora ve faunaya sahiptir (Metin Erön Görüşme 26 Haziran 2011).

Tarihi batık olmamakla birlikte güzel bir dalış bölgesidir. 19 Şubat 1968 yılında Malta'dan Varna'ya giderken Yunanistan'a gitmekte olan Yunan Bandıralı Dimos adlı gemi ile çarpışarak batar. Boğazın akıntılı bölgesinde olmasına karşın kimi zaman görüş oldukça düşüktür. Genellikle yaz aylarının ortalarında görüşün düşük olduğu günlerde Kaptan Fangos'un silüeti 30 metrelere gelindiğinde belirir. Tabanı 47 metrelerde olan gemi bugün birçok renkli sünger ve mercan ile kaplanmıştır. Genellikle Ayvalık ve Marmara'nın derin sularında karşılaşılan kırmızı yumuşak mercanlar gözünüze ilk çarpanlardandır. Dibe yan olarak oturmuş 1530 gros tonluk gemi yaklaşık 125 metre boyundadır. Geminin oldukça büyük ve akıntının güçlü olmasından dolayı fotoğrafçılar çekim anında güç anlar yaşamaktadır. Dolayısı ile batığı tam olarak görüntüleyebilmek için birkaç dalış yapılmalıdır (Şenok; 2001: 33)

6.3. Gökçeada ilçesi Kıyıları

Gökçeada'da dalış turizminde hava şartları uygunluğu çok önemlidir. Poyraz estiğinde güney sahilindeki Kefalos, Aydıncık, Kokina Kıyıları; Lodos estiğinde kuzey sahilleri olan Yıldız Koyu, Mavi Koy, Kaşkaval Burnu ve Yelken Kaya bölgelerinde dalış yaptırılır. Kuzey kıyılarında discovery dalışlar Yıldız Koy ve Mavi Koy'da yaptırılır. Profesyonel dalgıçlar için Yelken kaya ve Peynir Kayalıkları'nda dalış yaptırılır.

6.3.3. Kaleköy ve Yıldız Koyu

Kaleköy Gökçeada'nın kuzeyinde yer alır. Gökçeada Deniz Parkı'na yakın bir konumdadır (Şekil 6.4.). Bu yerleşim yeri kıyılarında kuzey rüzgarlarının etkin olup, poyraz estiğinde dalışlar ertelenmektedir. Kaleköy Limanı ise balıkçıların barınağı niteliğinde olup, Kaleköy'de bulunan dalış okulu botunun hareket noktasıdır. Bu okulun eğitim dalışları yaptırdığı koy ise genellikle Yıldız Koyu'dur. Falezli yüksek kıyılar nedeniyle Kaleköy kıyılarında kıyıda dalış yapmak pek mümkün olmamaktadır.

Yıldız Koyu Gökçeada'nın kuzeyinde bulunup (Şekil 6.4.) discovery ve eğitim dalışlarının yapıldığı önemli bir koydur. Yıldız Koyu Kaleköy'e yaklaşık 1 km. bir patika yoluyla ulaşılabilir. Bunun yanında Kaleköy'den Yıldız Koyu'na 8-10 dk. süren bir tekneyle de ulaşılabilir. Yıldız Koyu, Deniz Parkı sınırları içinde olup, özellikle Kaleköy'de bulunan dalış okulunun bu alanda eğitim ve discovery dalışlarını yaptırdığı dalış mevkisidir. Koy kuzey rüzgarlarının etkin olduğu durumlarda dalış imkanı vermemektedir.

Foto 6.7 Deniz Parkı Sınırları İçerisinde Olan Yıldız Koyu'ndan Bir

Görünüm

Kaynak: Bülent Cihangir (2011)

Koyun dip yapısı kayalık olup flora ve fauna açısından zengindir. Yıldız Koyu'nun sualtı zenginliği denizkeşanesi, denizyıldızı, ahtapotlar, ot balıkları ve papaz balıklarına rastlamak mümkündür (Selim Konya Mülakat 24 Haziran 2012). Yıldız Koyu'nda özellikle kuzey rüzgarlarının etkin olduğu dönemlerde dalışın yapılması mümkün değildir.

**Foto 6.8 Gökçeada Yıldızkoyu Kıyından Eğitim ve Discovery Dalışların
Yapıldığı Önemli Bir Koydur**

**Foto 6.9 Gökçeada Yıldızkoyu'nda Eğitim ve Discovery Dalışlar
Yapılmasında Kıyı Jeomorfolojisinin Uygunluğu Ve Suyun
Berraklığı Önemli Bir Etkendir**

6.3.4. Kaşkaval Burnu

Pırıl pırıl suların kayalar ile birleştiği ilk derin dalış bölgesi olan Kaşkaval Burnu pek akıntı almaz. Güneş öğleye kadar oraya dik vursa da öğleden sonra güneş dağların arkasında kaldığı için dip biraz loştur. 30 metrelerde kısmen biten kayalık yapısı, sazların arasına serpilmiş kayalıklar ile değişmeye başlar. Mürenlerin etkin olduğu kayaların arasında böcek, orfoz, karagöz, sinarit, mercan, vatoz gibi her türlü balığı görmek mümkündür (Şenok; 2001: 39-40; Divepark Dalış Okulu İle Mülakat 18 Ağustos 2012).

Kaşkaval Burnu Gökçeada'nın Kuzeydoğusunda bulunan Kuzulimanı'nın kuzeyinde kalan bir dalış mevkisidir (Şekil 6.4.). Kaşkaval Burnu kıyıları üst üste dizilmiş peynir dilimlerini andırdığı için bu kıyalara peynir kayalıkları da denilmektedir.

Foto 6.10 Peynir Kayalıkları'ndan Bir Görünüm

Kaynak: Bülent Cihangir (2011)

Kaşkaval Burnu kıyıları daha çok ileri düzey dalgıçların dalışına imkan sağlamaktadır. Kuzey yönlü rüzgarlar etkili olduğunda ise çok fazla tercih edilmeyen kıyı bölgesidir. Çünkü bu hava şartları dalışa imkan vermemektedir. Kaşkaval Burnu aynı zamanda duvar dalışının yapıldığı önemli bir dalış mevkisidir.

Foto 6.11 Kaşkaval Burnu Duvar Dalışlarına Uygundur

Kaynak: Bülent Cihangir (2011)

6.3.5. Aydıncık Plajı

Adanın güneydoğusunda yer alır. Aydıncık adasının iki kıyı okuyla adaya bağlanması neticesinde tombolo meydana gelmiştir. Tomboloyu ana karaya bağlayan güneydeki kıyı oku Aydıncık Plajı olarak bilinir. Plaj eğitim amaçlı dalışlara sahne olur. Burada diğer dalış mevkilerine botla ulaşım sağlanır.

Foto 6.12 Hava Fotoğrafından Aydıncık Burnu'nun Görünümü

Kaynak: Bülent Cihangir 2011

Foto 6.13 Aydıncık Plajı'nda Kıyıda Dalış Yapmak İsteyenler İçin

Divepark Dalış Okulu Eğitim ve Rekreatif Dalış Hizmeti Vermektedir

**Foto 6.14 Aydıncık Plajı Şnorkel İle Dalış Yapmak İsteyenler İçin Uygun
Bir Dalış Mevkisidir**

6.3.6. Kefalos (Eşelek Koyu)

Kefalos Koyu Gökçeada'nın güneydoğusunda bulunan Eşelek Koyu'nun diğer adıdır (Şekil 6.4.). Aydıncık Adası'nın kıyı okuyla karaya bağlanması neticesinde oluşmuş bir koydur. Kefalos koyu güney sektörlü rüzgarlara kapalı bir koy niteliğindedir. Bu koyda aynı zamanda dalış etkinlikleri yapılmaktadır.

Kefalos Koyu Çanakkale Savaşları sırasında İngilizler tarafından deniz üssü olarak kullanılmıştır. Dolayısı ile bir diğer adı da İngiliz Limanı'dır. Yüksek kayaların denizle birleştiği bu koyun dip yapısı genelde kumdur. Limana demirleyen gemiler ise sinsice çalışan Alman Denizaltılar için kolay hedef olmuştur. İşte bu hedeflerden adı bilinmeyen biri bugün denizin 18 metrelerinde yatmaktadır. Kumluk zeminde bulunan geminin bu gün yalnız bazı kalıntıları görülmektedir. Gündüz yapılan dalışlar için ilginç olan batık ve çevresi gece elektrik balığı, deniz kirpisi, kum yengeci gibi canlılarla makro fotoğrafçılar için oldukça değişik türler sergiler (Şenok 2002: 42). Batıklar kum üzerinde olup batıkların etrafını süngerler, karagöz ve papaz balıkları kaplamıştır (Divepark Dalış Okulu ile Mülakat 18 Ağustos 2012).

6.3.7. Kokina Kayalıkları

Kokina Kayalıkları Aydıncık Plajı güneybatısında bulunan botla yaklaşık 5 dakika da ulaşılabilen bir dalış mevkisidir (Şekil 6.4.). Bu dalış mevkisi daha çok eğitim ve reef dalışlarının yapıldığı geniş bir alanı kaplamaktadır. Özellikle eğitim dalışlarını yapıldığı bir mevki olup deniz üzerinden dip kayalık yapısı görülebilmektedir.

**Foto 6.15 Kokina Kayalıkları Dalış Mevkisi Kıyıya Yakın, Adadan
Görülebilien Kayalık Bir Alandır**

Foto 6.16 Kokina Kayalıkları'na Dalış Yapan Dalgıçlardan Bir Görünüm

Reef dalışı için sıfırdan başlayıp 14 metre derinliğe kadar dalınabilmektedir. Su altında birçok kovuk ve tünel bulunduğu için su altı dünyası zengin ve çeşitlidir. Bu zenginlik su altı fotoğrafçıları için uygun bir dalış bölgesi olmaktadır (Divepark Dalış Okulu ile Mülakat 18 Ağustos 2012).

6.3.8. Ak Yarlar ve Kırmızı Yarlar

Akyarlar; Kokina Kayalıklarının güney batısındaki bir dalış mevkisidir. Genellikle sahip olduğu dip yapısından dolayı reef dalışlarına uygun bir konumda olup, dalış mevkisinde daha çok discovery ve ileri düzey dalışlar yapılmaktadır.

Genellikle 13-25 metre derinlikte reef dalışı için uygun bir dalış bölgesidir. Resifler içerisinde deniz tavşanı, vatoz, yumuşak ve sert mercan çeşitleri gibi birçok deniz canlısına rastlamak mümkündür (Divepark Dalış Okulu Görüşme 18 Ağustos 2012).

6.3.9. Akya Taşı

Akya Taşı; Gökçeada'nın güneydoğusunda bulunan Aydıncık Burnu'nun yaklaşık olarak 4 km açığında bir dalış mevkisidir. Akıntısı çok fazla olan dalış bölgesinde daha çok ileri düzey dalışlar yapılmaktadır.

18-35 metre derinlikte dalış yapılmaktadır. Akyaların çok fazla olduğu bölge su altı biyolojik zenginliğe sahiptir (Divepark Dalış Okulu ile Mülakat 18 Ağustos 2012).

6.3.10. Kapıkaya

Kapıkaya Dalış Mevkisi Gökçeada'nın güneyinde bulunan Laz Koyu açıklarında bir dalış noktasıdır (Şekil 6.4.). Dalış mevkisine ulaşım tekneyle yapıp bu dalış noktasında daha çok reef dalışı yapılmaktadır.

Dalış mevkisinde ortalama 20 metrede dalış yapıp daha çok beyaz mercanlar ve böcekler görmek mümkündür (Divepark Dalış Okulu Görüşme 18 Ağustos 2012).

6.3.11. Uğurlu (Gizli Liman)

Uğurlu Limanı, Gökçeada'nın güneybatısında Akbaş Koyu ile İnce Burun arasında bulunan bir koydur (Şekil 6.4.). Bu koy kuzey rüzgarlarına kapalı olduğu için son derece sakin bir koy olup, reef dalışının yapıldığı önemli bir dalış mevkisidir.

Önemli bir dalış noktası olup, daha çok reef dalışına hizmet vermektedir. 5-40 metre arası dalışa uygundur. Birçok deniz canlısını bulundurmasının yanında ahtapot yuvası olarak adlandırılmaktadır (Divepark Dalış Okulu ile Mülakat 18 Ağustos 2012).

6.3.12. İnce Burun

İnceburun'da kıyıdan başlayan keskin kayalık yapı su altında da sürmektedir. Kuzey Ege'nin çakıllarla kaplı dip yapısında karagöz, sinarit, büyük ahtapot ve istakozlar bulunmaktadır (Şenok 2001: 40).

Gökçeada'nın batısında yer alan İnce burun önemli bir dalış mevkisidir (Şekil 6.4). Türkiye'nin en batı noktasına sahip olan İnce Burun (Uğurlu) 2-3 km'lik kumsalıyla eğitim ve reef dalışlarına sahne olmaktadır.

6.3.13. Kömür Burnu

Kömür Burnu Gökçeada'nın batı kesiminde İnce Burun dalış mevkisinin kuzeyinde kalan bir dalış bölgesidir (Şekil 6.4.). Bu dalış mevkisi Gökçeada'nın Kuzeydoğusundaki Kaleköy'de bulunan dalış okulu ve adanın güneydoğusunda Aydıncık Plajı'nda bulunan dalış okuluna uzak konumda kaldığı için genellikle çok tercih edilmeyen dalış noktasıdır. Çünkü dalış okullarının sahip olduğu botlar küçük boyutta olup, dalış maliyetini arttıracak için yakın dalış bölgeleri tercih edilmektedir. Balıkadamlarının tercihlerine göre İnce Burun, Kömür Burnu ve Uğurlu Gizli Liman bölgelerine dalış yaptırılmaktadır.

Kömür Burnu renkli su altı yapısının aralarına gizlenmiş makro yaşam, fotoğrafçılar için oldukça ilginç kareler oluşturur (Şenok 2001 40). Kömür Limanı veya Şeytan bankosu dalış mevkisinde çok zengin su altı faunasına sahiptir (Divepark Dalış Okulu ile Mülakat 18 Ağustos 2012).

BÖLÜM VII

ARAŞTIRMA ALANINDA DALIŞ TURİZMİNİN GELİŞİMİ VE YARATTIĞI ÇEKİM ETKİSİ

7.1. Dalış Turizmin Gelişimi

Bozcaada, Eceabat ve Gökçeada ilçeleri kıyılarında kıyı turizminin gelişimi bu bölgelerin imkanlarını zamanla arttırdığı gibi su altı dalış turizminin gelişimine de zemin hazırlamıştır. 1990'ların başlarında bir dalış okuluyla başlayan su altı dalış turizmi 2000'li yıllardan itibaren rekreatif amaçlı dalış turizmi ivme kazanmıştır. Günümüzde ise yerli ve yabancı yüzlerce dalgıç için çekim alanı haline gelmiştir. Araştırma alanı kıyıları, gerek İstanbul, İzmir ve Bursa, gerekse Çanakkale, Balıkesir ve Ankara illerinde yer alan dalış okullarının eğitim ve uygulama alanı olup rekreasyonel dalışlar kapsamında su altı fotoğrafçıların gözde dalış bölgeleri arasındadır. Çanakkale İli dalış turizminde Bozcaada, Eceabat ve Gökçeada İlçeleri kıyıları dalış mevkileri dalış okulları ve dalış tekneleri ile dikkat çekmektedir. Bunun yanında bu kıyılarda dalış mevkilerinin ulusal ve uluslararası tanınırlığı her geçen gün artmaktadır.

Tablo 7.1 Araştırma Alanında İlçelere Göre Dalış Okullarının Dağılımı

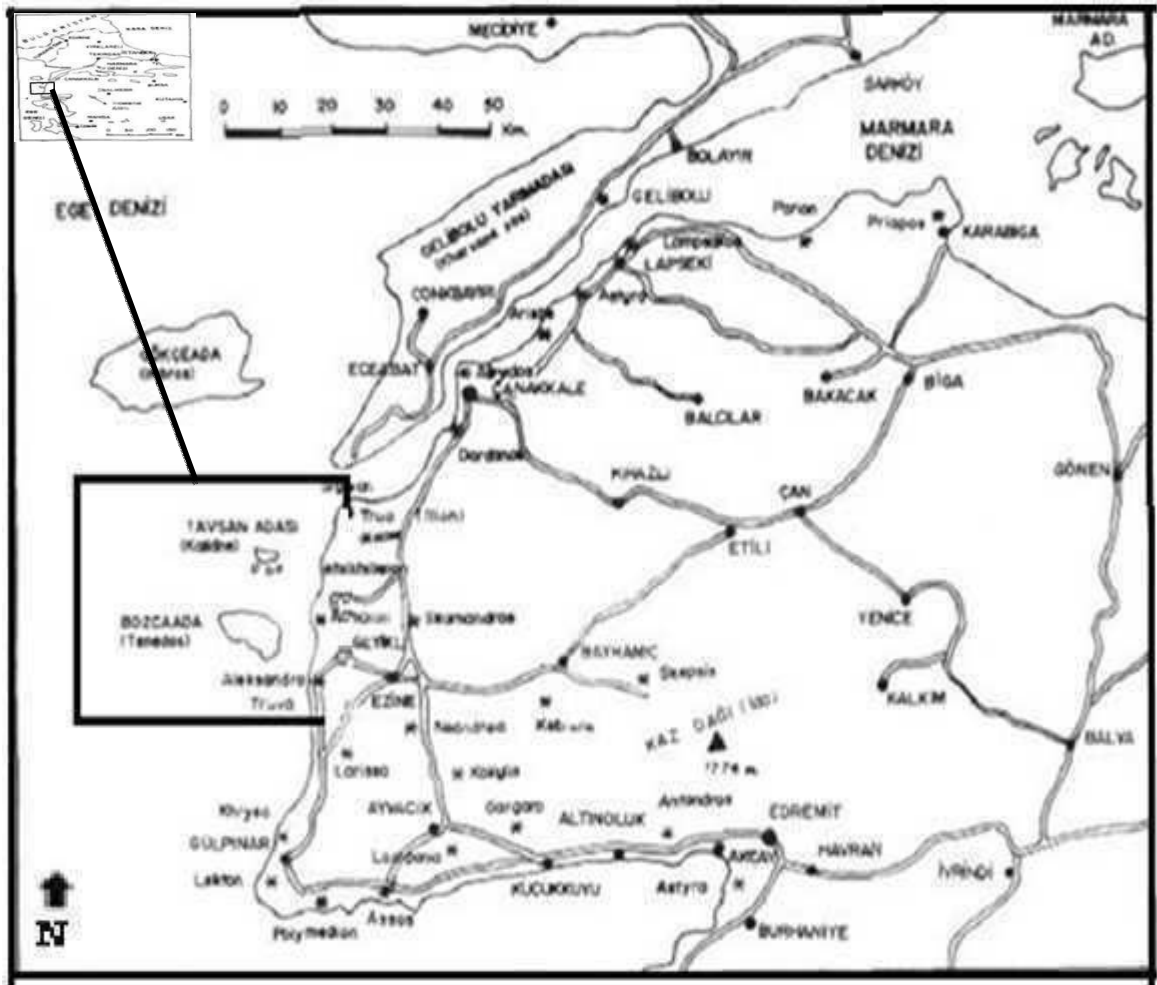
Dalış Okulunun Bulunduğu İlçeler	Dalış Okulu Sayısı
Merkez İlçe	5
Gökçeada	2
Toplam	7

Araştırma alanında Çanakkale merkezde Çanakkale Seahorse Dalış Merkezi, Çanakkale Su Sporları Kulübü Dalış Merkezi, Çanakkale Su Altı ve Can kurtarma Spor Kulübü Dalış Merkezi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Su Altı Araştırma ve Uygulama Merkezi ve Saros Diving Dalış Merkezi olarak 5 dalış okulu; Gökçeada İlçesi'nde Gökçeada Dalış Merkezi ve Divepark Dalış Okulu olmak üzere 2 dalış okulu olmak üzere toplamda 7 dalış okulu bulunmaktadır. Bunun yanında Eceabat İlçesi Kabatepe Limanında 2 dalış teknesi sezonluk olarak dalış hizmeti vermektedirler.

7.1.1. Bozcaada İlçesi Kıyıları'nda Dalış Turizmi

Bozcaada etrafında ki irili ufaklı 17 adacık (0,93km²) dahil olmak üzere 39.00 km²'lik yüz ölçümü ile küçük adalara özgü özelliklerin tümünü taşımaktadır (Can 2008: 10). Ada kıyıları dalış turizmi açısından bakir bir alan olup, su altı flora ve fauna zenginliği yanında çeşitli batıkları barındırması cazibesini arttırmaktadır.

Şekil 7.1 Bozcaada ve Tavşan Adaları Lokasyon Haritası

Bozcaada turizm potansiyeli yüksek bir adadır. Bu potansiyelin tam manasıyla kullanıma açıldığını söylemek mümkün değildir. Bozcaada'nın doğal çevresinden kaynaklanan turizm potansiyeli deniz turizmi kapsamında kıyı turizmi, dalma, su sporları ve doğal çevreyle ilgili rekreasyonel faaliyetler (doğa yürüyüşleri, bisiklet etkinlikleri, foto safari, manzara izleme, amatör balıkçılık vb.) teşkil eder (Yaşar 2005: 210).

Bozcaada 1996 yılından itibaren düzenli arabalı vapur seferlerinin başlaması ile ada turizmi kademeli ve düzenli olarak olumlu yönde gelişme seyretmiş otelcilik, ev pansiyonculuğu ve restoran işletmeciliği sektörel bazda yükselen bir trend yakalamıştır (Çenet 2008: 2). Bozcaada zengin bir tarihinin getirisi olarak özgün bir kentsel dokuya sahiptir. Rum ve Türk kültürünün izlerini bir arada barındıran evleri ve sokak dokusu son derece önemlidir (Kaptan 2008: 22).

Bozcaada'ya gelen turistlerin özelliklerine uygun olan turistik ürünlerin geliştirilmesi ve sürdürülebilir turizm planlarının geliştirilmesine katkı sağlamak turizm açısından önemli bir etkinlik olacaktır (Özkök ve Diğerleri 2008: 45). Turizmin planlanması ve geliştirilmesinde turizmin alt dallarından biri olan ve son yıllarda gelişimi ivme kazanan dalış turizmine de önemli görevler düşmektedir.

Bozcaada'nın dalışa uygun kıyı jeomorfolojisi, sualtı flora ve fauna zenginliği ve çeşitli batıkların bulunması adaya zengin bir dalış potansiyeli kazandırmıştır.

Şekil 7.2 Bozcaada Kıyılarında Bulunan Dalış Merkezi

Adanın güney kıyıları (Tuzburnu ve Batı Burnu arasındaki tüm güney sahili) kuzey sahillerine nazaran dalışa daha uygundur Ada'da Mermer Burnu, Sulu Bahçe, Bakla Taşlar, Ayazma, Kalın Burun, Mauna Adası, Mavria (Tavşan) Adaları önemli dalış

noktalarıdır. Ada da Mermer Burnu ve Çanak Koyu'nda eğitim ve reef dalışı yapılmaktadır.

Bozcaada dalış mevkileri genelde çok derin değildir. Bu nedenle kıyıdan tüplü dalış yapılan birçok dalış mevki vardır. Ada da 2011’de açılan Seahorse Dalış Merkezi’nin Çanakkale’de de bir şubesi olup, Çanakkale’den adaya dalgıç götürmektedir. Dalış sezonu ortalama üç ay (Haziran 15- Eylül 15) sürmektedir.

7.1.2. Eceabat İlçesi Kıyıları'nda Dalış Turizmi

Gelibolu Yarımadası Marmara Bölgesi'nin Güney Marmara Bölümü'nde ve Çanakkale Boğazı'nın kuzeyinde Avrupa yakasında bir yarımadadır (Badem 2008: 56).

Şekil 7.3 Eceabat İlçesi Kıyıları Lokasyon Haritası

güzergâhında bulunması, su altı biyolojik çeşitliliğini arttırmaktadır. Bu da balıkadamları saha kıyılarına çekmektedir.

Özalp (Aynalı Pazar 28 Ağustos 2011: 6-7) tarafından yapılan araştırmaya göre; Çanakkale Boğazı'nda ve Gelibolu Yarımadası Kabatepe mevkiinde I. Dünya Savaşı'nda kalma bütün ve kırık gemi, kayık, Anzak filikaları dahil 175'e yakın savaş batığı bulunmaktadır. Akıntının kuvvetli olması ve askeriyeden izin alınamaması gibi nedenlerle dalış turizminin kısıtlandığını söyleyebiliriz.

Eceabat İlçesi kıyılarında Büyük Kemikli Burnu, Küçük Kemikli Burnu, Kabatepe Mevki, Seddülbahir Bölgesi ve Çanakkale Boğazı'nda çeşitli kıyı kesimlerinde bulunan dalış mevkileri dalış turizminde önemli bir potansiyele sahiptir. Düzenli olarak Kabatepe Limanı'ndan kalkan 2 tane dalış teknesi dalgıçların isteğine göre dalışa yasak olmayan bölgelerde dalış hizmeti vermektedir.

Foto 7.2 Kabatepe Limanı'nda Bulunan Dalış İçin Kullanılan Tekneler

Şekil 7.4 Eceabat İlçesi Kıyılarında Faaliyet Gösteren Dalış Merkezleri

Kaynak: Orman Bakanlığı Milli Parklar Genel Müdürlüğü Gelibolu Yarımadası Tarihi Milli Parkı (Barış Parkı) Guidemap'ten değiştirilerek alınmıştır (2004).

Günöbirlik tekne turları daha ziyade Büyük ve Küçük Kemikli Burnu'nda bulunan dalış mevkilerinde yapılmaktadır. Dalış ekipmanlarına sahip olan tekneler dalgıçların tüm donanımın ihtiyaçlarını sağlamaya çalışmaktadır.

Foto 7.3-4 Kabatepe'de Bulunan Teknelerinin Dalış Ekipmanları

Foto 7.5-6 Büyük Kemikli Burnu Civarında Yapılan Dalış Etkinlikleri

7.1.3. Gökçeada İlçesi Kıyıları'nda Dalış Turizmi

Gökçeada Deniz Parkı denizin belli bir bölgesini korumak bunun yanında özellikle endemik canlıların yaşam alanlarını koruma altına almak için kurulmuştur. Tüm bunların yanı sıra Gökçeada Deniz Parkı su altı güzelliğini insanlara göstermek denizel ortama ait bilimsel çalışmalar yapmak amacıyla oluşturulmuş, Türkiye'nin ilk ve tek su altı parkıdır. Gökçeada Deniz Parkı'nın tesis edilmesinde biyolojik çeşitlilik ve bozulmamış denizel ortamlar önemli bir etkindir.

Foto 7.7 Kaleköy’de 2009’da Açılan Gökçeada Dalış Merkezi

Foto 7.8 Aydıncık’ta 2011’de Açılan Divepark Dalış Merkezi

7.2.2. Ulusal Düzeyde Yarattığı Çekim Etkisi

8.333 km’lik kıyı uzunluğuna sahip ve kıyılarının büyük bir bölümü Akdeniz iklimi etkisi altında bulunan Türkiye büyük ölçüde deniz turizmine sahne olmaktadır. Türkiye kıyılarının bazı kesimlerinde turizmde yoğunlaşmalar görülürken, bazı kesimleri turizme yeni açılmakta veya açılmamıştır. Ülkemizde su altı sporlarıyla ilgilenenler için dünyada eşine az rastlanan dalış bölgeleri bulunmaktadır. Bu dalış bölgeleri, su altı zenginliklerinin yanı sıra, gizliliğini ve çekiciliğini hâlen sürdürmekte ve keşfedilmeyi beklemektedir. Üç yanı denizlerle çevrili olan Türkiye Antik Çağ’dan bu yana deniz ticaret yollarının üzerinde yer almaktadır. Anadolu kıyılarında yer alan yerleşim alanlarının pek çoğu ticari gemilerin ikmal ve uğrak yerleriydi. Orta Doğu ile Batı arasındaki kültür alışverişi de kıyısı bulunduğumuz denizler üzerinden gerçekleşmişti (Yaşar 2009: 13).

Araştırma alanı dalış sezonunda (Haziran-Eylül) yaklaşık olarak 3000 dalgıca ev sahipliği yapmaktadır. Bu dalgıçlar İstanbul, Bursa, Ankara, Balıkesir, Edirne ve Çanakkale gibi illerden gelen dalgıçlardan oluşmaktadır. Araştırma alanı dalış sezonunda Gökçeada ilçesi kıyılarında dalış sezonu uzamaktadır. Özellikle Bulgaristan ve Romanya’dan gelene rüzgar sörfüyle ilgilenen turistlerin rüzgarın etkili olmadığı zamanlarda dalış turizmine rağbet göstermesi sezonun uzanmasında etkili olmaktadır.

7.3. Yaşanan Sorunlar ve Dalış Turizminin Geliştirilmesi İçin Yapılan

Çalışmalar

Bozcaada, Eceabat ve Gökçeada ilçesi kıyıları Eski Çağlardan bu yana birçok kültüre ev sahipliği yapmıştır. Bu medeniyetlerin su altındaki kalıntıları su altı arkeolojisi açısından büyük önem taşımaktadır. Araştırma için seçilen bu üç yöre son yıllarda doğal, tarihi, kültürel özelliklerinin çeşitliliği bakımından yoğun ilgi görmektedir. Araştırma alanının sahip olduğu fiziki ve beşeri çekicilikler dalış turizminde çok önemli olmakla birlikte, yasal ve fiziksel sınırlandırmalar dalış turizminin gelişimini yavaşlatmıştır. Bu sorunlar aşağıda sıralanmıştır.

1. Gelibolu Yarımadası Tarihi Milli Parkı ve Truva Milli Parkına gelen ziyaretçilere Bozcaada, Eceabat ve Gökçeada kıyılarındaki arkeolojik ve tarihi batıklar anlatılarak, sualtına merakı olan ziyaretçilerin bu dalış mevkilerine yönlendirilmesi gerekmektedir. Ancak bu konuda başarı sağlanamamıştır.

2. Araştırma alanı kıyıları batıklar açısından zengindir. Ancak dalışa yasak sahalar sebebiyle araştırma alanı dalış turizminde istenilen mesafeyi alamamıştır.
3. Bir çok tarihi batıkların kontrollü dalışa açılması gerçekleştirilememiş, su altındaki tarihsel zenginliğin akademik olarak incelenmesi, ulusal ve uluslararası tanıtımı yapılamamıştır.
4. Trolle ve zıpkınla yapılan avcılık balık ve diğer deniz canlılarına büyük zarar vermektedir.
5. Yerel Yönetimlerin dalış okullarına olan desteği yeterli düzeyde değildir.

Araştırma alanı dalış turizminin gelişiminde Gökçeada Deniz Parkı ve Saros Su Altı Müzesi en önemli iki çalışmadır. Bu iki çalışmanın Türkiye’de ilklerden olması Çanakkale İli’nde dalış turizminin gelişimi ve dalış turizminin sürdürülebilirliği açısından önem arz etmektedir.

Ege Denizi’nde, Gökçeada Denizel Koruma Alanı olarak 1999’da ilan edilmiştir ve amacı zengin habitat çeşitliliğinin korunmasıdır. Gökçeada, Türkiye’nin Ege Denizi’nde bulunan en büyük adasıdır ve kıyıları biyoçeşitlilik açısından çok zengindir. Endemik bir deniz çimeni olan, *Posidona oceanica*, 34 tür sünger, 17 tür cephelopods, 144 tür balık, 8 tür cetacean, kritik tehlike altında olan Akdeniz Foku ve tehlike altında olan *Caretta caretta* Gökçeada’da bulunmaktadır. Yıldız Koyu ve Yelken Kayaları arasındaki bölge, koruma alanı olarak ilan edilmiştir. Bölge kıyı boyunca uzanmaktadır ve 1 km’lik alanı kapsamakta ve 200 metre genişliğe sahiptir. Parkın toplam alanı 37 hektardır. 21 Şubat 1999 yılında resmi gazetede yayınlanması ile deniz koruma alanı olarak resmen ilan edilmiştir ve bütün balıkçılık aktiviteleri, dalış ve deniz trafiği yasaklanmıştır. Park çekirdek bölge ile iki tampon bölgeden oluşmaktadır. Parkta bilimsel ve eğitim amaçlı dalışlar yapılmaktadır (www.tudav.org. 18.10.21012). Gökçeada Deniz Parkı’nın sınırları 2012 yılında genişletilmiştir.

Gökçeada Deniz Parkı 2012 yılında yapılan son çalışmalarla Yıldız koy ile Yelken kaya arası olarak belirtilen parkın sınırları yaklaşık yarım mil daha uzatılarak Çiftlik koyuna kadar genişletilmiştir. Yelken kaya ile Çiftlik koyu arasında yer alan ve içerisinde sualtı mağara girişleri de olan Akdeniz Foku dahil pek çok deniz canlısı için habitat olma

özelliği taşıyan alan da bu kararla koruma altına alınmıştır (www.tudav.org. 18.10.21012). Bu karar korunan denizel alanlar ve dalış turizmi için önemli ve dikkat çekici bir adımdır.

Saros Su Altı Tarih Müzesi 2010 yılında proje olarak sunulmuş ve 2012 yılında uygulanmaya başlanmıştır. Saros Su Altı Tarih Müzesiyle Türk ulusunun direnişinin simgesi haline gelen Çanakkale Savaşları'nı görsellerle gelecek nesillere ve dünyaya aktarmayı amaçlamaktadır. Su altı tarih müzesi için ilk etapta aralarında Seyit Onbaşı'nın kullandığı topun bulunduğu 400 yapay resifi İbrice Limanı (Edirne) yakınlarında denize bırakılmış, ikinci etapta bu sefer Seyit Onbaşı'nın heykelinin de yer aldığı asker resiflerini, Türk askerinin yaralı Anzak askerini taşımasının canlandırıldığı asker resiflerini denize bırakılmıştır. Bu durum dalış turizm açısından bölgenin en büyük ihtiyacıdır. Ayrıca ileride 24 saat internet üzerinden deniz içinden canlı yayın yapılması planlanmaktadır (www.denizhaber.com 21.10.2012). Dalış turizminin geliştirilmesi için yapılan çalışmalar arasında açılan dalış okulları önemli bir yer tutmaktadır. Özellikle araştırma alanında açılan dalış okullarının dalgıç portföyüne bakıldığında dalış turizminin gelişmesinde önemli bir katkı sağladığı açıkça ortadadır.

BÖLÜM VIII

BOZCAADA, ECEABAT VE GÖKÇEADA İLÇELERİNDE

ULAŞIM VE KONAKLAMA

8.1.Ulaşım

8.1.1. Bozcaada'ya Ulaşım

Bozcaada'ya ulaşım; Çanakkale'nin 60 km güneyinde bulunan geyikli iskelesinden yaz döneminde her saat (Geyikli ve Bozcaada'dan karşılıklı) kalkan feribotla sağlanmaktadır. Talebin yoğunlaştığı dönemlerde ise ek seferler konulmaktadır. Kışın ise Gestaş firmasının düzenlemesine göre feribot kalkış saatleri değişmektedir. Gestaş'a ait arabalı feribotlar Bozcaada'ya 30 dk. süre içerisinde ulaşımı sağlamaktadırlar.

Foto 8.1 Bozcaada –Geyikli İskelesi Ulaşım Güzergahı

Foto 8.2 Geyikli İskelesi Deniz Ulaşımında Bozcaada İçin Önem Taşımaktadır

Bozcaada'ya ulaşımın ikinci yolu ise Çanakkale'den Bozcaada'ya haftanın belli günlerinde (çarşamba, cuma, cumartesi) direkt olarak deniz otobüsüyle yapılan yolculukla sağlanır.

Foto 8.3 Çanakkale'den Bozcaada'ya Ulaşım Sağlayan Eceabat İskelesi'nden Bir Görünüm

8.1.2. Eceabat İlçesi'nde Ulaşım

Eceabat'a ulaşım; Çanakkale İskelesi'nden 15-20 dk. süren Gestaş'a ait feribotlarla sağlanmaktadır. Kış ve yaz tarifiesi uygulanıp kışın saat başı kalkan feribotlar, yaz tarifiesinde her yarım saatte bir kalkmaktadır. Talebin yoğunlaştığı dönemlerde ek seferler konulmaktadır.

Foto 8.4 Çanakkale'den Eceabat'a Ulaşım Sağlayan Çanakkale İskelesinden Bir Görünüm

Foto 8.5 Eceabat Limanı'ndan Bir Görünüm

İkinci bir ulaşım yolu ise, Çanakkale Kilitbahir iskelesinden 7 dk. süren feribotla Kilitbahir Köyü iskelesine ulaşılmaktadır. Oradan karayoluyla Eceabat'a ulaşım sağlanmaktadır.

Foto 8.6 Çanakkale-Kilitbahir İskelesinden Bir Görünüm

Bunun yanında Eceabat'tan İstanbul'a karayolu ulaşımı 4 saat sürmektedir. İstanbul'dan araştırma alanına düzenli otobüs seferleri bulunmaktadır. Bu durum İstanbul'da dalış okulları öğrenci ve personeli ile rekreatif amaçlı dalış yapmak isteyenlerin araştırma alanına ulaşımı kolaylaştırmaktadır.

8.1.3. Gökçeada'ya Ulaşım

Gökçeada'ya ulaşım 3 farklı yolla sağlanmaktadır. Bunlardan birincisi Çanakkale'den haftanın belirli günlerinde direkt olarak Gökçeada'ya kalkan feribotla yapılan ulaşım ve 2 saatte sürmektedir. İkinci ulaşım yolu ise, Çanakkale'den Eceabat'a yapılan feribot yolcuğundan sonra karayoluyla Kabatepe'ye ulaşım sağlanmaktadır.

Sonrasında ise Kabatepe Limanı'ndan Gökçeada'ya yaklaşık 1,5 saat süren feribot yolculuyla ulaşım sağlanmaktadır. Üçüncü ulaşım yolu ise İstanbul'dan Gökçeada'ya havayoluyla ulaşım sağlanmaktadır.

Foto 8.7 Kabatepe Limanı'ndan Gökçeada'ya Arabalı Feribotla Sağlanmaktadır

Foto 8.8 Gökçeada Kuzulimanı'ndan Kabatepe Limanı'na Arabalı Feribotla Ulaşım Sağlanmaktadır

8.2. Konaklama

8.2.1. Bozcaada İlçesi'nde Konaklama

Tablo 8.1 Bozcaada İlçesi'nde Konaklama Tesisleri

	PANSİYON	OTEL
Toplam	88	79

Kaynak: Bozcaada Belediyesi, Haziran 2012

Bozcaada ilçesinde 88 pansiyon ve 79 otel bulunmaktadır. Bozcaada ilçe nüfusu düşünüldüğünde yeterli olmakla birlikte turizm sezonu (Haziran-Eylül) başladığında ihtiyacı karşılamakta güçlük çekilmektedir.

Tablo 8.2 Bozcaada İlçesi'nde Pansiyon ve Otellerin Yatak Kapasitesi

	PANSİYON	OTEL
Toplam	1308	1143

Kaynak: Bozcaada Belediyesi, Haziran 2012

Bozcaada ilçesinde konaklama tesislerinden en fazla yatak kapasitesi yaratan konaklama birimi pansiyonlardır. Pansiyonların yatak kapasitesi 1308 kişi iken, otellerin yatak kapasitesi 1143 kişidir.

Bozcaada İlçesi'nde bulunan otel ve pansiyonların sahip olduğu yatak kapasitesi turizm sezonunun başladığı Haziran-Eylül aylarında yetersiz kalmaktadır. Özellikle dalış turizminde balıkadamların yüksek gelir grubuna sahip olması konaklama tesislerinin yeterliliği yanında konforunun artırılması ihtiyacını doğurmaktadır.

Bozcaada da son zamanlarda turist potansiyelinden dolayı ev pansiyonculuğu, butik otel işletmeciliği yaygınlaşmaktadır. Buralar da konaklamak için önceden rezervasyon yapılarak konaklama yapılmaktadır. Bunun dışında çadır kampları kurularak konaklama yapılmaktadır.

8.2.2. Eceabat İlçesi'nde Konaklama

Tablo 8.3 Eceabat İlçesi'nde Bulunan Pansiyon, Otel ve Motel Sayısı

	PANSİYON	OTEL	MOTEL
Alçıtepe	13	-	-
Büyük Anafarta	1	-	-
İlçe Merkezi	26	8	-
Kocadere	1	-	-
Kilitbahir	12	-	-
Seddülbahir	8	-	-
Yalova	2	-	-
Toplam	63	8	0

Kaynak: Eceabat Belediyesi (Haziran 2012)

Eceabat ilçesinde konaklama tesislerinden en fazla yatak kapasitesi yaratan konaklama birimi pansiyonlardır. Alçıtepe (13), Büyük Anafarta (1), İlçe Merkezi (26), Kocadere (1), Kilitbahir (12), Seddülbahir (8), Yalova (2) toplamda 63 pansiyon bulunurken, ilçe merkezinde 8 otel bulunmaktadır.

Tablo 8.4 Eceabat İlçesi'nde Bulunan Pansiyon, Otel ve Motellerin Yatak

Kapasitesi

	PANSİYON	OTEL	MOTEL
Alçıtepe	84	-	-
Büyük Anafarta	9	-	-
İlçe Merkezi	228	573	-
Kocadere	6	-	-
Kilitbahir	162	-	-
Seddülbahir	267	-	-
Yalova	13	-	-
Toplam	769	573	0

Kaynak: Eceabat Belediyesi (Haziran 2012)

Eceabat ilçesinde konaklama tesislerinden en fazla yatak kapasitesi yaratan konaklama birimi pansiyonlardır. Alçıtepe (84), Büyük Anafarta (9), İlçe Merkezi (228), Kocadere 6), Kilitbahir (162), Seddülbahir (267), Yalova (13) olmak üzere toplamda 769 pansiyon yatak kapasitesi bulunurken, ilçe merkezinde otellerin yatak kapasitesi 573'tür.

Eceabat İlçesi'nde bulunan konaklama tesisleri ve yatak kapasitesi gelen talepleri karşılayabilecek durumdadır. İlçe kıyılarındaki dalış turizmi kapasitesi düşünüldüğünde, yeterli kapasite ve konforda konaklama tesisi bulunmaktadır. Son birkaç yılda Gelibolu Yarımadası'nda tarih turizminin popülerliğinin artması özellikle sezonun dalış turizmi sezonu ile aynı dönemde olması konaklama tesislerinin talebi karşılayamamasına yol açmaktadır.

8.2.3. Gökçeada İlçesi'nde Konaklama

Gökçeada'da tatil konutları genellikle Gökçeada şehri içinde yer almakla beraber, Kuzu Limanı, Kaleköy, Güzelceköy ve Aydıncık Körfezi'nde ikincil konutlar hızla artma eğilimi gösterebilir. Çünkü İstanbul ve diğer metropoliten merkezlerde oluşan taşınmaz talebi her iki kıtada Marmara Denizi kıyılarını tükettikten sonra Gelibolu Yarımadası'na ve son on yıldır da Gökçeada'ya kaymıştır. Adada altyapının ve ulaşım koşullarının her geçen gün daha iyiye gitmesi, adada taşınmazlara olan talebi arttırmaktadır. Özellikle İstanbullu yüksek gelir gruplarından gelen taşınmaz talebi, yazlık konut ve ikincil konut kooperatifleri adanın doğal çevresine ters biçimde arazi spekülasyonunu körüklemekte ve hatta kaçak konut baskısını arttırmaktadır. Bu arada Kuzu Limanı'nda kıyıya paralel bir tarzda uzanan tatil konutları, kıyı ile arka plan arasında görsel ilişkiyi kesmektedir. Ayrıca ticari deniz taşımacılığının bulunduğu kıyılarda tatil konutları inşasını uygun bulmamaktayız. Eşelek Köyü yakınlarında Aydıncık Körfezi kumsalları gerisinde inşa edilen ikincil konutlar gelecekte kentsel yerleşim alanı oluşturma tehlikesi yaratabilir ve sınırlı köy tarım alanlarını yutabilir ve deniz kirliliği yaratabilir. Gökçeada'nın artan turizm popülaritesine bağlı olarak sınırlı tarım arazilerinin gelecekte elden çıkması büyük bir olasılıktır (Yaşar 2006: 13-14).

Tablo 8.5 Gökçeada İlçesi'nde bulunan Pansiyon, Otel ve Motel Sayısı

	PANSİYON	OTEL	MOTEL
Uğurlu	70	1	1
Uğurlu (Tesisler)	-	3	-
İlçe Merkezi	25	6	-
Kuzulimanı	1	-	1
Aydıncık	2	-	-
Eskibademli	-	2	-
Zeytinli	-	1	-
Tepeköy	1	-	-

Yenibademli	70	-	3
Eşelek	15	-	-
Kaleköy (Yukarı)	3	-	-
Kaleköy (Aşağı)	1	1	4
Şirinköy	15	-	-
Toplam	203	11	9

Kaynak: Gökçeada Belediyesi (Haziran 2012)

Gökçeada İlçesi'nde konaklama tesislerinden en fazla yatak kapasitesi yaratan konaklama birimi pansiyonlardır. Uğurlu, İlçe merkezi, Kuzulimanı, Aydıncık, Tepeköy, Yenibademli, Eşelek, Kaleköy, ve Şirinköy'de toplam 203 pansiyon bulunurken; Uğurlu, Uğurlu Tesisler, İlçe Merkezi, Eski Bademli, Zeytinli, Kaleköy'de 11 otel bulunmaktadır. Uğurlu, Kuzulimanı, Yeni Bademli, Kaleköy'de ise toplam 9 motel bulunmaktadır.

Gökçeada'da büyük ölçekli konaklama tesisleri ve tesis yatırımları bulunmamaktadır. Burada en önemli etken, adada turizmde sezonunun kısa olmasıdır. Ada turizmde turizm sezonunun uzatılması önemlidir. Turizm sezonunun uzatılmasında ise dalış turizmi alternatif turizm seçeneklerinden biridir. Böylece ada turizmin konaklama, ulaşım ve yeme-içme sektöründe büyük yatırımlar yapılarak ada turizmde yeterli konfor sağlanacaktır. İlçe turizmi giderek gelişmesine rağmen, turizm işletme belgeli konaklama tesisleri sayısının çok az olması kaliteli hizmet bekleyen turistler açısından iyi bir tablo değildir. Gökçeada'nın konaklama altyapısı Bozcaada'ya göre daha iyi konumda olup, genellikle konaklama sorunu yaşanmaz.

Tablo 8.6 Gökçeada İlçesi'nde Pansiyon, Otel ve Motellerin Yatak Kapasitesi

	PANSİYON	OTEL	MOTEL
Uğurlu	500	120	32
Uğurlu (Tesisler)	-	750	-
İlçe Merkezi	100	300	-
Kuzulimanı	15	-	84
Aydıncık	40	-	-
Eskibademli	-	75	-
Zeytinli	-	30	-
Tepeköy	40	-	-
Yenibademli	600	-	100
Eşelek	80	-	-
Kaleköy (Yukarı)	50	-	-
Kaleköy (Aşağı)	5	150	175

Şirinköy	70	-	-
Toplam	1500	1425	391

Kaynak: Gökçeada Belediyesi (Haziran 2012)

Tablo 8.7 Araştırma Alanında Bulunan Turizm İşletme Belgeli Oteller

Tesis Adı	Oda Sayısı	Yatak Sayısı
Bozcaada Atol Otel	31	62
Eceabat Kum Otel	72	144
Gökçeada Resort Otel	60	128
Toplam	163	334

Kaynak: Çanakkale İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü (Aralık 2012)

Araştırma alanında bulunan turizm işletme belgeli otellerin oda sayısı ve yatak kapasiteleri ile dalgıç sayısı arasındaki ilişki düşünüldüğünde oda sayısı ve yatak kapasitesinin yeterli olmadığı görülmektedir. Çünkü dalış turizmiyle ilgilenen sporcular harcama gücü yüksek bireyler olup, konfor arayan kişilerdir. Bu yüzden dalış turizminin sürdürülebilirliği açısından turizm işletme belgeli otellerin artırılması gerekmektedir.

Tablo 8.8. Araştırma Alanında Turistlerin Ortalama Geceleme Süresi

Yıllar	Yerli	Yabancı
2000	1,5	1,1
2001	1,5	1,1
2002	1,7	1,1
2003	1,6	1,2
2004	1,6	1,1
2005	1,4	1,1
2006	1,4	1,3
2007	1,6	1,4
2008	1,6	1,3
2009	1,6	1,4
2010	1,6	1,3
2011	1,5	1,3

Kaynak: www.kulturturizm.gov.tr 30.12.2012

Araştırma alanında 2011 yılında geceleme süresi yerli turistler için 1.5 gün iken yabancı turistler için 1.3 gündür. Çanakkale İli'nde turistlerin ortalama geceleme süresinin arttırılması için rekreasyonel faaliyetlerin çeşitlendirilmesi gerekmektedir. Dalış etkinlikleri bu anlamda önemli bir seçenektir. Geceleme süresinin arttırılması adına sualtı dalışlarının rekreatif seçenek olarak turizm pazarına sunulması gerekmektedir. Bu anlamda potansiyel oldukça yüksektir.

BÖLÜM IX

BULGULAR VE YORUM

Araştırmanın bu bölümünde üçüncü bölümde açıklanan veri toplama aracı ile toplanan verilerin, istatistik tekniklerle çözümlenmesi sonucu elde edilen sonuçlara ve yorumlara yer verilmiştir. Araştırmanın yapıldığı Bozcaada, Eceabat ve Gökçeada İlçesi kıyılarında 257 kişi ile yapılan anket çalışmasından elde edilen nicel sonuçlar tablolar, grafik ve diyagramlar olarak düzenlenmiş, dalış turizmiyle ilişkilendirilerek yorumlanmıştır.

Analizler sonucu ortaya konan bulgular üç ana bölüme ayrılmıştır. Bunlar; 1. “Demografik özellikler ve bunların frekans ve yüzde dağılımları”, 2. Dalış turizmine ilişkin beşli likert ölçeğine göre hazırlanan anket sorularına verilen cevapların istatistik testler aracılığıyla çözümlenmesi ve yorumlar”, 3. “Anket sorularına verilen yanıtların yüzdelik dağılımları ve dalış turizmine ilişkin yorumlar” şeklinde sıralanmıştır.

9.1 Araştırma Örnekleminin Demografik Özellikleri

Araştırma örneklemini oluşturan balıkadamların demografik özellikleri Tablo 9.1 de verilmiştir. Balıkadamların demografik özelliklerine ilişkin aşağıdaki bulgulara ulaşılmıştır;

Tablo 9.1 Ankete Katılan Dalgıçların Demografik Özellikleri

Demografik göstergeler	Sayı	Oran (%)
<i>Cinsiyet</i>		
Erkek	167	65
Kadın	90	35
<i>Öğrenim Durumu</i>		
İlköğretim	3	1.2
Ortaöğretim	31	12.1
Ön lisans	36	14,0
Lisans	146	56.8
Lisansüstü	41	16,0
<i>Meslek</i>		
İşçi	12	4.7
Memur	14	5.4
Öğretmen	22	8.6
Akademisyen	19	7.4

Sağlık Çalışanı	17	6.6
Hakim/Savcı/Avukat	8	3.8
Güvenlik Görevlisi	2	0.8
Emekli	3	1.2
Mühendis/Mimar	31	12.1
Serbest Meslek	29	11.3
Diğer	100	38.9
Yaş		
18-29	117	45.5
30-39	81	31.5
40-49	45	17.5
50-59	50	5.4
60-69		
70 ve üstü		
İkamet yeri olan il		
İstanbul	108	42.0
İzmir	8	3.1
Ankara	16	6.2
Bursa	15	5.8
Balıkesir	7	2.7
Çanakkale	79	30.7
Yurtdışı	9	3.5
Diğer	15	5.8
Yıllık Gelir TL		
2-4 Bin TL	56	21.8
5-9 Bin TL	44	17.1
10-20 Bin TL	36	14.0
21-30 Bin TL	49	19.1
31-40 Bin TL	37	14.4
41-50 Bin TL	19	7.4
51-60 Bin TL	56	2.3
61 Bin TL ve üstü	10	3.9
Kaç Yıldız Balıkadam		
Bir Yıldız	140	54.5
İki Yıldız	74	28.8
Üç Yıldız	43	16.7
Dalış Hangi Kurumla Katıldığı		
Dalış Okullarıyla	154	59.9
Seyahat Acenteleriyle	5	1.9
Üniversite Dalış Kulüpleriyle	12	4.7
Kendi İmkanlarıyla	86	33.5

Ankete katılan balıkadamların % 65'i erkek ve % 35'i de kadın dalgıçlardan oluşmaktadır (Tablo 9.1). Bu da bize dalış mevkilerinde daha çok erkek dalgıçlar tarafından dalış yapıldığını göstermektedir.

Ankete katılan dalgıçların eğitim durumlarına incelendiğinde (Tablo 9.1); ilköğretim mezunlarının oranı % 1.2, ortaöğretim mezunlarının oranı ise % 12.1, ön lisans mezunlarının oranı % 14, lisans mezunlarının oranı % 56.8 ve lisansüstü mezunlarının

oranı % 16 olduğu görülmektedir. Oranların dağılımına gözden geçirdiğimizde; dalgıçların en az ilköğretim mezunu eğitime sahip kişiler olmakla birlikte, % 86'sının önlisans-lisansüstü arasında bir mezuniyete sahip oldukları anlaşılmaktadır. Bu da dalgıçların sosyo-ekonomik seviyesinin yüksek bireyler olduğunu göstermektedir.

Araştırma örneklemini oluşturan dalgıçların yaş gruplarına göre dağılımı incelendiğinde (Tablo 9.1) % 45.5'i 18-29 yaş grubunda, % 31.5'i 30-39 yaş grubunda, % 17.5'i 40-49 yaş grubunda, % 5.4'ü 50-59 yaş grubunda bulunurken, 60-69 ile 70 ve üstü yaş grubunda dalgıç bulunmamaktadır. Bu bulgu bize ankete katılan dalgıçların daha çok 18-29 yaş arası genç dalgıçlardan oluştuğunu göstermektedir. Gençlerin daha fazla rağbet gösterdiği anlaşılmaktadır.

Ankete katılan dalgıçların mesleklerine dair oranları incelediğimizde (Tablo 9.1); % 4.7'si işçi, yüzde % 5.4'ü memur, % 8.6'sı öğretmen, % 7.4'ü akademisyen ve % 6.6'si sağlık çalışanı, % 3.8'i hakim/savcı/avukat, % 0.8'i güvenlik görevlisi, % 1.2'si emekli, % 12'si mühendis/mimar, % 11.3'ü serbest meslek ve % 38.9 diğer mesleklere ait olduğu ortaya çıkmıştır (Tablo 9.1).

Ankete katılan dalgıçları ikamet ettikleri ile göre incelediğimizde % 42.0'si İstanbul İli, % 3.1'i İzmir İli, % 6.2'si Ankara İli, % 5.8'i Bursa İli, % 2.7'si Balıkesir İli, % 30.7'si Çanakkale İli, diğer illerin oranı ise % 5.8'idir. % 3.5'i ise yurtdışı orijinlidir. Dalgıçların daha çok İstanbul ve Çanakkale illerinden gelmesi dalış bölgesine yakın olan dalış okullarının sahamızı eğitim-uygulama-rekreasyon alanı olarak görmelerinden kaynaklanmaktadır. Bu illerde rekreatif amaçlı dalışa ilgi duyan balıkadamların araştırma alanını tercih etmesinde coğrafi yakınlık ve dalış mevkilerinin çekiciliği etkindir. İstanbul İli'nde dalışla ilgilenen ve ekonomik gelir seviyesi yüksek olan dalgıçların çalışma alanını tercih etmesi dalış turizmine hareketlilik kazandırmaktadır. Bunun yanında çalışma alanının onlarca tarihi ve antik batıklara sahip olması, Akdeniz ve Karadeniz geçiş alanında olması nedeniyle her iki denizin flora ve fauna özelliklerini bir arada bulundurması çekim etkisi yaratmaktadır.

Araştırma alanına gelen dalgıçların ikametgahlarının belirli illerde toplanması (İzmir, Çanakkale, Bursa, İstanbul, Balıkesir gibi) bölgesel bir çekim etkisi yarattığının göstergesidir.

Araştırma örneklemini oluşturan dalgıçların yıllık kazancını ele aldığımızda (Tablo 9.1) dalgıçların % 21.8'i 2-4 bin TL, % 17.1'i 5-9 bin TL, % 14.0'ı 10-20 bin TL, % 19.1'i 21-30 bin TL, % 14.4'ü 31-40 bin TL, % 7.4'ü 41-50 bin TL, % 2.3'ü 51-60 bin TL, % 3.9'u 61 bin TL ve üstü kazanca sahiptir.

30-60 bin TL gelir grubuna sahip olan dalgıçların yaklaşık % 25 orana sahip olması araştırma alanı dalış mevkilerinin yüksek gelir grubundan dalgıçları çekme bakımından önemli bir mesafe aldığının işaretidir.

Ankete katılan dalgıçların % 54.5'i bir yıldız, % 28.6'i iki yıldız, % 16.7'si üç yıldız dalıcılardan oluşmaktadır. Ankete katılan dalgıçların % 54.5'inin bir yıldız balıkadam olması, dalış eğitimi alıp çalışma alanının tarihsel değerlerini (batıkları) ve su altı flora ve fauna çeşitliliğini görme isteğini ortaya koymaktadır. Yine bazı dalgıçların dalış mevkilerine yıllardır gelmesi bu dalış mevkilerindeki değişimi gözleme açısından önemli kılmaktadır.

Ankete katılan dalgıçların hangi kurumlar aracılığıyla dalış turizmine katıldığını ele aldığımızda (Tablo 9.1) % 59.9'u dalış okulları aracılığıyla, % 1.9'u seyahat acenteleri aracılığıyla, % 4.7'si üniversite dalış kulüpleri aracılığıyla, % 33.5'i de kendi imkanlarıyla dalış turizmine katılım sağlamaktadır.

Bu bölümde dikkat çeken nokta ankete katılanların yarısından fazlasının (% 59.9'unun) dalış okulları aracılığıyla dalış turizmine katılmasıdır. Dalış okullarının dalış bölgelerine ilişkin çeşitli programlar yaparak dalış etkinliği düzenlemesi önemli bir katılım sağlamaktadır.

Dalgıçların % 33.5'i kendi imkanlarıyla dalış turizmine katılım sağlamaktadır. Bu da dalgıçların dalış sporu rekreasyonel bir ihtiyacı olarak görmelerinden kaynaklanmaktadır.

9.2. Katılımcıların Dalış Turizmine İlişkin Kendilerine Ait Önermelere

Verdikleri Cevapların Değerlendirilmesi

Çalışmanın bu bölümünde balıkadamların anketin üçüncü bölümünde yer alan ve dalış turizmine ilişkin görüşlerinin sorgulandığı sorulara dair istatistikî testler yer olmaktadır. Bu testler sırasında üçüncü bölüme ait yanıtların ortalaması ölçek değerleri şeklinde adlandırılmıştır.

9.2.1. Katılımcıların Cinsiyetlerine Göre Ölçek Değerlerinin Değişip

Değişmediğinin Araştırılması

Araştırmaya katılan dalgıçların cinsiyetlerine göre oluşan grupların, anket sorularına verdikleri yanıtlar arasında anlamlı bir fark olup oluşmadığına yönelik *t testi* uygulanmıştır. Sınama için güvenirlik düzeyi % 5 olarak belirlenmiştir. Buna rağmen, cinsiyete bağlı olarak oluşan grupların sorulara verdikleri yanıtlar arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır (Tablo 9.2).

Tablo 9.2 Katılımcıların Cinsiyetlerine Göre Ölçek Değerlerinin Değişip

Değişmediğinin Araştırılmasına İlişkin T Testi Sonuçları Faktörler

Cinsiyet	N	$\bar{X}$	S	Sd	t	p
Erkek	167	3,4551	,28434	,02997	-1295	,197
Kadın	90	3,5061	,30990	,02398	-1329	

Her iki cinsiyet grubuna dahil anketörlerin, sorulara verdikleri yanıt ortalamalarına bakıldığında erkeklerin kadınların sayısı iki katı olmasına rağmen, dalış turizmi bilinci bakımından birbirine yakın olduklarını göstermektedir. Böylece cinsiyetin, kişilerin dalış turizmine yönelik bilgi, görüş ve bilinç durumları üzerinde bir etkiye sahip olmadığı izlenimi edinilmektedir

9.2.2. Katılımcıların Yaşlarına Göre Ölçek Değerlerinin Değişip

Değişmediğinin Araştırılması

Dalgıçların anketin 3. bölümünde bulunan anket sorularının yaş gruplarına göre karşılaştırılmasında tek faktörlü varyans analizi (one-way ANOVA) kullanılmıştır. Bu analiz sürecinde 25 soru maddesi bağımlı değişken, farklı yaş seviyeleri ise bağımsız değişken olarak belirlenmiştir. Bu da katılımcıların sorulara verdikleri yanıtlar üzerinde yaş gruplarının bir etkisinin olmadığını göstermektedir (Tablo 9.3).

Tablo 9. 3 Katılımcıların Yaşlarına Göre Ölçek Değerlerinin Değişip Değişmediğinin Araştırılmasına İlişkin Anova Testi Sonuçları

	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	p	Anlamlı Fark
Gruplar içi	,642	3	,214	2,392	,069	
Toplam	22,647	253	,090			
	23,290	256				

Elde edilen bulgular; konu ile ilgili bütün yaş gruplarındaki dalgıçların dalış turizmine ilişkin aralarında anlamlı bir fark olmadığı gözlenmiştir.

Tablo 9.4. Katılımcıların Yaşlarına Göre Ölçek Değerlerinin Değişip Değişmediğinin Araştırılmasına İlişkin Betimsel Veriler

	N	$\bar{X}$	S
18-29	117	3,43	,287
30-39	81	3,51	,307
40-49	45	3,53	,269
50-59	14	3,60	,421
Total	257	3,48	,301

Tablo 9.4. incelendiğinde katılımcıların yaşlarına göre ölçek değerlerinin değişip değişmediğinin araştırılmasına ilişkin betimsel verilerde istatistikî olarak anlamlı bir farklılık göstermemektedir.

9.2.3. Katılımcıların İkamet Ettiklere Yere Göre Ölçek Değerlerinin Değişip

Değişmediğinin Araştırılması

Dalgıçlara dalış turizmine yönelik uygulanan anket sorularının ikamet ettikleri yere göre karşılaştırılmasında tek faktörlü varyans analizi (one-way ANOVA) kullanılmıştır. Farklı ikametgah yerlerinden gelen dalgıçların anketin 3. bölümünde bulunan dalış turizmine ilişkin anket sorularına verdikleri yanıtların, farklı ikametgah grupları arasında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. Bu da ziyaretçilerin sorulara verdikleri yanıtlar üzerinde ikametgah yerlerinin bir etkisinin olmadığını göstermektedir (Tablo 9.5).

Tablo 9.5 Katılımcıların İkamet Ettiklere Yere Göre Ölçek Değerlerinin**Değişip Değişmediğinin Araştırılmasına İlişkin Annova Testi Sonuçları**

	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	p	Anlamlı Fark
Gruplararası	,944	7	,135	1,502	,167	
Gruplarıçi	22,346	249	,090			
Toplam	23,290	256				

Tablo 9.6. Katılımcıların İkamet Ettiklere Yere Göre Ölçek Değerlerinin Değişip**Değişmediğinin Araştırılmasına İlişkin Betimsel Veriler**

	N	$\bar{X}$	S
İstanbul	108	3,50	,320
İzmir	8	3,55	,162
Ankara	16	3,44	,162
Bursa	15	3,46	,186
Balıkesir	7	3,47	,204
Çanakkale	79	3,46	,327
Yurtdışı	9	3,74	,326
Diğer	15	3,37	,239
Toplam	257	3,48	,301

Tablo 9.6. incelendiğinde katılımcıların ikamet ettikleri yere göre ölçek değerlerinin değişip değişmediğinin araştırılmasına ilişkin betimsel verilerde istatistikî olarak anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir.

9.2.4. Katılımcıların Öğrenim Durumlarına Göre Ölçek Değerlerinin**Değişip Değişmediğinin Araştırılması**

Bu bölümde, araştırmaya katılan dalgıçların, öğrenim durumlarına göre oluşturulan gruplar arasında, sorulara verdikleri yanıtlar açısından anlamlı bir farklılaşma olup olmadığı ANOVA testine göre sorgulanmıştır. Bu analiz sürecinde 25 soru maddesi bağımlı değişken, farklı öğrenim durumları ise bağımsız değişken olarak belirlenmiştir. Farklı eğitim seviyesine sahip gruplardaki dalgıçların anket sorularına verdikleri yanıtlara göre yapılan varyans analizinde, farklı eğitim seviyesine sahip gruplar arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır (Tablo 9.7).

Tablo 9.7 Katılımcıların Öğrenim Durumlarına Göre Ölçek Değerlerinin**Değişip Değişmediğinin Araştırılmasına İlişkin Anova Testi Sonuçları**

	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	p	Anlamlı Fark
Gruplararası	,755	4	,189	2,111	,080	
Gruplarıçi	22,535	252	,089			
Toplam	23,290	256				

Tablo 9.8. Katılımcıların Öğrenim Durumlarına Göre Ölçek Değerlerinin**Değişip Değişmediğinin Araştırılmasına İlişkin Betimsel Veriler**

	N	$\bar{X}$	S
Lisansüstü	41	3,51	,286
Lisans	146	3,44	,273
Ön lisans	36	3,54	,322
Ortaöğretim	31	3,59	,345
İlköğretim	3	3,53	,757
Toplam	257	3,48	,301

Tablo 9.8. incelendiğinde katılımcıların öğrenim durumlarına göre ölçek değerlerinin değişip değişmediğinin araştırılmasına ilişkin betimsel verilerde istatistikî olarak anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir.

9.2.5. Katılımcıların Mesleklerine Göre Ölçek Değerlerinin Değişip**Değişmediğinin Araştırılması**

Dalgıçlardan farklı mesleklere göre oluşturulan grupların anket sorularına verdikleri yanıtların, gruplar arasında anlamlı bir farklılaşma oluşturup oluşturmadığına yönelik olarak, tek faktörlü varyans analizi (one-way ANOVA) süreci izlenmiştir. Uygulanan *Varyans* analizi sonucunda gruplar arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır.

Tablo 9.9 Katılımcıların Mesleklerine Göre Ölçek Değerlerinin Değişip**Değişmediğinin Araştırılmasına İlişkin Anova Testi Sonuçları**

	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	p	Anlamlı Fark
Gruplararası	1,221	10	,122	1,361	,199	
Gruplarıçi	22,069	246	,090			
Toplam	23,290	256				

Tablo 9.10. Katılımcıların Mesleklerine Göre Ölçek Değerlerinin Değişip Değişmediğinin Araştırılmasına İlişkin Betimsel Veriler

	N	$\bar{X}$	S
İşçi	12	3,52	,259
Memur	14	3,59	,315
Öğretmen	22	3,45	,201
Akademisyen	19	3,54	,288
Sağlık Çalışanı	17	3,44	,343
Hakim/Savci/Avukat	8	3,30	,372
Güvenlik Gör.	2	3,36	,282
Emekli	3	3,14	,362
Mühendis/Mimar	31	3,55	,300
Serbest Meslek	29	3,53	,353
Diğer	100	3,46	,289
Toplam	257	3,48	,301

Tablo 9.10. incelendiğinde katılımcıların mesleklerine göre ölçek değerlerinin değişip değişmediğinin araştırılmasına ilişkin betimsel verilerde istatistikî olarak anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir.

9.2.6. Katılımcıların Yıllık Gelirlerine Göre Ölçek Değerlerinin Değişip

Değişmediğinin Araştırılması

Bu bölümde, araştırmaya katılan kişilerin, yıllık gelirlerine göre oluşturulan gruplar arasında, sorulara verdikleri yanıtlar açısından anlamlı bir farklılaşma olup olmadığı *Varyans* analizi ile sorgulanmıştır. Bu analizde farklı gelir grubunda bulunan dalgıçların sorulara verdikleri yanıtlar arasında, anlamlı bir fark bulunamamıştır (Tablo 9.11).

Tablo 9.11 Katılımcıların Yıllık Gelirlerine Göre Ölçek Değerlerinin Değişip

Değişmediğinin Araştırılmasına İlişkin Anova Sonuçları

	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	p	Anlamlı Fark
Gruplararası	1,165	7	,166	1,873	,075	
Gruplarıçi	22,125	249	,089			
Toplam	23,290	256				

Tablo 9.12. Katılımcıların Yıllık Gelirlerine Göre Ölçek Değerlerinin Değişip Değişmediğinin Araştırılmasına İlişkin Betimsel Veriler

	N	$\bar{X}$	S
2-4 Bin	56	3,46	,270
5-9 Bin	44	3,46	,359
10-20 Bin	36	3,49	,376
21-30 Bin	49	3,60	,283
31-40 Bin	37	3,44	,241
41-50 Bin	19	3,36	,216
51-60 Bin	6	3,62	,125
61 Bin ve Üstü	10	3,45	,277
Toplam	257	3,48	,301

Tablo 9.12. incelendiğinde katılımcıların yıllık gelirlerine göre ölçek değerlerinin değişip değişmediğinin araştırılmasına ilişkin betimsel verilerde istatistikî olarak anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir.

9.2.7. Katılımcıların Kaç Yıldız Balıkadam Olup Olmadığına Göre Ölçek

Değerlerinin Değişip Değişmediğinin Araştırılması

Dalgıçların verdikleri cevapların kaç yıldıza sahip olduklarına göre karşılaştırılmasında tek faktörlü varyans analizi (one-way ANOVA) kullanılmıştır. Farklı yıldızlara sahip olan dalgıçların anketin 3. bölümünde bulunan dalış turizmine ilişkin anket sorularına verdikleri yanıtların, farklı yıldıza sahip olan dalgıçlar arasında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. Bu da dalgıçların sorulara verdikleri yanıtlar üzerinde dalgıç yıldızlarının bir etkisinin olmadığını göstermektedir (Tablo 9.13).

Tablo 9.13 Katılımcıların Kaç Yıldız Balıkadam Olup Olmadığına Göre Ölçek

Değerlerinin Değişip Değişmediğinin Araştırılması

	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	p	Anlamlı Fark
Gruplarası	,196	2	,098	1,080	,341	
Gruplariçi	23,093	254	,091			
Toplam	23,290	256				

Tablo 9.14. Katılımcıların Kaç Yıldız Balıkadam Olup Olmadığına Göre Ölçek Değerlerinin Değişip Değişmediğinin Araştırılmasına İlişkin Betimsel Veriler

	N	$\bar{X}$	S
1 Yıldız	140	3,46	,323
2 Yıldız	74	3,50	,258
3 Yıldız	43	3,53	,295
Toplam	257	3,48	,301

Tablo 9.14. incelendiğinde katılımcıların kaç yıldızlı balıkadam olup olmadığına göre ölçek değerlerinin değişip değişmediğinin araştırılmasına ilişkin betimsel verilerde istatistikî olarak anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir.

9.2.8. Katılımcıların Ne Kadar Süredir Dalış Yaptıklarına Göre Ölçek

Değerlerinin Değişip Değişmediğinin Araştırılması

Dalgıçlara dalış turizmine yönelik uygulanan anket sorularının balıkadamların ne kadar süredir dalış yaptıklarına ilişkin karşılaştırılmasında tek faktörlü varyans analizi (one-way ANOVA) kullanılmıştır. Farklı dalış sürelerine sahip olan dalgıçların anketin 3. bölümünde bulunan dalış turizmine ilişkin anket sorularına verdikleri yanıtların, farklı dalış sürelerine sahip olan dalgıçlar arasında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. Bu da dalgıçların sorulara verdikleri yanıtlar üzerinde dalgıçların dalış sürelerine bir etkisinin olmadığını göstermektedir (Tablo 9.15).

Tablo 9.15. Katılımcıların Ne Kadar Süredir Dalış Yaptıklarına Göre Ölçek

Değerlerinin Değişip Değişmediğinin Araştırılması

	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	p	Anlamlı Fark
Gruplararası	,825	6	,138	1,531	,169	
Gruplariçi	22,464	250	,090			
Toplam	23,290	256				

Tablo 9.16. Katılımcıların Ne Kadar Süredir Dalış Yaptıklarına Göre Ölçek**Değerlerinin Değişip Değişmediğinin Araştırılmasında Betimsel Veriler**

	N	$\bar{X}$	S
1-3 Yıl	138	3,45	,290
4-7 Yıl	41	3,50	,264
8-10 Yıl	24	3,49	,303
11-15 Yıl	23	3,53	,337
16-20 Yıl	17	3,49	,293
21-25 Yıl	3	3,64	,348
26 Yıl ve Üstü	11	3,70	,428
Toplam	257	3,48	,301

Tablo 9.16. incelendiğinde katılımcıların kaç ne kadar süre dalış yaptıklarına göre ölçek değerlerinin değişip değişmediğinin araştırılmasına ilişkin betimsel verilerde istatistikî olarak anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir.

9.2.9. Katılımcıların Hangi kurumlar Aracılığıyla Dalış Yaptıklarına Göre**Ölçek Değerlerinin Değişip Değişmediğinin Araştırılması**

Dalgıçlara dalış turizmine yönelik uygulanan anket sorularında balıkadamların dalgıçların hangi kurumlar aracılığıyla dalış turizmine katıldıklarının karşılaştırılmasında tek faktörlü varyans analizi (one-way ANOVA) kullanılmıştır. Bu analiz sonucunda dalgıçların sorulara verdikleri yanıtlar arasında anlamlı bir fark olmadığı gözlenmiştir (Tablo 9.17).

Tablo 9.17. Katılımcıların Hangi kurumlar Aracılığıyla Dalış Yaptıklarına**Göre Ölçek Değerlerinin Değişip Değişmediğinin Araştırılması**

	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	p	Anlamlı Fark
Gruplararası	,360	3	,120	1,323	,267	
Gruplariçi	22,930	253	,091			
Toplam	23,290	256				

Tablo 9.18. Katılımcıların Hangi kurumlar Aracılığıyla Dalış Yaptıklarına Göre Ölçek Değerlerinin Değişip Değişmediğinin Araştırılmasında Betimsel Veriler

	N	$\bar{X}$	S
Dalış Okul	154	3,49	,294
Seyahat Acentesi	5	3,35	,268
Üniversite Dalış	12	3,34	,183
Kendi İmkanlarım	86	3,50	,325
Toplam	257	3,48	,301

Tablo 9.18. incelendiğinde katılımcıların hangi kurumlar aracılığıyla dalış yaptıklarına göre ölçek değerlerinin değişip değişmediğinin araştırılmasına ilişkin betimsel verilerde istatistikî olarak anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir.

9.3 Anket Sorularına Verilen Görüşlerin Dağılımları

9.3.1 “Eceabat İlçesi Kıyılarında Yer Alan Batıklar Su Altı Dalış Turizmi

İçin Yeterli Çekicilik Yaratmaktadır” Önermesine İlişkin Görüşlerin Dağılımı

Eceabat ilçesi kıyılarında yer alan batıklar su altı dalış turizmi için yeterli çekicilik yaratmaktadır önermesine verilen yanıtların dağılımı incelendiğinde (Tablo 9.19) katılmıyorum diyenlerin oranı % 1,9, fikrim yok diyenlerin oranı % 26,1, katılıyorum diyenlerin oranı % 38,9, kesinlikle katılıyorum diyenlerin oranı % 33,1 olarak belirlenmiştir.

Tablo 9.19 “Eceabat İlçesi Kıyılarında Yer Alan Batıklar Su Altı Dalış Turizmi İçin Yeterli Çekicilik Yaratmaktadır” Önermesine İlişkin Görüşlerin Dağılımı

	f	%	Toplam Yüzde
Kesinlikle Katılmıyorum	...	...	...
Katılmıyorum	5	1,9	1,9
Fikrim Yok	67	26,1	28,0
Katılıyorum	100	38,9	66,9
Kesinlikle Katılıyorum	85	33,1	100,0
Toplam	257	100,0	

Katılıyorum (% 38,9) ve kesinlikle katılıyorum (% 33,1) oranları toplamının yaklaşık olarak % 72 olması, Eceabat İlçesi kıyıları dalış turizminde batıkların çok önemli bir yeri olduğunu ve balıkadamlar için çekicilik unsuru olduğunu göstermektedir. Fikrim yok diyenlerin oranı % 26.1 gibi bir oran göstermesi ise iki açıdan yorumlanabilir. Birincisi dalışa katılanların dalış mevkilerinin sahip olduğu batıklar hakkında çok fazla bilgi sahibi olmadıklarını göstermektedir. İkincisi ise dalış turizminde çekicilik yaratan unsurların tanıtımının yetersiz olduğunu göstermektedir.

9.3.2. “Gökçeada ve Bozcaada İlçeleri Kıyıları Su Altı Flora ve Faunası

Açısından Dalış Turizmi İçin Yeterli Çekicilik Yaratmaktadır”

Önermesine İlişkin Görüşlerin Dağılımı

Gökçeada ve Bozcaada ilçeleri kıyıları su altı flora ve fauna açısından dalış turizmi için yeterli çekicilik yaratmaktadır sorusuna verilen cevaplara ilişkin dağılımı incelendiğinde; katılmıyorum diyenlerin oranı % 1,2, fikrim yok diyenlerin oranı % 26,8, katılıyorum diyenlerin oranı % 39,3 ve kesinlikle katılıyorum diyenlerin oranı % 32,7 (Tablo 9.20) olarak belirlenmiştir. Yüzdelik dağılımlarda katılıyorum (% 39,3) ve kesinlikle katılıyorum (% 32,7) oranları toplamının yaklaşık olarak % 72 olması, Bozcaada ve Gökçeada ilçeleri kıyıları dalış turizminde su altı florası ve faunasının önemli bir çekim unsuru olduğunu göstermektedir.

Tablo 9.20 “Gökçeada ve Bozcaada İlçeleri Kıyıları Su Altı Flora Ve Faunası

Açısından Dalış Turizmi İçin Yeterli Çekicilik Yaratmaktadır”

Önermesine İlişkin Görüşlerin Dağılımı

	f	%	Toplam Yüzde
Kesinlikle Katılmıyorum	...	...	...
Katılmıyorum	3	1,2	1,2
Fikrim Yok	69	26,8	28,0
Katılıyorum	101	39,3	67,3
Kesinlikle Katılıyorum	84	32,7	100,0
Toplam	257	100,0	

Dağılımlarda fikrim yok oranının % 26.8 gibi bir oran göstermesi, gelen dalgıçların ilk defa burada dalış yapmalarından kaynaklandığı görüşündeyiz.

Katılmıyorum görüşüne sahip dalgıçların oranının % 1,2 olmasının sebebi ise profesyonel ve ekonomik yönden iyi bir konumda olan balıkadamların tropik denizlerde dalış yapıp sıcak denizlerdeki su altı flora ve fauna zenginliğiyle bölgeyi kıyaslamasından kaynaklanmaktadır.

9.3.3 “Eceabat İlçesi Kıyıları Su Altı Flora ve Faunası Açısından Zengindir”

Önermesine İlişkin Görüşlerin Dağılımı

Eceabat ilçesi kıyıları su altı flora ve fauna açısından dalış turizmi için yeterli çekicilik yaratmaktadır sorusuna verilen görüşlerine ilişkin dağılımları incelediğimizde; katılmıyorum diyenlerin oranı % 2,7, fikrim yok diyenlerin oranı % 39,7, katılıyorum diyenlerin oranı % 31,5 ve kesinlikle katılıyorum diyenlerin oranı % 26,1 (Tablo 9.21) olarak belirlenmiştir.

Tablo 9.21 “Eceabat İlçesi Kıyıları Su Altı Flora ve Faunası Açısından Zengindir” Önermesine İlişkin Görüşlerin Dağılımı

	f	%	Toplam Yüzde
Kesinlikle Katılmıyorum	...	...	...
Katılmıyorum	7	2,7	2,7
Fikrim Yok	102	39,7	42,4
Katılıyorum	81	31,5	73,9
Kesinlikle Katılıyorum	67	26,1	100,0
Toplam	257	100,0	

Katılıyorum (% 31,5), kesinlikle katılıyorum (% 26,1) oranları toplamının % 57,6 olması bu kıyıların dalış turizminde su altı florası ve faunasının yarattığı çekicilik açısından Bozcaada ve Gökçeada kıyılarının gerisinde olduğunu göstermektedir. Fikrim yok oranının % 39,7 gibi bir oran teşkil etmesi, bölgeye gelen dalgıçların ilk defa dalış yapacak olmalarından kaynaklanmaktadır.

Katılmıyorum diyenlerinin oranının % 2,7 olması, Eceabat ilçesi kıyılarının su altı flora ve faunası bakımından başka dalış bölgelerine göre zenginliğe sahip olduğunun göstergesidir.

9.3.4 “Gökçeada, Bozcaada İlçeleri Kıyıları Batıklar Açısından Zengindir”

Önermesine İlişkin Görüşlerin Dağılımı

Gökçeada ve Bozcaada ilçeleri kıyıları batıklar açısından zengindir önermesine ilişkin dağılımları incelediğimizde; katılmıyorum diyenlerin oranı % 1,6, fikrim yok diyenlerin oranı % 36,2, katılıyorum diyenlerin oranı % 29,2 ve kesinlikle katılıyorum diyenlerin oranı % 33,1 (Tablo 9.14) olarak belirlenmiştir.

Tablo 9.22. “Gökçeada, Bozcaada İlçeleri Kıyıları Batıklar Açısından Zengindir” Önermesine İlişkin Görüşlerin Dağılımı

	f	%	Toplam Yüzde
Kesinlikle Katılmıyorum	...	...	...
Katılmıyorum	4	1,6	1,6
Fikrim yok	93	36,2	37,7
Katılıyorum	75	29,2	66,9
Kesinlikle Katılıyorum	85	33,1	100,0
Toplam	257	100,0	

Katılıyorum (% 29,2) ve kesinlikle katılıyorum (% 33,1) oranları toplamının % 62,3 olması bu kıyıların dalış turizminde batıkların açısından çok önemli bir yeri olduğunu ve balıkadamlar için çekicilik unsuru olduğunu göstermektedir. Yüzdelik dağılımlarda fikrim yok oranının % 36,2 gibi bir oran çıkması adalara gelen dalgıçların ilk defa dalış yaptıklarını ortaya koymaktadır.

9.3.5. “Eceabat İlçesi Kıyılarında Su Altı Dalış Turizmi Tanıtımını Yeterli

Bulmaktayım” Önermesine İlişkin Görüşlerin Dağılımı

Eceabat İlçesi kıyılarında su altı dalış turizmi tanıtımını yeterli bulmaktayım görüşlerine ilişkin dağılımları incelendiğinde; katılmıyorum diyenlerin oranı % 55,3, fikrim yok diyenlerin oranı % 27,6, katılıyorum diyenlerin oranı % 5,1 ve kesinlikle katılmıyorum diyenleri oranı ise % 12,1 (Tablo 9.23) olarak belirlenmiştir.

Eceabat İlçesi kıyıları su altı dalış turizmi tanıtımını yeterli bulmaktayım önermesine ilişkin dağılımları incelediğimizde; katılmıyorum % 55,3 ve kesinlikle katılmıyorum % 12,1 diyenlerin oranları toplamda % 67,4’ü bulmaktadır.

Tablo 9.23. “Eceabat İlçesi Kıyıları Su Altı Dalış Turizmi Tanıtımını Yeterli Bulmaktayım” Önermesine İlişkin Görüşlerin Dağılımı

	f	%	Toplam Yüzde
Kesinlikle Katılmıyorum	31	12,1	12,1
Katılmıyorum	142	55,3	67,3
Fikrim yok	71	27,6	94,9
Katılıyorum	13	5,1	100,0
Kesinlikle Katılıyorum	...	...	...
Toplam	257	100,0	...

Bu oranın Eceabat ilçesi kıyılarının su altı flora ve fauna çeşitliliği zenginliğinin yanında çok sayıda antik ve tarihi batığın tanıtımın yeterli olmadığını göstermektedir.

9.3.6. “Gökçeada ve Bozcaada İlçeleri Kıyılarına Su Altı Dalış Turizmi İçin

Gelenler Konaklama Sorunu Yaşamamaktadır” Önermesine İlişkin

Görüşlerin Dağılımı

Gökçeada ve Bozcaada ilçeleri kıyılarına su altı dalış turizmi için gelenler konaklama sorunu yaşamamaktadır önermesine ilişkin dağılımları incelediğimizde; katılmıyorum diyenlerin oranı % 23,7, fikrim yok diyenlerin oranı % 40,1, katılıyorum diyenlerin oranı % 27,2, kesinlikle katılıyorum diyenlerin oranı % 8,2, kesinlikle katılmıyorum diyenlerin oranı % 0,8 (Tablo 9.24) olarak belirlenmiştir.

Fikrim yok diyenlerin oranının % 40,1 bir değer göstermesi dalgıçların adalarda otel, motel ve pansiyonlarda konaklama yapmadıklarını dalış için genellikle günübirlik gelip-gittikleri ortaya koymaktadır.

Dalgıçların katılıyorum (% 27,2) ve kesinlikle katılıyorum (% 8,2) diyenlerin oranlarının yaklaşık olarak % 35,4’e ulaşması dalgıçların konaklama tesislerini yeterli bulduğu kanısına varılmaktadır. Katılmıyorum diyenlerin oranının % 23,7’ye sahip olması dalgıçların konaklama tesislerini yeterli bulduklarını göstermektedir.

Tablo 9.24 “Gökçeada ve Bozcaada İlçeleri Kıyılarına Su Altı Dalış Turizmi İçin Gelenler Konaklama Sorunu Yaşamamaktadır” Önermesine İlişkin Görüşlerin Dağılımı

	f	%	Toplam Yüzde
Kesinlikle Katılmıyorum	2	,8	,8
Katılmıyorum	61	23,7	24,5
Fikrim yok	103	40,1	64,6
Katılıyorum	70	27,2	91,8
Kesinlikle Katılıyorum	21	8,2	100,0
Toplam	257	100,0	

9.3.7 “Eceabat İlçesi Kıyılarına Su Altı Dalış Turizmi İçin Gelenler

Konaklama Sorunu Yaşamamaktadır” Önermesine İlişkin Görüşlerin Dağılımı

Eceabat İlçesi kıyılarına su altı dalış turizmi için gelenler konaklama sorunu yaşamamaktadır önermesine ilişkin dağılımları incelediğimizde; katılmıyorum diyenlerin oranı % 28,7, fikrim yok diyenlerin oranı % 38,5, katılıyorum diyenlerin oranı % 24,5 ve kesinlikle katılıyorum diyenlerin oranı % 8,6 (Tablo 9.25) olarak belirlenmiştir.

Tablo 9.25 “Eceabat İlçesi Kıyılarına Su Altı Dalış Turizmi İçin Gelenler Konaklama Sorunu Yaşamamaktadır” Önermesine İlişkin Görüşlerin Dağılımı

	f	%	Toplam Yüzde
Kesinlikle Katılmıyorum	...	...	...
Katılmıyorum	73	28,4	28,4
Fikrim yok	99	38,5	66,9
Katılıyorum	63	24,5	91,4
Kesinlikle Katılıyorum	22	8,6	100,0
Toplam	257	100,0	

Eceabat ilçeleri kıyılarına su altı dalış turizmi için gelenler konaklama sorunu yaşamamaktadır önermesine ilişkin görüşlerin dağılımlarını incelediğimizde fikrim yok diyenlerin oranı % 38,5 olması dalgıçların bölgedeki otel, motel ve pansiyonlarda konaklama yapmadıkları genellikle günübirlik gelip-gittiklerini ortaya koymaktadır.

Dalgıçların katılıyorum (% 24,5) ve kesinlikle katılıyorum (% 8,6) oranlarının yaklaşık olarak % 33,1'e oranına sahip olması, Gökçeada ve Bozcaada konaklama tesislerini yeterli bulduğu kanısına varılmaktadır. Katılmıyorum diyenlerin oranının % 28,4 olması dalgıçların adalarda konaklama sorunu yaşadıklarının kanıtıdır.

9.3.8 “Gökçeada ve Bozcaada İlçeleri Kıyılarında Dalış Mevkilerine Ulaşmada Ulaşım Sorunu Yaşanmaktadır” Önermesine İlişkin Görüşlerin Dağılımı

Gökçeada ve Bozcaada ilçeleri kıyılarında dalış mevkilerine ulaşmada ulaşım sorunu yaşanmaktadır önermesine ilişkin dağılımları incelediğimizde; fikrim yok diyenlerin oranı % 48,6, katılıyorum diyenlerin oranı % 39,3 ve kesinlikle katılıyorum diyenlerin oranı % 12,1 (Tablo 9.18) olarak belirlenmiştir.

Tablo 9.26 “Gökçeada ve Bozcaada İlçeleri Kıyılarında Dalış Mevkilerine Ulaşmada Ulaşım Sorunu Yaşanmaktadır” Sorusuna İlişkin Görüşlerin Dağılımı

	f	%	Toplam Yüzde
Kesinlikle Katılmıyorum	...	...	...
Katılmıyorum	...	...	...
Fikrim yok	125	48,6	48,6
Katılıyorum	101	39,3	87,9
Kesinlikle Katılıyorum	31	12,1	100,0
Toplam	257	100,0	

Gökçeada ve Bozcaada kıyılarında yer alan dalış mevkilerine ulaşmada ulaşım sorunu yaşanmaktadır önermesine ilişkin görüşlerin dağılımlarını incelediğimizde; katılıyorum diyenlerin oranı % 39,3, kesinlikle katılıyorum diyenlerin oranı % 12,1'dir. Bu oranlarının toplamda % 51,4'ü bulması dalış mevkilerine ulaşmada problemin olduğunu ortaya koyar. Çünkü dalış mevkilerinin bazı noktalarına kıyıda dalış yapılamamakta ulaşım dalış tekneleriyle sağlanmaktadır. Dalgıçların büyük bir kısmının dalış mevkilerine

ulaşımda dalış teknelerini kullandığı düşünülürse dalış programlarını tekne sahipleri yapmaktadır. Dolayısıyla ulaşım sorununu aşma açısından tekne sahiplerinin programına uyma zorunluluğu bulunmaktadır.

Balıkadamlardan fikrim yok diyenlerin oranının % 48,6 oranına sahip olması, dalgıçların karadan ulaşılabilen dalış mevkilerinde dalış yaptıklarını, denizden ulaşılabilen dalış mevkileri hakkında fikir sahibi olmadıkları anlaşılmaktadır.

9.3.9 “Eceabat İlçesi Kıyılarında Yer Alan Dalış Mevkilerine Ulaşmada Ulaşım Sorunu Yaşanmaktadır” Önermesine İlişkin Görüşlerin Dağılımı

Eceabat ilçesi kıyılarında yer alan dalış mevkilerine ulaşmada ulaşım sorunu yaşanmaktadır görüşlerine ilişkin dağılımlarını incelediğimizde; fikrim yok diyenlerin oranı % 27,7, katılıyorum diyenlerin oranı % 71,2, kesinlikle katılıyorum diyenlerin oranı ise % 1,6 (Tablo 9.27) olarak belirlenmiştir.

Tablo 9.27 “Eceabat ilçesi Kıyılarında Yer Alan Dalış Mevkilerine Ulaşmada Ulaşım Sorunu Yaşanmaktadır” Önermesine İlişkin Görüşlerin Dağılımı

	f	%	Toplam Yüzde
Kesinlikle Katılmıyorum	...	...	...
Katılmıyorum	...	...	...
Fikrim yok	70	27,2	27,2
Katılıyorum	183	71,2	98,4
Kesinlikle katılıyorum	4	1,6	100,0
Toplam	257	100,0	

Katılıyorum (% 71,2) ve kesinlikle katılıyorum diyenlerin (% 1,6) oranlarının toplamda % 72,8'i bulması, dalış bölgesine ulaşımda bazı sorunların olduğunu göstermektedir. Çünkü dalış mevkilerinin bazılarında kıyıda dalış yapılamamakta, ancak dalış tekneleri ile ulaşılmaktadır.

Balıkadamların fikrim yok diyenlerin oranının % 27,7'yi bulması, dalgıçların karadan ulaşılabilen dalış mevkilerinde dalış yaptıklarını, denizden ulaşılabilen dalış mevkileri hakkında fikir sahibi olmadıkları anlaşılmaktadır.

9.3.10 “Türkiye’de Sualtı Dalış Turizmi Devlet Tarafından Yeterince

Desteklenmektedir” Önermesine İlişkin Görüşlerin Dağılımı

Türkiye’de sualtı dalış turizmi devlet tarafından yeterince desteklenmektedir önermesine ilişkin görüşlerin dağılımlarını incelediğimizde; katılmıyorum diyenlerin oranı % 58,4, kesinlikle katılmıyorum diyenlerin oranı % 22,2, fikrim yok diyenlerin oranı % 19,1 ve katılıyorum diyenlerin oranı % 0,4’dür (Tablo 9.28).

Tablo 9.28 “Türkiye’de Su Altı Dalış Turizmi Devlet Tarafından Yeterince

Desteklenmektedir” Önermesine İlişkin Görüşlerin Dağılımı

	f	%	Toplam Yüzde
Kesinlikle Katılmıyorum	57	22,2	22,2
Katılmıyorum	150	58,4	80,5
Fikrim yok	49	19,1	99,6
Katılıyorum	1	,4	100,0
Kesinlikle Katılıyorum	...	...	...
Toplam	257	100,0	...

Türkiye’de sualtı dalış turizmi devlet tarafından yeterince desteklenmektedir önermesine ilişkin görüşleri incelendiğinde; katılmıyorum (% 58,4) ve kesinlikle katılmıyorum (% 22,2) oranları toplamının % 80,6’yı bulması dalış turizminin Turizm Bakanlığı politikalarında yeteri kadar yer bulamadığını göstermektedir.

9.3.11 “Bozcaada, Gökçeada ve Eceabat İlçeleri Kıyılarında Yeterli Liman ve

Liman Olanakları Bulunmaktadır” Önermesine İlişkin Görüşlerin

Dağılımı

Bozcaada, Gökçeada ve Eceabat ilçeleri kıyılarında yeterli liman ve liman olanakları bulunmaktadır önermesine ilişkin görüşlerin dağılımlarını incelediğimizde; katılmıyorum diyenlerin oranı % 26,1, kesinlikle katılmıyorum diyenlerin oranı % 3,1, fikrim yok diyenlerin oranı % 29,6, katılıyorum diyenlerin oranı % 35, kesinlikle katılıyorum diyenlerin oranı % 6,2’dir (Tablo 9.29).

Tablo 9.29 “Gökçeada, Bozcaada ve Eceabat İlçeleri Kıyılarında Yeterli Liman ve Liman Olanakları Bulunmaktadır” Önermesine İlişkin Görüşlerin Dağılımı

	f	%	Toplam Yüzde
Kesinlikle Katılmıyorum	8	3,1	3,1
Katılmıyorum	67	26,1	29,2
Fikrim yok	76	29,6	58,8
Katılıyorum	90	35,0	93,8
Kesinlikle Katılıyorum	16	6,2	100,0
Toplam	257	100,0	

Katılıyorum diyenlerin oranı % 35, kesinlikle katılmıyorum diyenlerin oranının % 6,2 olması bölge dalış turizmi için liman olanaklarının daha iyi boyutlara taşınması gerektiği kanısını uyandırmaktadır. Araştırmada fikrim yok diyenlerin oranı % 29,6 oranına sahip olması ise dalgıçların dalış mevkilerine liman olanaklarını kullanmadan kendi imkanlarıyla ulaşım göstermektedir. Bunun yanında fikrim yok diyen dalgıçların araştırma alanı kıyıları liman altyapısı hakkında fikre sahip olmadıklarını göstermektedir.

9.3.12 “Gökçeada Deniz Parkı’nın Bilimsel Amaçlı Dalışlara Açılması

Doğru Bir Yaklaşımdır” Önermesine İlişkin Görüşlerin Dağılımı

Gökçeada Deniz (Sualtı) Parkı’nın bilimsel amaçlı dalışlara açılması doğru bir yaklaşımdır önermesine ilişkin dağılımları incelendiğinde; katılmıyorum diyenlerin oranı % 3,1, fikrim yok diyenlerin oranı % 15,6, katılıyorum diyenlerin oranı % 45,9, kesinlikle katılıyorum diyenlerin oranı % 35,4’tür (Tablo 9.30).

Tablo 9.30 “Gökçeada Deniz Parkı’nın Bilimsel Amaçlı Dalışlara Açılması

Doğru Bir Yaklaşımdır” Önermesine İlişkin Görüşlerin Dağılımı

	f	%	Toplam Yüzde
Kesinlikle Katılmıyorum	...	...	...
Katılmıyorum	8	3,1	3,1
Fikrim yok	40	15,6	18,7
Katılıyorum	118	45,9	64,6
Kesinlikle Katılıyorum	91	35,4	100,0
Toplam	257	100,0	

Gökçeada Deniz (Su altı) Parkı'nın bilimsel amaçlı dalışlara açılması doğru bir yaklaşımdır önermesine ilişkin dağılımları incelendiğinde; katılıyorum diyenlerin oranı % 45,9, kesinlikle katılıyorum diyenlerin oranı % 35,4'tür. Toplamda ise % 81,3'e ulaşmaktadır. Bu oran dalış turizminin geliştirilmesi adına deniz parkların çok önemli olduğu söylenebilir. Çünkü su altı parkları hem su altı flora ve fauna çeşitliliğinin korunmasında hem de dalış mevkilerinde koruma-kullanma dengesi içerisinde dalış yapılmasına olanak sağlaması adına önemli bulunmaktadır.

9.3.13 “Bozcaada ve Gökçeada İlçeleri Kıyılarında Su Altı Dalış Turizmi

Denizaltı Flora ve Fauna Zenginliğine Zarar Vermemektedir”

Önermesine İlişkin Görüşlerin Dağılımı

Bozcaada ve Gökçeada İlçeleri kıyılarında su altı dalış turizmi denizaltı (flora ve fauna) zenginliğine zarar vermemektedir önermesine ilişkin dağılımları incelendiğinde; katılmıyorum diyenlerin oranı % 3,1, fikrim yok diyenlerin oranı % 35,8, katılıyorum diyenlerin oranı % 56, kesinlikle katılıyorum diyenlerin oranı % 8,2'lik bir oran göstermektedir (Tablo 9.31).

Tablo 9.31“Bozcaada ve Gökçeada İlçeleri Kıyılarında Su Altı Dalış Turizmi

Denizaltı (Flora ve Fauna) Zenginliğine Zarar Vermemektedir”

Önermesine İlişkin Görüşlerin Dağılımı

	f	%	Toplam Yüzde
Kesinlikle Katılmıyorum	...	...	...
Katılmıyorum	...	...	...
Fikrim yok	92	35,8	35,8
Katılıyorum	144	56,0	91,8
Kesinlikle Katılıyorum	21	8,2	100,0
Toplam	257	100,0	

Bozcaada ve Gökçeada İlçeleri kıyılarında su altı dalış turizmi su altı flora ve fauna zenginliğine zarar vermemektedir önermesine katılıyorum (% 56) ve kesinlikle katılıyorum (% 8,2) diyenlerin toplamda % 64,2'yi bulması dalış mevkilerinde yapılan dalış etkinliklerinin su altı flora ve fauna çeşitliliğine zarar vermediği bulgusunu ortaya koyar.

9.3.14 “Eceabat İlçesi Kıyılarında Su Altı Dalış Turizmi Denizaltı Flora ve Faunasına Zarar Vermemektedir” Önermesine İlişkin Görüşlerin Dağılımı

Eceabat İlçesi kıyılarında su altı dalış turizmi denizaltı flora ve faunasına zarar vermemektedir önermesine ilişkin dağılımlar incelendiğinde fikrim yok diyenlerin oranı % 35, katılıyorum diyenlerin oranı % 55,6, kesinlikle katılıyorum diyenlerin oranı % 9,3’tür (Tablo 9.32).

Eceabat İlçesi kıyılarında su altı dalış turizmi denizaltı flora ve faunasına zarar vermemektedir önermesine katılıyorum (% 55,6), kesinlikle katılıyorum (% 9,3) diyenlerin toplamda % 64,9’u bulması dalış mevkilerinde yapılan dalış etkinliklerinin su altı flora ve fauna çeşitliliğine zarar verdiği bulgusuna varılabilir.

Tablo 9.32 “Eceabat İlçesi Kıyılarında Su Altı Dalış Turizmi Denizaltı Flora ve Faunasına Zarar Vermemektedir” Önermesine İlişkin Görüşlerin Dağılımı

	f	%	Toplam Yüzde
Kesinlikle Katılmıyorum	...	...	...
Katılmıyorum	...	...	...
Fikrim yok	90	35,0	35,0
Katılıyorum	143	55,6	90,7
Kesinlikle Katılıyorum	24	9,3	100,0
Toplam	257	100,0	

Dalışların koruma-kullanma dengesinde kapsamında yaptırılması gerekmektedir. Böylece dalış turizmi su altı flora ve fauna çeşitliliğine zarar vermeden, sürdürülebilir dalış turizmini geliştirecektir.

9.3.15 “Eceabat İlçesi Kıyıları ve Sualtı Kıyı Jeomorfolojisi Dalış Turizmine Uygundur” Önermesine İlişkin Görüşlerin Dağılımı

Eceabat İlçesi kıyıları ve sualtı kıyı jeomorfolojisi dalış turizmine uygundur önermesine ilişkin görüşlerin dağılımları incelediğimizde; katılmıyorum diyenlerin oranı %

4,3, fikrim yok diyenlerin oranı % 44,7, katılıyorum diyenlerin oranı % 29,2, kesinlikle katılıyorum diyenlerin oranı % 21,4 olarak tespit edilmiştir (Tablo 9.33).

Tablo 9.33 “Eceabat İlçesi Kıyıları ve Sualtı Kıyı Jeomorfolojisi Dalış Turizmine Uygundur” Önermesine İlişkin Görüşlerin Dağılımı

	f	%	Toplam Yüzde
Kesinlikle Katılmıyorum	1	,4	,4
Katılmıyorum	11	4,3	4,7
Fikrim yok	115	44,7	49,4
Katılıyorum	75	29,2	78,6
Kesinlikle Katılıyorum	55	21,4	100,0
Toplam	257	100,0	

Eceabat İlçesi kıyıları ve sualtı kıyı jeomorfolojisi dalış turizmine uygundur önermesine katılıyorum (% 29,2), kesinlikle katılıyorum (% 21,4) diyenlerin toplamda % 50,6’yı bulması, dalış mevkilerinin su altı jeomorfolojisinin dalış turizmine uygun bulunduğunu göstermektedir. Araştırmada fikrim yok diyenlerin % 44,7 oranına sahip olması bölgeye gelen dalgıçların ilk defa gelen dalgıçların oluşmasıyla ilgilidir.

9.3.16 “Gökçeada ve Bozcaada İlçeleri Kıyıları Ve Sualtı Kıyı Jeomorfolojisi

Dalış Turizmine Uygundur” Önermesine İlişkin Görüşlerin Dağılımı

Gökçeada ve Bozcaada ilçeleri kıyıları ve sualtı kıyı jeomorfolojisi dalış turizmine uygundur önermesine ilişkin görüşlerin dağılımlarını incelediğimizde; katılmıyorum diyenlerin oranı % 4,3, kesinlikle katılmıyorum diyenlerin oranı % 0,4, fikrim yok diyenlerin oranı % 31,9, katılıyorum diyenlerin oranı % 39,3, kesinlikle katılıyorum diyenlerin oranı % 24,1’dir (Tablo 9.34).

Gökçeada ve Bozcaada ilçeleri kıyıları ve sualtı kıyı jeomorfolojisi dalış turizmine uygundur önermesine katılıyorum (% 39,3) ve kesinlikle katılıyorum (% 24,1) oranlarının toplamda % 63,4’ü bulması adaların su altı jeomorfolojisinin dalış turizmi açısından uygun olduğunu gösterir.

Tablo 9.34 “Gökçeada ve Bozcaada İlçeleri Kıyıları ve Sualtı Kıyı Jeomorfolojisi Dalış Turizmine Uygundur” Önermesine İlişkin Görüşlerin Dağılımı

	f	%	Değer Yüzdesi	Toplam Yüzde
Kesinlikle Katılmıyorum	1	,4	,4	,4
Katılmıyorum	11	4,3	4,3	4,7
Fikrim yok	82	31,9	31,9	36,6
Katılıyorum	101	39,3	39,3	75,9
Kesinlikle Katılıyorum	62	24,1	24,1	100,0
Toplam	257	100,0	100,0	

Araştırmada fikrim yok diyenlerin % 31,9 oranına sahip olması, adalara gelen dalgıçların % 40’a yakınının dalış mevkilerine ilk defa gelen dalgıçlardan oluşmasından kaynaklandığı kanısındayım.

9.3.17 “Eceabat ilçesi Kıyılarındaki Dalış Okulları Dalış Yapan Sporculara

Yönelik Periyodik Olarak Sağlık Taramasını Sorgulamaktadır”

Önermesine İlişkin Görüşlerin Dağılımı

Eceabat İlçesi kıyılarındaki dalış okulları dalış yapan sporculara yönelik periyodik olarak sağlık taramasını sorgulamaktadır önermesine ilişkin görüşlerin dağılımlarını incelediğimizde; katılmıyorum diyenlerin oranı % 25,7, kesinlikle katılmıyorum diyenlerin oranı % 3,5, fikrim yok diyenlerin oranı % 47,9, katılıyorum diyenlerin oranı % 17,9, kesinlikle katılıyorum diyenlerin oranı % 5,1’dir (Tablo 9.35).

Eceabat İlçesi kıyılarındaki dalış okulları dalış yapan sporculara yönelik periyodik olarak sağlık taramasını sorgulamaktadır önermesine; katılmıyorum (% 25,7), kesinlikle katılmıyorum (% 3,5) diyenlerin toplamda % 29,2’yi bulması, dalış okullarının dalgıçları periyodik olarak sağlık taraması yapmada eksik kaldığı anlamı çıkmaktadır.

Tablo 9.35 “Eceabat ilçesi Kıyılarındaki Dalış Okulları Dalış Yapan Sporculara Yönelik Periyodik Olarak Sağlık Taramasını Sorgulamaktadır” Önermesine İlişkin Görüşlerin Dağılımı

	f	%	Toplam Yüzde
Kesinlikle Katılmıyorum	9	3,5	3,5
Katılmıyorum	66	25,7	29,2
Fikrim yok	123	47,9	77,0
Katılıyorum	46	17,9	94,9
Kesinlikle Katılıyorum	13	5,1	100,0
Toplam	257	100,0	

Araştırma fikrim yok diyenlerin % 47,9’u bulması, dalış bölgesine ilk defa gelen dalgıçlar dalış okullarının periyodik olarak sağlık taraması hakkında fikir sahibi olmadığını gösterir. Dolayısıyla dalış okulların dalış esnasında dalgıçlardan istediği belgelerden haberdar olmadığını gösterir.

9.3.18 “Bozcaada ve Gökçeada’da Faaliyet Gösteren Dalış Okulları Dalış Yapan Sporculara Yönelik Periyodik Olarak Sağlık Taramasını Sorgulamaktadır” Önermesine İlişkin Görüşlerin Dağılımı

Bozcaada ve Gökçeada’da faaliyet gösteren dalış okulları dalış yapan sporculara periyodik olarak sağlık taramasını sorgulamaktadır önermesine ilişkin görüşlerin dağılımlarını incelediğimizde; katılmıyorum diyenlerin oranı % 27,2, kesinlikle katılmıyorum diyenlerin oranı % 4,7, fikrim yok diyenlerin oranı % 40,5, katılıyorum diyenlerin oranı % 18,7, kesinlikle katılıyorum diyenlerin oranı % 8,9 olarak ortaya çıkmıştır (Tablo 9.36).

Bozcaada ve Gökçeada’da faaliyet gösteren dalış okulları dalış yapan sporculara periyodik olarak sağlık taramasını sorgulamaktadır önermesine; katılmıyorum (% 27,2), kesinlikle katılmıyorum (% 4,7) diyenlerin toplamda % 31,9’u bulması, dalış okullarının dalgıçları periyodik olarak sağlık taraması yapmada eksikliklerin olduğunu göstermektedir.

Tablo 9.36 “Bozcaada ve Gökçeada’da Faaliyet Gösteren Dalış Okulları Dalış Yapan Sporculara Periyodik Olarak Sağlık Taramasını Sorgulamaktadır” Önermesine İlişkin Görüşlerin Dağılımı

	f	%	Toplam Yüzde
Kesinlikle Katılmıyorum	12	4,7	4,7
Katılmıyorum	70	27,2	31,9
Fikrim yok	104	40,5	72,4
Katılıyorum	48	18,7	91,1
Kesinlikle Katılıyorum	23	8,9	100,0
Toplam	257	100,0	

Araştırmada fikrim yok diyenlerin % 40,5’e sahip olması, dalış bölgesine ilk defa gelen dalgıçların dalış okullarının periyodik olarak sağlık taraması hakkında fikir sahibi olmadığını gösterir.

9.3.19 “Eceabat İlçesi Kıyılarındaki Dalış Mevkilerinde Dalış Güvenliği

Sağlanarak Bu Mevkiler Dalış Sporü Kapsamında Uluslar Arası Turizme Açılabilir” Önermesine İlişkin Görüşlerin Dağılımı

Eceabat İlçesi kıyılarındaki dalış mevkilerinde dalış güvenliğı sağlanarak bu mevkiler dalış sporü kapsamında uluslararası turizme açılabilir önermesine ilişkin görüşlerin dağılımlarını incelediğimizde; katılmıyorum diyenlerin oranı % 2,7, kesinlikle katılmıyorum diyenlerin oranı % 0,4, fikrim yok diyenlerin oranı % 20,6, katılıyorum diyenlerin oranı % 39,7, kesinlikle katılıyorum diyenlerin oranı % 36,6’dır (Tablo 9.37).

Tablo 9.37 “Eceabat İlçesi Kıyılarındaki Dalış Mevkilerinde Dalış Güvenliği

Sağlanarak Bu Mevkiler Dalış Sporü Kapsamında Uluslar Arası Turizme Açılabilir” Önermesine İlişkin Görüşlerin Dağılımı

	f	%	Toplam Yüzde
Kesinlikle Katılmıyorum	1	,4	,4
Katılmıyorum	7	2,7	3,1
Fikrim yok	53	20,6	23,7
Katılıyorum	102	39,7	63,4
Kesinlikle Katılıyorum	94	36,6	100,0
Toplam	257	100,0	

Eceabat İlçesi kıyılarındaki dalış mevkilerinde dalış güvenliği sağlanarak bu mevkiler dalış sporu kapsamında uluslar arası turizme açılabilir önermesine katılıyorum (% 39,7), kesinlikle katılıyorum (% 36,6) oranlarının toplamda % 76,3'ü bulması dalış mevkilerinin koruma-kullanma dengesi içerisinde uluslararası dalış turizmine açılması hakkında güçlü bir fikir birliğini işaret etmektedir. Ayrıca dalış güvenliğinin arttırılması adına güçlü bir uyarıdır.

9.3.20 “Gökçeada ve Bozcaada İlçeleri Kıyılarındaki Dalış Mevkilerinde Dalış Güvenliği Sağlanarak Bu Mevkiler Dalış Sporü Kapsamında Uluslar Arası Turizme Açılabilir” Önermesine İlişkin Görüşlerin Dağılımı

Gökçeada ve Bozcaada ilçeleri kıyılarındaki dalış mevkilerinde dalış güvenliği sağlanarak bu mevkiler dalış sporu kapsamında uluslar arası turizme açılabilir önermesine ilişkin görüşlerin dağılımları incelendiğinde; katılmıyorum diyenlerin oranı % 3,1, fikrim yok diyenlerin oranı % 16, katılıyorum diyenlerin oranı % 42, kesinlikle katılıyorum diyenlerin oranı 38,9 olarak belirlenmiştir (Tablo 9.38).

Tablo 9.38 “Gökçeada ve Bozcaada İlçeleri Kıyılarındaki Dalış Mevkilerinde Dalış Güvenliği Sağlanarak Bu Mevkiler Dalış Sporü Kapsamında Uluslar Arası Turizme Açılabilir” Önermesine İlişkin Görüşlerin Dağılımı

	f	%	Toplam Yüzde
Kesinlikle Katılmıyorum	...	...	...
Katılmıyorum	8	3,1	3,1
Fikrim yok	41	16,0	19,1
Katılıyorum	108	42,0	61,1
Kesinlikle Katılıyorum	100	38,9	100,0
Toplam	257	100,0	

Gökçeada ve Bozcaada İlçeleri kıyılarındaki dalış mevkilerinde dalış güvenliği sağlanarak bu mevkiler dalış sporu kapsamında uluslararası turizme açılabilir önermesine ilişkin katılıyorum (% 42) ve kesinlikle katılıyorum (% 38,9) oranlarının toplamda % 80,9'u bulması, dalış mevkilerinin koruma-kullanma dengesi içerisinde dalış potansiyelinin

tam olarak kullanılması hakkında güçlü bir fikir birliği oluşturmaktadır. Ayrıca dalış güvenliğinin de dikkat edilmesi gereken bir konu olduğunu vurgulanmaktadır.

9.3.21 “Eceabat İlçesi Kıyılarında Dalış Tekneleri Dalış İçin Yeterli Ekipman ve Donanıma Sahiptir” Önermesine İlişkin Görüşlerin Dağılımı

Eceabat İlçesi kıyılarında dalış tekneleri dalış için yeterli ekipman ve donanıma sahiptir önermesine ilişkin görüşlerin dağılımlarını incelediğimizde; katılmıyorum diyenlerin oranı % 27,6, kesinlikle katılmıyorum diyenlerin oranı % 1,9, fikrim yok diyenlerin oranı % 37,7, katılıyorum diyenlerin oranı % 19,8, kesinlikle katılıyorum diyenlerin oranı % 12,8 olarak belirlenmiştir (Tablo 9.39).

Tablo 9.39 “Eceabat İlçesi Kıyılarında Dalış Tekneleri Dalış İçin Yeterli Ekipman ve Donanıma Sahiptir” Önermesine İlişkin Görüşlerin Dağılımı

	f	%	Toplam Yüzde
Kesinlikle Katılmıyorum	5	1,9	1,9
Katılmıyorum	71	27,6	29,6
Fikrim yok	97	37,7	67,3
Katılıyorum	51	19,8	87,2
Kesinlikle Katılıyorum	33	12,8	100,0
Toplam	257	100,0	

Eceabat İlçesi kıyılarında dalış tekneleri dalış için yeterli ekipman ve donanıma sahiptir görüşlerine ilişkin dağılımların; katılmıyorum (% 27,6), kesinlikle katılmıyorum (% 1,9) oranları toplamda % 29,5; katılıyorum (% 19,8), kesinlikle katılıyorum (% 12,8) oranları toplamda % 32,6'yı bulması katılıyorum ve katılmıyorum oranları birbirine yakın oranlardır. Bu durum dalgıçların beklentilerinin farklılaştığını ancak görüşlerin oransal açıdan birbirine yakın olduğunu gösterir. Araştırmada fikrim yok diyenlerin % 37,7 oranına sahip olması, dalgıçların dalış okullarına ait yeterli ekipman ve donanım hakkında fikir sahibi olmadıkları fikrini kuvvetlendirmektedir.

9.3.22 “Gökçeada ve Bozcaada Kıyılarında Dalış Tekneleri Dalış İçin Yeterli Ekipman ve Donanım Sahiptir” Önermesine İlişkin Görüşlerin Dağılımı

Gökçeada ve Bozcaada kıyılarında dalış tekneleri dalış için yeterli ekipman ve donanım sahiptir önermesine ilişkin görüşlerin dağılımlarını incelediğimizde; katılmıyorum diyenlerin oranı % 34,6, kesinlikle katılmıyorum diyenlerin oranı % 0,8, fikrim yok diyenlerin oranı % 33,5, katılıyorum diyenlerin oranı % 24,1, kesinlikle katılıyorum diyenlerin oranı % 7 olarak belirlenmiştir (Tablo 9.40).

Tablo 9.40 “Gökçeada ve Bozcaada Kıyılarında Dalış Tekneleri Dalış İçin Yeterli Ekipman ve Donanım Sahiptir” Önermesine İlişkin Görüşlerin Dağılımı

	f	%	Toplam Yüzde
Kesinlikle Katılmıyorum	2	,8	,8
Katılmıyorum	89	34,6	35,4
Fikrim yok	86	33,5	68,9
Katılıyorum	62	24,1	93,0
Kesinlikle Katılıyorum	18	7,0	100,0
Toplam	257	100,0	

Gökçeada ve Bozcaada kıyılarında dalış tekneleri dalış için yeterli ekipman ve donanım sahiptir görüşlerine ilişkin önermesine katılmıyorum (% 34,6) ve kesinlikle katılmıyorum (% 0,8) diyenlerin toplamda % 35,4'ü; katılıyorum (% 24,1), kesinlikle katılıyorum (% 7) diyenlerin toplamda % 31,1'ü bulması katılıyorum ve katılmıyorum oranları birbirine yakın dağılım gösterdiği anlaşılar. Araştırma fikrim yok diyenlerin % 33,5 oranında bulunması, dalgıçların dalış okullarına ait yeterli ekipman ve donanım sahip olması gerektiği hakkında fikir sahibi olmadığını gösterir.

9.3.23 “Dalış Teknelerinde Yiyecek- İçecek ve Hijyen Koşulları Yeterlidir”

Önermesine İlişkin Görüşlerin Dağılımı

Dalış teknelerinde yiyecek- içecek ve hijyen koşulları yeterlidir önermesine ilişkin görüşlerin dağılımlarını incelediğimizde; katılmıyorum diyenlerin oranı % 33,1, kesinlikle katılmıyorum diyenlerin oranı % 0,8, fikrim yok diyenlerin oranı % 30,7, katılıyorum diyenlerin oranı % 26,1, kesinlikle katılıyorum diyenlerin oranı % 8,6 olarak ortaya çıkmıştır (Tablo 9.41).

Tablo 9.41 “Dalış Teknelerinde Yiyecek- İçecek ve Hijyen Koşulları Yeterlidir” Önermesine İlişkin Görüşlerin Dağılımı

	f	%	Toplam Yüzde
Kesinlikle Katılmıyorum	4	1,6	1,6
Katılmıyorum	85	33,1	34,6
Fikrim yok	79	30,7	65,4
Katılıyorum	67	26,1	91,4
Kesinlikle Katılıyorum	22	8,6	100,0
Toplam	257	100,0	

Dalış teknelerinde yiyecek- içecek ve hijyen koşulları yeterlidir önermesine; katılmıyorum (% 33,1) ve kesinlikle katılmıyorum (% 0,8) oranlarının toplamda % 33,9’u; katılıyorum (% 26,1), kesinlikle katılıyorum (% 8,6) oranları ise toplamda % 34,7 olması, dalgıçların gelir grubuyla ilgilidir. Gelir grubu yüksek dalgıçlar dünyadaki birçok dalış teknesinde olanaklarını görerek bu hususta yerel tekneleri yetersiz bulurken, gelir grubu düşük veya orta ölçekli dalgıçlar teknelerin imkanlarını yeterli görmektedir.

9.3.24 “Dalış Mevkilerine Trol ve Zıpkınla Avcılık Zarar Vermektedir”

Önermesine İlişkin Görüşlerin Dağılımı

Dalış mevkilerine trol ve zıpkınla avcılık zarar vermektedir önermesine ilişkin görüşlerini dağılımlarını incelediğimizde; fikrim yok incelediğimizde % 19,9, katılıyorum incelediğimizde % 34,2, kesinlikle katılıyorum incelediğimizde % 46,7 olarak belirlenmiştir (Tablo 9.42).

Dalış mevkilerine trol ve zıpkınla avcılık zarar vermektedir önermesine ilişkin katılıyorum (% 34,2) ve kesinlikle katılıyorum (% 46,7) oranlarının toplamda % 81,1’i

bulması trol ve zıpkınla avcılığın dalış turizmi üzerindeki etkisinin çok yüksek olduğu bulgusuna varılmıştır. Çünkü dalış turizminde çok önemli bir faktör olan su altı flora ve fauna canlılığını özellikle trol avcılığı denilen ve avlanma esnasında denize atılan ağı su altını süpürerek su altı canlılığına büyük oranda zarar vermekte ve balıkların yaşam alanlarını tahrip etmektedir.

Tablo 9.42 “Dalış Mevkilerine Trol ve Zıpkınla Avcılık Zarar Vermektedir”

Önermesine İlişkin Görüşlerin Dağılımı

	f	%	Toplam Yüzde
Kesinlikle Katılmıyorum	...	...	...
Katılmıyorum	...	...	...
Fikrim yok	49	19,1	19,1
Katılıyorum	88	34,2	53,3
Kesinlikle Katılıyorum	120	46,7	100,0
Toplam	257	100,0	

Araştırmada bunun yanında zıpkınla avcılık yine su altı fauna dengesini bozmaktadır. Bozulan dengeyle birlikte su altı flora ve fauna fakirleşmekte ve çekicilik yaratan unsurların kaybolmasına neden olmaktadır.

9.3.25 “Dalış İçin Dalgıçlara Verilen Dalış Eğitimi Süresi Yeterlidir”

Önermesine İlişkin Görüşlerin Dağılımı

Dalış için dalgıçlara verilen dalış eğitim süresi yeterlidir önermesine ilişkin görüşlerin dağılımlarını incelediğimizde; katılmıyorum diyenlerin oranı % 22,6, kesinlikle katılmıyorum diyenlerin oranı % 0,4, fikrim yok diyenlerin oranı % 12,5, katılıyorum diyenlerin oranı % 56, kesinlikle katılıyorum diyenlerin oranı ise % 8,6 olarak belirlenmiştir (Tablo 9.43).

Dalış için dalgıçlara verilen dalış eğitim süresi yeterlidir önermesine ilişkin katılıyorum (% 56) ve kesinlikle katılıyorum (% 8,6) oranları toplamda % 64,6'yı bulmaktadır. Bu orandan hareketle dalgıçlara verilen eğitim sürelerinin yeterli olduğu bulgusuna varılmıştır.

**Tablo 9.43 “Dalış İçin Dalgıçlara Verilen Dalış Eğitim Süresi Yeterlidir”
Önermesine İlişkin Görüşlerin Dağılımı**

	f	%	Toplam Yüzde
Kesinlikle Katılmıyorum	1	,4	,4
Katılmıyorum	58	22,6	23,0
Fikrim yok	32	12,5	35,4
Katılıyorum	144	56,0	91,4
Kesinlikle Katılıyorum	22	8,6	100,0
Toplam	257	100,0	

9.4. Tartışma

Araştırmanın bu bölümünde toplanan verilerin, belirtilen istatistik tekniklerle çözümlenmesi sonucu elde edilen sonuçlar, “Gökdeniz ve Diğerleri’nin 2010 yılında yaptığı “Ayvalık’ta Su Altı Turizm Araştırması” adlı bilimsel çalışmanın sonuçlarıyla karşılaştırılmıştır.

9.4.1 Araştırma Alanı Bulguları ile “Ayvalık Su Altı Turizm Araştırması” Adlı

Çalışmanın Bulgularının Karşılaştırılması

9.4.1.1 Araştırma Alanı ve Ayvalık İlçesi Kıyıları Araştırmasında Dalgıçların

Öğrenim Durumuna Göre Karşılaştırılması

Araştırma alanında ankete katılan dalgıçların eğitim durumlarını gözden geçirdiğimizde (Tablo 9.44); ilköğretim mezunu olanların oranı % 1.2, ortaöğretim mezunu olanların oranı % 12.1, ön lisans mezunu olanların oranı % 14, lisans mezunu olanların oranı % 56.8 ve lisansüstü mezunu olanların oranı % 16 olduğu görülmektedir. Oranların dağılımına gözden geçirdiğimizde; dalgıçların en az ilköğretim mezunu eğitimine sahip kişiler tarafından dalış yaptığını görmekteyiz.

**Tablo 9.44 Araştırma Alanı ve “Ayvalık İlçesi Kıyıları” Araştırmasında
Dalgıçların Öğrenim Durumuna Göre Karşılaştırılması**

Öğrenim Durumu	Araştırma Alanı (Oran %)	Ayvalık İlçesi Kıyıları (Oran %)
İlköğretim	1.2	2
Ortaöğretim	12.1	8
Ön lisans	14	...
Lisans	56.8	65
Lisansüstü	16	25

Ayvalık kıyıları araştırmasında ankete katılan dalgıçların eğitim durumlarını incelendiğinde (Tablo 9.44); ilköğretim mezunu olanların oranı % 2, ortaöğretim mezunu olanların oranı % 8, lisans mezunu olanların oranı % 65 ve lisansüstü mezunu olanların oranı % 25 olduğu görülmektedir. Oranların dağılımına gözden geçirdiğimizde; dalgıçların en az ilköğretim mezunu eğitimine sahip kişiler olduğu anlaşılmaktadır.

Öğrenim durumu karşılaştırılmasında ilköğretim ve ortaöğretim mezunlarında büyük farklılıklar görülmezken, Ayvalık kıyıları araştırmasında ön lisans mezunu dalgıç bulunmamaktadır. Ancak Ayvalık'ta hem lisans eğitim mezunu hem de lisansüstü eğitimi mezunu olanlar araştırma alanına göre % 9 daha fazladır. Bu da Ayvalık araştırmasında dalgıçların araştırma alanındaki dalgıçlara göre öğrenim durumlarının daha yüksek olduğunu göstermektedir. Ayvalık'ta dalış yapanların öğrenim durumunun daha yüksek olmasının sebebi ise Ayvalık kıyılarının araştırma alanına göre daha güneyde kalması, bu yüzden su altı flora ve fauna çeşitliliğinin daha zengin olmasıdır. Bunun yanında eski ve popüler bir dalış yörenesi olması eğitim seviyesi yüksek dalgıçları çekmede etken faktördür.

Araştırma alanının sahip olduğu su altı değerlerin ulusal ve uluslararası arenada tanıtımının yetersizliği yanında dalışa yasak bölgelerin fazla olması ve olumsuz rüzgar ve akıntı durumu eğitim seviyesi yüksek dalgıçları çekmece sınırlı kalmasına yol açmıştı.

9.4.1.2 Araştırma Alanı ve “Ayvalık İlçesi Kıyıları” Araştırmasında Dalgıçların

Yaş Grubuna Göre Karşılaştırılması

Araştırma örneklemimizi oluşturan dalgıçların yaş gruplarına göre yüzdelik oranları incelendiğinde (Tablo 9.3); % 45.5’i 18–29 yaş grubunda, % 31.5’i 30-39 yaş grubunda, % 17.5’i 40-49 yaş grubunda, % 5.4’ü 50-59 yaş grubunda bulunurken, 60-69 ile 70 ve üstü yaş grubunda dalgıç bulunmamaktadır. Bu bulgu bize dalgıçların daha çok 18-29 yaş arası genç dalgıçlardan oluştuğunu göstermektedir. Araştırma alanında dalış yapan balıkadamlar 18-39 yaş grubunda ağırlıklı olarak toplanırken, Ayvalık kıyıları araştırmasında her yaş grubuna dalgıçlar dengeli dağılım göstermektedir.

Tablo 9.45 Araştırma Alanı ve “Ayvalık İlçesi Kıyıları” Araştırmasında

Dalgıçların Yaş Grubuna Göre Karşılaştırılması

Yaş	Araştırma Alanı (Oran %)	Ayvalık İlçesi Kıyıları (Oran %)
18-29	45.5	29
30-39	31.5	33
40-49	17.5	30
50-59	5.4	7
60-69		1
70 ve üstü		

Ayvalık kıyıları araştırması örneklemi oluşturulan dalgıçların (Tablo 9.3) % 29’u 18–29’u yaş grubunda, % 33’ü 30-39 yaş grubunda, % 30’u 40-49 yaş grubunda, % 7’si 50-59 yaş grubunda bulunurken, 60-69 yaş grubu % 1 ve 70 ve üstü yaş grubunda ise dalgıç bulunmamaktadır. Bu bulgu bize dalgıçların daha çok 30-39 yaş arası orta yaş grubu dalgıçlardan oluştuğunu göstermektedir.

9.4.1.3 Araştırma Alanı ve “Ayvalık İlçesi Kıyıları” Araştırmasında

Dalgıçların Mesleklerine Göre Karşılaştırılması

Ankete katılan dalgıçların mesleklerine göre dağılımını incelediğimizde (Tablo 9.4); % 4.7’si işçi, yüzde % 5.4’ü memur, % 8.6’sı öğretmen, % 7.4’ü akademisyen ve % 6.6’si sağlık çalışanı, % 3.8’i hakim/savcı/avukat, % 0.8’i güvenlik görevlisi, % 1.2’si emekli, % 12’si mühendis/mimar, % 11.3’ü serbest meslek ve % 38.9 diğer meslek gruplarına ait olduğu ortaya çıkmaktadır (Tablo 9.46).

Tablo 9.46 Araştırma Alanı ve Ayvalık İlçesi Kıyıları Araştırmasında**Dalgıçların Meslek Durumu Karşılaştırılması**

Meslek	Araştırma Alanı (Oran %)	Ayvalık İlçesi Kıyıları (Oran %)
İşçi	4.7	4 (işçi-memur)
Memur	5.4	
Öğretmen	8.6	8.6 (Öğretmen-akademisyen)
Akademisyen	7.4	
Sağlık Çalışanı	6.6	15
Hakim/Savcı/Avukat	3.8	7
Güvenlik Görevlisi	0.8	4
Emekli	1.2	1
Mühendis/Mimar	12.1	15
Serbest Meslek	11.3	23
Diğer	38.9	15

Ayvalık kıyılarında ankete katılan dalgıçların mesleklerine göre dağılımı incelediğimizde (Tablo 9.46); işçi-memur % 4'ü, öğretmen-akademisyen % 8,6'sı, sağlık çalışanı % 15'i, hakim/savcı/avukat % 7'si, güvenlik görevlisi % 4'ü, emekli % 1'i, Mühendis/Mimar % 15'si, serbest meslek % 23'ü ve diğer % 15'i olarak ortaya çıkmıştır.

Gelir grubu yüksek hakim/savcı/avukat ve sağlık çalışanı meslek grupları Ayvalık kıyıları dalış turizminde daha baskındır. Bu da tamamıyla Ayvalık'taki dalış turizminin araştırma alanına göre daha eski bir tarihe sahip olmasıyla alakalıdır kanaatindeyim.

9.4.1.4 Araştırma Alanı ve Ayvalık İlçesi Kıyıları Araştırmasında Dalgıçların**İkamet Ettiği Yere Göre Karşılaştırılması**

Tablo 9.47'te görüldüğü üzere araştırma alanında dalgıçların % 42.0'si İstanbul ili, % 3.1'i İzmir ili, % 6.2'si Ankara ili, % 5.8'i Bursa ili, % 2.7'si Balıkesir ili, % 30.7'si Çanakkale ili, % 3.5'i yurtdışı ve diğer illerde ikamet edenlerin oranları ise % 5.8'dir.

Ayvalık kıyıları araştırmasında (Tablo 9.47) ise dalgıçların % 47'si İstanbul İli, % 9'u İzmir İli, % 10'u Ankara İli, % 17'si Bursa İli, % 5'i Eskişehir ve diğer illerde ikamet edenlerin oranı ise % 5'dir. Yurtdışından gelenlerin oranı ise % 7'dir.

**Tablo 9.47 Araştırma Alanı ve Ayvalık İlçesi Kıyıları Araştırmasında
Dalgıçların İkamet Yeri'ne Göre Karşılaştırılması**

İkamet yeri	Araştırma Alanı (Oran %)	Ayvalık İlçesi Kıyıları (Oran %)
İstanbul	42.0	47
İzmir	3.1	9
Ankara	6.2	10
Bursa	5.8	17
Balıkesir	2.7	
Çanakkale	30.7	
Yurtdışı	3.5	7
Diğer	5.8	5
Eskişehir		5

Araştırma alanında dalgıçların % 42.0'si İstanbul İli ve % 3.1'i İzmir İli'nde ikamet ederken Ayvalık kıyıları araştırmasına göre dalgıçların % 47'si İstanbul ve İzmir illerinden gelmektedir. Araştırma alanı kıyılarında ankete katılanların % 3'ü yurtdışı orijinli iken bu oran Ayvalık kıyılarında % 7'dir. Bu da Ayvalık kıyılarının yurtdışı tanınırlığını ve çekim etkisinin daha yüksek olduğunu gösterir.

Bunun yanında dalış bölgelerine gelen dalgıçların belirli şehirlerde toplanması (İzmir, Çanakkale, Bursa, İstanbul, Balıkesir gibi) bu şehirlerin yoğun nüfuslanmış olması ve bölgeye en yakın iller olmasına bağlıdır şeklinde yorumlanabilir. Ayrıca yüksek gelir grubundan insanların oturdukları şehirlerdir.

Bu bulgular bize Ayvalık kıyılarının ulusal ölçekte çekim etkisi yarattığını göstermektedir. Ancak araştırma alanı kıyılarının bölgesel ölçekte çekim etkisi yarattığını gösterir. Araştırma alanı kıyılarında dalış yapan dalgıçların % 30,7'si oranında Çanakkale İli orijinli olması bunu teyit etmektedir.

9.4.1.5 Araştırma Alanı ve Ayvalık İlçesi Kıyıları Araştırmasında

Dalgıçların Yıllık Kazancına Göre Karşılaştırılması

Araştırma alanı örneklemini oluşturan dalgıçların yıllık kazancını ele aldığımızda (Tablo 9.48) dalgıçların % 21.8'i 2-4 bin TL, % 17.1'i 5-9 bin TL, % 14.0'ı 10-20 bin TL, % 19.1'i 21-30 bin TL, % 14.4'ü 31-40 bin TL, % 7.4'ü 41-50 bin TL, % 2.3'ü 51-60 bin TL, % 3.9'u 61 bin TL ve üstü kazanca sahiptir.

Ayvalık kıyıları araştırmalarında ise (Tablo 9.6) dalgıçların % 18'i 10-20 bin TL, % 14'ü 21-30 bin TL, % 33'ü 31-40 bin TL, % 20'si 41-50 bin TL, % 15'i 51 ve üstü kazanca sahiptir.

Tablo 9.48 Araştırma Alanı ve “Ayvalık İlçesi Kıyıları” Araştırmasında

Dalgıçların Yıllık Gelire Göre Karşılaştırılması

Yıllık Gelir TL	Araştırma Alanı (Oran %)	Ayvalık İlçesi Kıyıları (Oran %)
2-4 Bin TL	21.8	
5-9 Bin TL	17.1	
10-20 Bin TL	14.0	18
21-30 Bin TL	19.1	14
31-40 Bin TL	14.4	33
41-50 Bin TL	7.4	20
51-60 Bin TL	2.3	15 (51 Bin TL+)
61 Bin TL ve üstü	3.9	

Araştırma alanında en yüksek oran 2-4 bin TL ve 21-30 bin TL yıllık gelire sahip dalgıçlar oluşturur. Ayvalık kıyıları araştırmasında ise 31-40 bin TL ve 41-50 bin TL yıllık kazancı olan dalgıçlar ön plana çıkmaktadır. Ayvalık kıyılarında dalış yapan dalgıçların yıllık gelirlerinin daha yüksek olması bu kıyıların daha eskiye inen tanınmış bir dalış bölgesi olmasından kaynaklanmaktadır. Bu durumun ulusal ve uluslararası çekim etkisi yaratmasıyla ilgilidir kanısındayım.

Araştırma alanının yüksek gelir grubundan dalgıçları çekmesi için altyapı ve üstyapı olanaklarının iyileştirilip, bölgenin tarihsel değeri (su altı arkeolojisi ve tarihi batıkları) ön plana çıkarılarak etkili bir tanıtımla dalış turizmi pazarına sunulması gerekmektedir.

9.4.1.6 Araştırma Alanı ve Ayvalık İlçesi Kıyıları Araştırmasında Dalgıçların

Dalış Mevkisine Hangi Kurumlar Aracılığıyla Katıldığına Göre

Karşılaştırılması

Araştırma alanında ankete katılan dalgıçların hangi kurumlar aracılığıyla dalışa katıldığı incelendiğinde (Tablo 9.49) % 59.9'u dalış okulları aracılığıyla, % 1.9'u seyahat acenteleri aracılığıyla, % 4.7'si üniversite dalış kulüpleriyle, % 33.5'i de kendi imkanlarıyla dalış turizmine katılım sağlamaktadır. Ayvalık kıyılarında ise ankete katılan dalgıçların (Tablo 9.49) % 41'i dalış okulları aracılığıyla, % 13'ü seyahat acenteleri aracılığıyla, % 15'i üniversite dalış kulüpleri aracılığıyla, % 20'si kendi imkanlarıyla ve % 15'i de eş dost tavsiyesiyle katılım göstermektedir.

Tablo 9.49 Araştırma Alanı ve “Ayvalık İlçesi Kıyıları” Araştırmasında

Dalgıçların Dalışa Hangi Kurum Aracılığıyla Katıldığına İlişkin

Karşılaştırılması

Dalışa Hangi Kurumla Katıldığı	Araştırma Alanı (Oran %)	Ayvalık İlçesi Kıyıları (Oran %)
Dalış Okullarıyla	59.9	41
Seyahat Acenteleriyle	1.9	13
Üniversite Dalış Kulüpleriyle	4.7	15
Kendi İmkanlarıyla	33.5	20
Eş-dost tavsiyesi		15

Araştırma alanında ankete katılan dalgıçların % 59.9'u dalış okulları aracılığıyla katılırken Ayvalık İlçesi kıyılarında bu oran % 41'tir. Bu sonuç her iki alanda da dalış okullarının ne kadar etkin olduğunu göstermektedir. Araştırma alanında son üç yılda Gökçeada'da 2, Bozcaada'da 1 olmak üzere üç tane dalış okulunun açılması dalgıç sayısının arttırılmasında önemli bir faktördür. Yine dalgıçların araştırma alanında % 1.9'u seyahat acenteleri aracılığıyla, Ayvalık kıyılarında ise % 13'ü seyahat acenteleri aracılığıyla dalış turizmine katılmaktadır. Ayvalık kıyılarında seyahat acentelerinin önemli rol üstlendiği gözlenmektedir. Bu orandan hareketle Ayvalık İlçesi kıyılarında dalış turizminin ticarileştiğini göstermektedir. Araştırma alanı kıyılarında ise ticarileşmenin çok zayıf olduğu anlaşılmaktadır.

Araştırma alanında dalgıçların % 4.7'si üniversite dalış kulüpleri aracılığıyla Ayvalık kıyılarında ise % 15'i üniversite dalış kulüpleri aracılığıyla dalış turizmine katılması her iki alanında da üniversite dalış kulüplerinin üstlendiği rolü ortaya koymaktadır. Bu konuda Ayvalık'ta ve çevresindeki üniversite dalış kulüplerinin araştırma alanına göre 3 kat daha fazla paya sahip olması araştırma alanında ki dalış kulüplerinin etkinlik ağının daha dar olduğunu göstermektedir. Araştırma alanında dalgıçların % 33.5'i kendi imkanlarıyla dalış turizmine katılım sağlarken, Ayvalık kıyılarında % 20'si kendi imkanlarıyla dalış turizmine katılım sağlamaktadır.

BÖLÜM X

SONUÇ VE ÖNERİLER

10.1. Sonuç

Dalış turizmi Dünya’da yakın coğrafyada ise Akdeniz havzasında, Kuzey Ege ve araştırma alanı olan Bozcaada, Eceabat ve Gökçeada ilçeleri kıyılarında hızla gelişen bir deniz turizmi alt sektördür. Dalış turizmi alternatif turizm seçenekleri arasında son yıllarda oldukça rağbet görmektedir. Araştırma alanında ise dalış turizmi son yıllarda hızlı bir ivme kazanmış ve birçok dalış merkezi ve dalış eğitimiyle ilgili spor kulüplerinin açılmasına yol açmıştır. Bu durum ulusal ve uluslararası hinterlandı büyümektedir.

Bozcaada, Gökçeada ve Eceabat (Çanakkale İli) ilçeleri kıyılarında sualtı dalış turizmi potansiyeli son derece yüksektir. Ancak bu potansiyel henüz tam anlamıyla ulusal ve uluslararası sualtı dalış turizmine açılmış değildir. Ülkemizde turizmin çeşitlendirilmesine büyük önem verilmektedir. Bu bağlamda sualtı dalış turizmi başvurulması gereken seçeneklerden biridir. Bozcaada, Gökçeada ve Eceabat ilçeleri kıyılarında sualtı dalış turizmi potansiyeli harekete geçirilerek turizmin çeşitlendirilmesi sağlanabilir. Bu kıyıları Mayıs-Ekim ayları arasında başta İstanbul ili olmak üzere çevre illerden dalış okulları ve balıkadamlar ile az sayıda da turist balıkadamları çekmektedir. Dalış turizminin yıllık oluşturduğu hareketlilik yaklaşık olarak 3000 dalgıçtır.

Bozcaada, Eceabat ve Gökçeada İlçeleri kıyılarında nüfus ve yerleşmenin seyrek dağılım göstermesi yanı sıra sanayinin bulunmaması bu kıyıları çevresel etkilerden uzak tutmakta ve dalış turizmi için çekici kılmaktadır.

Araştırma alanında iklim koşulları kıyı turizmi sezonunu kısaltmaktadır. Araştırma alanında turizmin çeşitlendirilmesi ve daha uzun bir periyoda yayılması sürecinde dikkate alınması gereken en önemli turizm çeşitlerinden biri de dalış turizmidir. Dalış turizmi turizm sezonunun uzamasına yol açarak ulaşım, konaklama ve yeme-içme sektörünün daha uzun periyotta canlılığını korumasını sağlamaktadır.

Bozcaada, Eceabat ve Gökçeada ilçeleri kıyılarında kıyı turizminin gelişimi su altı dalış turizminin de gelişimine ortam hazırlamıştır. 1990’larda başlayan su altı dalış turizmi 2000’li yıllardan itibaren ivme kazanmıştır. Günümüzde ise binlerce yerli ve yabancı dalgıç için cazip dalış bölgesidir.

Araştırma alanı kıyılarının çeşitli şekillerde korunan alanlardan ibaret olması bu bölgelerde deniz flora ve faunasının korunmasını sağlamıştır. Çalışma alanı kıyılarının su altı canlılığı yanı sıra su altı görüş mesafesinin uzunluğu, deniz suyu berraklığı ve coğrafi açıdan İstanbul'a, Bursa'ya ve İzmir'e yakınlığı bu kıyıların su altı dalış turizmi açısından cazip hale getirmektedir. Bugün Bozcaada, Eceabat ve Gökçeada kıyılarında gerek İstanbul ve Bursa gerekse Çanakkale ve Ankara'da yer alan dalış okullarının rekreasyon, eğitim ve uygulama alanlarından biridir.

Türkiye'nin en gözde dalış mevkilerine sahip olan araştırma alanı kıyıları antik batıklar, savaş batıkları, su altı flora ve fauna zenginliği ve su altı jeomorfolojisi gibi nedenlerde *akıntı dalışı*, *discovery dalış*, *batık dalışı*, *reef* ve *duvar dalışını* aynı mevkilerde yapma imkanını sağlamaktadır. Araştırma alanını dalış okulları dalış için eğitim ve uygulama alanı haline getirmekte ve birçok su altı belgesel çekimleri açısından cazip kılmaktadır.

Su altı dalış turizminin geliştirilmesinde çeşitli dönem batıkları ile Çanakkale Savaş batıklarının kontrollü dalışa açılarak turizm sezonunun uzaması sağlamaktadır. Bu kıyılarda su altı dalış turizminin sadece ulusal boyutta değil, uluslararası bir çekim etkisi oluşturması için su altı yapay resif ve su altı tarih müzesi gibi projelerle desteklenmesi gerekmektedir.

Araştırma kapsamında araştırmanın evreni; Bozcaada Eceabat ve Gökçeada İlçeleri kıyılarındaki dalış mevkilerinde 15- Eylül 15 Haziran 2011 tarihleri arasında dalış yapan balıkadam sayısı yaklaşık 3000 olarak belirlenmiştir. Evreni temsil edecek güçte olan 257 kişiye anket uygulanmış ve örneklem olarak belirlenmiştir. Toplanan anket sayısı (257) araştırma evrenini temsil edecek güçtedir.

Ankete katılan balıkadamların % 65'i erkek ve % 35'i de kadın dalgıçlardan oluşmaktadır (Tablo 9.1). Bu da bize, cinsiyetler arasında belirgin bir fark olmamakla birlikte, dalış bölgelerinde daha çok erkek dalgıçlar tarafından dalış yapıldığını göstermektedir.

Ankete katılan dalgıçların eğitim durumlarına bakıldığında (Tablo 9.1); ilköğretim mezunu olanların oranı % 1.2, ortaöğretim mezunu olanların oranı % 12.1, ön lisans mezunu olanların oranı, % 14, lisans mezunu olanların oranı % 56.8 ve lisansüstü mezunu olanların oranı ise % 16 olduğu görülmektedir. Oranların dağılımına gözden

geçirdiğimizde; dalgıçların en az ilköğretim mezunu eğitimine sahip kişiler olduğunu görmekteyiz. Yine dalgıçların % 86'sının önlisans-lisansüstü arasında bir mezuniyete sahiptir. Bu da dalgıçların eğitim seviyesi yüksek bireyler olduğunu göstermektedir.

Araştırma örneklemini oluşturan dalgıçların yaş gruplarına göre dağılımı incelendiğinde (Tablo 9.1) % 45.5'i 18–29 yaş grubunda, % 31.5'i 30-39 yaş grubunda, % 17.5'i 40-49 yaş grubunda, % 5.4'ü 50-59 yaş grubunda bulunurken 60-69 ile 70 ve üstü yaş grubunda dalgıç bulunmamaktadır. Bu bulgu bize ankete katılan dalgıçların daha çok 18-29 yaş arası genç dalgıçlardan oluştuğunu göstermektedir.

Ankete katılan dalgıçların mesleklerine dair oranları incelediğimizde (Tablo 9.1); % 4.7'si işçi, yüzde % 5.4'ü memur, % 8.6'sı öğretmen, % 7.4'ü akademisyen ve % 6.6'si sağlık çalışanı, % 3.8'i hakim/savcı/avukat, % 0.8'i güvenlik görevlisi, % 1.2'si emekli, % 12'si mühendis/mimar, % 11.3'ü serbest meslek ve % 38.9 diğer mesleklere sahip olduğu ortaya çıkmıştır (Tablo 9.1).

Tablo 9.1'de görüldüğü üzere dalgıçların % 42.0'si İstanbul İli, % 3.1'i İzmir İli, % 6.2'si Ankara İli, % 5.8'i Bursa İli, % 2.7'si Balıkesir İli, % 30.7'si Çanakkale İli ve % 5.8'i de diğer illerden gelerek dalışa katılmaktadır. Ankete katılanların % 3.5'i yurtdışı kökenlidir. Dalgıçların daha çok İstanbul ve Çanakkale illerinden gelmesi bölgeye yakın olan dalış okulları ve dalış okullarının yaptığı etkinliklerinden kaynaklanmaktadır. Bu illerde rekreatif amaçlı dalışa ilgi duyan balıkadamların araştırma alanını tercih etmesinde coğrafi yakınlık ve dalış mevkilerinin çekiciliği etkindir. İstanbul ili Türkiye'nin 1/5 nüfusuna sahiptir. Bu ilde dalışla ilgilenen ve ekonomik gelir seviyesi yüksek olan dalgıçların bölgeyi tercih etmesi önemli bir hareketlilik yaratmaktadır. Bunun yanında dalış bölgesinin hem onlarca tarihi ve antik batıklara sahip olması, hem de Akdeniz ve Karadeniz arasında geçiş alanı olması nedeniyle her iki denizin flora ve fauna özelliklerini bir arada bulundurması dalgıçlar için çekicilik arz eden bir dalış mevkisi özelliği kazandırmaktadır.

Araştırma alanına gelen dalgıçların ikametgahlarının belirli illerde toplanması (İzmir İli, Çanakkale İli, Bursa İli, İstanbul İli, Balıkesir İli gibi) yoğun nüfuslanmış şehirler ve çevre iller olmasına bağlıdır.

Araştırma örneklemini oluşturan dalgıçların yıllık kazancını ele aldığımızda (Tablo 9.1) dalgıçların % 21.8'i 2-4 bin TL, % 17.1'i 5-9 bin TL, % 14.0'ı 10-20 bin TL, %

19.1'i 21-30 bin TL, % 14.4'ü 31-40 bin TL, % 7.4'ü 41-50 bin TL, % 2.3'ü 51-60 bin TL, % 3.9'u da 61 bin TL ve üstü kazanca sahiptir.

Ankete katılanlardan 30-60 bin TL gelir grubuna sahip olan dalgıçların yaklaşık % 25 orana sahip olması araştırma alanına dalış turizminin kazandırdığı ekonomik getiri açısından önemli bir ip ucudur. Çünkü dalış turizmi harcama gücü yüksek turistlerce icra edilir.

Ankete katılan dalgıçların % 54.5'i bir yıldız, % 28.6'i iki yıldız, % 16.7'si üç yıldız dalıcılardan oluşmaktadır. Ankete katılan dalgıçların % 54.5'inin bir yıldız olması dalış eğitimi alıp araştırma alanının su altı arkeolojisi ve batıkları ile su altı flora ve fauna zenginliğini görme ihtiyacından kaynaklanmaktadır. Dolayısıyla su altı dünyasına dair rekreatif ihtiyaçlar dalış eğitimi almayı zorunlu kılmaktadır. Bu da dalış turizmine katılımı arttırmaktadır.

Ankete katılan dalgıçların hangi kurumlar aracılığıyla dalış turizmine katıldığını ele aldığımızda (Tablo 9.1) % 59.9'u dalış okulları aracılığıyla, % 1.9'u seyahat acenteleriyle, % 4.7'si üniversite dalış kulüpleriyle, % 33.5'i kendi imkanlarıyla da katılım sağlamaktadır.

Bu bölümde dikkat çeken nokta ankete katılanların yarısından fazlasının (% 59.9'unun) dalış okulları aracılığıyla dalış turizmine katılmasıdır. Dalış okullarının çeşitli programlar yaparak dalış etkinliğini düzenlemesi önemli bir hareketlilik yaratır. Özellikle yakın illerdeki dalış okulları bulunduğu illerin dalgıçlarıyla irtibata geçerek oradaki dalgıçları araştırma alanına getirmek için sahamızdaki dalış okullarıyla anlaşarak ulaşım, konaklama ve dalış etkinlikleri programı şeklinde paket program yapıp bu program kapsamında dalgıçları dalış mevkilerine getirmektedir. Dalış turizminin hem ulusal düzeyde hem de çalışma alanımız da gelişmesi için bu çok önemli bir adımdır.

Dalgıçların % 33.5'i kendi imkanlarıyla dalış turizmine katılım sağlamaktadır. Bunlar daha önce gelip ildeki dalış okullarıyla irtibat sağlayan ya da dalış okulları siteleri aracılığıyla dalış okuluyla irtibata geçerek gelen dalgıçlardan oluşmaktadır.

“Eceabat ilçesi kıyılarında yer alan batıklar su altı dalış turizmi için yeterli çekicilik yaratmaktadır” önermesine katılıyorum (% 38,9) ve kesinlikle katılıyorum (% 33,1) diyenlerin oranlarının toplamının yaklaşık olarak % 72'yi bulmaktadır. “Gökçeada ve

Bozcaada ilçeleri kıyıları batıklar açısından zengindir” önermesine ilişkin katılıyorum (% 29,2) ve kesinlikle katılıyorum (% 33,1) diyenlerin oranları toplamının % 62,3’ü bulması bu kıyıların dalış turizminde batıkların çok önemli bir yeri olduğunu ve balıkadamlar için çekicilik unsuru olduğunu göstermektedir.

“Eceabat ilçesi kıyılarında yer alan dalış mevkilerine ulaşmada ulaşım sorunu yaşanmaktadır” önermesine ilişkin katılıyorum (% 71,2) ve kesinlikle katılıyorum (% 1,6) diyenlerin toplamda % 72,8’i bulması dalış bölgesine ulaşmada bazı sorunların olduğunu göstermektedir. Çünkü dalış mevkilerinin bazılarına kıyından dalış yapılamamakta, ancak dalış tekneleri ile ulaşılmaktadır.

“Gökçeada Deniz (Su Altı) Parkı’nın bilimsel amaçlı dalışlara açılması doğru bir yaklaşımdır” önermesine ilişkin dağılımları incelendiğinde; katılıyorum diyenlerin oranı % 45,9, kesinlikle katılıyorum diyenlerin oranı % 35,4’tür. Bu oran toplamda % 81,3’e ulaşmaktadır. Bu oran dalış turizminin geliştirilmesi adına deniz parkların çok önemli olduğu göstermektedir. Çünkü su altı parkları hem su altı flora ve fauna çeşitliliğinin korunması hem de dalış mevkilerinde koruma-kullanma dengesi içerisinde dalış yapılmasına olanak sağlaması açısından önemli bulunmaktadır.

“Gökçeada ve Bozcaada ilçeleri kıyıları ve sualtı kıyı jeomorfolojisi dalış turizmine uygundur” önermesine katılıyorum (% 39,3) ve kesinlikle katılıyorum (% 24,1) oranlarının toplamda % 63,4 bulması, adaların su altı jeomorfolojisinin dalış turizmi açısından uygun bulunduğunu gösterir.

“Eceabat İlçesi kıyılarındaki dalış mevkilerinde dalış güvenliği sağlanarak bu mevkiler dalış sporu kapsamında uluslararası turizme açılabilir” önermesine katılıyorum (% 39,7) ve kesinlikle katılıyorum (% 36,6) oranlarının toplamda % 76,3 olması ile “Gökçeada ve Bozcaada ilçeleri kıyılarındaki dalış mevkilerinde dalış güvenliği sağlanarak bu mevkiler dalış sporu kapsamında uluslararası turizme açılabilir” önermesine ilişkin katılıyorum (% 42) ve kesinlikle katılıyorum (% 38,9) oranlarının toplamda % 80,9’u bulması, dalış mevkilerinin koruma-kullanma dengesi içerisinde uluslararası dalış turizmine açılması hakkında güçlü bir fikir birliğini işaret etmektedir. Ayrıca dalış güvenliğinin artırılması adına güçlü bir uyarıdır.

“Türkiye’de su altı dalış turizmi devlet tarafından yeterince desteklenmektedir” önermesine ilişkin görüşler incelendiğinde; katılmıyorum diyenlerin oranı (% 58,4),

kesinlikle katılmıyorum diyenlerin (% 22,2) oranlarının toplamının % 80,6'yı bulması dalış turizminin Turizm Bakanlığı politikalarında yeteri kadar yer bulamadığını göstermektedir.

“Bozcaada ve Gökçeada ilçeleri kıyılarında su altı dalış turizmi su altı flora ve fauna zenginliğine zarar vermemektedir” önermesine katılıyorum (% 56) ve kesinlikle katılıyorum (% 8,2) diyenlerin toplamda % 64,2'yi bulmaktadır. “Eceabat İlçesi kıyılarında su altı dalış turizmi denizaltı flora ve faunasına zarar vermemektedir” önermesine katılıyorum (% 55,6), kesinlikle katılıyorum (% 9,3) diyenlerin toplamda % 64,9'u bulması dalış mevkilerinde yapılan dalış etkinliklerinin su altı flora ve fauna çeşitliliğine zarar vermediği bulgusunu ortaya koyar.

“Dalış mevkilerine trol ve zıpkınla avcılık zarar vermektedir” önermesine ilişkin katılıyorum (% 34,2) ve kesinlikle katılıyorum (% 46,7) diyenlerin oranının toplamda % 81'i bulması trol ve zıpkınla avcılığın dalış turizmi üzerindeki etkisinin çok yüksek olduğu bulgusuna varılmıştır. Çünkü dalış turizminde çok önemli bir faktör olan su altı flora ve fauna canlılığını özellikle trol avcılığı denilen ve avlanma esnasında denize atılan ağın su altını süpürerek su altı canlılığına büyük oranda zarar vermekte ve balıkların yaşam alanlarını tahrip etmektedir.

Sonuç olarak Bozcaada, Eceabat ve Gökçeada kıyılarında su altı dalış turizmi potansiyeli değerlendirilirse turizm sezonunun uzatılması ve turizme uluslararası bir boyut kazanması kuvvet kazanacaktır. Bozcaada, Eceabat ve Gökçeada ilçeleri kıyılarında su altı dalış turizmi sadece ulusal boyutta değil, uluslararası bir çekim oluşturması için Gökçeada Deniz Parkı gibi projelerin yaygınlaşması gerekmektedir. Gökçeada, Eceabat ve Bozcaada kıyılarında dalış turizmi turizm sezonunun uzaması ve turizme yönelik hizmet üreten sektörlerin daha uzun periyotta çalışmasına imkân tanıyacaktır. Araştırma alanı kıyılarında su altı dalış turizminde çekicilik yaratan unsurlarının korunarak, dalış bölgelilerinin kontrollü dalışa açılması gerekmektedir. Bunun yanı sıra sualtı dalış turizmine ilişkin reklam ve tanıtımların yapılması, gerekli desteklerin verilerek uluslararası standartlara ulaştırılması, yapay resif çalışmalarının hızlandırılması ve su altı dalış turizminin daha fazla gelişmesine imkan tanıyacaktır.

Turizmin ekonomik etkisi hemen hemen tüm ülkeler tarafından bilinmekte, politika ve stratejiler bu çerçevede oluşturulmaktadır. Turizm bu gelişim ile birlikte daha karmaşık bir hal almış ve yeni formların pazarlamasını da kapsamaya başlamıştır. Bu anlamda

turizm endüstrisinin en hızlı büyüyen segmentlerinden biride spora veya fiziksel aktiviteye dayalı seyahat olan spor turizmidir (Argan 2004: 158). Araştırma alanı spor turizmi konusunda önemli bir potansiyele sahiptir. Çünkü spor turizmi kapsamına dalış sporu da girmektedir.

10.2. Öneriler

Bozcaada, Gökçeada Ve Eceabat İlçesi Kıyılarında Sualtı Dalış Turizminin Geliştirmek İçin Getirilen Öneriler

1. Dalış yasağı olmayan dalış mevkilerinde su altı flora ve faunasına zarar veren trolle avcılığa son verilmelidir. Bu konuda sahil güvenlik ve jandarmanın sorumluluk sahasında denetimin sıkılaştırılması gerekmektedir.
2. Dalış mevkilerinde balıkadamların zıpkınla avcılık yapması yasağı sıkı bir şekilde denetlenmelidir.
3. Dalış mevkilerinde yine balıkadamların ve çevredeki amatör balıkçıların dinamitle avlanması su altında ki flora ve faunaya büyük oranda zarar vermesi nedeniyle bu konuda sahil güvenliğin ve jandarmanın denetimleri arttırması gerekmektedir.
4. Dalış bölgelerindeki tarihi batıkların kontrollü dalışa açılarak su altındaki tarihsel zenginliğin ulusal ve uluslararası dalış turizmi pazarına sunulması gerekmektedir. Özellikle Çanakkale Savaşları batıkları İngiltere, Fransa, Avustralya, Yeni Zelanda ve Almanya'dan gelen balıkadam turistlere önerilebilir. Çünkü bu ülkeler savaşa fiilen katılarak savaş gemilerini ve denizaltılarını kaybetmeleri onların su altındaki tarihsel varlıkları görme merakını uyandıracaktır.
5. Dalış endüstrisinin geliştirilmesi gerekmektedir. Bunun yanın da **5 E diye adlandırılan (Entertainment, equipment, education, experiment, evolution)** modeli tam olarak dalış bölgelerine uygulamak gerekmektedir.
6. Bozcaada, Eceabat ve Gökçeada ilçeleri kıyılarında dalış teknelerinin yeterli ekipman ve donanımına sahip olması için kamu desteklerinin arttırılmasına ihtiyaç bulunmaktadır.

7. Bozcaada, Eceabat ve Gökçeada ilçesi kıyılarındaki dalış mevkilerinde dalış güvenliği sağlanarak bu mevkiler dalış sporu kapsamında, ulusal ve uluslararası dalış turizmi pazarına sunulmalıdır.
8. Su altı arkeolojik değerlerin korunması ve yağmalanmaması için koruma çalışmaları yanında eğitim çalışmalarına hız verilmelidir. Bu konuda dalış okulu ve toplulukları yeterli koruma bilinci kazandırılmalıdır.
9. TSSF, Çanakkale Valiliği ve Turizm Bakanlığı üçgeninde üniversite desteğinin de alınarak Bozcaada, Eceabat ve Gökçeada ilçeleri kıyılarında dalış mevkilerinde bilimsel çalışma yapılması gerekmektedir. Bu araştırmada dalış turizmine ilişkin bir envanter çıkarılarak yola çıkılmalıdır. Bu anlamada araştırmamız önemli bir boşluğu dolduracaktır.
10. Özellikle Eceabat İlçesi Kıyılarının Eski Çağ, Orta Çağ ve Çanakkale Savaşlarından kalma batıkları barındırması bu kıyıların sit alanı içerisinde olmasına sebep olmuştur. Bu dalış mevkilerinin koruma-kullanma dengesi içerisinde sürdürülebilir bir turizm anlayışıyla dalış turizmine açılması gerekmektedir.
11. Çalışma alanının TUBİTAK yada AB projeleriyle dalış turizm potansiyelinin tam olarak belirlenmesi yoluna gidilmelidir.
12. Dalış turizmine katılanların harcama gücü yüksek kişiler olduğu düşünülürse, turizm işletme belgeli konaklama, yeme içme tesislerinin sayısının artırılması gerekmektedir.
13. Dalış mevkilerinin korunması için uygun şamandıralar atılıp, batıklara ve çevreye zarar veren tekne-dalış faaliyetleri hakkında gerekli hassasiyet gösterilmelidir.
14. Dalış turizmine yönelik yeterli nitelik ve sayıda eleman bulunması sektörün hizmet kalitesini hem de dalgıç memnuniyetini artırma da önemli bir adım olacaktır.
15. Türkiye'nin doğal güzellik, tarihi ve mitolojik özellikleri bakımından en zengin bölgelerinden olan araştırma alanının büyük bir dalgıç kitlesine hitap edecek ve bu kitleyi etkileyebilecek tipte dalış turizmi projelerine ihtiyaç

duyulmaktadır. Dolayısıyla Türkiye'nin önemli potansiyeline sahip bu alan turizm sezonuna çözüm getirmek, turizmi sürdürülebilir kılmak için etkili bir tanıtım ve pazarlama stratejisine ihtiyaç vardır.

16. Türkiye'nin deniz turizmi politikaları içerisinde dalış turizminin daha fazla yer edinmesi için ilgili çevrelerin dikkatinin çekilmesi gerekmektedir.
17. Turizm amaçlı dalış faaliyetlerine göre; her dalış mevkisinde İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, Sahil Güvenlik Komutanlığı, Liman Başkanlığı, İlçe Gençlik Spor Müdürlüğü, İlçe Jandarma Komutanlığı ve Deniz Ticaret Odası temsilcisinin katılımıyla denetim komisyonu oluşturularak gelecek ihbar ve şikayetler denetim komisyonunca ivedilikle değerlendirilmelidir.
18. Halk plajlarında ve konaklama tesisi önündeki plajlardaki yüzme alanları, dalış eğitim alanları şamandıralarla belirlenerek; belirlenen alanda zıpkınla balık avlanması yapılmamalı ve hiçbir deniz aracı ile bu işaretli alana girilmemelidir.
19. Sportif amaçlı tüplü dalışlarda su ürünleri avcılığı yapılmamalı, canlı ya da cansız hiçbir varlık su üstüne çıkarılmamalıdır.
20. Sportif amaçlı dalış düzenleyen işletmeler, balıkadamların sahip oldukları ve kullandıkları dalış malzemelerinin (tüp, regülatör, kompresör, denge yeleği gibi) periyodik test ve bakımlarını yaptırarak belgelerini muhafaza etmelidir.
21. Dalış brövesi alma eğitimlerinin süresi ve bu süre içindeki uygulamalı eğitim çalışmalarının saati artırılmalıdır.

KAYNAKÇA

Akingüç, Gürsel. *Çanakkale Muharebeleri ve Muharebe Alanları*, Ajans 2023 Yayınları, İstanbul 2011

Akmırza, Ahmet. “Gökçeada Civarındaki Balıklarda Rastlanan Metazoon Parazitlerden Örnekler”, Ulusal Ege Adaları Toplantısı Bildiriler Kitabı, 10-11 Ağustos 2001 Gökçeada (Çanakkale), TÜDAV Yayınları, İstanbul Üniversitesi Su Ürünleri Fakültesi Temel Bilimler Bölümü Deniz Biyolojisi ABD, 85-96, Gökçeada 2001

Akşit, İlhan. *Guide To Troy*, Fatih Yayınevi Matbaası, İstanbul ?

Alparslan, Mustafa; Deniz Anıl Odabaşı; Melih Ali Büyükkutlu. “Çanakkale Boğazı Civarında Dalış Turizmi”, I. Çanakkale Turizm Biyanalı, Çanakkale 5-7 Mayıs 2005, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulu, 141-149, Çanakkale 2005

Alparslan, Mustafa; D. Anıl Odabaşı; Kenan Dikilitaş; H. Barış Özalp.”Underwater Tourism Of Türkiye and New Approach”, V. Uluslararası STK’lar Kongresi, 24-26 Ekim 2008, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Biga İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Çanakkale 2008

Arda, Bora “Saros’da Bir Gece Dalışı”, *Marine Photo Su Altı Dünyası Dergisi*, Sayı 111, Temmuz-Ağustos 2009/4, 28-33, İstanbul 2006

Argan, Metin. “Spor ve Turizm Pazarlamasının Kesişim Noktası olarak Spor Turizmine Kuramsal Bir Bakış”, *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi*, Cilt 15, Sayı 2, Güz 158-168, Bilecik 2004

Arslan, Ömer. “Rumeli Mecidiye Tabyası Topçu Neferi Kahraman Niğdeli Ali”, Onsekiz Mart Deniz Zaferi Paneli, Çanakkale 17 Mart 2009, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Çanakkale Savaşları Araştırma ve Tanıtma Topluluğu Kültür Yayını 2, 196-202, Çanakkale 2009

- Aslan, Rüstem. “16. Ve 20 Yüzyıllar Arasında ki Seyahatnamelere Göre Troas’ın Yerleşim Durumu”, Çanakkale Savaşları Tarihi I. Cilt, I. Baskı, Değişim Yayınları, 491-507, İstanbul 2008
- Atabay, Mithat. “Osmanlı’dan Cumhuriyet’e Bozcaada (1912-1923)”a Çanakkale İli Değerleri Sempozyumları 25-26 Ağustos 2008 (Bozcaada Değerleri Sempozyumu 25-26 Ağustos 2008), Çanakkale Onsekiz Üniversitesi Yayınları, 89-98, Çanakkale 2008
- Atabay, Mithat. “*Osmanlı’nın Son Deniz Başarısı: İmroz Deniz Savaşı*” b Çanakkale İli Değerleri Sempozyumları 25-31 Ağustos 2008 (Gökçeada Değerleri Sempozyumu 26- 27 Ağustos 2008), Çanakkale Onsekiz Üniversitesi Yayınları, 69-76, Çanakkale 2008
- Atabay, Ata. “Gökçeada’nın Sürdürülebilir Kalkınmasında Sektörel Önceliklendirmenin Önemi” Çanakkale İli Değerleri Sempozyumları 25- 31 Ağustos 2008 (Gökçeada Değerleri Sempozyumu 26-27 Ağustos 2008, Çanakkale Onsekiz Üniversitesi Yayınları, 13-24, Çanakkale 2008
- Atalay, İbrahim. *Türkiye Coğrafyası ve Jeopolitiği*, Ege Üniversitesi Basımevi, İzmir 2000
- Avcı, Halil Ersin. “Osmanlı Döneminde Çanakkale Deniz Savaşları”, Çanakkale Savaşları Tarihi I. Cilt, I. Baskı, Değişim Yayınları, 129-134, İstanbul 200
- Avcı, Nusret. “Gökçeada da Organik Tarım ve Organik Ada” Çanakkale İli Değerleri Sempozyumu 25-31 Ağustos 2008 (Gökçeada Değerleri Sempozyumu 26-27 Ağustos 2008), Çanakkale Onsekiz Üniversitesi Yayınları, 85-88, Çanakkale 2008
- Ayhan, Ç. Kaptan. “Bozcaada Turizm Hareketlerinin Gelişimine Yerel Halkın Yaklaşımı Üzerine Bir Araştırma ” Çanakkale İli Değerleri Sempozyumu 25-26 Ağustos 2008 (Bozcaada Değerleri Sempozyumu 25- 26 Ağustos 2008), Çanakkale Onsekiz Üniversitesi Yayınları, 17-26, Çanakkale 2008,

- Aysel, Veysel; Berrin Dural; Emine Ş. Okudan; Mustafa Alpaslan; İ. Uysal. “Gökçeada (Ege Denizi, Çanakkale, Türkiye) Deniz Florası”, Ulusal Ege Adaları Toplantısı Bildiriler Kitabı, 10-11 Ağustos 2001 Gökçeada (Çanakkale), TÜDAV Yayınları, İstanbul Üniversitesi Su Ürünleri Fakültesi Temel Bilimler Bölümü Deniz Biyolojisi ABD, 125-141, Gökçeada 2001
- Bamyacı, A. Onur, Antik Dönem Denizciliğinde Tenedos/Bozcaada: Kıyısal Kullanım ve Ticaret, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Arkeoloji Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 171 s, Çanakkale 2006
- Bozkurt, Mesut; Ali İhsan Güneş, Emrah Özkul. “Önemli Bir Destinasyon Merkezi olarak Gelibolu Turizm Potansiyeli ve Pazarlama Sorunları ” Çanakkale İli Değerleri Sempozyumu 25-31 Ağustos 2008, (Gelibolu Değerleri Sempozyumu 27-28 Ağustos 2008), Çanakkale Onsekiz Üniversitesi Yayınları, 5-22, Çanakkale 2008
- Brandau, Birgit; Hartmut Schickert; Peter Jablonka. *Resimlerle Troya*, çev. Akın Kanat, Arkadaş Yayınevi, Ankara 2004
- Büyüktuğrul, Afif. ”Osmanlı Deniz Harp Tarihi ve Cumhuriyet Donanması” Cilt 1, Genelkurmay Başkanlığı Deniz Kuvvetleri Komutanlığı Deniz Basımevi, İstanbul 1982
- Büyüktuğrul, Afif, ”Osmanlı Deniz Harp Tarihi ve Cumhuriyet Donanması” Cilt 2, Genelkurmay Başkanlığı Deniz Kuvvetleri Komutanlığı Deniz Basımevi, İstanbul 1982
- Büyüktuğrul, Afif, ”Osmanlı Deniz Harp Tarihi ve Cumhuriyet Donanması” Cilt 3, Genelkurmay Başkanlığı Deniz Kuvvetleri Komutanlığı Deniz Basımevi, İstanbul 1982
- Büyüktuğrul, Afif, ”Osmanlı Deniz Harp Tarihi ve Cumhuriyet Donanması” Cilt 4, Genelkurmay Başkanlığı Deniz Kuvvetleri Komutanlığı Deniz Basımevi,

İstanbul 1982

Can, Emel. “Sürdürülebilir Turizm ve Bozcaada” Çanakkale İli Değerleri

Sempozyumu 25-26 Ağustos 2008 (Bozcaada Değerleri Sempozyumu 25-26 Ağustos 2008), Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Yayınları, 5-16, Çanakkale 2008

Ceylan, Tahsin. “Mavi Yeşil Sevdamız Çanakkale”, *Marine Photo Su Altı Dünyası Dergisi*, Sayı 94, Temmuz-Ağustos 2006/4, 30-37, İstanbul 2006

Çakıcı; A.Celil; Murat Aksu. “Bozcaada Halkının Turizm ve Çevre Bilinci Üzerine Bir Araştırma” Çanakkale İli Değerleri Sempozyumu 25-26 Ağustos 2008 (Bozcaada Değerleri Sempozyumu 25-26 Ağustos 2008), Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Yayınları, 27-44, Çanakkale 2008

Çanakkale Boğaz Komutanlığı, “Çanakkale Deniz Savaşları 1915” Güncellenmiş 2. Basım, Deniz Basımevi, İstanbul 200

Çanakkale Arkeoloji Müzesi Teşhir Envanteri 8 Ağustos 2012

Çanakkale Deniz Müzesi Komutanlığı Özel Arşivi 25 Mart 2012

Çağlar, Haluk, *18 Mart 1915 Tarihinde Yapılan Çanakkale Boğaz Harbinin Safahatı*, Onsekiz Mart Deniz Zaferi Paneli, COMU, Çanakkale Savaşları Araştırma ve Tanıtma Topluluğu Kültür yayınları, Çanakkale 2009

Çenet, İbrahim. “Bozcaada’ya Bakış ve 2010 Bozcaada Vizyonu” Çanakkale İli Değerleri Sempozyumu 25-26 Ağustos 2008 (Bozcaada Değerleri Sempozyumu 25-26 Ağustos 2008), Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Yayınları, 1-4, Çanakkale 2008

Çevre ve Orman Bakanlığı Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü Gelibolu Yarımadası Tarihi Milli Park Müdürlüğü, 2011, Alan Kılavuzluğu Eğitimi Ders Notları ve Krokileri

Demirci, Ersin. “Gelibolu’nun Stratejik Açıdan Önemi İle İlgili Bir Değerlendirme”

Çanakkale İli Değerleri Sempozyumu 25-31 Ağustos 2008 (Gelibolu Değerleri Sempozyumu 27-28 Ağustos 2008), Çanakkale Onsekiz Üniversitesi Yayınları, 1-4, Çanakkale 2008

Deniz Kuvvetleri Komutanlığı Seyir, Hidrografi ve Oşinografi Daire Başkanlığı
28.12.1985

Doğan, Mesut. *Beşeri Coğrafya Açısından Coğrafya*, İmleç Yayınları, İstanbul 2011

Doğanay, Hayati, *Türkiye Turizm Coğrafyası*, 3. Baskı, Çizgi Kitabevi Yayınları,
Konya 2001

Doğaner, Suna, “Çanakkale Boğazı Kıyılarının Coğrafyası”, *Türk Coğrafya Dergisi*, Sayı
29, 125-159, İstanbul 1994

Doğaner, Suna. *Türkiye Turizm Coğrafyası*, Çantay Kitabevi, İstanbul 2001

Duran, F. Sabri. *Büyük Atlas*, Kanat Yayınları, İstanbul 2006

Durmuş, Hüseyin. Bozcaada’nın Sosyo-ekonomik Yapısı ve Kültürü, Osman Gazi
Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tarih Anabilim Dalı, Yüksek Lisans
Tezi, 211 s, Eskişehir 2006

Ercan, Tuncay, “Biga ve Gelibolu Yarımadası ile Gökçeada, Bozcaada ve Tavşan
Adalarının Jeolojik, Arkeolojik ve Tarihi Özellikleri”, Maden Teknik Arama Genel
Müdürlüğü Yayınları, Ankara 1996

Erdoğan, Hüseyin; Ahmet Adem Tekinay; Latife Ceyda İrkin. “Çanakkale İli Gelibolu
İlçesi Kıyılarında Bulunan Bazı Makroalglerin Kimyasal Kompozisyonu”
Çanakkale İli Değerleri Sempozyumu 25- 31 Ağustos 2008 (Gelibolu Değerleri
Sempozyumu 27-28 Ağustos 2008), Çanakkale Onsekiz Üniversitesi Yayınları,
87-92, Çanakkale 2008

- Erginal, Ahmet Evren. “Coğrafya ve Jeoloji Laboratuvarı Bozcaada: Keşfedilmemiş Yerbilimsel Değerler” Çanakkale İli Değerleri Sempozyumu 25-26 Ağustos 2008 (Bozcaada Değerleri Sempozyumu 25-26 Ağustos 2008), Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Yayınları, 173-182, Çanakkale 2008
- Erol, Oğuz. “Çanakkale Boğazı Çevresinin Jeomorfolojisi Hakkında Ön Not”, *Coğrafya Araştırmaları Dergisi*, Sayı 2, No 2, Atatürk Üniversitesi Dil –Tarih-Coğrafya Fakültesi Yayınları, Ankara 1968
- Erol, Oğuz; C. P. Nuttall. “Çanakkale Yöresi’nin Bazı Denizel Kuaterner Depoları”, *Coğrafya Araştırmaları Dergisi*, Sayı 1-2, Atatürk Üniversitesi Tarih Coğrafya Fakültesi Yayınları, Ankara 1972
- Ersan, Mehmet. “Katalanların Gelibolu ve Yöresinde ki Faaliyetleri” Çanakkale Savaşları Tarihi I. Cilt, I. Baskı, Değişim Yayınları, 607-614, İstanbul 2008
- Eskiçırak, Tuğba; Orçun Akın., *Gökçeada’nın Jeomorfolojik ve Hidrolojik Yapısı-Yerleşim Planması için Önemi*, Ulusal Ege Adaları Toplantısı Bildiriler Kitabı, 10-11 Ağustos 2001 Gökçeada (Çanakkale), TÜDAV Yayınları, İstanbul Üniversitesi Su Ürünleri Fakültesi Temel Bilimler Bölümü Deniz Biyolojisi ABD, Gökçeada 2001
- Eskiçırak, Tuğba; Orçun Akın. “Ege Adaları Su Altı Turizm Potansiyeli”, Ulusal Ege Adaları Toplantısı Bildiriler Kitabı, 10-11 Ağustos 2001 Gökçeada (Çanakkale), TÜDAV Yayınları, İstanbul Üniversitesi Su Ürünleri Fakültesi Temel Bilimler Bölümü Deniz Biyolojisi ABD, 224-233, Gökçeada 2001
- Feuser, Stefan. “The Roman Harbour Of Alexandria Troas, Turkey”, *The International Journal Of Nautical Archeology*, 2011 40.2: 256-273

Genelkurmay Harp Tarihi Başkanlığı. “Birinci Dünya Harbinde Türk Harbi Deniz

Harekâtı”, VIII. Cilt T.C. Genelkurmay Harp Tarihi Başkanlığı Resmi Yayınları

Seri no: 3, Genelkurmay Basımevi, Ankara 1976

Gerovassileio, Vassilis; Koutsoubas, Drosos; Sini, Maria; Paikou, Katerina. “Marine

Protected areas & Diving Tourism In The Greek Seas: Practices and Perspectives”,

Tourismos: An International Multidisciplinary Journal Of Tourism Volume 4,

Number 4, Spring 2009, pp. 181-197

Gökçeada Divepark Dalış Okulu

Gökçeada Dalış Merkezi Okulu

Gökdeniz, Ayhan; Yakup Dinç; Nuran Akşit Aşık; Levent Münger. *Ayvalık'ta Su Altı*

Turizm Araştırması, Detay Yayıncılık, Ankara 2010

Göksoy, H. Ali., *Türk Tarihinde Bozcaada*, Seyhan Grafik Sanatlar Matbaası,

Bozcaada 2002

Gönülal, Onur. “Gökçeada Kıyı Balıkçılığına Genel Bir Bakış” Çanakkale İli Değerleri

Sempozyumu 25-31 Ağustos 2008 (Gökçeada Değerleri Sempozyumu 26-27

Ağustos 2008), Çanakkale Onsekiz Üniversitesi Yayınları, 127-134, Çanakkale

2008

Günay, Vehbi. “XIV. Yüzyılın İlk Yarısında Çanakkale Boğazı Yöresine Bir Bakış”,

Çanakkale Savaşları Tarihi I. Cilt, I. Baskı, Değişim Yayınları, 81-120, İstanbul

2008

Gürak, Hasan; Hakan Genç. “Gökçeada’nın Kalkınmasında Zihinsel Emeğin (Beşeri

Sermayenin) Rolü” Çanakkale İli Değerleri Sempozyumları 25-31 Ağustos

2008 (Gökçeada Değerleri Sempozyumu 26-27 Ağustos 2008), Çanakkale

Onsekiz Üniversitesi Yayınları, 117-126, Çanakkale 2008

- Gürdeniz, C, *Cumhuriyet Donanması 1923-2000*, Seyir Hidrografi ve Oşinografi Daire Başkanlığı Yayınları, İstanbul 2000
- Güven, Cemal. “Çanakkale Muharebelerinde İki İngiliz Zırhlısının Sonu: Triump ve Majestic” Çanakkale İli Değerleri Sempozyumları 25- 31 Ağustos 2008 (Gelibolu Değerleri Sempozyumu 27-28 Ağustos 2008), Çanakkale Onsekiz Üniversitesi Yayınları, 287-300, Çanakkale 2008
- Hocaoğlu, Şahabettin. “Bozcaada’nın Fiziki Coğrafyası”, *Ege Coğrafya Dergisi*, Sayı 3, 175-199, İzmir 1985
- Hersing, Otto. “Otto Hersing Çanakkale Denizaltı Savaşı”, çev; Erdemoğlu, B, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul 2007
- İbrahimov, Aydın; Fetay Soykan. “Gelibolu’da Ruslar: Yaşam ve Etkisi ” Çanakkale İli Değerleri Sempozyumları 25- 31 Ağustos 2008 (Gelibolu Değerleri Sempozyumu 27-28 Ağustos 2008), Çanakkale Onsekiz Üniversitesi Yayınları, 281-286, Çanakkale 2008
- İnalcık, Halil. “Fatih’e Kadar Çanakkale Boğazı, Gelibolu Osmanlı Üssü ve Osmanlı Venedik Karşılaşması” a Çanakkale Savaşları Tarihi I. Cilt, I. Baskı, Değişim Yayınları, 15-44, İstanbul 2008
- İnalcık, Halil. “Fatih: Boğazların Tahkimi: Karadeniz Bir Osmanlı Gölü” b Çanakkale Savaşları Tarihi, I. Cilt, I. Baskı, Değişim Yayınları, 45-52, İstanbul 2008
- İnalcık, Halil. “Akdeniz’de Egemenlik ve Çanakkale Boğazı (1500-1700)” c Çanakkale Savaşları Tarihi I. Cilt, I. Baskı, Değişim Yayınları, 53-58, İstanbul 2008
- İncekara, Ahmet. “Dünyada ve Türkiye’de Kruvaziyer Turizmi”, İstanbul Ticaret Odası Yayınları, İstanbul 2002

Kahraman, S. Özözen. “Gelibolu Yarımadası’nda Demografik Yapı ve Değişim”

Çanakkale İli Değerleri Sempozyumu 25- 31 Ağustos 2008 (Gelibolu Değerleri Sempozyumu 27-28 Ağustos 2008), Çanakkale Onsekiz Üniversitesi Yayınları, 23-54, Çanakkale 2008

Kapsız, Aylin, Gökçeada Fiziki Coğrafya Araştırmaları, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Coğrafya Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 129 s, İzmir 2004

Karabacak, Ersin, Ahmet Evren Eginat; Hakkı Özmen. “Bozcaada-Batıburnu Florası ve Kumul-Vejetasyon Haritalaması” Çanakkale İli Değerleri Sempozyumu 25-26 Ağustos 2008, (Bozcaada Değerleri Sempozyumu 25-26 Ağustos 2008), Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Yayınları, 183-192, Çanakkale 2008

Karakaş, Savaş. Aktüel Arkeoloji İki Aylık Arkeoloji ve Sanat Dergisi, Arkeoloji Su Altına İniyor, Sayı 5, Mart 2008

Karasar, Niyazi, *Bilimsel Araştırma Yöntemi* (19. Baskı), Nobel Basım Yayıncılık, Ankara 2009

Kayhan, Hüseyin, “Çanakkale’de Türk Hâkimiyetinin Gelişimi” Çanakkale Savaşları Tarihi I. Cilt, I. Baskı, Değişim Yayınları, 597-606, İstanbul 2008

Koyuncu, Mevlüt. “Emevi-Bizans Deniz Seferlerinde Çanakkale ve kapıdağ Üssü” Çanakkale Savaşları Tarihi I. Cilt, I. Baskı, Değişim Yayınları, 587-596, İstanbul 2008

Kozak, Nazmi; Meryem A. Kozak; Metin Kozak. *Genel Turizm İlkeler- Kavramlar*, 5. Baskı, Detay Yayıncılık, Ankara 2001

Körpe, Reyhan, “Türk Hakimiyeti Öncesi Çanakkale Boğazı’nda Yapılan Savaşlar” a Çanakkale Savaşları Tarihi I. Cilt, I. Baskı, Değişim Yayınları, 73-80, İstanbul 2008

- Körpe, Reyhan, “Troas Bölgesinin Eski Çağ Tarihi” b Çanakkale Savaşları Tarihi I. Cilt, I. Baskı, Değişim Yayınları, 338-348, İstanbul 2008
- Körpe, Reyhan, “Troas Bölgesi Antik Kentleri”, c Çanakkale Savaşları Tarihi I. Cilt, I. Baskı, Değişim Yayınları, 349-412, İstanbul 2008
- Körpe, Reyhan, “Troas Bölgesi Antik Yolları”, d Çanakkale Savaşları Tarihi I. Cilt, I. Baskı, Değişim Yayınları, 413-419, İstanbul 2008
- Körpe, Reyhan; Yavuz, M.F., “Eski Çağlarda Gelibolu Yarımadası’nın Limanları”, Harbors And Harbor Cities, in The Eastern Mediterranean From Antiquity To Byzantium, Koç Üniversitessi RCAC İstanbul 30.5.-1.6.2011
- Kurter, Ajun. “Gökçeada Jeomorfolojisi”, İ.Ü. *Deniz Bilimleri ve Coğrafya Enstitüsü Bülten*, Sayı:6, No:6, İstanbul 1989
- Kutlay, Artunç, Hakan Genç. “Devlet Ada” Çanakkale İli Değerleri Sempozyumu 25-31 Ağustos 2008 (Gökçeada Değerleri Sempozyumu 26-27 Ağustos 2008), Çanakkale Onsekiz Üniversitesi Yayınları, 25-46, Çanakkale 2008
- Langensiepen Bernd; Ahmet Güleriyüz. *Osmanlı Donanması 1823-1923*, Denizler Kitabevi Yayınları, İstanbul 2000
- Lüleci, Uğur. Troia Antik Limanı’nın Tunç Çağı Deniz Ticaretindeki Önemi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Arkeoloji Ana Bilim Dalı Sualtı Arkeolojisi Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 41 s, Konya 2007
- İlgar, Rüştü, *Çanakkale Boğazı Fiziki Coğrafyası*, Gazi Kitabevi Yayınları, Ankara 2007
- Mavi tutku, 2011, Haber ve Spor Yayınları Dairesi Başkanlığı. TRT Haber Belgeseli, Gökçeada
- Özalp, Barış. “Boğazın Derinliklerinde”, *Marine Photo Su Altı Dünyası Dergisi*, Sayı 125, 104-115, İstanbul 2012

Özalp, Barış. *Boğaz Batık Cenneti*, Aynalı Pazar Gazetesi, Yıl 8, Sayı 433, 28 Ağustos 2011

Özalp, Barış. “Çanakkale Savaş Batıkları”, *Marine Photo Su Altı Dünyası Dergisi*, Sayı 121, Mart- Nisan 2011, 78-95, İstanbul 2011

Özalp, Barış, “Çanakkale Savaşlarına Su Altından Bir Bakış”, *Çanakkale Araştırmaları Türk Yıllığı* (95. Yıl Özel Sayısı s. 91-110), Yıl 8, Sayı 8-9, Çanakkale 2010

Özbek, Çiğdem, “Antik Çağda Gökçeada” Çanakkale İli Değerleri Sempozyumu 25-31 Ağustos 2008 (Gökçeada Değerleri Sempozyumu 26-27 Ağustos 2008), Çanakkale Onsekiz Üniversitesi Yayınları, 59-68, Çanakkale 2008

Özdemir, Güven “Gökçeada’nın 1990 – 2000 yılları Arasındaki Aylık Ortalama Rüzgar Verilerinin Değerlendirmesi”, Ulusal Ege Adaları Toplantısı Bildiriler Kitabı, 10-11 Ağustos 2001 Gökçeada (Çanakkale), TÜDAV Yayınları, İstanbul Üniversitesi Su Ürünleri Fakültesi Temel Bilimler Bölümü Deniz Biyolojisi ABD, 37-47, Gökçeada 2001

Özden, Süha; Özkan Ateş; Fırat Şengün; İ. Onur Tunç; Oya Türkyılmaz; Deniz Şanlı Yüksel; Mustafa Avcıoğlu; Can Ertekin. “Gökçeada’nın Jeolojik Özellikleri” Çanakkale İli Değerleri Sempozyumu 25-31 Ağustos 2008 (Gökçeada Değerleri Sempozyumu 26-27 Ağustos 2008), Çanakkale Onsekiz Üniversitesi Yayınları, 47- 58, Çanakkale 2008

Özgüç, Nazmiye, *Turizm Coğrafyası Özellikler ve Bölgeler*, 4. Baskı, Çantay Kitabevi, İstanbul 2003

Özgül, Aytaç. “Türkiye Kıyılarında Dalış Turizmine Yönelik Alternatif Dalış Noktaları Nasıl Oluşturulabilir”, Türkiye’nin Kıyı ve Deniz Alanları VII. Ulusal Kongresi, Türkiye Kıyıları 08 Kongresi Bildiriler Kitabı, Ege Üniversitesi Su Ürünleri Fakültesi, 27-30 Mayıs 2008, İzmir 2008

- Özkök, Ferah; Serhat Harman; Özgün Yavaş. “*Bozcaada’ya Gelen Yerli Turistlerin Profilini Belirlemeye Dönük Bir Araştırma*” Çanakkale İli Değerleri Sempozyumu 25- 26 Ağustos 2008 (Bozcaada Değerleri Sempozyumu 25- 26 Ağustos 2008), Çanakkale Onsekiz Üniversitesi Yayınları, 45-58, Çanakkale 2008
- Öztürk, Bayram “ *Gökçeada*”, Gökçeada Belediyesi Yayınları, Gökçeada 2002
- Öztürk, Beyhan.” Gökçeada’nın iklimi”, *İstanbul Üniversitesi Deniz Bilimleri ve Coğrafya Enst. Bülten*, Sayı:6, No:6, İstanbul 1989
- Öztürk, Hüseyin. “Gökçeada’nın Jeomorfolojik ve Hidrojeolojik Yapısı – Yerleşim Planlaması İçin Önemi”, Ulusal Ege Adaları Toplantısı Bildiriler Kitabı, 10-11 Ağustos 2001 Gökçeada (Çanakkale), TÜDAV Yayınları, İstanbul Üniversitesi Su Ürünleri Fakültesi Temel Bilimler Bölümü Deniz Biyolojisi ABD, 1-8, Gökçeada 2001
- Öztürk, Hüseyin; Nurullah Hanilçi. “Gökçeada’nın Jeolojik Yapısı ve Doğal Zenginlikleri”, Gökçeada Belediyesi, Gökçeada Yeşil ve Mavinin Özgür Dünyası, 2. Baskı, Gökçeada 2002
- Prior, Michael; Ormond, Rubert; Hitchen, Robert; Wormald, Clear. “The Impact On Natural Resources Of Activity Tourism: A Case Study Of Diving In Egypt”, *Inturn J. Envrenmental Studies*, 1995, Vol: 48, pp. 201-209
- Pulak, Cemal. “İhtiyar Akdeniz Uluburun Batığı”, *Tarih Öncesinden Demir Çağına Anadolu’nun Arkeoloji Atlas Dergisi*, 319-327, No: 2011/01
- Pulak, Cemal; Rhys F. Townsend; Carolyn G. Koehler; Malcolm B. Wallace.” The Hellenistic Shipwreck At Serçe Limanı, Turkey: Preliminary Report”, *American Journal Of Archaeology*, Vol. 91, No. 1. (Jan.; 1987), pp. 31-57
- Rudenno, Vitor. *Denizden Saldırı*, ODTÜ Geliştirme Vakfı Yayınları, Ankara 2009

- Sazcı, Göksel. “Troas Bölgesinin Prehistoryası”, Çanakkale Savaşları Tarihi I. Cilt, I. Baskı, Değişim Yayınları, 283-336, İstanbul 2008
- Serez, Mehmet. “Çanakkale Deniz Muharebelerinde Görevli Alman Subaylar ve Savaşa Etkileri”, Onsekiz Mart Deniz Zaferi Paneli, Çanakkale 17 Mart 2009, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Çanakkale Savaşları Araştırma ve Tanıtma Topluluğu Kültür yayınları, 100-123, Çanakkale 2009
- Şenok, Fehmi. “Türkiye Dalış Rehberi”, Net Turistik Yayınları A.Ş. Yayınları, 15-48, İstanbul 2001
- Şahin, Haluk, *Haluk Şahin’in Bozcaada Kitabı*, Kesişim Yayınları, İstanbul 2001
- Takaoğlu, Turan. “Kleostratos: Antik Tenedos’lu Bir Gökbilimci” Çanakkale İli Değerleri Sempozyumu 25-26 Ağustos 2008 (Bozcaada Değerleri Sempozyumu 25- 26 Ağustos 2008), Çanakkale Onsekiz Üniversitesi Yayınları, 83-88, Çanakkale 2008
- Takaoğlu, Turan; A. Onur Bamyacı. “Antik Çağda Tenedos (Bozcaada)” Çanakkale İli Değerleri Sempozyumu 25-26 Ağustos 2008 (Bozcaada Değerleri Sempozyumu 25-26 Ağustos 2008), Çanakkale Onsekiz Üniversitesi Yayınları, 71-82, Çanakkale 2008
- Tarkan, A. Nuri; Melek İşinibilir; M. Hakan Erk. “Gökçeada Kuzey Sularında Zooplanktonda Baskın Türler”, Ulusal Ege Adaları Toplantısı Bildiriler Kitabı, 10-11 Ağustos 2001 Gökçeada (Çanakkale), TÜDAV Yayınları, İstanbul Üniversitesi Su Ürünleri Fakültesi Temel Bilimler Bölümü Deniz Biyolojisi ABD, 59-70, Gökçeada 2001
- Tezcan, S. Türk Deniz Tarihi, Ankara Dz. İk. Grp. K.lığı, Matbaa Amirliği Yayınları, Ankara 2005

- Thomazi, A. *Çanakkale Deniz Savaşı*, çev, Hüseyin Işık, Genelkurmay Askeri Tarih ve Stratejik Etüt Başkanlığı Yayınları, Genelkurmay Başkanlığı Ankara 1997
- Thompson, Diane P. *The Trojan War Literature and Legend From The Bronze Age to the Present*, McFarland&Company, Inc., Publishers, Nort California 2004
- Tolun, Veysel; Saim Yavuz, Mehmet Başaran, Oylum Sarıdoğan. Çanakkale Troas Arkeoloji Buluşması Bildiriler Kitabı, Çanakkale 2-6 Eylül 2002, Troya Dostları ve ÇABİSAK Çanakkale Bilim Sanat ve Kültür Etkinlikleri Derneği, 53-57, Çanakkale 2002
- Topaloğlu, Bülent, , *Gökçeada Deniz Parkı*, Gökçeada Yeşil ve Mavinin Özgür Dünyası, sayı 5, 2005
- Topaloğlu, Bülent. “Gökçeada Kuzey Sahili Sünger Faunası Üzerine Bir Ön Çalışma”, Ulusal Ege Adaları Toplantısı Bildiriler Kitabı, 10-11 Ağustos 2001 Gökçeada (Çanakkale), TÜDAV Yayınları, İstanbul Üniversitesi Su Ürünleri Fakültesi Temel Bilimler Bölümü Deniz Biyolojisi ABD, 96-102, Gökçeada 2001
- Tuncel, Metin. “Çanakkale Boğazı” , a Çanakkale Savaşları Tarihi I. Cilt, I. Baskı, Değişim Yayınları, 121-128, İstanbul 2008
- Tuncel, Metin “Çanakkale Yöresinin Coğrafyası”, b Çanakkale Savaşları Tarihi I. Cilt, I. Baskı, Değişim Yayınları, 175-182, İstanbul 2008
- Türk Boğazları Seyir Güvenliği (2000) T.C. Başbakanlık Denizcilik Müsteşarlığı Yayınları, 28-30 Eylül 2000, İstanbul
- Türker, Ayşe. “Çanakkale Boğazı’nda Bizans Dönemi’ne Ait Tarihi ve Arkeolojik Veriler” Çanakkale Savaşları Tarihi I. Cilt, I. Baskı, Değişim Yayınları, 515-586, İstanbul 2008

- Türker, Ayşe Çaylak. “*Gelibolu ve Biga Yarımadasında Bizans Dönemi Şehirleri*”
Çanakkale İli Değerleri Sempozyumu 25- 31 Ağustos 2008 (Gelibolu Değerleri
Sempozyumu 27-28 Ağustos 2008), Çanakkale Onsekiz Üniversitesi Yayınları,
133-140s, Çanakkale 2008
- Türkiye Gezi Kitaplığı, 2003, “Gökçeada Bozcaada”, Boyut Yay., İstanbul
- Uysal, Ali Osman “Gelibolu ve Çevresinde Türk Eserleri Hakkında Tespitler” Çanakkale
İli Değerleri Sempozyumları 25- 31 Ağustos 2008 (Gelibolu Değerleri
Sempozyumu 27- 28 Ağustos 2008), Çanakkale Onsekiz Üniversitesi Yayınları,
101-132, Çanakkale 2008
- Yalçınlar, İsmail. “Gökçeada’nın Jeomorfolojisi”, *İ.Ü. Coğrafya Enstitüsü Dergisi*,
Sayı:23, İstanbul. 1980
- Yalçınlar, İsmail. “Çanakkale Boğazı Civarının Jeomorfolojisi Üzerine Müşahedeler”,
Türkiye Coğrafya Dergisi, Sayı 9, Ankara 1949
- Yaşar, Okan. “Saros Körfezi Kıyılarında Su Altı Dalış Turizmi”, *Zeitschrift für die Welt
Der Türken (Journal Of World Of Türk)*, Vol. 3, No, 33-55, 2011 Yaşar, Okan.
“Turizm Coğrafyası Açısından Bir Araştırma: Gökçeada (İmroz)”, *Fırat
Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt 16, sayı 1, 1-32, Elazığ 2006
- Yasar, Okan. “Bozcaada’nın Turizm Coğrafyası”, *Çanakkale Araştırmaları Türk Yılığ
Dergisi*, Çanakkale 1915 90. Yılı Özel Sayısı, Sayı 3, 210-245, Çanakkale 2005
- Yavuz, M. Fatih. “İlk Çağda Gelibolu Yarımadası” , Çanakkale Savaşları Tarihi I.
Cilt, I. Baskı, Değişim Yayınları, 419-446, İstanbul 2008a
- Yavuz, M. Fatih. “İlk Çağda Gelibolu Yarımadası Yerleşimleri” , Çanakkale
Savaşları Tarihi I. Cilt, I. Baskı, Değişim Yayınları, 447-470, İstanbul 2008b

Yıldırım, Murat. “18 Mart 1915 Günü Deniz Muharebelerinde Her İki Tarafın Zayıyatı”,
Onsekiz Mart Deniz Zaferi Paneli, Çanakkale 17 Mart 2009, Çanakkale Onsekiz
Mart Üniversitesi Çanakkale Savaşları Araştırma ve Tanıtma Topluluğu Kültür
Yayınları, 190-202, Çanakkale 2009

Yararlanılan İnternet Sayfaları

<http://www.bozcaadarehberi.com/nm-CO%C4%9ERAFYA-cp-29> 12.05.2012

<http://www.denizmagazin.com/kose-yazilari/dalis-yazilari/bozcaada> 28.07.2012

<http://www.gezicanakkale.com/yazi.php?id=306> 12.05.2012

http://www.gezikolik.com/tr/Macera_Spor/Scuba_Diving/Saros_Korfezi_nde_dalis
28.07.2012

<http://www.kultur.gov.tr/TR/belge/1-19392/turizm-cesitleri.html> 12.05.2012

<http://www.denizhaber.com/HABER/16574/1/dumlupinar-denizaltisi-naboland-silebi-canakkale-bogazi-nara-burnu.html> 28.07.2012

(<http://www.turkiye-wrecks.com/atilay.html>). 12.05.2012

EKLER**EK 1- Anket Formu**

**GÖKÇEADA, BOZCAADA VE ECEABAT İLÇELERİ KIYILARINDA
DALGIÇLARIN SUALTI DALIŞ TURİZMİNE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİNİ
BELİRLEME ANKETİ**

AÇIKLAMA: Bu araştırma dalgıçların su altı dalış turizmine ilişkin görüşlerini belirlemeyi amaçlamaktadır. Elde edilen veriler bilimsel çalışma kapsamında kullanılacaktır. Ankete vereceğiniz samimi ve içten cevaplar ve araştırmaya yapacağınız katkıdan dolayı teşekkür ederim.

KİŞİSEL BİLGİLER

1. Cinsiyetiniz () Kadın () Erkek

2. Öğrenim Durumunuz nedir?

() Lisansüstü () Lisans () Ön lisans () Ortaöğretim () İlköğretim

3. Mesleğiniz nedir?

() İşçi () Memur () Öğretmen () Akademisyen () Sağlık Çalışanı

() Hakim/ Savcı/ Avukat () Güvenlik Görevlisi () Emekli () Mühendis/

Mimar () Serbest Meslek () Diğer (Belirtiniz).....

4. Yaşınız kaçtır?

() 18-29 () 30- 39 () 40-49 () 50-59 () 60-69 () 70 ve üstü

5. İkamet Yeriniz neresidir?

() İstanbul () İzmir () Ankara () Bursa () Balıkesir () Çanakkale

() Yurtdışı () Diğer.....

6. Yıllık ortalama geliriniz nedir?

2-4 Bin TL () () 5-9 Bin TL () 10- 20 Bin TL () 21-30 Bin TL () 31-40 Bin

TL () 41- 50 Bin TL () 51- 60 Bin TL () 61 Bin TL ve üstü

7. Kaç yıldızlı balıkadamsınız?

() 1 yıldız () 2 yıldız () 3 yıldız

8. Ne kadar süredir dalıyorsunuz?

() 1-3 yıl () 4- 7 yıl () 8- 10 yıl () 11-15 yıl () 16- 20 yıl () 21- 25 yıl

() 26 yıl ve üstü

9. Gökçeada, Bozcaada ve Eceabat ilçesi kıyılarında su altı dalış sporlarına hangi kurumlarla katılıyorsunuz?

(Lütfen öncelik sırasına göre numaralandırınız. 1-2-3-4)

() Dalış okulları aracılığıyla () Seyahat acenteleri aracılığıyla

() Üniversite dalış okullarıyla () Kendi imkanlarımla

10. Gökçeada, Bozcaada ve Eceabat ilçesi kıyılarında sualtı dalış turizminin geçmişten bugüne gelişim hakkında neler söyleyebilirsiniz?

11. Gökçeada, Bozcaada ve Eceabat ilçesi kıyılarında sizce en zengin ve en fakir dalış mevki hangisidir?

12. Gökçeada, Bozcaada ve Eceabat ilçesi kıyılarında en fazla zarar görüş dalış mevkileri hangileridir? Neden?

13. Dalış mevkilerinin tüm değerleriyle korunmasına yönelik görüşleriniz nelerdir?

14. Gökçeada, Bozcaada ve Eceabat ilçesi kıyılarında dalış güvenliği açısından en tehlikeli dalış mevkileri hangileridir?

15. Gökçeada, Bozcaada ve Eceabat ilçesi kıyılarında sualtı dalış turizmini geliştirmek için sizce neler yapılmalıdır?
16. Gökçeada, Bozcaada ve Eceabat ilçesi kıyılarında sualtı dalış turizminin yaşadığı sorunları sıralayabilir misiniz?
17. Dalış turizminde yasal mevzuattan kaynaklanan bir kısıtlanma yaşanmakta mıdır?
18. Başka eklemek istediğiniz bir konu var mı?

	SU ALTI DALIŞ TURİZMİNE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ BELİRLEME ÖLÇEĞİ	Kesinlikle Katılıyorum	Katılıyorum	Fikrim Yok	Katılmıyorum	Kesinlikle Katılmıyorum
	Aşağıda Gökçeada, Bozcaada ve Eceabat ilçeleri kıyılarında sualtı dalış turizmini çeşitli boyutlarıyla irdeleyen 25 ifade yer almaktadır. Bu ifadeleri dikkatli bir şekilde okuduktan sonra ilgili ifadeye ilişkin görüşünüzü kesinlikle katılıyorum, katılıyorum, fikrim yok, katılmıyorum ve kesinlikle katılmıyorum seçeneği (X) işaretleyiniz					
1.	Eceabat ilçesi kıyılarında yer alan batıklar su altı dalış turizmi için yeterli çekicilik yaratmaktadır.	☐	☐	☐	☐	☐
2.	Gökçeada ve Bozcaada ilçesi kıyıları su altı flora ve faunası açısından dalış turizmi için yeterli çekicilik yaratmaktadır.	☐	☐	☐	☐	☐
3.	Eceabat ilçesi kıyıları su altı flora ve faunası açısından zengindir.	☐	☐	☐	☐	☐
4.	Gökçeada, Bozcaada ilçeleri kıyıları batıklar açısından zengindir.	☐	☐	☐	☐	☐
5.	Eceabat ilçesi kıyıları su altı dalış turizmi tanıtımını yeterli bulmaktayım.	☐	☐	☐	☐	☐
6.	Gökçeada ve Bozcaada ilçeleri kıyılarına su altı dalış turizmi için gelenler konaklama sorunu yaşamamaktadır.	☐	☐	☐	☐	☐
7.	Eceabat ilçesi kıyılarına su altı dalış turizmi için gelenler konaklama sorunu yaşamamaktadır.	☐	☐	☐	☐	☐
8.	Gökçeada ve Bozcaada ilçeleri kıyılarında dalış mevkilerine ulaşmada ulaşım sorunu yaşanmaktadır.	☐	☐	☐	☐	☐
9.	Eceabat ilçesi kıyılarında yer alan dalış mevkilerine ulaşmada ulaşım sorunu yaşanmaktadır.	☐	☐	☐	☐	☐
10.	Türkiye’de sualtı dalış turizmi devlet tarafından yeterince desteklenmektedir.	☐	☐	☐	☐	☐
11.	Gökçeada, Bozcaada ve Eceabat ilçeleri kıyılarında yeterli liman ve liman olanakları bulunmaktadır.	☐	☐	☐	☐	☐
12.	Gökçeada deniz (sualtı) parkının bilimsel amaçlı dalışlara açılması doğru bir yaklaşımdır.	☐	☐	☐	☐	☐
13.	Bozcaada ve Gökçeada ilçeleri kıyılarında su altı dalış turizmi denizaltı (Flora ve fauna) zenginliğine zarar vermektedir.	☐	☐	☐	☐	☐
14.	Eceabat ilçesi kıyılarında su altı dalış turizmi denizaltı flora ve faunasına zarar vermemektedir.	☐	☐	☐	☐	☐
15.	Eceabat ilçesi kıyıları ve sualtı kıyı jeomorfolojisi dalış turizmine uygundur.	☐	☐	☐	☐	☐
16.	Gökçeada ve Bozcaada ilçeleri kıyıları ve sualtı kıyı jeomorfolojisi dalış turizmine uygundur.	☐	☐	☐	☐	☐
17.	Eceabat ilçesi Kıyılarında ki dalış okulları dalış yapan sporculara yönelik periyodik olarak sağlık taramasını sorgulamaktadır.	☐	☐	☐	☐	☐
18.	Bozcaada ve Gökçeada’da faaliyet gösteren dalış okulları dalış yapan sporculara periyodik olarak sağlık taramasını sorgulamaktadır	☐	☐	☐	☐	☐
19.	Eceabat ilçesi kıyılarındaki dalış mevkilerinde dalış güvenliği sağlanarak bu mevkiler dalış sporu kapsamında uluslar arası turizme açılabilir.	☐	☐	☐	☐	☐
20.	Gökçeada ve Bozcaada ilçeleri kıyılarındaki dalış mevkilerinde dalış güvenliği sağlanarak bu mevkiler dalış sporu kapsamında uluslar arası turizme açılabilir.	☐	☐	☐	☐	☐
21.	Eceabat ilçesi kıyılarında dalış tekneleri dalış için yeterli ekipman ve donanıma sahiptir.	☐	☐	☐	☐	☐
22.	Gökçeada ve Bozcaada kıyılarında dalış tekneleri dalış için yeterli ekipman ve donanıma sahiptir.	☐	☐	☐	☐	☐
23.	Dalış teknelerinde yiyecek- içecek ve hijyen koşulları yeterlidir.	☐	☐	☐	☐	☐
24.	Dalış mevkilerine trol ve zıpkınla avcılık zarar vermektedir.	☐	☐	☐	☐	☐
25.	Dalış için dalgıçlara verilen dalış eğitim süresi yeterlidir.	☐	☐	☐	☐	☐

